



Journal of MCU Philosophy Review

วารสาร มจร ปรัชญาปริทรรศน์

Vol.6 No.1 January-June 2023

ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2566

ISSN: XXXX-XXXX (online)

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน

ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและวิชาการสาขาเกี่ยวกับปรัชญาและศาสนา
- 2) เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทางการวิจัยและวิชาการสาขาเกี่ยวกับปรัชญาและศาสนา
- 3) เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพทางการวิจัยและวิชาการสาขาเกี่ยวกับปรัชญาและศาสนา

กระบวนการพิจารณาบทความ

การพิจารณาคุณภาพ บทความที่ตีพิมพ์ลงวารสารได้ผ่านการพิจารณาและประเมินคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer review) จากภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยอย่างน้อย 2 ท่าน แบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (double-blind review)

ประเภทของบทความ : บทความวิชาการ บทความวิจัย บทความทั่วไปและการวิจารณ์หนังสือ

บรรณาธิการ

พระมหาพรชัย สิริวิโร, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กองบรรณาธิการ

ศ.ดร.สมภาร พรมทา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย



รศ.ดร.มานพ นักการเรือน	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รศ.ดร.ประเวศ อินทองปาน	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
พระครูโกศลศาสนบัณฑิต,รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระมหาขวัญชัย กิตติเมธี, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.วรากรณ์ พูนสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
ผศ.ดร.มนตรี เพชรนาจักร	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
พระมหามฆวินทร์ ปุริสุตโตโม, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.สุชาติ บุษย์ชญาณนท์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหาไกรวรรณ ชินทตติโย,ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.มนตรี อีธรรมพิพัฒน์	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
ดร.อุทัย สติมัน	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ดร.ศุภฤกษ์ คณิตวรานันท์	มหาวิทยาลัยบูรพา
แม่ชีธรรมอริชฐาน พรบันดาลชัย	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ประสานงาน

เกษริน บุตรา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เจ้าของวารสาร : บัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาปรัชญา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไย

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170

online journal: <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jmpr>

e-mail: khwanchai.hem@mcu.ac.th

บทบรรณาธิการ

วารสาร มจร ปรัชญาปริทรรศน์ ฉบับนี้เป็นปีที่ 6 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2566 ได้คัดเลือกบทความเผยแพร่ในฉบับนี้ประกอบด้วยบทความวิจัย 3 บทความ และบทความวิชาการ 5 บทความ รวมเป็น 8 บทความ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจ คือ

Ntapat Worapongpat et al. ได้เขียนบทความวิจัยเรื่อง “Educational Innovation Management of Education Administrators under the COVID-19 Pandemic by Liaoning University, China” มีข้อสรุปดังนี้ Under the influence of the new crown, there is no significant difference between postgraduates and undergraduates majoring in education of Liaoning University in the influence of the new crown, New media had positive effects on classroom teaching: (1) the acceptance of new media was high; (2) the classroom teaching effect was improved; and (3) is beneficial to the development of one's learning ability. The negative effects of new media on classroom instruction include (1) high rates of mobile phone use in the classroom; (2) the use of new media in the classroom emphasizes entertainment, (3) it directly affects learning outcomes, and (4) it increases cognitive inertia.

เกษริน บุตรา และพระมหามหวินทร์ ปุริสุตโตโม เขียนบทความวิจัยเรื่อง “ปรัชญาการศึกษาของพุทธทาสภิกขุ: การศึกษาวิเคราะห์ความสอดคล้องในยุคสื่อสังคมออนไลน์” ได้เสนอว่า การศึกษายังมีความจำเป็นที่จะต้องจัดการเรียนวิชาชีพควบคู่ไปกับการสอนศีลธรรม ที่ผ่านมาการศึกษาได้ละทิ้งศีลธรรมลงไปอย่างเห็นได้ชัดโดยเน้นเครื่องมือในการทำมาหากิน มากกว่าการพัฒนาจิตใจ จึงแยกให้เห็นความสอดคล้องระหว่างรูปแบบการศึกษาที่เน้นทักษะของพุทธทาสภิกขุกับการศึกษาแบบเน้นทักษะในระบบออนไลน์ และการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์โดยใช้เป้าหมายของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือความสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ด้วยกระบวนการในการสร้างคน ให้มีวิถีคิด วิธีการควบคุมตนเองในการตัดสินใจดำเนินชีวิต

พระมณฑล แก่นจันทร์ และรศ. ดร. ประเวศ อินทองปาน ได้เขียนบทความวิจัยเรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศของซีโมน เดอ โบวัวร์ ในทฤษฎีพุทธปรัชญาเถรวาท” พบว่า พุทธปรัชญาเถรวาทให้เหตุผลแย้งกับซีโมน เดอ โบวัวร์ ในประเด็นเรื่องการดูแลตนเองว่าผู้หญิงยังต้องพึ่งการดูแลจากผู้ชายอยู่เพื่อความปลอดภัยของผู้หญิงเอง เพราะพุทธปรัชญาเถรวาทพิจารณาจากบริบทในสังคมสมัยพุทธกาลที่อันตรายยังมีอยู่มาก แต่ทำให้เหตุผลสนับสนุนประเด็นของซีโมน เดอ โบวัวร์ ในเรื่องของการคิดเป็นเหตุเป็นผลและการแสวงหาความรู้



ระหว่างชายกับหญิง ด้วยเหตุผลที่ว่าทั้งชายและหญิงต่างก็มีชั้น 5 เหมือนกัน ดังนั้นเมื่อต้นกำเนิดของมนุษย์เหมือนกัน ในการปฏิบัติต่อกัน ผู้หญิงจึงควรได้รับความเท่าเทียมเหมือนกัน

นารีนาท เหลียงทอง เขียนบทความวิชาการเรื่อง **“อะปิ-ชะปิ ความงามที่ไม่จำเป็นต้องสมบูรณ์แบบ”** ที่มองว่าอะปิ-ชะปิเป็นความงามที่เกิดกับทุกสิ่งทุกอย่างในธรรมชาติโดยปล่อยให้ธรรมชาติทำงาน โดยไม่ก้าวก่ายมากเกินไป ทำให้เรามองความงามตามสิ่งต่างๆ ผ่านเรื่องราวและกาลเวลา การมองว่าสิ่งต่างๆ มีความสวยงามในแบบของมันเองในทุกสถานะ ทำให้ปลุกฝังลงไป ในจิตใจเราว่าความไม่สมบูรณ์แบบของโลกนี้มีอยู่ทั่วไป ส่งผลให้เรามองสิ่งต่างๆ ผ่านเลนส์ตาใหม่ที่เข้าใจชีวิตว่าสิ่งต่างๆ ในโลกล้วนไม่เที่ยง ไม่สมบูรณ์และไม่เสร็จสิ้น ทุกอย่างเป็นเช่นนั้นเอง เมื่อเราเข้าใจในความจริงข้อนี้ทำให้เราใช้ชีวิตได้ง่ายขึ้นและทุกข์น้อยลงกับสิ่งรอบตัว

วุฒินันท์ ชะนะกุล เขียนบทความวิชาการเรื่อง **“ปัญหากำเนิดจักรวาล”** ได้นำเสนอวิธีการนิรนัย (Deductive) ถึงความจริงสูงสุดด้วยทัศนะทางควอนตัมฟิสิกส์ ที่อธิบายเนื้อแท้ของจักรวาล หรือความจริงสูงสุดของจักรวาลว่ามีคุณสมบัติเป็นสองสิ่งที่ขัดแย้งกันเองได้ ด้วยการนำการมีอยู่ของทฤษฎีควอนตัมมาใช้อธิบายว่าสสาร และออสสารเป็นสิ่งเดียวกันได้อย่างไร สรุปได้ว่า จักรวาล เป็นเพียงปรากฏการณ์ของ Being thing ของสถานะคณิตศาสตร์บริสุทธิ์ (01) กับ สถานะทางควอนตัม เพื่อทำให้เกิดปรากฏเป็น สสาร และจักรวาล มีความเป็นไปได้

บุญชัย เมฆแก้ว และธวัชชัย จิตวารินทร์ ได้เขียนบทความวิชาการเรื่อง **“กล่อมเหนา: วิถีชุมชนและความเชื่อของคนทำเนนาบ้านคลองบ่อแสน”** ที่มองว่าการปรากฏของความเชื่อและกุศโลบายที่มีพื้นฐานผ่านสังคมเกษตรกรรมบนวิถีชุมชนของคนทำเนนา เป็นการแสดงออกถึงภูมิปัญญา และการผ่อนคลายความวิตกกังวลของมนุษย์ที่ยังคงมีความต่อเนื่องกันมาตั้งแต่อดีตของคนทำเนนา แม้ว่าความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการร้องเพลงกล่อมเหนาจะไม่ปรากฏให้เห็นชัดเจน ทว่าในปัจจุบันรูปแบบความเชื่อดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะและปัจจัยของสังคม แต่การไถ่เหนาซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญในการทำเนนารวมถึงรูปแบบการแต่งกายของคนทำเนนาก็ยังคงปรากฏให้เห็นบนวิถีชุมชนของคนทำเนนาบ้านคลองบ่อแสน

ณัฐกานต์ ชัดติโยทัยวงศ์ เสนอบทความวิชาการเรื่อง **“การตีความเรื่องขันติที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางสังคม”** ได้ส่งผลต่อพฤติกรรมของคนใน 2 ลักษณะ ดังนี้ ในแง่แรกคือทางพฤติกรรมของพระอริยบุคคลเป็นความหมายที่ระบุชี้ว่าหากมีความอดทนในทางพระพุทธศาสนา การใช้ขันติในแง่จึงเป็นแนวทางในการสร้างปัญญาแท้ เกิดจากจิตที่ละกิเลสจนเบาบางลงถึงหมดไปด้วยพื้นฐานของไตรสิกขาที่สั่งสมมาอย่างถูกต้องในแนวทางของพระพุทธศาสนา ส่วนในแง่ที่ 2 เป็นการกำหนดพฤติกรรมทางสังคมของพุทธชนทั่วไปที่ต้องการความสงบเป็นหลัก จึงมีการใช้หลักขันติในแง่ของการระงับความโกรธ ความอยาก หรือความประมาทอันเป็นผลมาจากกิเลสภายใน ด้วยการสนับสนุนให้พุทธชนปฏิบัติตามขันติ



พระเพียร ฐานธมโม (ข้าใบ) เขียนบทความวิชาการเรื่อง “การลงเลขยันต์: รหัสยะแห่งพิธีกรรม และความเชื่อในสังคมไทย” ที่มองว่าเลขยันต์มีอิทธิพลในวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมไทยตั้งแต่ชาวบ้านถึงระดับชาติ โดยการนำเอาหลักการแนวคิดความเชื่อทางพระพุทธศาสนาเข้ามาเป็นองค์ประกอบในการเขียนยันต์ทั้งทางตรงและทางอ้อม อีกทั้งมีการนำหลักธรรมเขียนลงในยันต์เพื่อให้ผู้ใช้ได้ปฏิบัติตนและเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม ยันต์ที่มาจากแนวคิดความเชื่อเดิมในท้องถิ่นเป็นการผสมผสานแนวคิดความเชื่อที่เป็นตำนานความเชื่อต่างๆ ในการนำมาทำเครื่องรางของขลังที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาอย่างยาวนานจากหลักฐานโบราณคดีในสมุดข่อยและคัมภีร์ใบลาน

พระมหาพรชัย สิริวิโร, ผศ.ดร.

บรรณาธิการ



สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทบรรณาธิการ	ก
บทความวิจัย	
Educational Innovation Management of Education Administrators under the COVID-19 Pandemic by Liaoning University, China	1-15
Ntapat Worapongpat, Tachakorn Wongkumchai, Sunthon Saikham Phrakhrupalad Boonchuay Chotiwongso & Pichit Bhasabutr	
ปรัชญาการศึกษาของพุทธทาสภิกขุ: การศึกษาวิเคราะห์ความสอดคล้อง ในยุคสื่อสังคมออนไลน์	16-33
เกษริน บุตรา และพระมหามหามวินทร์ ปุริสุตตโม	
การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศของซีโมน เดอ โบวัวร์ ในทฤษฎีพุทธปรัชญาเถรวาท	34-49
พระมณฑล แก่นจันทร์ และรศ. ดร. ประเวศ อินทองปาน	
บทความวิชาการ	
อะบิ-อะบิ ความงามที่ไม่จำเป็นต้องสมบูรณ์แบบ นารีนาท เหลียงทอง	50-64
ปัญหากำเนิดจักรวาล	65-77
วุฒินันท์ ชะนะกุล	
กล่อมเหนา: วิถีชุมชนและความเชื่อของคนทำเนนาบ้านคลองบ่อแสน	78-86
บุญชัย เมฆแก้ว และธวัชชัย จิตวารินทร์	



การตีความเรื่องขันติที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางสังคม นัฏฐกานต์ ชัตติโยทัยวงศ์	87-102
การลงเลขยันต์: รหัสยะแห่งพิธีกรรม และความเชื่อในสังคมไทย พระเพียร ฐานธมโม (ข้าใบ)	103-116

Educational Innovation Management of Education
Administrators under the COVID-19 Pandemic by Liaoning
University, China

การจัดการนวัตกรรมทางการศึกษาของผู้บริหารการศึกษาภายใต้การระบาด
ของ COVID-19 โดย มหาวิทยาลัยเหลียวหนิง ประเทศจีน

Ntapat Worapongpat¹ Tachakorn Wongkumchai² Sunthon Saikham³

Phrakhrupalad Boonchuay Choti Wongso⁴ Pichit Bhasabutr⁵

^{1,5} Center for Knowledge Transfer, Technology, Community Innovation,
Entrepreneurship, Tourism Education Eastern Institute of Technology Suvarnabhumi
Educational Innovation Institute Association for the Promotion of Alternative
Education

² Faculty of Management Science Dhonburi Rajabhat University

^{3,4} Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus

*Corresponding Author, Email: dr.thiwat@gmail.com

Received June 9, 2023; Revised June 23, 2023; Accepted: June 30, 2023



Abstract

The objectives of this research were (1) to study the level of educational innovation management of educational administrators under the COVID-19 epidemic of Liaoning University, China; and (2) to compare educational management innovation management of educational administrators under the COVID-19 pandemic. The research was a Quantitative research. The population was the administration of the study with a total of 150 people by opening Krejcie and Morgan tables to obtain a simple sample of 108 people. Statistics used to analyze the data were percentage, mean, standard deviation and testing. It was found that 1) The level of educational innovation management of educational administrators under the



situation of the COVID-19 epidemic. The highest average score was the educational system, followed by the educational operation 2) Gender with no gender differences in six aspects of educational innovation management Educational Administrator of Pandemic of Liaoning, University of China. There was no statistically significant difference. from an average point of view Males and females of Liaoning University basically had the same level of identification in six areas and educational qualifications. There was no difference in education level in six areas of executive education innovation management. Liaoning University's study was not statistically significant. and master's degree students are higher This indicates that they are more optimistic than undergraduate students in six areas.

Keywords: Education Innovation Management; Educational Administrators; Liaoning University; COVID-19 epidemic

Introduction

According to Liaoning University Administrative Level Information for Common Problems in Management current problems in education management are found that as follows: the information standard of education management is not perfect; Low degree of intelligence; The lack of systematic and refined management of data makes it difficult to support timely and accurate educational decision-making; The education supervision system is not in place, so it is difficult to carry out dynamic supervision. In the second decade of the 21st century, higher education management research has made many achievements in the fields of higher vocational education, private higher education, the construction of Applied Undergraduate Colleges and universities, the construction of world-class universities and so on. However, in this period, higher education management is more obviously affected by four factors: the national requirements for the improvement of university governance ability; Reform of talent training mode; The change of resources and environment in Colleges and Universities under the background of the integration of industry and education and the combination of schools and enterprises; Technology, especially the application of Internet and big data in higher education management. At the moment for the improvement of Liaoning University effectiveness university must be driven to the

achievement as the same as (Everard, 2004) study about effective management of education organization to enhance for focus with 3 factors as 1) Managing people such as the manager as a leader, motivate people, taking and implementing decisions, managing meeting, development staff, managing conflict, 2) Managing the organization such as the organization dimension, teams building, managing and adapting curriculum, risk management, management resource, Managing the environment, 3) Managing change such as change management based global context, management structure based on transition management, developing a plan, At present, related with (Che Na et al., 2020).

China's higher education management pays attention to the impact of the above three factors from the aforementioned problems, the researcher pays attention to educational innovation management to develop the university to be effective in driving under the impact of the global context towards high performance in the organization. Liaoning University executives need to create a strategy to be effective under the impact of COVID-19. and the impact of global problems and succeed for world reputation (Liaoning University, 2022) to guide the educational administration of Liaoning University in improving policy, strategy and management to be effective.

Research Objectives

1. To study the level of educational innovation management of Educational Administrators under COVID-19 epidemic.

2 . To compare administration level of the Educational innovation management of Educational Administrators under COVID-19 epidemic by Liaoning University Province, China, classified by gender and education background.

Scope of Population/Sample

The population used in this study was administration level at Liaoning University, with a total of 150 people.

Sample group was teachers of 108 persons, of Liaoning University, in the academic year 2022. The sample was determined by the sample size using the



Krejcie and Morgan tables Krejcie & Morgan and using simple random sampling with figure 1 as below

research tools

Creating a questionnaire

1) Examine research and literature related to the concept of educational innovation management. Analyze factors related to the concepts and theories of educational administration. including related research To prepare a questionnaire that covers the content and scope of the research.

2) Review questionnaires and get expert feedback.

3) Validation of the questionnaire contents was reconfirmed by the IOC, after which it was reconfirmed by an experimental questionnaire on 30 non-randomized populations. The validity of the alpha coefficients was analyzed by Cronbach. (1990)

4) Collecting data through a questionnaire divided into 2 main parts as follows

Section 1: Demographics Chapter 2 Management of educational innovation 65 questions Using a 5-point questionnaire, it consists of the following 5 sections:

Research Instruments

Research tools: 1) Interview 2) Questionnaire 3) Other Quantitative samples
Questionnaire consisted of part 1 general status of the respondents. It is a survey part 2. Educational innovation management of educational administrators under the COVID-19 virus epidemic of Liaoning University, China. The researcher studied from the concept of behaviorism of B.F. Skinner as a scale model. (Rating Scale) 5 levels and part 3, other opinions and suggestions are open-ended (Open Ended), and the researcher has used the questionnaire to determine the image quality of the tool, which are: 2) Bring the revised questionnaire and present it to 3 experts to check the consistency of the content by finding the consistency of the objective with the question (Index of Item-Objective Congruence: IOC). IOC values between 0.80–1.00 and 3) 30 sets of trials using the tool with non-sample populations, which the evaluation results have discriminant power between 0.25–0.75 and the reliability of the questionnaire by Cronbach's method, which the evaluation results Confidence has a confidence value of 0.95.



3. Data collection includes data collection from 1) Primary Data, i.e. data obtained from in-depth interviews with target groups and questionnaires; 2) Secondary Data, i.e. data obtained from the collection of various documents (Document Research), such as books, textbooks, academic documents, research papers, and related electronic media, etc.

4. Data analysis, i.e. data analysis is divided into 2 parts: 1) qualitative data analysis. By bringing information obtained from in-depth interviews with target groups and collecting various documents for content analysis (Content Analysis) 2) Quantitative Data Analysis By bringing the data obtained from the distribution of questionnaires to be analyzed by using a statistical program to find variance or one-way analysis of variance or testing (F-test).

5. Statistics used in the research were descriptive statistical programs consisting of percentage, mean, standard deviation, and comparison by t-test and t-test. F value (F- test)

Opinion questionnaire of educational innovation management of educational administrators under covid-19 epidemic of Liaoning University has steps to create as follows.

1) Learn how to create a questionnaire. The researcher has methods and procedures for doing this, which is to study the data from documents, books, journals, research studies and questionnaires that have been previously researched to use as a guideline for creating the questionnaire as follows:

1.1) Questionnaire of The relationship between emotional creativity and innovative behavior-the role of creative self-efficacy and leadership in stimulating creativity-Liu Mingjie , subject psychology and education.

1.2) Questionnaire of A comparison of Likert scale and visual analogue scales as response options in children's questionnaires.

1.3) Questionnaire of How to ask about patient satisfaction? The visual analogue scale is less vulnerable to confounding factors and ceiling effect than a symmetric Likert scale

1.4) Questionnaire of Five Degrees of Happiness: Effective Smiley Face Likert Scales for Evaluating with Children - Lynne Hal, (Lynne Hal et al., 2016)



2) Create a questionnaire as a checklist including two Part as Part one for General information of sample and Part two as a rating scale, amount 65 questions, divided into 6 aspects, There are 10 questions in the first part, 11 questions in the second part, 11 questions in the third part, 11 questions in the fourth part, 10 questions in the fifth part and 11 questions in the sixth part by the researcher assigning scores to 5 levels according to the Likert method How to ask about patient satisfaction? The visual analogue scale is less vulnerable to confounding factors and ceiling effect than a symmetric (Likert, R, 1932) as follows Point value, opinion level

3) Take the completed questionnaire, amount 65 questions to reconfirm content validity of questions one by one with IOC (Index of Item Objectives Congruence) by 3 the experts to verify the correctness of the content. The IOC content validity of questions one by one in the item value between 0.67-1 that mean the question are content validity in appropriate to collect the data.

Section 1: Data Analysis Results of Research Objectives

Section 2: A summary of the survey data of in educational innovation management of educational administrators under covid-19 epidemic of Liaoning University

Section 1 Result of Content Analysis for Variables

From the literature Review, the Researchers studied the Education Contents, Education System, Education implementation, education evaluation, education innovation., including the related research as 5 components in Educational innovation management component

Section 2 Result of Date Analysis on Research Objective 1

Part I: Result of Data Analysis on Questionnaire: Demographic Information

The researchers conducted a questionnaire survey of educational innovation management of educational administrators In Liaoning University. Among them, a total of 108 questionnaires were distributed, and 108 valid questionnaires were recovered, accounting for 100%. Through random sampling, a total of 105 questionnaires were selected for research, accounting for 97.2% of the total number of questionnaires. it was summarized that among the 105 students in Liaoning University 25 were males, accounting for 23.8% of the total, and 80 were females,



accounting for 76.8% of the total. On the other 94 samples were undergraduate students, taking up 89.5% and 11 samples were postgraduates, representing 10.5%.

Section 3 Result of Data Analysis on Research Objective 2

1. Gender Comparison in the Education Management and Innovation under COVID-19 in Liaoning University

Table 1 Result of Data Analysis on Questionnaire: Gender Comparison

(n=105)

Variable	n	Mean	S.D.	T	P
Influence of COVID					
Male	25	2.95	0.75	0.828	.409
Female	80	3.00	0.51		
educational innovation					
Male	25	3.17	0.62	1.20	.233
Female	80	3.06	0.52		
education Content					
Male	25	3.79	0.52	.401	.490
Female	80	3.77	0.44		
education System					
Male	25	3.80	0.50	.438	.662
Female	80	3.77	0.44		
education Implementation					
Male	25	3.83	0.46	1.107	.207
Female	80	3.79	0.43		
education Evaluation					



Male	25	3.72	0.32	.706	.482
Female	80	3.76	0.38		

From Table 1, it was summarized that 1) There is no gender difference in the six aspects of the educational innovation management of Educational Administrators under COVID-19 epidemic of Liaoning University that the difference was not statistically significant. 2) From the average point of view, Males and Females of Liaoning University have basically the same degree of identification with the six aspects.

2. Education level comparison in the Education Management and Innovation under COVID-19 in Liaoning University (n=105)

Table 2 Result of Data Analysis on Questionnaire: Education level comparison

(n=105)

Variable	n	Mean	S.D.	T	P
Influence of COVID					
undergraduate	94	2.88	0.42	-.971	.334
postgraduate	11	3.00	0.51		
educational innovation					
undergraduate	94	3.07	0.41	-.848	.339
postgraduate	11	3.84	0.50		
Education Content					
undergraduate	94	3.77	0.22	-.936	.351
postgraduate	11	3.84	0.23		
Education System					
undergraduate	94	3.77	0.31	-.884	.379
postgraduate	11	3.86	0.34		



Education Implementation					
undergraduate	94	3.80	0.14	-1.083	.281
postgraduate	11	3.85	0.23		
Education Evaluation					
undergraduate	94	3.72	0.32	-.427	.670
postgraduate	11	3.76	0.38		

From Table 2, it was summarized that 1) There is no Education level difference in the six aspects of the educational innovation management of educational administrators in Liaoning University that the difference was not statistically significant. 2) From the average point of view, the average value of master students is higher, indicating that they are more optimistic about the score of the questionnaire than undergraduates with the six aspects .

Conclusion

1 . Under the influence of COVID-19, there is no significant difference between men and women in education major of Liaoning University on the influence of the new crown, educational innovation ability, education content, Education system, educational implementation and education evaluation.

2 . Under the influence of the new crown, there is no significant difference between postgraduates and undergraduates majoring in education of Liaoning University in the influence of the new crown, New media had positive effects on classroom teaching: (1) the acceptance of new media was high; (2) the classroom teaching effect was improved; and (3) is beneficial to the development of one's learning ability. The negative effects of new media on classroom instruction include (1) high rates of mobile phone use in the classroom; (2) the use of new media in the classroom emphasizes entertainment, (3) it directly affects learning outcomes, and (4) it increases cognitive inertia.



Discussion

Discussion of Research Objective 1

Educational innovation management of educational administrators in Liaoning University has 5 components: educational objectives; Study content, education system, study implementation and evaluation showed that the problems in educational innovation management of educational administrators in Liaoning University were consistent with other research findings.

This finding is consistent with a study by author Zhang Wen (2019) that analyzed the problems encountered in this field. Education management field: teacher structure is incomplete Learning goals are not clear enough. outdated curriculum system single study method incomplete educational facilities It is necessary to improve the level of education management. Educational assessment systems need to be more standardized. In addition, as found by researchers (Che Na et al., 2020), problems in the management of educational curriculum must be addressed. A large part of education management includes education management and education curriculum. The system is not perfect Training objectives are unclear. The curriculum of study and education is lacking in practice. and the content of practical majors is obsolete and the method is the same, which is consistent with (He Zi Yun & Ntapat Worapongpat, 2023). Taking Guangdong University as an example

Interdisciplinary Journal of the Humanities and Social Sciences

In addition, according to researcher (Wang Jiaxun, 2016) problems that exist in education innovation and education management include unreasonable curriculum and incomplete setting system. The scope of the course is not covered. The specific content of this course is still lacking. course disqualification

Discussion of Research Objective 2

The results of educational management problems and educational innovations were similar. It shows that the students of Liaoning University are rational and resolute in the face of educational problems. Discovery and research by Wang Lesheng, a gender-dependent researcher. It was concluded that boys' attitudes towards career issues were not significantly different from those of girls (2014, abstract page). Their effects on special education problems corresponding to



different educational levels (2001) and (Naphat Worapongphat et al., 2022). Innovation and Educational Technology for Developing Academic Achievement and Satisfaction in Using Social Networking Media. "Smart Cabinet with Digital Technology" on Behavior According to Norms and Culture of Prathomsuksa 5 Students at Wat Prakhao School

Recommendation for Policies Formulation

Universities should set policies in the following areas:

1) Educational Content In terms of educational content, attention should be paid to the combination of the actual content of education management and basic education. therefore used in educational practice from practice to practice To cultivate a combination of academic ability and practical ability with educational management and innovation.

2) Educational system Education and the study of the overall form of educational organization, including personnel, property, information and organization, can be divided into institutional education and non-institutional education as a whole. This system comprises several parts of the school education system. education system for children outside school and the adult cultural education system.

3) Management education majors must be conducted from the market and practice combined with the regional economic characteristics of Liaoning Province. Use social and economic needs and market dynamics as benchmarks.

4) Educational Actions The implementation of the talent training model of Liaoning University must be carried out from a systematic perspective, forming a scientific concept, reforming the management mechanism, actively innovating the management system, rational use of the infrastructure. , create an application system, follow the training of teachers and ensure the smooth implementation of the training model. ability to meet the needs of society

5) Educational Evaluation Implementation of the scope of authority and criteria for assessment of each position is well practiced. deepening education staff reforms Financial support and allocation Integration and use of educational resources



Committed to promoting teacher evaluation system education management system
Formulate a comprehensive talent training plan. and support the educational
financial system Reforming the education system in other areas meanwh

Recommendation for Practical Application

1. Educational Administrators lead by example

Educational innovation management of Educational Administrators refer to the administrators who have the highest decision-making responsibility in the university, usually the principal. The principal is first and foremost an educational strategist, characterized by having individualized school-running ideas and ideas, a strong desire for achievement, and the pursuit of pioneering and innovation; secondly, as an intermediary between superiors and school work, principals should have a strong understanding and implementation The ability of superior policy, coordination and relationship with superior. In the end, the principal must not only master all the complex work of the school, a grass-roots educational organization, but also learn to delegate power, so as to be able to devise an overall strategy more detachedly, and to mobilize the enthusiasm of his subordinates, so that every aspect of the work can be arranged comprehensively and thoughtfully.

2. Educational Administrators' management for public class teachers

At present, the public basic courses in my country's higher education are mainly composed of ideological and political theory, Chinese, foreign language, physical education, mathematics and computer courses. The role of public basic courses in the cultivation of higher vocational talents mainly includes the following aspects:

First of all, as the foundation of professional knowledge learning, public basic courses play an important role in laying the foundation for the cultivation of higher talents. The public basic course is the basis for learning all natural sciences and social sciences, and is a necessary culture for learning and mastering other disciplines in modern society. The cultivation, development and improvement of any kind of skill must be based on a certain cultural foundation. If students want to learn and master modern production, management or service technology, they must have high school knowledge and further expand their basic knowledge on the basis of it. What's more, the foundation of students recruited by ordinary undergraduate



colleges in my country is generally relatively poor, and the comprehensive quality is relatively weak, and it is necessary to strengthen the study of public basic courses.

The arrangement of public basic courses is to cultivate students' basic abilities and adapt them to the needs of market changes. In modern society, the industrial structure and technological structure are changing rapidly, and occupations and positions are also constantly changing. It has become increasingly impossible for a person to do one job for a lifetime. Individuals cannot predict what kind of work they will be engaged in in the future. If they only master a professional skill for a relatively fixed position, it will inevitably make the major too narrow, and the professional knowledge and ability will be limited, making it difficult to adapt to the ever-changing job market. Therefore, learning the basic courses well is the prerequisite for changing jobs and starting a business in the future. Public education can only be used as a part of lifelong learning for each student, so education must reserve a certain development space for students to receive higher-level education and lifelong learning. In this regard, public basic courses have an irreplaceable role.

3. Educational Administrators' management for Professional Teachers

The education activities of professional course teachers are common and regular. They can take advantage of the opportunities for students to study professional courses to help students reasonably plan their career development goals. skills training, and cultivate students' career choices. Help them locate accurately and better find their career goals.

Professional course teachers have a comprehensive understanding of their majors, have a wealth of professional materials, are familiar with the professional characteristics and social needs of the disciplines they hand in, and are targeted and effective in the student employment guidance. At present, the employment difficulties of college students in my country are mainly reflected in the shallow professional knowledge, lack of professional skills, and weak social practice ability. The theoretical achievements and social experience taught by professional teachers have laid a solid foundation for them to succeed.

Professional course teachers have been engaged in professional education research for a long time. Some teachers with rich education experience and high



academic level have a high status and influence in the society. They can use the vast interpersonal communication space to provide graduates with a more effective practice base, improve their social practice ability, and narrow the gap between graduates and social needs.

Professional teachers have an authoritative position in the hearts of students, especially professional teachers with high education level, who are more loved and admired by students. Their words, deeds, and guiding directions will directly affect students' ideological dynamics. With the active participation of professional teachers, the effect of employment work will become more significant.

Recommendation for Further Research

Further strengthen and improve the educational management and educational innovation of Educational Administrators in Liaoning University, so that students can develop into high-quality talents in an all-round way, and further provide theoretical data and basis for the country to cultivate high-quality talents. Further research should be carried out to improve the efficiency of education management more effectively, and how to recruit more specialized professional teachers with professional skills and noble ethics. At the same time, we should study how to apply for more and better education funds and good projects from the state and the Ministry of Education. This kind of project includes both the introduction of high-caliber talented teachers and the construction of an internship cooperation platform for the benefit of students. Ultimately, the improvement will allow teachers and students to benefit from the beautiful educational platform of Liaoning University, regardless of external knowledge and skills or internal spiritual satisfaction.

References

- He Zi Yun & Ntapat Worapongpat. (2023). The Impacts of New Media on Classroom Teaching Management of Administrators in Educational Management Taking Guangdong University as an Example. *Journal of Multidisciplinary in Humanities and Social Sciences*, 6(1). 22-39.
- Ntapat Worapongpat et al. (2022). Innovation and educational technology to improve academic achievement and satisfaction in using social networking media.

"Intelligent digital technology cabinet" on conducting oneself according to norms and culture of Prathomsuksa 5 students at Wat Phra Khao School (Pranukroh). *Journal of MCUPhilosophy Review*, (5)(2). 22-32.

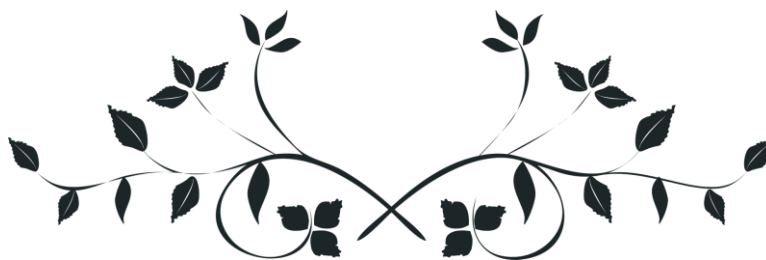
Che Na et al. (2020). Research on online teaching satisfaction and analysis of influencing factors of examination scores during the epidemic countermeasure. *Medical education management*.

Everard et al. (2004). *Effective school management*, Pual Chapman Publishing, Great Britain.

Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology*, 140, 1-55.

Lynne Hal et al. (2016). Five Degrees of Happiness: Effective Smiley Face Likert Scales for Evaluating with Children. Retired from https://www.researchgate.net/publication/305726958_Five_Degrees_of_Happiness_Effective_Smiley_Face_Likert_Scales_for_Evaluating_with_Children

Wang Jiaxun. (2016). *Research on the new media approach of Ecological Civilization Education*. China University of Geosciences.





ปรัชญาการศึกษาของพุทธทาสภิกขุ: การศึกษาวิเคราะห์
ความสอดคล้องในยุคสื่อสังคมออนไลน์

An Educational Philosophy of Buddhadasa Bhikkhu: An Analysis
of its Relevance to the Online Social Media Age

¹เกษริน บุตรา

Gatesarin buttra

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

²พระมหาผมนรินทร์ ปุริสุตโตโม

Phramaha Maghavin Purisuttamo

บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Graduate School, Mahamakut Buddhist University

¹Corresponding Author, E-mail: gatesarin.b@gmail.com

Received March 26, 2023; Revised June 26, 2023; Accepted: June 30, 2023



บทคัดย่อ

บทความงานวิจัยเรื่อง “ปรัชญาการศึกษาของพุทธทาสภิกขุ: การศึกษาวิเคราะห์ความสอดคล้องในยุคสื่อสังคมออนไลน์” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความสอดคล้องปรัชญาการศึกษาพุทธทาสภิกขุในยุคสื่อสังคมออนไลน์ งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่า ความสอดคล้องของปรัชญาการศึกษาของพุทธทาสภิกขุกับยุคสื่อออนไลน์ปรากฏใน 2 ประเด็นคือ 1. เป็นการเรียนรู้เน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพในการแก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิต 2. การศึกษาเป็นพื้นฐานหรือทักษะทางสังคมสำหรับพัฒนาบุคคลให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ขึ้น ประเด็นไม่สอดคล้องคือ 1) พุทธทาสภิกขุเน้นไปที่ความเป็นมนุษย์ที่อยู่เหนือสัญชาตญาณคือการเป็นมนุษย์ที่ไม่มีตัวกู-ของกู ขณะที่ยุคสื่อออนไลน์เน้นไปที่การมีตัวตน มีอาชีพรองรับระบบหน้าที่เพื่อสนองความต้องการของสังคมมากกว่าจะเน้นไปที่อุดมคติของความเป็นมนุษย์ 2) พุทธทาสภิกขุเน้นการศึกษาในการพัฒนาปัญญาอันเป็นวิธีการเรียนรู้เพื่อดับความทุกข์ส่วนตัวเป็น



หลัก แม้จะมีการกล่าวถึงศีลธรรมในการอยู่ร่วมกันก็เป็นเพียงข้อยืนยันให้เห็นผู้ที่มีศีลธรรมแล้วไม่ว่าจะทำงานใดก็ล้วนแต่ประสบความสำเร็จทั้งสิ้น ขณะที่ยุคสื่อออนไลน์เน้นทักษะอาชีพที่จำเป็นทางสังคมและระบบเศรษฐกิจเป็นหลัก เพื่อแก้ปัญหาในทางสังคมหรือระบบเศรษฐกิจ

คำสำคัญ: ปรัชญาการศึกษา; พุทธทาสภิกขุ; ยุคสื่อสังคมออนไลน์

Abstract

The research entitled ‘An educational philosophy of Buddhaddāsa bhikkhu: an analysis of its relevance to the online social media age’ was purposely made to critically analyze the relevance of the concept of Buddhaddāsa bhikkhu’s philosophy of education in the era of social online media. This research employed the documentary research methodology. It was found that when it comes to the concept of Buddhaddāsa bhikkhu’s philosophy of education, four aspects are relevant to philosophy of education in the era of social online media: 1) learning is aiming at empowering the learners to solve daily life, 2) education is regarded as the basis or social skills whereby man can be perfected. What is irrelevant is of the following ones: 1) on the one hand, Buddhaddāsa bhikkhu’s the concept of education lays great emphasis on uplifting man over the instinct resulting in putting an end to the concept of ‘I’ and ‘mine’, on the other hand, the concept of education in the era of social online media is prioritized on the concept of self and occupation leading to satisfying more individual and social needs than the ideal of manhood, 2) according to Buddhaddāsa bhikkhu’s view, the ideal education is to develop man’s wisdom by which individual suffering could be got rid of. Although, the morality in living together is mentioned, yet it is just claimed that one who follows morality would succeed in doing it no matter what a work is, whereas the occupational skills are required to suit the social and economic systems so as to solve certain problems precipitated by such social or economic systems.

Keywords: An Educational Philosophy; Buddhaddāsa Bhikkhu; the Online Social Media Age



การดำเนินงานตามนโยบายในหลายๆ ด้านส่งผลให้นโยบายด้านการศึกษายังมีการขับเคลื่อนได้ไม่ดีเท่าที่ควรโดยกระทรวงศึกษาธิการพิจารณาแล้วเห็นว่าปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันในด้านความปลอดภัย ด้านโอกาส ด้านคุณภาพ และด้านประสิทธิภาพยังเป็นปัญหาที่ต้องแก้ไขซึ่งกระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดนโยบายการศึกษาประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ใน 9 เรื่องคือ 1) ปัญหากลุ่มผู้เรียนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 2) ปัญหาความปลอดภัยในนักเรียน 3) ปัญหาการเข้าถึงการศึกษาในเด็กปฐมวัย รวมถึงการออกกลางคันของเด็ก 4) ปัญหาการพัฒนาหลักสูตร 5) ปัญหาบุคลากรขาดทักษะการใช้ออนไลน์ การมีวินัยทางการเงิน 6) ปัญหาการจัดการเรียนรู้ 7) ปัญหาคุณภาพผู้เรียน 8) ปัญหาการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน และ 9) ปัญหาการเพิ่มประสิทธิภาพ (สงวน อินทร์รักษ์, 2566)

การดำเนินการดังกล่าวย้อนกลับไปสู่การเข้าใจระบบการศึกษาบนฐานของการพัฒนามนุษย์ให้สามารถรอดพ้นจากปัญหาและสร้างความมั่นคงให้สังคมโดยรวมได้ ข้อเท็จจริงนี้ปรากฏอยู่ในรูปแบบของการจัดการศึกษาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันดังจะเห็นได้จากจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่พยายามสอนให้มนุษย์เป็นผู้มีเหตุผล รู้จักตนเอง และมีวัฒนธรรมในการอยู่ร่วมกัน (James Luchte, 2007) จากแนวทางดังกล่าวได้ปรากฏเป็นการศึกษา 2 รูปแบบ คือ 1) การศึกษาแบบเน้นความรู้หลักเกณฑ์ทางศีลธรรม ความยุติธรรม เรียกว่า ความรู้หรือวิชา (episteme) (เพลโต, 2559) ปัจจุบันเรียกว่า การศึกษาแบบศิลปศาสตร์ และ 2) การศึกษาเน้นที่ทักษะ คือ ศิลปะเฉพาะทาง (techne) (เพลโต, 2559) ปัจจุบันเรียกว่า การศึกษาสายวิชาชีพ ซึ่งรูปแบบการศึกษาดังกล่าวนั้นเพลโตชี้ว่า การศึกษาแบบเน้นทักษะอย่างเดียวอาจเป็นปัญหาได้ ดังกรณีการฝึกหัดทหารที่เน้นการออกกำลังเท่านั้นอันเป็นวิธีการฝึกฝนร่างกายให้แข็งแรงให้เหมาะสมสำหรับการออกไปรบหรือต่อสู้กับผู้อื่นอย่างเดียวนั้นอาจเป็นปัญหาว่า ถ้าหากผู้นั้นยังไม่รู้ผิดชอบชั่วดี ทหารผู้นั้นก็อาจจะใช้อาวุธเพื่อทำร้ายผู้อื่นได้เช่นเดียวกัน จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องเน้นการสอนแบบศีลธรรมก่อนเพื่อให้เขาเรียนรู้ผิดชอบชั่วดีเสียก่อนจึงจะพัฒนาในด้านร่างกายต่อไปได้ ดังที่เพลโตเสนอว่า “ผู้อุทิศตนให้แก่การบริหารโดยไม่มีสิ่งอื่นใดเจือปนนั้น มักมีความดิบเถื่อนอยู่มากจนเกินควร ขณะเดียวกันผู้อุทิศตนแก่ดนตรีมากเกินไปก็มักจะมีแต่ความนุ่มนวลจนเกินงาน ความรักในปัญญาเป็นบ่อเกิดแห่งความสงบเสงี่ยม หากหย่อนมากเกินไปก็จะกลายเป็นความนุ่มนวลหากบ่มเพาะให้ดีก็จะกลายเป็นความสงบเสงี่ยมและมีระเบียบ” (เพลโต, 2559)

ข้อพิพาทนี้มีปรากฏในหลักการทางพระพุทธศาสนาเช่นเดียวกัน เช่น ในเรื่องของการทดสอบที่อาจารย์มอบให้ลูกศิษย์ไปขโมยสิ่งของๆ คนอื่นมาโดยที่เขาไม่รู้ แล้วจะให้จับ มีเพียงพระโพธิสัตว์เท่านั้นที่ไม่ทำตามพร้อมทั้งให้เหตุผลว่า ความลับไม่มีแก่ผู้ทำความชั่ว แม้คนอื่นไม่เห็นตนเองก็เห็นอยู่ดี (พระไตรปิฎกอรรถกถาภาษาไทย เล่มที่ 2 ข้อที่ 15 หน้าที่ 98, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2556) ดังนั้น การที่เราจะมุ่งศึกษาโดยไม่สนใจศีลธรรมใดๆ จึงเป็นปัญหาตามข้อพิพาทนี้

เช่นเดียวกับข้อพิจารณาของพุทธทาสภิกขุที่มองว่า การศึกษาเล่าเรียนที่จะทำให้มนุษย์รู้และเข้าใจตัวมนุษย์เองเพราะเห็นว่าชีวิตมนุษย์เกิดมาแล้วเป็นทุกข์ ที่เป็นทุกข์เพราะความไม่รู้ไม่เข้าใจในความเป็นไปของโลก การศึกษาที่ดีจึงควรเป็นการศึกษาเพื่อนำไปสู่การดับทุกข์ เป็นการศึกษาที่ทำให้ผู้ศึกษาหันกลับมามองธรรมชาติภายในตัวของมนุษย์ว่าเป็นอย่างไร แทนที่การศึกษาจะมุ่งเน้นการพัฒนา หรือให้ความสนใจแก่สิ่งอื่นที่นอกเหนือจากการส่งเสริมคุณค่าที่อยู่ภายในตัวมนุษย์แต่ละคน เพราะฉะนั้น การศึกษาก็ไม่สามารถนำไปสู่การพ้นทุกข์ได้ พุทธทาสภิกขุจึงต้องการให้การศึกษาเป็นไปเพื่อการดับทุกข์และการศึกษานั้นต้องเริ่มจากการมีศีล มีสมาธิ และปัญญา (พุทธทาสภิกขุ, 2545) ซึ่งก็ต้องเกิดจากการฝึกฝนอบรมอย่างครอบคลุม หรือการให้ความสำคัญอย่างจริงจัง และเน้นย้ำให้เห็นถึงความสำคัญอย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับการปฏิบัติจากหลักวิชา เพราะเพียงแต่วิชาอย่างเดียว หากขาดการปฏิบัติ ไม่สามารถจะเป็นการทำให้การศึกษาเป็นไปในทางที่ดีงาม การศึกษาที่แท้จริงของมนุษย์จึงต้องเป็นไปเพื่อให้มนุษย์ได้สิ่งที่ดีที่สุดในที่มนุษย์ควรจะได้รับ (พุทธทาสภิกขุ, 2545) เป็นไปเพื่อกำจัดซึ่งสัญชาตญาณสัตว์ มิใช่เอาตัวรอดในทางโลก การศึกษาจะเน้นการเข้าใจตนเองโดยอาศัยการลงมือปฏิบัติเรื่อง การพ้นทุกข์ เพราะการศึกษาเป็นไปเพื่อการแสดงถึงความสามารถและความสอดคล้องกับความเป็นมนุษย์ที่เชื่อว่า สามารถฝึกฝนพัฒนาได้ ให้เป็นยิ่งกว่าการเป็นมนุษย์ทั่วไป

ในแง่ของปรัชญาการศึกษานั้นมองว่าการเปลี่ยนแปลงความรู้เหล่านี้เป็นไปตามยุคสมัย ดังจะพบได้จากการพยายามพัฒนาทักษะของครูและเจตจำนงของผู้เรียนให้ไปสู่จุดเดียวกันจึงนำไปสู่การรวมกันระหว่าง “การศึกษา” คือองค์ความรู้ และ “เทคโนโลยี” คือทักษะ แม้การศึกษานั้นเป็นคุณค่าในตัวเองก็ตาม แต่ก็ต้องพิจารณาว่าเทคโนโลยีเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ถูกพิจารณาในปรัชญาการศึกษาเพื่อพัฒนาทั้งสองอย่างให้ไปด้วยกันคือ องค์ความรู้ทางด้านการเปลี่ยนแปลงทางศีลธรรมและความฉลาดทางด้านทักษะ ในเรื่องนี้ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) เสนอว่า “เครื่องมือถือว่าเป็นสิ่งเฉพาะอย่างหนึ่ง แต่มันเป็นมากกว่าสิ่งเฉพาะ เนื่องจากเครื่องมือนั้นสามารถเชื่อมต่อกับสิ่งอื่นอันเป็นสายสัมพันธ์ที่ต่อเนื่องกันทางธรรมชาติที่มีความสัมพันธ์ทางด้านวัตถุวิสัยที่มีคุณสมบัติของตนเอง แต่การรับรู้คุณสมบัติเหล่านั้นเป็นการนำจิตใจเข้าไปหาสิ่งอื่นๆ ภายนอก” (Dewey, J., 1984) ซึ่งหากพิจารณาอย่างนี้จะพบว่า ยุคสมัยที่มีการพัฒนาทางเทคโนโลยีล้วนเป็นผลที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์การเรียนรู้ของมนุษย์ เป็นวิธีการที่จะนำจิตใจของบุคคลไปสู่การเข้าใจสิ่งอื่นๆ ผ่านการวิเคราะห์กิจกรรมในชีวิตประจำวันด้วยเครื่องมือหรือองค์ความรู้ที่มีอยู่ในมือ เช่นเดียวกับเรากล่าวถึง “ฆ้อน” ว่าเป็นเครื่องมือหนึ่งในสร้างสิ่งของ วันหนึ่งชายคนหนึ่งพยายามใช้ค้อนเพื่อสร้างบ้านตุ๊กตาให้เด็กๆ เราจะพบว่าเป้าหมายก็คือการสร้างบ้านตุ๊กตาอันเป็นทักษะที่มาจากการฝึกฝน แต่เป้าหมายหลักก็คือการสร้างให้เด็กๆ การใช้ฆ้อนเป็นเครื่องมือนี้เป็นการเชื่อมโยงมาจากประสบการณ์ของแต่ละคนที่ใช้ฆ้อนแล้วสามารถสร้างบ้านหรือสิ่งก่อสร้างให้สำเร็จตามเป้าหมายได้ แต่อาจพิจารณาได้อีกว่า “บ้าน” นั้นก็อยู่ในฐานะเป็นเครื่องมือในการทำให้เด็กๆ มีความสุข อาจมาจากการที่พ่อ



ต้องการสร้างให้ลูก อันมาจากสัณฐานเกิดลูกจึงต้องการสร้างบ้านนี้เพื่อชดใช้ความผิด ซึ่งเครื่องมือนี้เป็นการเชื่อมโยงระหว่างให้เห็นถึงข้อจำกัดต่างๆ ที่มีระหว่างกัน (Dewey, J., 1984) การสร้างการศึกษาให้เป็นเครื่องมือคือการเพิ่มความรู้ในแง่ต่างๆ ที่เชื่อมโยงกันระหว่างความรู้สึกของคนหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่งไม่ใช่แค่เชื่อมโยงข้อมูลเท่านั้น

การศึกษาจึงเป็นการใช้เนื้อหาเพื่อเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงไปหาสิ่งที่เป็นเป้าหมายของการศึกษา แต่มีปัญหาด้านเนื้อหาและนโยบายในการศึกษา โดยเฉพาะในปัจจุบันการศึกษาในยุคสื่อออนไลน์ที่ทำให้เกิดกระบวนการดังนี้ 1) เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการกำหนดทิศทางของนโยบายเพื่อพัฒนาการศึกษา 2) รัฐบาลออกนโยบายเน้นไปที่ความสนใจทางธุรกิจ โดยไม่ได้สนใจเพิ่มความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียน แต่มุ่งไปที่ความน่าตื่นตาตื่นใจของข้อมูลเท่านั้น จึงลดประสบการณ์ในการศึกษาให้เป็นแค่เข้าใจอะไรอย่างรวดเร็ว ไม่มีเวลาไตร่ตรอง และ 3) ปัญหาด้านความรุนแรง คอร์ปชั่นตลอดจนปรากฏการณ์ในสังคมที่ยังไม่สามารถหาทางออกของปัญหาได้ ซึ่งตรงกับข้อพิจารณาการศึกษาที่ถูกมองว่า “นอกจากจะสอนวิชาชีวะแล้วยังต้องเป็นการกล่อมเกล่าอัธยาศัยใจคอ ผูกมัดให้มีสันดานอันดี คือให้เป็นผู้ตั้งอยู่ในที่ชอบ ให้มีความสุจริตในการทั้งปวง มีความอ่อนน้อม สุภาพ อยู่ในถ้อยคำภายใต้บังคับบัญชาของผู้ใหญ่ คือ ต้องหัดให้เป็นเด็กดี เพื่อโตขึ้นจะได้เป็นคนดี ทำมาหากินแต่ในทางชอบ สมควรแก่ฐานะที่เป็นไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินสืบไป” (วิทย์ วิศทเวทย์, 2555)

นอกจากนี้การที่ไม่สนใจหลักการศึกษาทางด้านความรู้ทางศีลธรรม แต่มุ่งทางด้านศิลปะเฉพาะทางอาจทำให้เกิดปัญหากระทบต่อความผาสุกและสงบสุขของสังคมเป็นส่วนใหญ่ เพราะมุ่งให้เกิดความเจริญก้าวหน้าทางด้านอุตสาหกรรมเพียงอย่างเดียว พุทธทาสภิกขุมองการศึกษาแบบนี้เป็นการทำให้เกิดความวุ่นวาย เพราะหากเราเรียนกันด้วยจิตบริสุทธิ์ก่อนแล้วเรียนศิลปะบริสุทธิ์ไม่มุ่งทำลายโลก แต่เป็นการช่วยโลก เน้นความงามตามธรรมชาติมากกว่าความงามที่ตนปรุงแต่งขึ้น จึงเป็นแนวทางที่จะใช้ความบริสุทธิ์นั้นทำให้เกิดสันติภาพทางจิตใจและสังคมได้ (พุทธทาสภิกขุ, 2553) พุทธทาสภิกขุมองถึงการเชื่อมโยงกันระหว่างความรู้กับความรู้สึก ซึ่งเป็นลักษณะของการวางหลักธรรมในฐานะเป็นเครื่องมือเชื่อมโยงไปหาความสำเร็จเช่นหากเราต้องการจะสอนให้คนเลิกบุหรี่ ก็ต้องเริ่มให้เขามีสัจจะคือการบังคับใจตัวเองให้ทำอย่างสม่ำเสมอ เมื่อมีความเจ็บปวดจากความต้องการบุหรี่ยังต้องสอนให้ต้องอดทน ทั้งหมดคืออุปายที่เอามาใช้ในการไปสู่เป้าหมายทั้งสิ้น (พุทธทาสภิกขุ, 2537) โดยลักษณะการสอนแบบนี้เป็นการนำหลักความรู้ทางศาสนาไปสู่การพัฒนาเป็นทักษะในการดำเนินชีวิต โดยกระบวนการนี้จึงเป็นการวางเนื้อหาให้สอดคล้องทั้งในแง่ของการมีความรู้คุณธรรมไปด้วย ทั้งนี้ยังอาจรวมถึงการประกอบอาชีพที่จะประสบความสำเร็จได้ต้องมีหลักธรรมเป็นองค์ประกอบไปด้วย

จากเหตุผลข้างต้น ถ้าการศึกษาต้องการพัฒนาคนเป็นเพียงแค่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เท่านั้น การศึกษาในปัจจุบันก็จะเป็นการศึกษาประเภทที่สนองความต้องการของสังคม แต่การศึกษานั้นจะตามสังคมอย่างเดียวคงไม่ถูกต้อง เพราะการศึกษาควรทำหน้าที่มากกว่านั้น กล่าวคือ “แก่นแท้ของการศึกษาจะต้องนำสังคม” มิใช่แค่ล้อยตามสังคม หมายความว่า สังคมนี้อาจจะเดินผิดทางก็ได้ ถ้าเราทำได้แค่ผลิตคนมาสนองความต้องการของสังคมให้ได้กำลังคนมาในด้านนั้นๆ หากสังคมเดินผิดพลาด เท่ากับว่าการศึกษาก็ผิดพลาดด้วยเช่นกัน กำลังคนที่ได้มาเป็นผลของการศึกษาที่ผิดพลาดเหมือนอย่างในระยะเวลาที่ผ่านมา เราก็ผลิตคนในฐานะเป็นทรัพยากร จนกลายเป็นกระแสการพัฒนาที่ผิดพลาดในสังคม

บทความวิจัยนี้จึงต้องการนำเสนอแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของพุทธทาสภิกขุที่มีความสอดคล้องกับการศึกษาทั้งในแง่ของเนื้อหาและนโยบายทางการศึกษาที่ทำให้เกิดปัญหาทั้ง 3 กรณีด้วยแนวทางปรัชญาการศึกษาของพุทธทาสภิกขุที่เสนอไว้ต่อไป ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะให้เหตุผลสนับสนุนว่า การศึกษาที่มุ่งเน้นที่จะสร้างคน ให้เป็นคนที่สมบูรณ์ หรือการศึกษาแบบศิลปศาสตร์ที่ช่วยพัฒนาความเป็นมนุษย์อันสมบูรณ์มากกว่าการศึกษาที่เน้นทักษะอาชีพ และในหลักการสนับสนุนนี้ผู้วิจัยจะวิเคราะห์โดยใช้แนวคิดปรัชญาการศึกษาของพุทธทาสภิกขุ ด้วยเหตุผลนี้ผู้วิจัยขอเสนอว่า ถ้ารัฐจะออกนโยบายเพื่อการศึกษา รัฐควรออกนโยบายเพื่อสนับสนุนการศึกษาที่พัฒนาคนให้มีจิตวิญญาณของความเป็นมนุษย์ ไม่ใช่การพัฒนาด้านทักษะแต่อย่างเดียว รวมถึงปรากฏการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ตที่เป็นเพียงคลื่นที่ผ่านระบบทำให้เกิดเป็นการสื่อสารจนเกิดประสบการณ์ที่ไม่ได้สัมผัสถึงโลกแห่งความเป็นจริง เป็นเพียงแค่คลื่นที่ส่งเข้าสู่สมองผ่านการสัมผัสยิบบอร์ดเท่านั้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความสอดคล้องปรัชญาการศึกษาของพุทธทาสภิกขุในยุคสื่อสังคมออนไลน์

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยมีระเบียบวิธีวิจัยดังต่อไปนี้

1. ศึกษาค้นคว้าปรัชญาการศึกษาของพุทธทาสภิกขุจากเอกสารปฐมภูมิ ทุติยภูมิและตำราที่เกี่ยวข้อง และพิจารณาข้อวิพากษ์การจัดการศึกษาของสังคมร่วมสมัย
2. ศึกษาการศึกษาในยุคสื่อสังคมออนไลน์ พิจารณาการจัดการศึกษา วิธีการและเป้าหมายของการศึกษาในยุคนี้



3. วิเคราะห์และตรวจสอบเหตุผลเพื่อสร้างข้อสรุป ถัดจากนั้นนำไปเขียนเป็นงานวิจัยพร้อมเสนอแนวคิดของผู้วิจัยให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และตอบปัญหาที่ต้องการทราบ

ผลการวิจัย

1. ระบบการศึกษาในยุคสื่อสังคมออนไลน์ การศึกษาได้เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยจนในยุคที่มีการกล่าวถึงยุคสื่อสังคมออนไลน์ อันเป็นยุคการพัฒนาของสื่อดิจิทัลตั้งแต่ช่วงปลายศตวรรษที่ 20 (ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1995) จนนำไปสู่การปรับการเรียนรู้และการใช้ชีวิตบนโลกสังคมออนไลน์ที่มีเพิ่มขึ้นถือเป็นทั้งโอกาสและความเสี่ยงในขณะเดียวกัน เมื่อมองว่าเป็นโอกาสคือเป็นการที่สามารถใช้ประโยชน์จากช่องทางการติดต่อสื่อสารบนโลกออนไลน์ในการหาความรู้และข้อมูลต่างๆ มาเพื่อพัฒนาเพิ่มศักยภาพและทักษะที่เป็นประโยชน์ต่อการใช้ชีวิตและการทำงานในอนาคต (กฤติยา ถ้ำทอง, 2565) จึงเป็นที่มาของรูปแบบการจัดการศึกษาในยุคนี้ ดังมีรายละเอียด คือ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 แนวคิดพื้นฐานในการศึกษา เป็นการเข้าใจถึงแนวคิดพื้นฐานที่นำไปสู่ระบบการศึกษาในปัจจุบัน ดังนี้

1.1.1 แนวคิดการศึกษาแบบศาสนาเป็นฐาน (Faith based Education) เป็นแนวคิดนี้เกิดจากกลุ่มสารัตถนิยม (Essentialism) อันสัมพันธ์กับการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับความรู้ในแง่ปัจจุบันจะยังไม่โดดเด่น เน้นความรู้ที่มีอยู่ในอดีต และกลุ่มนิรันตรนิยม (Perennialism) อันเชื่อมโยงกับคุณค่าของความจริงที่ไม่เปลี่ยนแปลง และไม่เปลี่ยนแปลงไปตามค่านิยมทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยจะพบจากการศึกษาแบบพระภิกษุซึ่งเป็นแนวคิดที่ถูกพัฒนามาจากการกระบวนกรที่ถูกเสนอโดยพุทธทาสภิกขุที่มองว่า การจัดการศึกษานั้นควรเป็นไปเพื่อนำไปสู่กระบวนการพัฒนามนุษย์เป็นหลัก จึงมีการนำหลักธรรมมาประกอบในการสอน รูปแบบดังกล่าวได้เริ่มต้นจากการใช้พัฒนาการทางด้านความคิด การแสดงออกทางกายและวาจาตามโครงสร้างของหลักไตรสิกขาที่ประกอบด้วย

ก. ศีล เป็นรูปแบบของการพัฒนาการทางด้านการแสดงออกทางกายและวาจา ซึ่งจะพบว่าพระภิกษุจะต้องมีหลักปฏิบัติที่มีโครงสร้างทั้งข้อห้ามและข้ออนุญาตด้วยการนำศีลเข้ามาพัฒนาการศึกษาเพื่อเป็นการป้องกันความผิดทางกาย หรือประพฤติก้าวทางกายอันเป็นพื้นฐานในการอยู่ร่วมกัน เพราะการฝึกศีลจะช่วยพัฒนาทางกายและวาจาควบคู่กัน เพื่อไม่ให้เกิดการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

ข. สมาธิ เป็นรูปแบบการแสดงออกทางใจ ใช้สมาธิเป็นวิธีฝึกฝนพัฒนาจิตใจ หมายถึง การศึกษาช่วยพัฒนาสุขภาพจิตให้เกิดสุขภาพที่ดี เป็นการศึกษาเพื่อรู้จักความสงบ สร้างแรงขับเคลื่อนไปสู่สภาพจิตใจที่มีคุณธรรม การฝึกฝนพัฒนาอบรมจิตทำให้จิตมีคุณสมบัติพิเศษ

ค. ปัญญา เป็นวิธีการศึกษาอบรมฝึกฝนพัฒนาความรู้ ทำให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องว่า เราควรปฏิบัติตัวเมื่ออยู่ร่วมกันอย่างไร มองเห็นประโยชน์ในการทำมาหากิน และมีความสุขต่อการมองโลก ในการดำเนินชีวิต ผลของการพัฒนาปัญญาให้มีความรู้จะเกื้อหนุนให้จิตใจมีอิสระ

จากมุมมองพุทธทาสภิกขุจะเห็นได้ว่า ระบบการศึกษาที่เน้นไปที่ไตรสิกขานั้นมาจากการมองว่าศีลควรเป็นพื้นฐานต่อการเริ่มต้นที่จะนำมาพัฒนามนุษย์ แล้วต่อด้วยสมาธิและปัญญาตามลำดับรูปแบบการศึกษานี้จึงเป็นแบบธรรมชาติ ด้วยเหตุนี้เนื้อหาหรือหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนจะต้องเน้นหลักจริยธรรมอันเป็นไปเพื่อพัฒนามนุษย์ให้มีวินัยและความประพฤติที่ดีงามให้เป็นมนุษย์ที่มีความรู้ควบคู่ไปกับคุณธรรมอันสมบูรณ์

1.1.2 แนวคิดการศึกษาแบบสังคมเป็นฐาน (Social based Education) แนวคิดนี้มาจากปรัชญาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism) ที่มีเป้าหมายการศึกษาเพื่อมุ่งให้ผู้เรียนสนใจและตระหนักในว่าเป็นสมาชิกของสังคมและสามารถปฏิรูปสังคมให้ดีขึ้นได้ เป็นการจัดการศึกษาที่เน้นระบบการศึกษาที่สะท้อนผ่านการศึกษาระบบพระภิกษุ เพราะพุทธทาสภิกขุมองถึงความเป็นไปได้ของการผสมผสานระหว่างโลกและธรรม กรอบแนวคิดดังกล่าวนี้เป็นการพิจารณาถึงรูปแบบการศึกษาที่เป็นสากล จึงเป็นการศึกษาแบบธรรมชาติ ด้วยการพิจารณาจากปัญหาของมนุษย์มากกว่าจะแบ่งว่ามนุษย์นั้นเป็นใคร เป็นหญิง หรือชาย เป็นพระหรือฆราวาส การศึกษาดังกล่าวจึงเป็นการศึกษาธรรมชาติหรือการเข้าใจมนุษย์ตามแบบธรรมชาติ

ในขณะที่การศึกษายุคสื่อสังคมออนไลน์พิจารณากรอบแนวคิดในการจัดการศึกษานั้นยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาเพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ รับผิดชอบต่อสังคม มีคุณธรรมและจริยธรรม เพราะการที่จะขับเคลื่อนสังคมให้มีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจจำเป็นต้องใช้คนเป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความสามารถ เป็นตัวนำพาสังคมเข้าไปในระบบเศรษฐกิจที่สูงขึ้น องค์ประกอบในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงตามแนวคิดนั้นต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน 2 เงื่อนไข ได้แก่ เงื่อนไขความรู้ อันประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะใช้ความรู้นั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันเพื่อประกอบการวางแผน มีความระมัดระวังในขั้นตอนการปฏิบัติ และเงื่อนไขคุณธรรมอันประกอบด้วยมีความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำรงชีวิต เพื่อสร้างความมั่นคงของชาติเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และภูมิคุ้มกันภายใน เป็นเรื่องของการต่อสู้กับกิเลสในตนเองมีสองระดับ 1. ควบคุมจิต ทำให้จิตมีคุณภาพสามารถอยู่ในสภาวะที่จัดจ้าน ไม่ฟุ้งซ่าน เพื่อประสิทธิภาพในการศึกษา 2. ควบคุมกิเลส (พุทธทาสภิกขุ, 2537) ภูมิคุ้มกันภายนอก แบ่งเป็น 2 เรื่อง คือ ธรรมชาติดับบุคคลอื่น การต่อสู้กับธรรมชาติคือการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติที่อยู่เหนืออำนาจของมนุษย์ เมื่อสิ่งต่างๆ เปลี่ยนไปตามธรรมชาติดังนั้นก็ย่อมรับธรรมชาติ



อย่างเข้าใจจะได้ไม่เป็นทุกข์ สามารถจัดเข้าเงื่อนไขคุณธรรมได้อย่างครอบคลุมแต่อาจจะไม่ได้เน้นย้ำลงลึกอย่างในการศึกษาของพุทธทาสภิกขุ ส่วนเรื่องของความรู้ในยุคสื่อสังคมออนไลน์เป็นความรู้ในเรื่องความเชี่ยวชาญในทักษะเฉพาะเพื่อขับเคลื่อนประเทศทั้งยังสามารถแก้ปัญหาได้เพียงประเทศไทย ยังไม่สามารถครอบคลุมสังคมโลกที่ต้องการใช้ความเป็นสากลที่สามารถแก้ไขและขับเคลื่อนบนพื้นฐานเดียวกัน

ความไม่สอดคล้อง จะพบว่า การศึกษาแบบพุทธทาสภิกขุมุ่งเน้นไปที่บุคคลในฐานะเป็นมนุษย์ มากกว่าจะมองบุคคลว่าต้องไปหาเลี้ยงชีพ เพราะหากบุคคลไม่มีจิตใจที่ดีพร้อมก่อน การประกอบอาชีพก็อาจกลายเป็นปัญหาได้ เช่น นำความรู้ไปประกอบมิถนาชีพ การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาความรู้และทักษะของมนุษย์ เน้นจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการพื้นฐานของสังคม ซึ่งในปัจจุบันสะท้อนให้เห็นถึงการศึกษที่ถูกจัดให้สอดคล้องกับระบบทุนนิยมไม่คำนึงถึงความสอดคล้องทางวัฒนธรรมและสังคม โอกาสทางการศึกษามีอิทธิพลต่อการกำหนดอาชีพ การศึกษาจึงเติบโตไปพร้อมระบบทุนนิยมเป็นทุนนิยมทางวิชาการมองการศึกษาเป็นโรงงานที่ผลิตสินค้าออกมาให้คนในสังคมบริโภค โดยมีเงินเป็นปัจจัยหลักในการบริโภค แต่สำหรับพุทธทาสภิกขุระบบการศึกษาเป็นไปเพื่อส่งเสริมและเสริมสร้างให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จิตใจภายในตนเองเพื่อให้รู้เข้าใจในชีวิต (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 17 ข้อ 82 หน้า 136, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

1.2 รูปแบบการศึกษาในยุคสื่อสังคมออนไลน์ ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยกำลังพิจารณาถึงรูปแบบการศึกษาพุทธทาสภิกขุกับการศึกษาในยุคสื่อสังคมออนไลน์ใน 2 ลักษณะ คือ

1.2.1 รูปแบบการศึกษาที่เน้นความรู้ คำว่า วิชาการ ในที่นี้เป็นกรกล่าวโดยโยงกับความรู้ที่เป็นฐานทางวัฒนธรรมของมนุษย์ เพราะในแง่ของวิชาการจะมุ่งเน้นไปที่การพัฒนามนุษย์ในแง่ของความคิดเป็นหลัก จึงเป็นรูปแบบของการจัดการศึกษาแบบเน้นการรู้คิด (cognitive) ซึ่งหลักวิชาการที่ถูกนำมาเป็นโครงร่างในการศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นหลักการที่เกี่ยวข้องกับการสร้างกระบวนการพัฒนาชีวิตโดยรวมมากกว่าจะเน้นไปที่การพัฒนาทักษะอาชีพ จะพบหลักการที่เชื่อมโยงเข้ากับแนวคิดทางพุทธศาสนาที่พัฒนาเนื้อหา เครื่องมือการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน หลักการสอนอริยสัจที่เป็นความรู้เดิมในพระพุทธศาสนาเมื่อนำมาสอนในสังคมออนไลน์จะพบการปรับเปลี่ยนเนื้อหา 1. ขั้นทุกข์ คือการระบุปัญหาที่ต้องการแก้ไข 2. ขั้นสมุทัย การวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา 3. ขั้นนิโรธ การกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการทดลองเพื่อพิสูจน์สมมติฐานและเก็บรวบรวมข้อมูล 4. ขั้นมรรค การนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุป ในสังคมปัจจุบันพบว่า การสอนแบบออนไลน์เน้นความรู้ในแง่ของการการกินดีอยู่ดี ทำให้นโยบายของประเทศจะวางไว้บนฐานของการให้ประชาชนอยู่ดีกินดีไม่ขาดปัจจัยสี่ คือ อาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค โดยปัจจัยสี่เป็นสิ่งสำคัญ แต่มีการตั้งคำถามว่า ปัจจัยสี่หรือวัตถุสิ่งของที่ได้มานั้นอาจไม่ใช่เป้าหมายแต่เป็นเงื่อนไขหรือเครื่องมือในการ

ดำเนินชีวิตไปสู่เป้าหมาย แต่ปัจจุบันสังคมไทยส่วนใหญ่ไม่ขาดปัจจัยสี่แล้ว แม้จะขาดบ้างแต่ก็มีสิ่งช่วยบรรเทาทุกข์ได้ง่ายไม่ยากนัก แต่ทุกข์ตอนนี้คือการที่เกิดจากการเลือกและต้องเลือก เช่นการเลือกบริโภคสิ่งใดจึงจะดีที่สุด (มารค ตามไท, 2559) การเปลี่ยนแปลงสังคมนี้ไปสู่การพัฒนาการปรับความรู้ทางด้านสังคมอยู่ตลอดเวลา แต่ไม่พ้นปัญหาเรื่องความทุกข์ เนื่องจากสังคมไทยมีแนวคิดพื้นฐานมาจากพระพุทธศาสนา ซึ่งพุทธทาสภิกขุก็ได้พูดถึงตัวทุกข์จึงนำแนวคิดเกี่ยวกับการแก้ปัญหาตามแนวอริยสัจ 4 มาประยุกต์ใช้เพื่อสอดแทรกให้เป็นวิธีการสอนที่สอดคล้องกับวิทยาศาสตร์ นำมาเป็นแบบการจัดการเรียนรู้

1.2.2 รูปแบบการศึกษาที่เน้นทักษะ ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรมตามมาด้วยทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ กับ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มาพร้อมทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ จัดเป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะให้ผู้เรียนมีศักยภาพตอบสนองตลาดแรงงาน ส่วนความมีเมตตา กรุณา วินัย คุณธรรม จริยธรรม จัดอยู่ในการศึกษาในขั้นสมาธิโดยการศึกษาช่วยพัฒนาสุขภาพจิตใจให้เกิดสุขภาพที่ดี โล่งสบาย ปราศจากความโลภ เป็นการศึกษาเพื่อรู้จักความสงบ สร้างแรงขับเคลื่อนไปสู่สภาพจิตใจที่มีคุณธรรม จริยธรรมเป็นตัวหลักเพื่อให้เกิดความเมตตา กรุณา มีความรักต่อเพื่อนมนุษย์ ไม่คิดร้ายด้วยใจที่หนักแน่นและดีงาม การฝึกฝนพัฒนาอบรมจิตเรียกว่า สมาธิภาวนา การเรียนรู้เรื่องสมาธิมีการฝึกฝนพัฒนาจิตย่อมทำให้จิตมีคุณสมบัติพิเศษ พุทธทาสภิกขุ ได้เปรียบเทียบการศึกษา หรือชีวิตไว้เหมือนกับแอกไถนา คือ ชีวิตดำรงอยู่ได้ต้องเทียมด้วยควายสองตัว คือ ตัวรู้เป็น Spiritual Enlightenment และอีกตัวคือกำลัง ใช้ในการทำมาหากิน การใช้ชีวิตในยุคเทคโนโลยีไม่ควรเอาเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง จำเป็นต้องคำนึงถึงว่าควรมีชีวิตอย่างไร ที่จะทำให้บรรลุสิ่งที่ปรารถนาในการได้เกิดมา ดังนั้น การศึกษาจึงจำเป็นต้องจัดการเรียนวิชาชีพควบคู่ไปกับการสอนศีลธรรม ที่ผ่านมามีการศึกษาได้ละทิ้งศีลธรรมลงไปอย่างเห็นได้ชัดโดยเน้นเครื่องมือในการทำมาหากิน มากกว่าการพัฒนาจิตใจ

1.3 เป้าหมายของการศึกษา การสร้างการศึกษาให้เป็นเครื่องมือคือการเพิ่มความรู้ในแง่ต่างๆ ที่เชื่อมโยงกันระหว่างความรู้สึกรักของคนหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่งไม่ใช่แค่เชื่อมโยงข้อมูลเท่านั้น การที่พุทธทาสภิกขุมองการศึกษาว่าเป็นเครื่องมือนั้นก็เพื่อมองหาเนื้อหาทางศีลธรรมไปสู่เป้าหมาย ดังนี้

1.3.1 เป้าหมายของปัจเจกบุคคล พุทธทาสภิกขุเสนอว่าเป้าหมายสูงสุดของการศึกษานั้นควรเป็นสิ่งที่มุ่งเน้นถึงการนำปัจเจกบุคคลให้ได้รับความสุขที่แท้จริง คือการได้รับรู้ความเป็นจริงตามธรรมชาติแห่งการเกิดดับโดยไม่ถูกแทรกแซงจากสิ่งอื่นอย่างเช่นวัตถุ ท่านมองว่าเป็นสิ่งที่ทุกคนสามารถทำได้ด้วยการฝึกฝนที่เกิดจากการศึกษา สร้างสังคมพอเพียง พุทธทาสภิกขุได้พูดถึงหลักธรรมเรื่องสันโดษ สัน แปลว่า กำลังมีอยู่ โดษ แปลว่า ยินดี สันโดษ คือ ยินดีที่กำลังมีอยู่โดยท่านได้พูดถึงสันโดษที่คนมักเข้าใจความหมายผิดไปว่า “ถ้าเรามีทรัพย์แต่เราไม่พอใจ ว่าทรัพย์ของเรา มันก็



เหมือนกับไม่มีทรัพย์สินอะไร ถ้าเรามีความพอใจในสิ่งนั้น อันนั้นจะเป็นทรัพย์สิน เครื่องทำให้เราพอใจขึ้นมา” ส่วนความไม่สอดคล้อง ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นทำให้เกิดจากการแยกขาด ออกจากกันของความคิดนี้ โดยทั่วไปแล้ว บรรณธรรม ทำให้ดูเป็นเรื่องที่ไกลตัวที่ถูกถ่ายทอดผ่านศีลธรรม สังคมจะเป็นผู้วางกรอบทำให้มองเป็นเรื่องส่วนตัวหรือเฉพาะตัวไป สามารถยึดมั่นไว้เป็นหลักของชีวิตแต่เป็นชีวิตส่วนตัว ไม่ได้เชื่อมต่อกับอะไรในของสังคมที่เสื่อมสลายมากที่สุดท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในทุกสังคมและทุกชุมชน

1.3.2 เป้าหมายของสังคม เป้าหมายในสังคมของพุทธทาสภิกขุ พุทธทาสภิกขุได้มุ่งการจัดระบบการศึกษาโดยมุ่งเน้นไปที่การแก้ปัญหาทางสังคม แต่การที่การศึกษาในประเทศไทยเอนเอียงไปในทางโลกมากขึ้นเรื่อย ๆ นั้น เป็นการพัฒนาในทิศทางลบจึงอยากให้การศึกษาย้อนกลับไปเป็นอย่างเช่นในอดีต คือ วิจารณ์แนวโน้มการศึกษาที่เน้นเรื่องอาชีพล้วน ๆ โดยเรียกแนวทางพัฒนาจิตวิญญาณ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ท่านกล่าวโทษนักการศึกษาและนักบริหารการศึกษาไทยที่วางรากฐานการศึกษาและนักบริหารการศึกษาของไทยที่วางรากฐานการศึกษาโดยอิงอาศัยสิ่งที่เห็นว่าเป็นระบบแบบเน้นอาชีพตามอคติวัตถุนิยม ซึ่งพบได้ทั่วไปในประเทศตะวันตก เนื่องจากพวกเขา เชื่อคนต่างชาติมากกว่าพุทธเจ้า พระเยซูคริสต์ หรือพระศาสดามะหมัด พวกเขาจึงจัดระบบการศึกษาตามแบบของต่างชาติ (พุทธทาสภิกขุ, 2525)

พุทธทาสภิกขุชี้ว่า นักการศึกษาเป็นห่วงเรื่องการเลี้ยงชีพจนลืมไปว่า ถ้าไม่มีหลักจริยธรรมในศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย สิ่งทั้งหลายนั้นเป็นเรื่องทางวัตถุย่อมไร้ความหมาย การที่จะยับยั้งแนวโน้มเช่นนี้ เมื่อใช้วิธีการที่ท่านเสนอแล้ว พุทธทาสภิกขุกล่าวว่า การศึกษาก็จะส่งผลให้คนเราสามารถเก็บเกี่ยวประโยชน์จากการปฏิบัติตามหลักการศึกษาได้ ทั้งทางวัตถุและทางจิตใจ (แจ๊คสัน, ปีเตอร์ เอ, 2557) การดำเนินกิจการต่างสังคมยังจำเป็นต้องมีหลักเกณฑ์ทางศาสนาเข้ามาาร่วมด้วยเพื่อรักษาสมดุลในสังคม

2. มโนทัศน์การศึกษาของพุทธทาสภิกขุ พุทธทาสภิกขุได้เสนอการศึกษาไว้ในรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา โดยมีหลักการดังนี้

2.1 แนวคิดการศึกษา การเข้าใจการศึกษาของพุทธทาสภิกขุมานาจากฐานคิด 2 แบบ คือ ปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม (Existentialism) อันเกี่ยวข้องกับรูปแบบการค้นหาคำหมายของมนุษย์ในลักษณะเป็นการเข้าใจตนเอง และแนวคิดอุปกรณนิยม (instrumentalism) ที่เป็นการมองถึงการสร้างอุดมคติให้กับความเป็นมนุษย์ในแง่ของการพัฒนาไปสู่เป้าหมายของการมีชีวิตที่ดี ในแง่นี้ดังกล่าวจะพบว่าพุทธทาสภิกขุได้เสนอประเด็นเรื่องอหังการและมมังการ อันเป็นรากฐานของการศึกษา และมีบทบาทสำคัญในการกำหนดรูปแบบการปฏิบัติในชีวิต ในงานวิจัยนี้จะได้วิเคราะห์ในเรื่องนี้

1) การศึกษาในฐานะตัวกู-ของกู ลักษณะตัวกู-ของกูที่ถูกเรียกว่า อุปาทาน คือยึดถือขั้น 5 ว่าเป็นของเรา โดยจะพบว่าการศึกษาขั้น 5 นี้มาจากการศึกษา หรือความรู้ความเข้าใจตามที่ได้รับจากการอบรมมา กล่าวคือความรู้สึกยึดมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่าเป็นตัวกู-ของกูนั้นมาจากการที่สิ่งนั้นอำนวยความสะดวกให้ความเป็นตัวกูและของกู ไม่อย่างนั้นความรู้สึกดังกล่าวก็เกิดขึ้นไม่ได้ จึงเป็นอุปาทานที่เกิดขึ้นจากสิ่งที่สังสมมาจนกลายเป็นความทุกข์ในที่สุด

จากข้อเสนอข้างต้นนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า การศึกษาที่ก่อให้เกิดผลคือการแก้ไขปัญหในการดำเนินชีวิตนั้นสอดคล้องกับการดับทุกข์ในการดำเนินชีวิตมากกว่าการดับทุกข์ภายในจิตใจ ซึ่งวิธีการศึกษาทั้ง 2 แบบคือการศึกษาวิชาชีวะและวิชาการเป็นการตอบสนองการดำเนินชีวิตอันเน้นไปที่การดับทุกข์ในการดำเนินชีวิต ขณะที่ความสำคัญของการศึกษาเพื่อดับความทุกข์ภายในจิตใจ และพัฒนาการทางการศึกษาในกลุ่มสารัตถนิยมที่เน้นเรื่องจิตกับกาย กลุ่มนิรนตรนิยมที่เน้นการศึกษาคุณค่าที่ถาวร กลุ่มพัฒนาการนิยมที่เน้นการเรียนรู้แบบผู้เรียนสำคัญสุด กลุ่มปฏิรูปนิยมที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน กลุ่มอัตถิภาวะนิยมที่เน้นคุณค่าที่ตัดสินด้วยตนเองอย่างมีอิสระ ระบบการศึกษาทั้งหมดนี้เป็นการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นตัวกู-ของกู แต่การเป็นตัวกูของกูนี้เป็นการระบุถึงเป้าหมายของผู้เรียนที่จะตอบสนองต่อภาพรวมของสังคมที่จะยึดถือและปฏิบัติร่วมกัน ในระดับนี้พุทธทาสภิกขุไม่เห็นด้วยที่รูปแบบการศึกษาจะเน้นไปที่การศึกษารูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเท่านั้น แต่มองว่าการศึกษาคืออุปกรณ์เท่านั้น และอุปกรณ์ควรมีหลายรูปแบบตามแนวคิดของกลุ่มอุปกรณ์นิยมที่เน้นไปที่การสร้างเครื่องมือที่เหมาะสมมากกว่าจะเน้นไปที่เป้าหมายมากเกินไป เพราะพุทธทาสภิกขุเห็นว่าการศึกษาในสังคมไทยนั้นเป็นการศึกษาแบบหมาทางด่วนซึ่งมาจากการใช้รูปแบบ แนวความเชื่อแบบเดิมเป็นเครื่องมือในการวางรากฐานการศึกษา

2) หลักการเรียนรู้และปฏิบัติเกี่ยวกับตัวกู-ของกู พุทธทาสภิกขุได้เสนอถึงการดับตัวกู-ของกูผ่านการสร้างความไม่เห็นแก่ตัว ซึ่งว่าตามจริงแล้วการเรียนรู้ที่เสนอให้บุคคลมีลักษณะเห็นแก่ตัว หรือเห็นแก่ประโยชน์ของตนเป็นใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาทั้งในทางโลกและทางธรรมล้วนเป็นการสร้างวิกฤตให้กับโลกในปัจจุบันทั้งสิ้น นำไปสู่การยึดถือไม่มีที่สิ้นสุด แม้ว่าการได้ประโยชน์แก่ตนเองจะดี และยุติธรรม เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถของตนเอง แต่อย่าลืมว่า แม้จะได้สิ่งเหล่านั้นมา บุคคลผู้นั้นก็ยังมีภาระกังวล ลังเลในสติปัญญาของตนเอง หวาดหวั่นต่อสิ่งที่มีนั้นว่าจะไม่ถาวร ไม่อยู่กับเราตลอดไป จึงกลายเป็นการสร้างปัญหาในการต้องการครอบงำความรู้อื่นๆ (พุทธทาสภิกขุ, 2548) หรือไม่ยอมให้สิ่งอื่นได้ถูกนำเสนอเป็นการกีดกันและสร้างภาวะความเป็นหนึ่งเดียวของโลกให้เกิดขึ้นภายใต้การศึกษาเชิงระบบที่มีเป้าหมายเพื่อบรรลุถึงความเป็นหนึ่งเดียวเท่านั้น

ผู้วิจัยเห็นว่าประเด็นดังกล่าวนี้ พุทธทาสภิกขุได้เสนอแนวคิดการศึกษาตัวกู-ของกูแบบสากล คือไม่มีตัวกู-ของกูที่ถูกกำหนดด้วยกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรืออาจไม่จำเป็นต้องแบ่งให้แต่ละบุคคลมีความเชี่ยวชาญเรื่องนั้นเรื่องนี้ ทุกคนควรมีความรู้ได้เท่ากันหรือเพียงพอเสมอกัน ไม่ควรมีใครที่จะถูกยกว่า



ดีกว่าคนอื่นในแง่ของความรู้ แม้หากจะถือว่าตนเองรู้มากกว่า แต่ไม่ควรจะถูกยกย่องว่าตนเองเหนือกว่า การพิจารณาในแง่นี้สะท้อนให้เห็นว่าคนที่ประกาศตนเองว่ามีความรู้หรือได้รับการศึกษามากมายดั่งนั้น จะยกย่องตัวเองเท่านั้นว่าดีกว่าผู้อื่น วิธีการเช่นนี้พุทธทาสภิกขุมองว่าเป็นการทำให้เกิดตัวกู-ของกูขึ้น แต่หากเรายอมรับว่าคนๆ หนึ่งที่ศึกษาจนประสบผลสำเร็จได้นั้นควรระบุได้ว่าตัวกู-ของกูลดลง มากกว่าจะเพิ่มขึ้น ข้อเสนอนี้เป็นการไม่ให้สนใจไปที่ปัจเจกบุคคลมากกว่าความเป็นสากล หรืออาจ เป็นการระบุให้เห็นว่าการศึกษาคควรเป็นสากล ไม่ควรระบุไปที่ความรู้ด้านใดด้านหนึ่งเป็นการเฉพาะ แต่ในกรณีนี้ไม่ใช่ว่าทุกคนจะต้องเรียนรู้ทุกศาสตร์ แต่เป็นการยอมรับว่าทุกศาสตร์เป็นสากล คือมี คุณค่าเสมอเหมือนกัน

2.2 เป้าหมายการศึกษาของพุทธทาสภิกขุ การที่พุทธทาสภิกขุมองตัวตนของผู้เรียนว่าต้อง อยู่เหนือวัตถุนั้นเป็นเช่นเดียวกับการพัฒนาความเป็นตัวกูให้เหนือกิเลส พุทธทาสภิกขุเสนอ เป้าหมายที่สอดคล้องกับอัตถิภาวนิยม (Existentialism) ที่เน้นไปที่การพัฒนาบุคคลให้มีเสรีภาพ โดยจะพบว่ามี การเปิดหลักสูตรและการสอนที่มีอิสระอันเป็นไปตามแบบของผู้เรียนที่จะต้องมีอิสระใน การตัดสินใจทั้งเลือกจะเรียน เลือกที่จะเป็นบางสิ่งที่ผู้เรียนต้องการ แต่สิ่งที่หลักสูตรทำให้สอดคล้อง กับเป้าหมายนั้นพุทธทาสภิกขุมองไปถึงการตรวจสอบผลที่ปรากฏแก่บุคคลเหล่านั้นว่ามีจิตใจอยู่เหนือ วัตถุ ไม่ได้ปฏิเสธวัตถุแต่เอาวัตถุนั้นเป็นเป็นทาส เป็นการปฏิบัติต่อวัตถุอย่างเหมาะสม (พุทธทาสภิกขุ , 2549) การรับรองนี้อาจจะไปไกลกว่าที่อัตถิภาวนิยมนำเสนอแม้จะมุ่งเน้นไปที่การมีอิสระภาพทาง ใจเป็นหลักก็ตาม แต่ในแง่ของการศึกษาเพื่ออยู่เหนือวัตถุนั้น พุทธทาสภิกขุเน้นไปที่ความมีเสรีภาพที่ สอดคล้องกับศีลธรรม และมีระดับการวัดค่าจากการพิจารณาการเข้าไปเกี่ยวข้องกับวัตถุในฐานะไม่ใช่ เรา ไม่ใช่ตัวเรา แต่เป็นสิ่งที่เอื้อให้เราพัฒนาหรือเพิ่มศักยภาพในการใช้สอย และไม่ตกอยู่ภายใต้ของ สิ่งนั้นจึงจะถือว่ามีความเสรีภาพอย่างแท้จริง

3. ข้อเสนอของพุทธทาสภิกขุต่อรูปแบบการเรียนรู้ การผลิตคนที่สังคมต้องการนั้นจึงเป็น ลักษณะที่จะสร้างบุคลิกลักษณะบุคคลที่จะต้องมีความมีศีลธรรมแบบปัจเจกในการตัดสินใจเลือกได้ระหว่าง อะไรดี อะไรชั่ว อะไรถูกอะไรผิดตามแบบแนวคิดอัตถิภาวนิยม ผู้วิจัยมองว่าวิธีการเสนอการเรียนรู้ โดยเน้นไปที่ปัญญาส่วนบุคคลมากกว่าทักษะทางสังคมแบบที่การศึกษาแบบสารัตถนิยม (Essentialism) พิพัฒน์นิยม (Progressivism) ปฏิรูปนิยม (Reconstructionism) เสนอถึงทักษะทาง วิชาชีพว่าเป็นสิ่งจำเป็น โดยวิธีการดังกล่าวเป็นวิธีการสอนให้ปัจเจกบุคคลมีความเป็นตัวของตัวเองใน แ่งของการเรียนรู้ เช่นเดียวกับที่พุทธทาสภิกขุที่เสนอว่า

“แต่แต่ละคนก็ต้องการสันติภาพส่วนตน ซึ่งจะต้องช่วยสร้างสรรค์ขึ้นมา หรือว่าปรุงแต่งขึ้นมา ก็ได้, จะปล่อยไปตามธรรมชาติธรรมดานั้น มันก็จะไม่ได้อย่างที่เรากำลังต้องการ นี่ก็ต้องมี สติปัญญาจึงจะปรุงแต่งขึ้นมาได้ เมื่อแต่ละคน แต่ละคนมีสันติภาพ ก็มีหมู่คณะที่มีสันติภาพ เพราะว่าหมู่คณะมันรวมขึ้นมาด้วยบุคคล ถ้าคณะทุกคณะมีสันติภาพ โลกทั้งโลกมันก็มี

สันติภาพ มันเนื่องกันอยู่อย่างนี้ และเป็นที่ต้องพึงประสงค์ตลอดกาล ตลอดเวลา ตลอดกาลนิรันดร์, ไม่ใช่ชั่วครั้งชั่วคราว นับว่าเป็นเรื่องใหญ่ที่สุดสำหรับสิ่งที่มีชีวิต” (พุทธทาสภิกขุ, 2545)

การกล่าวถึงวิธีการสร้างตัวตนก่อนจะพัฒนาไปสู่การสร้างสังคมนั้นจึงเป็นตัวตนเชิงอุดมคติตามแนวคิดอุปการณนิยม (instrumentalism) หากมองในแง่ของการเป็นตัวตนทางโลกก็อาจถูกโยงกับความหมายของภาษาคน แต่พุทธทาสภิกขุมองว่าตัวตนในภาษาธรรมเป็นหลักความจริงที่รวมความหมายของสิ่งที่เรียกว่า สันติภาพเข้าไปอยู่ด้วย ในแง่นี้ การศึกษาจึงไม่ใช่เป็นการสร้างตัวตนให้สอดคล้องกับสังคม แต่เป็นการสร้างตัวตนให้สอดคล้องกับความจริงที่เป็นพื้นฐานของการที่จะเข้าใจว่าอะไรถูก อะไรผิด แล้วจึงกำหนดสิ่งเหล่านั้นให้สอดคล้องกับสังคมอีกทีหนึ่ง หลักการนี้จึงทำให้การศึกษาเป็นการให้มนุษย์ได้คิดเป็นมากกว่าที่สอนให้มนุษย์จำเป็นดำเนินตามสิ่งที่มีมานั้นโดยไม่ตั้งคำถามว่าจริงมากน้อยแค่ไหน

4. ความคิดเห็นของผู้วิจัย จากการศึกษาวิเคราะห์ผู้วิจัยเห็นด้วยกับปรัชญาการศึกษาพุทธทาสภิกขุได้เสนอให้เห็นการศึกษาที่พัฒนาตัวตนให้อยู่เหนือกว่าวัตถุ หรือพัฒนาจิตให้อยู่กับโลกแต่ไม่สนับสนุนให้เกิดความต้องการวัตถุนั้นมากเกินไป การที่พุทธทาสภิกขุมองตัวตนของผู้เรียนว่าต้องอยู่เหนือวัตถุนั้นเป็นเช่นเดียวกับการพัฒนาความเป็นตัวกู้อยู่เหนือกิเลส อันเป็นวิธีเสนอให้เห็นลักษณะของบุคคลที่ในพระพุทธศาสนา แม้ไม่ได้บรรลุธรรมแล้วแต่ก็สามารถใช้การศึกษาแบบอเสขะในการพัฒนาความเป็นอยู่อย่างถูกต้อง โดยไม่ได้ปฏิเสธว่าการศึกษาเป็นการพัฒนาตัวกู แต่การพัฒนาตัวกูนั้นสะท้อนให้เห็นระบบการต้องใช้ตัวกูให้อยู่เหนือวัตถุจึงจะทำให้ใช้วัตถุได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด

พุทธทาสภิกขุได้เสนอถึงการศึกษาที่นั้นแม้จะไม่ได้ตัดตัวกู-ของกูออกไปได้ทั้งหมดก็จริง แต่ให้ถือว่าทำให้ตัวกู-ของกูดีขึ้นหรือเป็นกุศลขึ้น การทำให้ตัวกู-ของกูเป็นความดีขึ้นจึงอาจมองว่าเป็นการสร้างตัวกู-ของกูที่ดีได้ แม้สุดท้ายเราจะต้องทิ้งตัวกู-ของกูให้หมดไปก็ตามแต่การที่ตัวกูของกูยังมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตนั้นก็ควรจะทำให้การศึกษาเป็นการยกระดับตัวกู-ของกูให้เข้าใจความดีที่สุดเท่าที่จะทำได้

การจัดการศึกษาในปัจจุบันจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้ตอบสนองกับทิศทางการผลิตและการพัฒนากำลังคน เพื่อมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 ทำให้ความรู้และทักษะเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตด้วยการประกอบอาชีพ และการข้อพิจารณาความสอดคล้องหรือไม่นี้ทำให้พบว่าการศึกษาที่เป็นสถาบันทางสังคมมีอำนาจในการปั้นแต่งมนุษย์ให้เป็นอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ระบบการศึกษานั้นกำหนด ในบางสังคม ครูถือเป็นปูชนียบุคคลในความหมายว่าเป็นผู้ที่นักเรียนพึงเคารพและในอีกความหมายถึงการยำเกรงคือไม่ได้เถียงสอนผิด แต่ในบางสังคมระบบการศึกษาไม่มีจารีตนี้ กล่าวคือการศึกษาของสังคมเป็นสิ่งกระตุ้นให้



นักเรียนสงสัยสิ่งที่ครูสอน และหากเห็นว่าครูสอนผิด ถือเป็นหน้าที่ประการหนึ่งของนักเรียนที่จะต้องโต้แย้งครูทันที นักเรียนที่ไม่ทำหน้าที่นี้ถือว่าบกพร่องในหน้าที่ ส่วนครูเมื่อถูกนักเรียนโต้แย้งก็ต้องเปิดใจรับฟังข้อวิพากษ์วิจารณ์ พร้อมเปิดกว้างและเรียนรู้ไปด้วยกันเพราะทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ ซึ่งการผลิตคนที่สังคมต้องการนั้นจึงเป็นลักษณะที่จะสร้างบุคลิกลักษณะบุคคลที่จะต้องมียุทธวิธีแบบปัจเจกในการตัดสินใจเลือกได้ระหว่างอะไรดี อะไรชั่ว อะไรถูกอะไรผิด ผู้วิจัยมองว่าวิธีการเสนอการเรียนรู้โดยเน้นไปที่ปัญญาสวนบุคคลมากกว่าทักษะทางสังคมแบบที่การศึกษาแบบสารัตถนิยม (Essentialism) พิพัฒน์นิยม (Progressivism) ปฏิรูปนิยม (Reconstructionism) เสนอถึงทักษะทางวิชาชีพว่าเป็นสิ่งจำเป็น โดยวิธีการดังกล่าวเป็นวิธีการสอนให้ปัจเจกบุคคลมีความเป็นตัวของตัวเองในแง่ของการเรียนรู้ ซึ่งเป็นข้อได้เปรียบในสังคมปัจจุบันที่ยังต้องคิดแตกต่างและมีการแข่งขันด้านการพัฒนาตัวเองสูง

ดังนั้นการศึกษาที่ก่อให้เกิดผลควรเป็นไปเพื่อการแก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิตนั้นสอดคล้องกับการดับทุกข์ในการดำเนินชีวิตมากกว่าการดับทุกข์ภายในจิตใจ ซึ่งวิธีการศึกษาทั้ง 2 แบบคือการศึกษาวិชาชีพและวิชาการเป็นการตอบสนองการดำเนินชีวิตอันเน้นไปที่การดับทุกข์ในการดำเนินชีวิต ขณะที่ความสำคัญของการศึกษาเพื่อดับความทุกข์ภายในจิตใจ และพัฒนาการทางการศึกษาในกลุ่มสารัตถนิยมที่เน้นเรื่องจิตกับกาย กลุ่มนิรันตรนิยมที่เน้นการศึกษาคุณค่าที่ถาวร กลุ่มพิพัฒนาการนิยมที่เน้นการเรียนรู้แบบผู้เรียนสำคัญสุด กลุ่มปฏิรูปนิยมที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน กลุ่มอัตถิภาวนิยมที่เน้นคุณค่าที่ตัดสินด้วยตนเองอย่างมีอิสระ ระบบการศึกษาทั้งหมดนี้เป็นการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นตัวกู-ของกู แต่การเป็นตัวกู-ของกูนี้เป็นการระบุถึงเป้าหมายของผู้เรียนที่จะตอบสนองต่อภาพรวมของสังคมที่จะยึดถือและปฏิบัติร่วมกัน ในระดับนี้พุทธทาสภิกขุจึงไม่เห็นด้วยที่รูปแบบการศึกษาจะเน้นไปที่การศึกษารูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเท่านั้น แต่มองว่าการศึกษาคืออุปกรณ์เท่านั้น และอุปกรณ์ควรมีหลายรูปแบบตามแนวคิดของกลุ่มอุปกรณ์นิยมที่เน้นไปที่การสร้างเครื่องมือที่เหมาะสมมากกว่าจะเน้นไปที่เป้าหมายมากเกินไป เพราะพุทธทาสภิกขุเห็นว่าการศึกษาในสังคมไทยนั้นเป็นการศึกษาแบบหมางด้านซึ่งมาจากการใช้รูปแบบ แนวความเชื่อแบบเดิมเป็นเครื่องมือในการวางรากฐานการศึกษา หากยังไม่ปรับเปลี่ยนการใช้เครื่องมือที่เหมาะสมกับการศึกษาหรือการปฏิบัติตนเองให้ถูกต้องกว่าเดิมก็จะกลายเป็นว่าเรายังอยู่ที่เดิม ไม่ได้พัฒนาให้เกิดความเข้าใจชีวิตที่ดีไปกว่าเดิมได้ การเข้าใจแนวคิดอุปกรณ์นิยมจึงเป็นแนวทางในการเข้าใจบริบททางสังคมที่ถูกวางไว้อย่างกับวิถีชีวิตแบบเดิม แต่หากใช้อุปกรณ์ใหม่ก็จะทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีกว่าเดิมได้เพราะในสังคมยังมีการแข่งขันและยังต้องใช้ประโยชน์จากทักษะอาชีพในการนำมาซึ่งรายได้จุนเจือครอบครัว

องค์ความรู้ใหม่ของการวิจัย



ข้อเสนอปรัชญาการศึกษาพุทธทาสภิกขุในยุคสื่อสังคมออนไลน์ ประกอบด้วย

1. แนวคิดการศึกษา พุทธทาสภิกขุได้เสนอแนวคิดตามแบบปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม (Existentialism) และแนวคิดอุปการณนิยม (instrumentalism) ที่พิจารณาว่า การศึกษาตัวกู-ของกูแบบสากล คือไม่มีตัวกู-ของกูที่ถูกกำหนดด้วยกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรืออาจไม่จำเป็นต้องแบ่งให้แต่ละบุคคลมีความเชี่ยวชาญเรื่องนั้นเรื่องนี้ ทุกคนควรมีความรู้ได้เท่ากันหรือเพียงพอเหมือนกัน
2. รูปแบบการศึกษา พุทธทาสภิกขุเสนอรูปแบบอุปการณนิยม (instrumentalism) มองว่า การศึกษาควรเน้นไปที่ความรู้ โดยความรู้ที่มีความเชื่อมโยงไปหาบุคคลที่ตรงกับความหมายในภาษาธรรมคือเป็นตัวความรู้ที่สอดคล้องกับความจริง
3. เป้าหมายการศึกษา พุทธทาสภิกขุเสนอแนวคิดแบบอัตถิภาวนิยม (Existentialism) ควรสร้างเสริมภาพที่สอดคล้องกับศีลธรรม และมีระดับการวัดค่าจากการพิจารณาการเข้าไปเกี่ยวข้องกับวัตถุในฐานะไม่ใช่เรา ไม่ใช่ตัวเรา

บทสรุป



การศึกษาจำเป็นต้องจัดการเรียนวิชาชีพระดับสูงไปกับการสอนศีลธรรม ที่ผ่านมามีการศึกษาได้ละทิ้งศีลธรรมลงไปอย่างเห็นได้ชัดโดยเน้นเครื่องมือในการทำมาหากิน มากกว่าการพัฒนาจิตใจ จึงแยกให้เห็นความสอดคล้องระหว่างรูปแบบการศึกษาที่เน้นทักษะของพุทธศาสนิกชนกับการศึกษาแบบเน้นทักษะในระบบออนไลน์ และการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ให้โดยเป้าหมายของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือความสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้อธิบายองค์ประกอบของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ว่าความพอประมาณ หมายถึงความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป ไม่สุดโต่งเกินไป ขณะเดียวกันความพอดีนั้น ก็จะต้องเป็นไปในลักษณะที่ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ทั้งการผลิตและการบริโภคอยู่ในระดับพอประมาณ พอประมาณขนาดไหนต้องใช้การประมาณปัจจัยต่าง ๆ รอบด้าน ทั้งปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยสิ่งแวดล้อมเป็นเหตุผลการให้ทราบถึง ความพอประมาณ ในระดับที่พอประมาณ การบริหารจัดการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน คือกระบวนการในการสร้างคนให้มีวิธีคิด วิธีการควบคุมตนเองในการตัดสินใจดำเนินชีวิต

ข้อเสนอแนะ

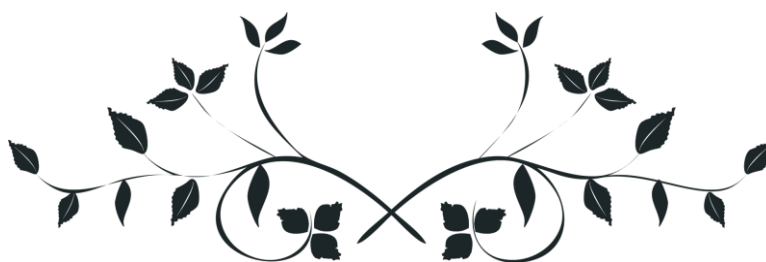
จากการศึกษาเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์ความสอดคล้องของปรัชญาการศึกษาของพุทธศาสนิกชนในยุคสื่อสังคมออนไลน์” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. การนำแนวคิดเรื่อง ปรัชญาการศึกษาของพุทธศาสนิกชนไปศึกษาวิเคราะห์เพิ่มเติมเพื่อประยุกต์ใช้กับนโยบายทางการศึกษา ประเด็นนี้อาจทำให้ผู้ศึกษาแก้ไขปัญหาปรากฏการณ์ทางสังคมที่ยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้ในยุคสื่อสังคมออนไลน์
2. การศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบการศึกษาในยุคสื่อสังคมออนไลน์กับปรัชญาการศึกษาสำนักอื่น ประเด็นนี้อาจทำให้ผู้ศึกษาเข้าใจเป้าหมายของการศึกษาชัดเจนมากขึ้นทั้งจุดร่วมและความแตกต่างของแต่ละฝ่าย
3. การศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบปรัชญาการศึกษาที่เหมาะสมกับยุคสื่อสังคมออนไลน์ชี้ให้เห็นทั้งจุดเด่นจุดด้อยในแนวคิดปรัชญาการศึกษาที่ผ่านมา เพื่อการนำเสนอแนวคิดปรัชญาการศึกษาใหม่ที่ได้จากการเปรียบเทียบสู่การนำทางสังคม

เอกสารอ้างอิง

- กฤติยา ถ้ำทอง. (2565). พลังยุวพุทธอาสาเพื่อการตื่นรู้สื่อข่าวปลอมในยุคดิจิทัล. *วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร*, 5(2): 72-86.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2556). *อรรถกถาภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เพลโต. (2559). *รีพับลิก*. เว็ส โพธารามิก ผู้แปล. (พิมพ์ครั้งที่ 2). สมุทรสาคร: พิมพ์ดี.
- พุทธทาสภิกขุ. (2545). *การศึกษาคืออะไร*. กรุงเทพมหานคร : สำนักหนังสือธรรมบุญ.
- วิทย์ วิศทเวทย์. (2555). *ปรัชญาทรรศน์: ปรัชญาการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พุทธทาสภิกขุ. (2553). *พุทธทาสแนะแนวจริยธรรมร่วมสมัย ชุดที่ 3: จุดหมายปลายทางและตัวแท้ของจริยธรรม*. กรุงเทพมหานคร: ดวงตะวัน.
- พุทธทาสภิกขุ. (2537). *ฆราวาสธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). สุราษฎร์ธานี: มูลนิธิธรรมทานไชยา.
- มารค ตามไท. (2559). *ทุกข์ใหม่ของสังคมไทย โครงการเวทีวิจัยมนุษยศาสตร์ไทย: ความหวังกับจินตนาการทางมนุษยศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: สยามปริทัศน์.
- พุทธทาสภิกขุ. (2525). *บรมธรรม*. กรุงเทพฯ :สำนักพิมพ์สุภาพใจ.
- แจ๊คสัน, ปีเตอร์ เอ. (2557). *พุทธทาสภิกขุ พระพุทธศาสนิกายเถรวาทและการปฏิรูปเชิงนามธรรมนิยมในประเทศไทย*. มงคล เดชนครินทร์ ผู้แปล. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พุทธทาสภิกขุ. (2549). *คู่มือมนุษย์: ฉบับปฏิบัติธรรม*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุภาพใจ.
- พุทธทาสภิกขุ. (2548). *ตัวกู-ของกู*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุภาพใจ.
- สงวน อินทร์รักษ์. (2566). องค์ประกอบกลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติเกี่ยวกับการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา. *วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร*, 6(1): 120-129.
- Dewey, J. (1984). *The development of American pragmatism, in John Dewey: The Later Works, vol. 2*. edited by J. A. Boydston. Carbondale: Southern Illinois University Press.
- James Luchte. (2007). *Kant's Critique of Pure Reason: A Reader's Guide*. London: Continuum International Publishing Group.





การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศของซีโมน เดอ โบวัวร์
ในทรรศนะพุทธปรัชญาเถรวาท

An Analytical Study of Simone De Beauvoir's Gender Equality in
Theravāda Buddhist Philosophical Viewpoint

¹พระมณฑล แก่นจันทร์

PhraMonton Kaenchan

บัณฑิตวิทยาลัย, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Graduate school, Mahachulalongkornrajavidyalaya university

²รศ. ดร. ประเวศ อินทองปาน

Assoc. Prof. Dr. Praves Intongpan

คณะมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Faculty of Humanities, Kasetsart University

¹Corresponding Author, E-mail: asvp3e@gmail.com

Received June 9, 2023; Revised June 29, 2023; Accepted: June 30, 2023



บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อเสนอเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศของซีโมน เดอ โบวัวร์ ในทรรศนะพุทธปรัชญาเถรวาท โดยใช้รูปแบบการวิจัยเอกสาร จากการศึกษาพบว่าปัญหาเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศถือว่าเป็นประเด็นปัญหาทางจริยศาสตร์ที่สังคมปัจจุบันต้องเผชิญหนึ่งในนักปรัชญาสายสตรีนิยมซีโมน เดอ โบวัวร์ในการพยายามแก้ปัญหาที่ชี้ให้เห็นถึงปัญหาเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศที่ผู้ชายสร้างขึ้นว่ามาจาก 3 ประเด็นหลักคือ 1) ความแตกต่างในแง่ของการดูแลตนเอง 2) เรื่องการคิดเป็นเหตุเป็นผล 3) การแสวงหาความรู้ระหว่างชายหญิง และเสนอแนวคิดเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศไว้ 2 ข้อ คือข้อเสนอว่าด้วยสถานะทางสังคม และข้อเสนอว่าด้วยคุณค่าในชีวิต เมื่อศึกษางานทางพุทธปรัชญาเถรวาทพบว่า พุทธปรัชญาเถรวาทให้เหตุผลแย้งในประเด็นความแตกต่างในแง่ของการดูแลตนเองว่าผู้หญิงยังต้องพึ่งการดูแลจากผู้ชายอยู่เพื่อความปลอดภัยของผู้หญิงเอง เพราะพุทธปรัชญาเถรวาทพิจารณาจากบริบทในสังคมสมัยพุทธกาลที่



อันตรายังมีอยู่มาก แต่ว่าก็ให้เหตุผลสนับสนุนประเด็นในเรื่องการคิดเป็นเหตุเป็นผล การแสวงหาความรู้ระหว่างชายและหญิง โดยเหตุผลที่ว่าทั้งชายและหญิงต่างล้วนมีชั้น 5 ที่เหมือนกัน ดังนั้นเมื่อต้นกำเนิดของมนุษย์เหมือนกัน ในการปฏิบัติต่อกัน ผู้หญิงจึงควรได้รับความเท่าเทียมเหมือนกัน

คำสำคัญ: ความเท่าเทียมระหว่างเพศ; ซีมอน เดอ โบวัวร์; พุทธปรัชญาเถรวาท

Abstract

In this paper, an attempt was purposely made to critically study the proposal on gender equality given by Simone De Beauvoir in Theravada Buddhist philosophy. This research employed a documentary research methodology. From the study, it was found that the problem on gender equality is somehow held as the ethical one faced by the present society in general. While trying to solve this problem, one of feminist philosophers, Simone de Beauvoir, clearly pointed out the problem on gender equality which is caused by man through three main issues: 1) difference in taking care of oneself, 2) the ability to think reasonably, and 3) the ability to acquire knowledge between man and woman. In this respect, she proposed two kinds of ideas on gender equality, social status and value of life. From the analysis of the above three causes given by Beauvoir, it was considerably found that, on the one hand, Theravada Buddhist philosophy argued against the issue concerning the difference in taking care of oneself that it is necessary for woman to seek protection from man for the safety reason because in some context of society during the Buddha's time there were many insecurities, on the other hand, it argued in favour of the issues with respect to the ability to think reasonably and to acquire knowledge between man and woman on the ground that both possess the same five aggregates of existence. Once endowed with the same origin of being a human being, therefore, woman ought to be treated equally.

Keywords: Gender Equality; Simone de Beauvoir; Theravada Buddhist philosophy

บทนำ

ปัญหาเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศถือว่าเป็นประเด็นปัญหาทางจริยศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาในสังคมปัจจุบันเกิดจากผู้ชายมีทัศนคติที่มองว่าผู้หญิงด้อยกว่าตนเองจึงเลือกที่จะใช้ความรุนแรงเพื่อให้ฝ่ายหญิงเชื่อฟัง เพราะด้วยฐานแนวคิดผู้ชายเป็นใหญ่ที่หล่อหลอมให้ผู้ชายมีเอกสิทธิ์



เหนือผู้หญิงผ่านจารีตประเพณี และวัฒนธรรมทำให้ผู้ชายปฏิบัติต่อผู้หญิงด้วยฐานะที่ไม่เท่าเทียมกัน ความรุนแรงทางเพศสะท้อนให้เห็นถึงความผิดปกติของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องความเหลื่อมล้ำ และความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศ ทั้งเพศชายหญิง รวมทั้งเพศทางเลือก เป็นมูลเหตุสำคัญที่จะนำไปสู่ปัญหาความรุนแรงทางเพศอย่างต่อเนื่อง เพราะทำให้เกิดการเพิกเฉยต่อความรุนแรงทางเพศที่เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้หญิงถูกระทำ ความรุนแรงทางเพศได้ง่าย (สุชมา อรุณจิต, 2562) จะเห็นได้ว่า เพราะความเข้าใจของคนในสังคมที่มองว่าผู้หญิงด้อยกว่าผู้ชาย อคติในข้อนี้จึงส่งผลให้เกิดเป็นการใช้ความรุนแรงทางเพศ เมื่อเป็นเช่นนั้นแนวคิดเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศ (Gender equality) จึงกลายมาเป็นหนึ่งในแนวคิดที่ต้องการมุ่งแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำมาสู่การคุกคามทางเพศ และการใช้ความรุนแรงทางเพศด้วยเพราะแนวคิดแบบสังคมผู้ชายเป็นใหญ่ที่อธิบายผู้หญิงด้วยการนำเสนอความแตกต่างเฉพาะชายและหญิง และอธิบายความเป็นผู้หญิงอย่างมีอคติ ด้วยเหตุที่ว่าผู้ชายมีความเข้าใจว่าตัวเองมีความสามารถมากกว่าผู้หญิง จึงเข้าใจและสร้างความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศออกมาในสองมิติด้วยกันคือ มิติทางสังคม และมิติทางศาสนา จึงเกิดคำถามว่าเหตุใดงานเขียนของนักปรัชญาผู้หญิงจำนวนมากจึงถูกกีดกันอย่างเป็นระบบ เหตุใดงานเขียนเกี่ยวกับผู้หญิงโดยนักปรัชญาชายผู้ยิ่งใหญ่หลายคนจึงเต็มไปด้วยความคลุมเครืออย่างเห็นได้ชัด มีตรรกะที่บิดเบือนและอคติส่วนตัวด้วย เหตุที่มองว่าผู้หญิงด้อยกว่าและควรถูกทำให้เชื่อฟังจากผู้ชาย จากข้อสมมุติฐานที่ว่าผู้ชายกับผู้หญิงนั้นมีความแตกต่างกันกล่าวคือ ความแตกต่างในแง่ของการดูแลตัวเอง การคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล และการแสวงหาความรู้ระหว่างชายกับหญิง (Linda Martín Alcoff & Eva Feder Kittay, 2007) โดยเฉพาะในมิติทางศาสนาทางฝั่งตะวันตกจะเห็นได้ชัดเพราะการอธิบายผู้หญิงของศาสนาคริสต์ได้มองว่าผู้หญิงเป็นส่วนหนึ่งของผู้ชาย และเป็นจุดเริ่มต้นแห่งบาปของมนุษย์ดังปรากฏข้อความว่า “แต่สำหรับอาดัมยังไม่พบผู้อุปถัมภ์แล้ว พระเยโฮวาห์พระเจ้าทรงกระทำให้ออาดัมหลับสนิท และเขาได้หลับสนิท พระองค์จึงทรงชักกระดูกซี่โครงอันหนึ่งของเขาออกมา และทรงกระทำให้นเนื้อที่ซี่โครงติดกัน กระดูกซี่โครงซึ่งพระเยโฮวาห์พระเจ้าได้ทรงชักจากชายนั้น พระองค์ทรงสร้างให้เป็นหญิงคนหนึ่ง และทรงนำเธอมาให้ชายนั้น อาดัมจึงว่า "บัดนี้ นี่เป็นกระดูกจากกระดูกของเรา และเนื้อจากเนื้อของเรา จะต้องเรียกเธอว่าหญิง (Women) เพราะว่าหญิงนี้ออกมาจากชาย (Men) เหตุฉะนั้นผู้ชายจะเป็นบิดามารดาของผู้หญิง และจะไปผูกพันอยู่เป็นสามัคคีภรรยา และเขาทั้งสองจะเป็นเนื้ออันเดียวกัน" เขาทั้งสองยังเปลือยกายอยู่ ผู้ชายและภรรยาของเขายังไม่มีความอาย” และกล่าวถึงบทลงโทษของพระเจ้าอันเกิดจากบาปของเอวาที่เป็นผู้หญิงว่า “พระองค์ตรัสแก่หญิงนั้นว่า “เราจะเพิ่มความระทมทุกข์ของเจ้าและการตั้งครรภ์ของเจ้าให้มากขึ้น ในความเจ็บปวดเจ้าจะคลอดบุตรหลายคน และความปรารถนาของเจ้าจะมีต่อสามีของเจ้า และเขาจะปกครองเหนือเจ้า” (คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อคริสตศาสนธรรม, 2557) ด้วยการอธิบายในพระคัมภีร์ไบเบิลต่อผู้หญิงเป็นไปในลักษณะด้อยกว่าผู้ชายทำให้การอธิบายนี้เป็นฐานคิดให้กับโทมัส อควินัสที่มองผู้หญิงใน

ฐานะสิ่งที่ไม่สำคัญ ฉะนั้นหน้าที่ของผู้หญิงในการอธิบายของอไควนัสจึงมีหน้าที่แค่เป็นผู้ช่วยผู้ชาย ในที่นี้หมายถึงช่วยสืบทอดเผ่าพันธุ์เพราะผู้หญิงไม่มีความสำคัญอื่นในสังคมนอกจากบทบาทของการเป็นแม่และภรรยาที่ดีเพียงอย่างเดียว (Thomas Aquinas, 1947) ดังนั้นแนวคิดของอไควนัสจึงเป็นฐานคิดให้กับนักปรัชญาในยุคต่อมา จนลดทอนบทบาทของผู้หญิงทั้งในสังคม ศาสนา และการเมือง จนเกิดเป็นข้อห้ามต่างๆอีกทั้งการด้อยคุณค่าผู้หญิงยังเป็นหนึ่งในสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาเรื่องความเท่าเทียมทางเพศ

จากปัญหาเรื่องความเท่าเทียมทางเพศทำให้นักคิดสตรีนิยม ซีมอน เดอ โบวัวร์ออกมาโต้แย้งและนำเสนอทางแก้ปัญหาด้วยข้อเสนอเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศด้วยการโต้แย้งและอธิบายประเด็นเกี่ยวกับผู้หญิงในสามประเด็นของผู้ชายคือ 1) มุมมองทางชีววิทยาที่ใช้อธิบายความเป็นผู้หญิงที่เฮเกลเสนอว่า “เพศหญิงมีความแตกต่างจากผู้ชายในฐานะที่ผู้ชายเป็นคนออกคำสั่ง ส่วนผู้หญิง คือ ผู้รับคำสั่ง เพราะผู้หญิงถูกมองว่ายังไม่ได้รับการพัฒนาให้เท่าเทียมกับผู้ชาย” 2) มุมมองทางจิตวิทยาต่อการเข้าใจผู้หญิงที่ฟรอยด์มองเพศหญิงบนฐานการศึกษาจากผู้ชายว่าลักษณะทางเพศของผู้หญิงมาจากการพัฒนาแล้วของผู้ชายทั้ง ๆที่ฟรอยด์ศึกษาเรื่องนี้้น้อยมากจากตัวของเขาเอง ฟรอยด์บอกว่า “ความใคร่ทางเพศเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาและเป็นประจำในเอกลักษณ์ของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นผู้ชายหรือผู้หญิง” และ 3) มุมมองทางประวัติศาสตร์ที่เอดเงิลส์อธิบายว่า “ในประวัติศาสตร์นั้นผู้ชายเป็นผู้ล่าสัตว์และหาอาหาร ขณะที่ผู้หญิงต้องอยู่ในบ้านดูแลลูก ยุคต่อมาผู้ชายก็ออกไปหาแร่ธาตุมาทำอุปกรณ์และอาวุธที่แข็งแรงใช้งานได้นานต่อประโยชน์ในชีวิต แต่ผู้หญิงยังคงอยู่กับการดูแลบ้านเย็บปักถักร้อย หรืองานบ้าน ส่วนในยุคกลางที่มีการแลกเปลี่ยนซื้อขายเกิดขึ้น ผู้หญิงถูกมองเป็นสินค้าและบริการของผู้ชาย” และเอดเงิลส์เรียกสิ่งนี้ว่า “ความพ่ายแพ้ทางประวัติศาสตร์ของเพศหญิง” (Simone de Beauvoir, 2010) เพื่อยืนยันถึงความสามารถของผู้หญิงในสามประเด็นคือความแตกต่างในแง่ของการดูแลตัวเอง การคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล และการแสวงหาความรู้ระหว่างชายกับหญิง จากข้อโต้แย้งนี้ก็นำมาสู่การนำเสนอข้อเสนอของโบวัวร์ที่ต้องการให้ผู้หญิงเป็นที่ยอมรับของสังคม โบวัวร์ได้ยืนยันผ่านหลักการของมาร์กซิส์ว่า “เพราะฉะนั้นโลกที่ผู้ชายและผู้หญิงจะเท่ากันเป็นเรื่องง่ายที่จะจินตนาการเพราะมันเป็นสิ่งหนึ่งที่ปฏิวัติโซเวียตสัญญาว่าจะยกระดับการศึกษาของผู้หญิงให้เท่าเทียมกับผู้ชายภายใต้เงื่อนไขการทำงานที่ได้รับเงินเดือนแบบเดียวกัน” (Simone de Beauvoir, 2010) ดังนั้นความเท่าเทียมระหว่างเพศของโบวัวร์จึงหมายถึงสถานะที่เท่าเทียมกันทางสังคมของชายและหญิง ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาและเงินเดือนในตำแหน่งหน้าที่การงาน

ส่วนพุทธปรัชญาเถรวาทมีมุมมองเรื่องมนุษย์ว่ามนุษย์เป็นกองขันธ์ 5 จากการที่พุทธปรัชญาเถรวาทอธิบายเรื่องรูปไว้ว่าร่างกายมนุษย์นั้นเกิดจากธาตุ 4 ที่มีความรู้สึก ความจำ ความรู้สึกนึกคิด และการรับรู้ที่เหมือนกัน หากพิจารณาตามหลักการนี้ในเชิงปรมาตมพุทธปรัชญาเถรวาทยืนยันว่าชายและหญิงล้วนเท่าเทียมกัน เพราะพุทธปรัชญาเถรวาทอธิบายว่าไม่มีการกำหนดว่า เป็นพราหมณ์ เป็น



กษัตริย์เป็นต้น ด้วยผม ศีรษะ ใบหู นัยน์ตา ใบหน้า จมูก ริมฝีปาก คิ้วคอ บ่า ท้อง หลัง สะโพก ออกในหมู่มนุษย์ไม่มีลักษณะเฉพาะตัวในสรีระของแต่ละคน (พระไตรปิฎกอรรถกถาภาษาไทย เล่มที่ 23 ข้อที่ 614-617 หน้าที่ 341-342 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2556) แต่ในทางสังคมเป็นไปได้ยากว่าผู้หญิงจะมีความเท่าเทียมกันได้ แม้ว่าพุทธปรัชญาเถรวาทจะยกย่องผู้หญิงให้มีสถานะเท่าเทียมกัน แต่ก็เพียงเฉพาะแต่สังคมสงฆ์ในฐานะภิกษุณีเท่านั้น เพราะสังคมในสมัยพุทธกาลเป็นการยากมากที่ผู้หญิงจะขึ้นมามีบทบาทหรือความสำคัญทัดเทียมกันกับผู้ชาย

ในบทความนี้จะพิจารณาเสนอแนวคิดที่ว่าด้วยความเท่าเทียมระหว่างเพศของซีโมน เดอ โบวัวร์ ในสองประเด็นด้วยกัน คือ 1) ความเท่าเทียมในแง่กายภาพ/ร่างกาย พุทธปรัชญาเถรวาทมองว่าเท่าเทียมกัน แต่ศาสนาคริสต์และมุมมองนักปรัชญาโบราณมองว่าผู้หญิงเป็นส่วนหนึ่งของผู้ชาย 2) ความเท่าเทียมในมิติทางสังคม โบวัวร์ต้องการนำเสนอแนวคิดความเท่าเทียมระหว่างเพศว่าผู้หญิงมีความเท่าเทียมเช่นเดียวกันกับผู้ชายไม่ได้เป็นเพียงส่วนหนึ่งหรือทรัพย์สินแต่อย่างใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศในทฤษฎีของโบวัวร์
2. เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องเท่าเทียมระหว่างเพศในทฤษฎีของพุทธปรัชญาเถรวาท
3. เพื่อวิเคราะห์และเสนอแนวคิดเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศของซีโมน เดอ โบวัวร์ในทฤษฎีของพุทธปรัชญาเถรวาท

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary) ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าประเด็นเรื่องความเท่าเทียมผ่านข้อเสนอของซีโมน เดอ โบวัวร์ โดยใช้พุทธปรัชญาในการตรวจสอบข้อเสนอนี้ โดยมีขั้นตอนการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลในหนังสือเรื่อง The Second Sex ของซีโมน เดอ โบวัวร์ เกี่ยวกับประเด็นข้อเสนอเรื่องความเท่าเทียมระหว่างทางเพศ ทั้งในมิติของสังคม และกฎหมายด้วยการพิจารณาจากฐานความเป็นมนุษย์ในแนวคิดของโบวัวร์เพื่อตรวจสอบถึงปัญหาและข้อยืนยันของโบวัวร์มาพิจารณาถึงความเป็นไปได้ด้วยมุมมองพุทธปรัชญาเถรวาทผ่านพระไตรปิฎกและอรรถกถา
2. ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ หนังสือ ตำราวิชาการ สารานิพนธ์ บทความวิชาการ รวมทั้งผลวิจัยต่าง ๆ ของฝ่ายที่สนับสนุนแนวคิดแบบผู้ชายเป็นใหญ่อาทิเช่น เฮเกล และโทมัส อควินัส และฝ่ายสนับสนุนแนวคิดแบบสตรีนิยมกับซีโมน เดอ โบวัวร์ในประเด็นเกี่ยวกับสังคม และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และจำเป็นต่อการวิจัย เพื่อหา

ข้อสนับสนุนและข้อโต้แย้งในข้อเสนอเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศของโบว์วอร์ และตรวจสอบถึงความเป็นไปได้ของข้อเสนอนี้

3. วิเคราะห์และประเมินเหตุผลตามลำดับ เรียบเรียงเนื้อหาและสรุปผลเพื่อตอบประเด็นปัญหาเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศในข้อเสนอของซีโมน เดอ โบว์วอร์ผ่านมุมมองพุทธปรัชญาเถรวาทว่าพุทธปรัชญาเถรวาทมีความเห็นสนับสนุนหรือเห็นแย้งกับแนวคิดและข้อเสนอของซีโมน เดอ โบว์วอร์ในประเด็นไหน และเสนอข้อเสนอนี้ให้แก่โบว์วอร์ในประเด็นอะไรบ้าง

ทัศนะเรื่องมนุษย์ของนักปรัชญาตะวันตกและแนวคิดจากศาสนาคริสต์

นักปรัชญาและแนวคิดทางศาสนาได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับมนุษย์ไว้ 3 มุมมองคือ มุมมองทางชีววิทยา มุมมองทางจิตวิทยา และมุมมองทางประวัติศาสตร์ด้วยมุมมองแบบผู้ชายเป็นผู้กำหนดและลดทอนบทบาทของผู้หญิง

1. มุมมองทางชีววิทยา จากการอธิบายของโทมัส อควีนาสที่มองว่าผู้หญิงเป็นสิ่งที่ไม่สำคัญ (Thomas Aquinas, 1947) เป็นฐานคิดให้แก่เฮเกลในการอธิบายผู้หญิงผ่านหลักการที่ว่า ร่างกายมนุษย์ไม่ใช่สิ่งที่สมบูรณ์จากแบบแต่อย่างใด เพราะความแตกต่างระหว่างสสารกับพลังงานจึงทำให้ร่างกายมนุษย์แตกต่างกัน ผู้ชายจึงแตกต่างไปจากผู้หญิงทางด้านพลังกำลั้งที่มีมากกว่า ดังนั้นทั้งสองเพศจะต้องแตกต่างกัน หนึ่งมีผู้กระทำและผู้ถูกระทำ มันเป็นไปโดยปราศจากการบอกกล่าว ผู้ถูกระทำจะต้องเป็นผู้หญิง “เพราะความแตกต่างนี้ผู้ชายจึงเป็นหลักการของผู้กระทำหรือผู้ให้ ในขณะที่ผู้หญิงเป็นหลักการของผู้ถูกระทำและผู้รับ เพราะผู้หญิงยังถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่ไม่สามารถพัฒนาได้” (Hegel, 2001) จากการที่เพศชายเป็นตัวแปรสำคัญในการจัดรูปแบบของเพศ ทำให้เฮเกลอธิบายผู้หญิงอย่างมีอคติ ไม่เพียงแต่เฮเกลเท่านั้นเพราะนักปรัชญายุคคลาสสิกอย่างโสเครตีสก็มองผู้หญิงไม่มีสติปัญญาในการทำความเข้าใจเรื่องทฤษฎีปรัชญาได้ดังปรากฏในเปรียบเทียบให้โอโดริสฟังว่า “ในขณะที่ธาลีสกำลังนั่งคิดทฤษฎีทางปรัชญาแล้วบ่นพึมพำคนเดียวอยู่นั้น สาวใช้ชาวเธเรซได้มองเห็นธาลีสแล้วเกิดหัวเราะเยาะชอบใจจนไม่ระวังแล้วเดินไปสะดุดตกบ่อน้ำ เพราะผู้หญิงมีความสนใจเฉพาะประสบการณ์ตรงหน้าเพียงอย่างเดียวเท่านั้นจึงไม่ได้ระมัดระวัง” (Plato, 2015) ทำให้การตีความและเข้าใจผู้หญิงของนักปรัชญาผู้ชายส่วนมากเต็มไปด้วยอคติ เพราะไม่ได้มีความเข้าใจผู้หญิงเลยแม้แต่น้อย

2. มุมมองทางจิตวิทยา ฟรอยด์อธิบายว่าเพศของผู้หญิงนั้นได้รับการพัฒนาเป็นของมนุษย์ และมุมมองที่เป็นที่นิยมของสัญชาตญาณทางเพศสะท้อนให้เห็นอย่างสวยงามในนิทานบทกวีที่บอกว่า มนุษย์ดั้งเดิมถูกตัดเป็นสองส่วนคือชายและหญิง และวิธีการที่เหล่านี้นักจะมุ่งมั่นที่จะรวมกันอีกครั้งในความรัก เป็นเรื่องน่าประหลาดใจอย่างยิ่งที่ได้เรียนรู้ว่ามีผู้ชายที่มีวิถีทางเพศเป็นผู้ชายไม่ใช่ผู้หญิง และผู้หญิงที่มีวิถีทางเพศเป็นผู้หญิงไม่ใช่ผู้ชาย คนประเภทนี้ถูกอธิบายว่ามีความรู้สึกทางเพศที่



ตรงกันข้ามหรือดีกว่าว่าเป็นกลับหัว และความจริงถูกอธิบายว่าเป็นการผกผัน จำนวนคนเหล่านี้มีความสำคัญมากแม้ว่าจะมีความยากลำบากในการสร้างอย่างชัดเจน (Sigmund Freud, 1949) ฟรอยด์ได้อธิบายขยายความเป็นผู้หญิงด้วยการพิจารณาผ่านปมในวัยเด็กคือ ปมเอดิปปัส (Oedipus Complex) และปมอิเล็กตรา (Electra Complex) ที่เด็กผู้หญิงจะพยายามเลียนแบบแม่ เพราะมารักพ่อ จึงต้องการให้พ่อรัก จากการที่เห็นพ่อรักแม่มากกว่าตนเอง เช่นเดียวกันกับเด็กผู้ชาย แต่เมื่อพ่อเป็นแบบอย่างที่ดี หรือทำให้ลูกสาวหลงรักไม่ได้ เด็กจะเปลี่ยนพฤติกรรมหันไปรักกรรมพศ เพราะต้องการหลีกเลี่ยงแบบอย่างที่ไม่ต้องการ (Simone de Beauvoir, 2010) ด้วยเหตุนี้ฟรอยด์จึงเข้าใจว่าผู้หญิงต้องการผู้ชายและผู้ชายก็ต้องการผู้หญิงตามบทบาทที่สังคมกำหนดมาให้เป็นฐานในการอธิบาย

3. มุมมองทางประวัติศาสตร์ เพศ เพราะสถานะของผู้หญิงที่ปรากฏในคัมภีร์ไบเบิลอยู่ในฐานะจุดเริ่มต้นของบาป อีกทั้งยังได้รับคำสาปจากพระเจ้าให้ต้องรับโทษที่ทำให้อดัมทำผิดสัญญา กับพระเจ้าด้วยการที่ให้ผู้ชายเป็นผู้ปกครอง (คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อคริสตศาสนธรรม, 2557) ทำให้ผู้หญิงมีฐานะทางสังคมที่ด้อยกว่าผู้ชาย ด้วยเหตุนี้จากประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาในเรื่องสถาบันครอบครัว เอ็งเงิลส์จึงอธิบายว่า หากย้อนประวัติศาสตร์ของผู้หญิงจากมุมมองนี้ในต้นกำเนิดของครอบครัว ประวัติศาสตร์นี้ขึ้นอยู่กับหลักฐานในประวัติศาสตร์ของเทคโนโลยีมนุษย์ในยุคหินเมื่อที่ดินเป็นของสมาชิกทุกคนในตระกูลตามธรรมชาติเบื้องต้น ในการแบ่งดั้งเดิมของแรงงานนี้ เพศทั้งสองแบ่งออกเป็นสองชนชั้นมีความเท่าเทียมกันระหว่างเพศชายและเพศหญิง ในขณะที่ชายล่าหาอาหาร ผู้หญิงอยู่ที่บ้าน ทำแต่งงานในสังคมรวมถึงงานผลิต การทำเครื่องปั้นดินเผา การทอผ้า การทำสวน และด้วยวิธีนี้ผู้หญิงมีบทบาทสำคัญในชีวิตทางเศรษฐกิจ แต่ด้วยการค้นพบทองแดง ดีบุก สำริด และเหล็ก อีกทั้งการถือกำเนิดของยุคเกษตรกรรม การขยายการเข้าถึงแรงงานที่เข้มข้นเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อตัดป่าไม้และเริ่มการเพาะปลูก ดังนั้นมนุษย์จึงได้ขอความช่วยเหลือแก่คนอื่นๆ ทรัพย์สินส่วนตัวจึงปรากฏขึ้น มีนายทาสและเจ้าของที่ดิน อีกทั้งผู้ชายยังกลายเป็นเจ้าของของผู้หญิง และนี่คือ “ความพ่ายแพ้ทางประวัติศาสตร์ของเพศหญิง” (Friedrich Engels, 1884) และเพราะด้วยการเป็นเจ้าของที่ดินทำให้สิทธิขั้นพื้นฐานและความเท่าเทียมในมุมมองของเฮเกลจึงมีเฉพาะในผู้ถือครองทรัพย์สิน และกรรมสิทธิ์ในที่ดินเท่านั้น เฮเกลอธิบายว่า แน่นอนว่ามนุษย์มีความเท่าเทียมกัน แต่ในบทบาทเฉพาะบุคคล นั่นคือด้วยความเคารพต่อแหล่งที่มาของความเป็นเจ้าของเท่านั้น การอนุมานจากสิ่งนี้คือทุกคนต้องมีทรัพย์สิน ดังนั้นหากคุณต้องการพูดถึงความเท่าเทียมกัน มันคือความเท่าเทียมกันในมุมมองนี้ แต่ความเท่าเทียมกันนี้เป็นสิ่งที่แตกต่างจากการกำหนดจำนวนเงินเฉพาะจากคำถามที่ว่าฉันมีเท่าไร จากมุมมองนี้มันเป็นเท็จที่จะรักษาความยุติธรรมนั้นต้องการให้ทรัพย์สินของทุกคนเท่าเทียมกันเนื่องจากต้องการเพียงสิ่งนั้น ทุกคนจะต้องเป็นเจ้าของทรัพย์สิน (Hegel, 1952) ข้อมูอธิบายนี้

ทำให้ผู้หญิงที่ไม่ใช่เจ้ากรรมสิทธิ์และถูกปกครองดูแลจากผู้ชายต้องกลายเป็นเพียงทรัพย์สินของผู้ชาย ในมุมมองของเฮเกลไปโดยปริยาย

ข้อโต้แย้งของซีโมน เดอ โบวัวร์ ต่อทัศนะของนักปรัชญาตะวันตกและแนวคิดจากศาสนา กับแนวคิดเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศ

ซีโมน เดอ โบวัวร์ โต้แย้งว่าฐานทางสรีระของผู้หญิงในเชิงชีววิทยาไม่ควรนำมาเป็นตัวกำหนดบทบาทของผู้หญิง และมุมมองทางชีววิทยาของผู้หญิงไม่ควรสัมพันธ์กับบทบาททางสังคม โบวัวร์ไม่เห็นด้วยกับพรอยด์ที่มองว่าผู้หญิงต้องการผู้ชาย และในประวัติศาสตร์สังคมโบวัวร์โต้แย้งว่าทั้งชายและหญิงต่างก็ถูกกดขี่จากผู้มีอำนาจเช่นเดียวกัน

1. มุมมองทางชีววิทยา โบวัวร์โต้แย้งในประเด็นนี้ไว้ว่าข้ออธิบายของโสเครตีสและเฮเกลไม่เพียงพอที่จะสรุปว่าเพศหญิงเป็นเพศที่ไม่สามารถที่จะพัฒนาได้เพียงเพราะผู้หญิงรับรู้และเข้าใจเพียงประสบการณ์ตรงหน้า โดยโบวัวร์ชี้ให้เห็นผ่านข้อสนับสนุนของเมอร์โลป็องตี (Merleau-Ponty) ที่อธิบายว่าการดำรงอยู่ของมนุษย์เรียกร้องให้มีการปรับปรุงแนวคิดถึงความเป็นไปได้และความจำเป็น “การดำรงอยู่ไม่มีคุณลักษณะที่ไร้ประโยชน์ไม่มีเนื้อหาที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการให้รูปแบบของมัน มันไม่ได้ให้การยอมรับกับความจริงบริสุทธิ์ใด ๆ เพราะมันเป็นกระบวนการที่ข้อเท็จจริงถูกสร้างขึ้น” (Simone de Beauvoir, 2010) จากบทสัมภาษณ์ในรายการของฌอน ลูอิส เซอร์วาน เซแบร์ (Jean-Louis Servan-Schreiber) ในปีค.ศ. 1975 โบวัวร์ยืนยันว่าการอธิบายผู้หญิงไม่ได้มีฐานมาจากทางชีววิทยาหรือจิตวิทยาแต่ผู้หญิงคือผลผลิตที่เกิดจากประวัติศาสตร์เท่านั้น (Filosofi för Gymnasiet, 2011) ด้วยเหตุนี้โบวัวร์จึงไม่ยอมรับความเป็นผู้หญิงในแบบที่สังคมแบบผู้ชายสร้างขึ้น ในมุมมองทางชีววิทยานี้เมอร์โลป็องตีได้อธิบายคล้ายกับโบวัวร์ว่า การมีอยู่ของเพศที่แตกต่างกันเป็นข้อบ่งชี้ถึงบทบาทที่มนุษย์แสดงออกทางเพศทำให้การดำรงชีวิตของมนุษย์เพศชายและเพศหญิงแตกต่างกัน แต่สิ่งนี้ได้เป็นตัวบ่งบอกว่าผู้ชายและผู้หญิงจะไม่เท่าเทียมกันเพราะบทบาททางเพศโดยแรกเริ่มเดิมทีไม่ได้มีผลต่อบทบาททางสังคมแต่อย่างใด (Merleau-Ponty, 2005) ดังนั้นฐานการอธิบายผู้หญิงทางชีววิทยาควรเป็นแค่การอธิบายถึงสรีระเพียงเท่านั้น แต่ไม่ควรนำมาเป็นพิจารณาถึงบทบาทหน้าที่ของผู้หญิงด้วย

2. มุมมองทางจิตวิทยา มาจากการเข้าใจเรื่องเพศ เพศ เพศสภาพ และเพศวิถี เป็นในลักษณะที่เอาเรื่องของเพศสภาพกับเพศวิถีมาปนกัน บางคนเป็นผู้ชายโดยเพศ แต่อาจมีเพศสภาพไปในทางผู้หญิง คือมีคุณลักษณะที่อ่อนโยน แต่เพศวิถี (รสนิยม) ก็ยังคงชอบผู้หญิงเหมือนเดิมก็ได้เช่นกัน (รัตนกร สัตตอริยทรัพย์, 2565) โบวัวร์โต้แย้งพรอยด์ในประเด็นนี้ว่า พรอยด์ที่กักตัวเองว่าผู้หญิงจะมีความรู้สึกเหมือนเป็นชายพิการแต่แนวคิดของการลดทอนหมายถึงการเปรียบเทียบและการกำหนดคุณค่า นักจิตวิเคราะห์หลายคนยืนยันว่าผู้หญิงปรารถนามีอวัยวะเพศชายปราศจากการ



ทีกักเอาเองว่าพวกเขาก็ขโมยมันมา ความเสียใจนี้ไม่ได้มีโดยทั่วไปแม้กระทั่งในหมู่ผู้หญิงทุกคน (Simone de Beauvoir, 2010) ผู้หญิงไม่ได้รู้สึกขาดหายหรือต้องการผู้ชายทุกคนแต่อย่างใด สิ่งนี้ทำให้การอธิบายของฟรอยด์ในมุมมองของโบว์วอร์เป็นการทีกักเอาเองว่าผู้หญิงต้องเป็นแบบนั้นโดยปราศจากความเข้าใจในผู้หญิงอย่างแท้จริง โบว์วอร์ยังยืนยันอีกว่า สำหรับผู้หญิง ปมด้อยซับซ้อนกว่าของเธอปรากฏตัวในการปฏิเสธความอัปยศของความเป็นผู้หญิงของเธอ มันไม่ได้มาจากการความต้องการผู้ชายแต่อย่างใด แต่ในความเป็นจริงคือผู้หญิงอิจฉาความเป็นเพศชายคือสัญลักษณ์ของสิทธิพิเศษที่เด็กชายได้รับเท่านั้น สถานะของพ่อในครอบครัว ความเด่นชัดของเพศชาย และการศึกษาทั้งหมดยืนยันความคิดของผู้หญิงในความเหนือกว่าชาย (Simone de Beauvoir, 2010) ข้อยืนยันของโบว์วอร์เรื่องอภิสัทธ์ของผู้ชายเด่นชัดมากในสังคมยุคนั้นรวมถึงสังคมปัจจุบันด้วยเช่นกัน ที่ผู้ชายมีสิทธิบางอย่างที่เหนือกว่าผู้หญิง ดังนั้นสิ่งที่ผู้หญิงต้องการจริงๆ ไม่ใช่ผู้ชาย แต่เป็นสิทธิที่ได้รับการยอมรับจากสังคมแบบเดียวกันกับผู้ชาย

3. มุมมองทางประวัติศาสตร์ โบว์วอร์โต้แย้งเอ็งเงิลส์ในประเด็นนี้ว่า ไม่เพียงแต่เอ็งเงิลส์ไม่รู้รายละเอียดทางประวัติศาสตร์ แต่เอ็งเงิลส์ไม่ได้ตีความรายละเอียดทางประวัติศาสตร์นั้น ในทำนองเดียวกันก็ชัดเจนว่าถ้าผู้หญิงต้องกลายเป็นทรัพย์สินส่วนตัว มันก็ต้องนำไปสู่การเป็นทาสของผู้หญิง แต่สิ่งที่เอ็งเงิลส์ควรสนใจคือแหล่งที่มาทางสังคมที่เข้ามากดทับผู้หญิงแล้วเปลี่ยนให้ผู้หญิงเป็นทรัพย์สิน (Simone de Beauvoir, 2010) โบว์วอร์เห็นปัญหาในการอธิบายของเอ็งเงิลส์ว่าสรุปประวัติศาสตร์ของผู้หญิงอย่างง่ายไม่ได้เจาะลึกลงไปถึงสาเหตุหรือรายละเอียดที่ทำให้เกิดการตีตราว่าผู้หญิงกลายเป็นหนึ่งในทรัพย์สินของผู้ชาย ดังนั้นการที่เอ็งเงิลส์สนใจแต่ความสำเร็จของผู้ชายและลดความสำคัญของผู้หญิงและตีตราว่าเป็นความพ่ายแพ้ทางประวัติศาสตร์ของผู้หญิงนั้น โบว์วอร์มองว่าเป็นความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องไม่ถูกต้อง เพราะที่ผ่านมาในประวัติศาสตร์ทั้งผู้ชายและผู้หญิงต่างก็ถูกกดขี่จากผู้มีอำนาจที่สถาปนาอำนาจขึ้นมาปกครองและสร้างกฎระเบียบทางสังคมด้วยกันทั้งหมด

4. แนวคิดเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศ โบว์วอร์เสนอแนวคิดเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศไว้สองประเด็นคือข้อเสนอว่าด้วยสถานะทางสังคมว่าด้วยเรื่องของสิทธิและการยอมรับเพราะที่ผ่านมาผู้หญิงไม่เคยได้รับการยอมรับจากสังคมที่มีผู้ชายเป็นใหญ่ การทำให้ถูกยอมรับในความสามารถของผู้หญิงเป็นเรื่องท้าทายที่ผู้หญิงต้องแบกรับ ไม่ต่างไปจากคนผิวดำที่ถูกกีดกันจากสังคมในเวลานั้น อีกทั้งผู้ชายวางแผนอย่างแยบยลด้วยความตั้งใจที่จะชักชวนผู้หญิงให้ยังคงที่จะเป็นผู้หญิงด้วยนิยามของ งานบ้าน ความเป็นแม่ และการเป็นภรรยา (Simone de Beauvoir, 2010) กับข้อเสนอว่าด้วยคุณค่าของชีวิต โบว์วอร์ต้องการให้ผู้หญิงถูกมองอย่างฐานะมนุษย์คนหนึ่งไม่ใช่สิ่งของหรือสมบัติของฝ่ายชายโดยผูกมัดกับบทบาทหน้าที่ของการเป็นเพียงภรรยาและแม่ที่ดีเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ควรให้ผู้หญิงได้รับการยอมรับตามความสามารถของพวกเขา ไม่ว่าจะอยู่ในบทบาทไหนฐานะอะไรก็ตาม เพื่อให้ผู้หญิงมีความภาคภูมิใจที่ได้เป็นผู้หญิง (Simone de Beauvoir, 2010) หาก

พิจารณามูลเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันจะพบว่ายังมีการแบ่งลักษณะงานที่ส่งผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพ และเงินเดือนที่ผู้หญิงจะได้รับ เคต มิลเลต ได้อธิบายในประเด็นนี้เพื่อชี้ให้เห็นถึงความไม่เป็นธรรมว่า เพราะกลุ่มที่ครอบงำในสังคมจะเป็นผู้กำหนดความเป็นผู้ชายและผู้หญิงตามค่านิยมและความต้องการของตนซึ่งส่งผลต่อบทบาทที่แต่ละฝ่ายต้องกระทำ และมีผลต่อสถานภาพที่ตามมาเช่น ความเป็นผู้หญิงหมายถึงความอ่อนแอ ไม่กล้าตัดสินใจ ชอบใช้อารมณ์ และไม่มีเหตุผล เพราะฉะนั้นผู้หญิงจึงไม่สามารถเป็นผู้นำในระดับต่างๆได้ (Kate Millet, 1977)

มุมมองเรื่องมนุษย์และความเท่าเทียมระหว่างเพศในพุทธปรัชญาเถรวาท

พุทธปรัชญาเถรวาทมีมุมมองเรื่องมนุษย์และความเท่าเทียมระหว่างเพศดังนี้

1. มุมมองเรื่องมนุษย์ พุทธปรัชญาเถรวาทอธิบายความเป็นมนุษย์ไว้ว่าเกิดจากกองขันธ์ 5 อันได้แก่ ร่างกาย ความรู้สึก คำจำ ความรู้สึกนึกคิด และการรับรู้ ส่วนสำคัญที่บ่งบอกถึงความเป็นมนุษย์ของชายและหญิงที่มีอยู่อย่างเท่าเทียมกันคือ ความรู้สึก ความจำ ความรู้สึกนึกคิด และการรับรู้ สิ่งสำคัญอย่างนี้เองที่ทำให้มนุษย์ไม่ใช่เพียงท่อนไม้หรือร่างกายที่ตายแล้ว ถึงแม้ว่าจะมีการแบ่งรูปเป็นชายและหญิง กล่าวคือ ปุริสภาวะรูป หมายถึงรูปที่เป็นเหตุแห่งความเป็นชาย และ อิตถิภาวะรูป หมายถึงรูปที่เป็นเหตุแห่งความเป็นหญิง (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 19 ข้อที่ 492 หน้าที่ 303 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) แต่สิ่งนี้ไม่ได้ยืนยันข้อแตกต่างเรื่องความเป็นมนุษย์ในเชิงปรมาตมแต่อย่างใด จากการที่พุทธปรัชญาเถรวาทมีฐานการพิจารณาด้วยขันธ์ 5 พระพุทธเจ้าทรงพิจารณาว่าด้วยเรื่องสิทธิและชนชั้นวรรณะ และอธิบายว่าการเป็นพราหมณ์หรือบัณฑิตของพระองค์ไม่ได้มาจากการพิจารณาชนชั้นวรรณะหรือตระกูล แต่พิจารณาจากการกระทำ (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 25 ข้อที่ 654-622 หน้าที่ 653-655 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2539) เพราะการจะเป็นพราหมณ์ได้นั้นไม่ใช่เพราะคนๆนั้นเกิดในวรรณะตระกูลพราหมณ์ถึงเป็นพราหมณ์ แต่เพราะคนๆ นั้นมีความประพฤติที่เหมาะสมกับความเป็นพราหมณ์กล่าวคือเป็นผู้มีศีลธรรม มีความประพฤติที่ดีแล้วอันควรค่าแก่การเป็นมนุษย์ คนๆนั้นถึงได้ชื่อว่าเป็นพราหมณ์ในทรรศนะของพุทธปรัชญาเถรวาท ดังปรากฏในตอนหนึ่งของพระไตรปิฎกว่า “ทนต์ เสนุโร มนุสเสสุ มนุษย์ผู้ฝึกตนดีแล้วย่อมเป็นผู้ประเสริฐสุด” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 25 ข้อที่ 321 หน้าที่ 133 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ดังนั้นมุมมองเรื่องมนุษย์ของพุทธปรัชญาเถรวาทจึงมองว่าผู้ชายและผู้หญิงมีความเท่าเทียมกัน

2. มุมมองเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศ จากการที่พุทธปรัชญาเถรวาทอธิบายมนุษย์ผ่านขันธ์ ๕ ด้วยเหตุนี้พระพุทธเจ้าทรงยืนยันเรื่องสิทธิของผู้หญิงในการบวชเป็นภิกษุณี พระองค์ทรงพิจารณาผ่านฐานความเป็นมนุษย์แบบเดียวกันกับผู้ชาย เพราะเมื่อผู้หญิงออกบวชแล้วปฏิบัติตามคำสอนแล้วก็สามารถบรรลุธรรมได้ดังปรากฏความว่า “พระผู้มีพระภาคตรัสตอบพระอานนทว่า



“อานนท์ มาตุคามออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิต ในธรรมวินัยที่ตถาคตทรงประกาศไว้ สามารถทำให้แจ้งโสดาปัตติผล สกิทาคามีผล อนาคามีผล หรืออรหัตผลได้” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 7 ข้อที่ 402 หน้าที่ 315-316 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) จะเห็นได้ว่าเพราะการมีชั้น 5 ที่เหมือนกันทำให้พุทธปรัชญาเถรวาทยืนยันในสิทธิของผู้หญิงที่สามารถเข้ามาบวชได้ และการพิจารณาสิทธิดังกล่าวนี้ของพุทธปรัชญาเถรวาททำให้เห็นถึงมุมมองเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศ เพราะพระพุทธเจ้าทรงเชื่อมั่นในศักยภาพของผู้หญิงในฐานะมนุษย์คนหนึ่งด้วยเช่นกัน แม้ว่าจะได้รับการยอมรับจากพุทธปรัชญาเถรวาท แต่เพราะสังคมพราหมณ์นั้นในสมัยพุทธกาลมีระเบียบข้อบังคับที่เป็นกฎหมายอยู่ทำให้การบวชภิกษุณีจึงเป็นเรื่องที่ยากอีกทั้งยังเกิดอันตรายได้ง่าย ดังข้อสังเกตของอาจารย์ปรีชา ช้างขวัญยืนที่อธิบายว่า ถ้าพิจารณาตามพุทธประวัติจะเห็นได้ว่าพระพุทธเจ้าท่านนั้นจะต้องบำเพ็ญเพียรด้วยตนเอง และปฏิบัติตามลัทธิที่อาจถูกทำร้ายหรือถูกนำไปขายเป็นโสเภณี เพศหญิงเป็นอุปสรรคอยู่เอง มิใช่เพราะความสามารถ ดังนั้นแม้ภิกษุณี พระพุทธเจ้าก็ทรงห่วงใยจึงทรงบัญญัติพระวินัยมิให้ภิกษุณีบำเพ็ญเพียรอยู่ตามลัทธิเป็นการแสดงถึงความห่วงใยในเรื่องความปลอดภัยของผู้หญิง (ปรีชา ช้างขวัญยืน, 2557) จะเห็นได้ว่าอันตรายที่จะเกิดกับผู้หญิงมีเยอะอย่างมากในสมัยพุทธกาล ด้วยเหตุนี้พระพุทธเจ้าจึงกำหนดหลักครุธรรม 8 ประการให้ภิกษุณี ดังนั้นพุทธปรัชญาเถรวาทสนับสนุนเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศจากการยืนยันว่ามนุษย์มาจากชั้น 5 แต่ที่ต้องจำกัดสิทธิบางอย่างด้วยครุธรรม 8 ประการเพราะต้องการปกป้องผู้หญิงจากอันตรายเนื่องด้วยบริบทสังคมในสมัยพุทธกาล

แนวคิดเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศของโบวัวร์ในทรรศนะของพุทธปรัชญาเถรวาท

จากการวิเคราะห์พุทธปรัชญาเถรวาทที่มีความเห็นในเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศของโบวัวร์ที่มีทั้งประเด็นที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยดังนี้

1. ความแตกต่างในการดูแลตนเอง ในประเด็นนี้โบวัวร์ยืนยันว่าผู้หญิงมีความสามารถในการดูแลตนเอง เพราะความจริงแล้วสตรีระแทบไม่มีผลต่อคุณค่าความเป็นชายเป็นหญิงเลยแม้แต่น้อย ทำให้ข้ออ้างของคริสต์ศาสนาจึงสร้างความแปลกแยกในสังคมให้แก่ผู้หญิง อีกทั้งยังกดขี่ผู้หญิงไม่ให้เลือกกระทำ ดังนั้นการอธิบายผู้หญิงด้วยฐานคิดทางชีววิทยาแบบผู้ชายจึงไม่เพียงพอในการสรุปว่าผู้หญิงเป็นเพศที่ไม่สามารถพัฒนาได้เพียงเพราะรับรู้ประสบการณ์ตรงหน้า ทำให้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทที่เกี่ยวข้องกับทั้งสองเพศแตกต่างกันมาก ซึ่งกลุ่มนักปรัชญาที่สนับสนุนแนวคิดแบบคริสต์ศาสนาไม่ได้อธิบายบนพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ แต่สะท้อนแนวคิดผ่านตำนานทางสังคม เพราะถ้าอธิบายความเป็นชายหญิงผ่านทางแนวคิดแบบเฮเกลที่ได้รับอิทธิพลจากคริสต์ศาสนาทำให้การอธิบายนี้เป็นเพียงความเห็นจากฝ่ายชายเพียงฝ่ายเดียว และสิ่งนี้ก็ไม่ได้บ่งบอกความเป็นชายหญิงแต่

อย่างไร การที่ผู้ชายปฏิบัติต่อผู้หญิงราวกับวัตถุ บังคับให้ผู้หญิงสวมใส่บทบาทที่ผู้ชายเป็นผู้กำหนด ด้วยจารีตและบรรทัดฐานทางสังคมที่บีบบังคับ (Simone de Beauvoir, 2010)

ในประเด็นนี้พุทธปรัชญาเถรวาทเห็นแย้งจากโบว์วอร์ แม้ว่าความเป็นชายหญิงไม่ได้บ่งบอกถึงศักยภาพมนุษย์แต่อย่างไร เพราะเมื่อผู้หญิงได้รับการฝึกฝนอย่างดีแล้วอย่างเช่นผู้ชาย ผู้หญิงก็สามารถมีศักยภาพได้เช่นเดียวกันกับผู้ชาย แต่พุทธปรัชญาเถรวาทก็มองว่าผู้หญิงยังต้องพึ่งการดูแลจากผู้ชายอยู่เพื่อความปลอดภัยของผู้หญิงเอง เพราะพระพุทธรูปเจ้าพิจารณาจากบริบทสังคมในพุทธกาลที่อันตรายยังมีอยู่มากในสมัยนั้น และเป็นเรื่องอันตรายอย่างยิ่งถ้าทรงอนุญาตให้ภิกษุณีเข้าไปจำพรรษาในป่าแบบดังเช่นภิกษุ เพราะมีกรณีตัวอย่างคือภิกษุณีอุบลวรรณาเถรีที่ถูกนันทมาณพข่มขืนถึงในกุฏิ (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 1 ข้อที่ j 68 หน้า 56-57 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ด้วยเหตุนี้กำหนดห้ามให้ภิกษุณีในพระวินัยอย่างเด็ดขาดเพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

2. เรื่องการคิดเป็นเหตุเป็นผล โบว์วอร์ยืนยันว่าผู้หญิงไม่ได้หมกมุ่นแต่ประสบการณ์ตรงหน้า และเรื่องเพศอย่างเดียวอย่างที่ฟรอยด์เข้าใจ แต่เพราะบทบาทหน้าที่ที่สังคมมอบให้ผู้หญิงบีบบังคับให้ผู้หญิงต้องเป็นภรรยาที่ดีที่คอยปรนนิบัติสามี ทำให้ผู้หญิงต้องใส่ในเรื่องดังกล่าวนี้เพื่อให้สามีพอใจและไม่นอกใจอันจะเกิดเป็นปัญหาครอบครัวในอนาคต ด้วยบทบาทหน้าที่ที่ผู้หญิงต้องแบกรับนี้จึงส่งผลให้ผู้หญิงไม่มีทางเลือก ซึ่งต่างจากผู้ชายที่มีอิสระในการเลือกกระทำและเลือกที่จะเป็นได้มากกว่าผู้หญิง ข้อยืนยันของฟรอยด์ที่ว่าผู้หญิงหมกมุ่นอยู่แต่กับเรื่องทางเพศจากการที่ฟรอยด์ได้รักษาคนไข้โรคฮิสทีเรียที่คนไข้ส่วนใหญ่ล้วนแต่เป็นผู้หญิงทำให้ฟรอยด์ทึกทักเอาเองว่าผู้หญิงมีอาการและสภาวะทางจิตที่หมกมุ่นเกี่ยวกับเรื่องเพศ ซึ่งการเหมารวมในลักษณะนี้โบว์วอร์ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เพราะผู้หญิงอยู่ภายใต้การบีบบังคับจากผู้ชายที่ต้องเอาใจสามี เป็นแม่ที่ดีตั้งนั้นการรักษาสถานภาพของครอบครัวจึงจำเป็นต้องให้ผู้หญิงแสดงออกบทบาทตามที่ผู้ชายต้องการเพื่อมัดใจผู้ชายผู้เป็นสามี อยู่ในลักษณะของทาสในบ้านที่ไร้สิทธิในการเลือกกระทำ เป็นที่รองรับอารมณ์ของผู้ชายในฐานะสิ่งของและการอนุมาณของฟรอยด์ที่มีมุมมองต่อเด็กสาวถือเป็นความเห็นที่ไร้ยางอาย (Simone de Beauvoir, 2010) ดังนั้นเพราะด้วยบริบททางสังคมที่บีบบังคับทำให้ผู้หญิงมีบทบาทเป็นภรรยาที่ดีส่งผลให้พฤติกรรมของผู้หญิงจะต้องโน้มเอียงมาทางเรื่องเพศเพื่อให้ผู้ชายพึงพอใจ

ในประเด็นนี้พุทธปรัชญาเถรวาทเห็นด้วยกับโบว์วอร์ว่า ผู้หญิงก็มีความเป็นเหตุเป็นผลพิจารณาถึงความเป็นจริงได้เช่นเดียวกันกับผู้ชาย เพราะมีขันธ 5 ที่เหมือนกัน อีกทั้งไม่เพียงแต่ผู้หญิงหมกมุ่นในกาม แต่ผู้ชายก็เช่นกันเพราะยังมีตัณหา และอุปทานทั้ง 4 อยู่ ดังเช่นในคำสอนของพระพุทธเจ้าเรื่องมลทินว่า “พระพุทธเจ้าทรงสอนพระภิกษุผู้ประพฤติพรหมจรรย์ มองว่าสตรีเป็นมลทิน หากพระพุทธองค์ตรัสเรื่องนี้ต่อภิกษุณีผู้ประพฤติพรหมจรรย์ ก็กล่าวถึงบุรุษว่าเป็นมลทินต่อ



สตรีผู้ประพาศพิภพมจรย์เช่นกัน” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 23 ข้อที่จ 15 หน้าที่ 214 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

3. การแสวงหาความรู้ระหว่างชายและหญิง โบว์วอร์อธิบายว่าเพราะการตีความประวัติศาสตร์ และการตีกรอบสังคมโดยผู้ชายทำให้ผู้หญิงกลายเป็นทรัพย์สินส่วนตัวของผู้ชายที่ผู้ชายสามารถจะทำอะไรก็ได้โดยผู้หญิงปราศจากสิทธิในการเรียกร้องออกเสียงว่าไม่เห็นด้วย ฉะนั้นเมื่อผู้ชายขายผู้หญิงให้ไปเป็นทาสรับใช้หรือเป็นโสเภณีในสถานเริงรมย์ ผู้หญิงก็ไร้แรงต่อต้าน เพราะสังคมออกแบบมาให้ผู้หญิงต้องทนรับสภาพนั้น ด้วยอภิสัทธิต่างๆที่สังคมมอบให้แก่ผู้ชายทำให้ผู้ชายมีโอกาสในการแสวงหาความรู้และได้รับการศึกษาที่ดีกว่าผู้หญิง และการค้นพบแร่สำริดเป็นจุดเริ่มต้นของยุคชนชั้นแรงงานตามคำอธิบายของเอดเงิลส์ก็เป็นอีกหนึ่งหลักฐานยืนยันของการเริ่มต้นของยุคกดขี่ผู้หญิง ที่ผู้ชายเป็นคนออกแบบและควบคุมอำนาจในการปกครองนั้น (Simone de Beauvoir, 2010) ดังนั้นผู้หญิงไม่ได้อยู่ในสถานะเดียวกับผู้ชายตั้งแต่ต้น ทำให้การอธิบายนี้ของเอดเงิลส์จึงไม่มีความสมเหตุสมผล เนื่องจากสังคมสร้างกรอบทางศีลธรรมทำให้ผู้หญิงต้องพึ่งพาผู้ชายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ในประเด็นนี้พุทธปรัชญาเถรวาทเห็นด้วยกับโบว์วอร์ว่าผู้ชายและผู้หญิงต่างล้วนมีความกระหายใคร่รู้เพื่อที่จะพัฒนาตนเองแบบเดียวกัน ดังเช่นตัวอย่างกรณีของภิกษุณีปชาบดีโคตมีที่ต้องการบวชในสำนักของพระพุทธเจ้าจึงมีความพยายามอย่างยิ่งยวดที่จะต้องการเข้ามาศึกษาธรรมะของพระพุทธเจ้าในเวลาเมื่อได้ศึกษาและปฏิบัติตามแล้วก็ได้รับบรรลุมรรคในที่สุด จากตัวอย่างนี้ทำให้เห็นว่าเพราะพระพุทธเจ้าทรงยืนยันความเป็นมนุษย์ผ่านชั้น 5 ทำให้ทรงยืนยันในเรื่องของสิทธิในการเข้ามาเรียนรู้ของผู้หญิงในฐานะภิกษุณีด้วยเช่นกัน กล่าวคือเพราะมีความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกันกับผู้ชาย ดังนั้นจึงได้รับสิทธิ์แบบเดียวกันกับที่ผู้ชายได้รับ

4. ข้อเสนอเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศ โบว์วอร์เสนอว่าผู้หญิงควรที่จะมีสิทธิและสถานะทางสังคมที่ได้รับการยอมรับเช่นเดียวกันกับผู้ชาย เนื่องจากสิทธินั้นต้องมีกฎหมายที่จะกำหนดตามกฎหมายเกณฑ์ที่เป็นสากลไม่ใช่อำนาจของปัจเจกบุคคลหรืออำนาจของปัจเจกจะเป็นผู้กำหนดต้องเป็นสิ่งที่ทุกคนสัมผัสได้เช่นความยุติธรรมหรือความเท่าเทียมกัน (พระมหาขวัญชัย กิตติเมธี, 2564) เพราะสิ่งที่ผู้ต่อสู้มาตลอดคือการได้รับสิทธิอย่างที่คุณผู้หญิงจะมี ปัญหาของผู้หญิงมักถูกปิดเป็นเรื่องราวในสังคมที่ผู้ชายเป็นผู้นำเสมอทั้งๆที่ความสำคัญของผู้หญิงก็มีส่วนช่วยในการพัฒนาสังคมให้ก้าวไปข้างหน้าเช่นเดียวกันกับผู้ชาย ข้อบังคับผ่านจารีตทางสังคมทำให้ผู้หญิงไม่ได้มีอิสระในการเลือกกระทำ และเมื่อผู้หญิงประสบความสำเร็จก็มักจะถูกตั้งคำถามจากคนในสังคม โดยคนในสังคมไม่ได้สนใจในความพยายามของผู้หญิงแม้แต่น้อย แต่กลับยกย่องเชิดชูผู้ชายที่ประสบความสำเร็จโดยปราศจากการตั้งคำถามแบบเดียวกันที่ทักกับผู้หญิง ผู้ชายสร้างสถานะและอุดมคติจอมปลอมให้กับผู้หญิงโดยมีจุดประสงค์เพียงเพื่อบังการผู้หญิงให้เป็นไปตามที่สังคมแบบผู้ชายเป็น

ใหญ่ต้องการผ่านความเป็นแม่ และเป็นภรรยาที่ดี ดังนั้นโบวัวร์ต้องการให้สังคมยอมรับในการเลือกและความสามารถของผู้หญิงเสียก่อน ปัญหาเรื่องการกดขี่ผู้หญิงจะถูกคลี่คลายนำไปสู่ความเท่าเทียมระหว่างเพศได้

ในประเด็นนี้พุทธปรัชญาเถรวาทเห็นด้วยกับโบวัวร์ว่าผู้หญิงมีคุณค่าตนเอง มีศักยภาพ และควรมีอิสระในการเลือกกระทำ แต่ทั้งนี้ต้องดูบริบททางสังคมด้วยว่าเอื้ออำนวยหรือไม่ เพื่อความปลอดภัยของผู้หญิงเอง โดยพิจารณาจากมุมมองในสมัยพุทธกาลที่ผู้หญิงยังต้องพึ่งและได้รับการคุ้มครองดูแลจากผู้ชายอยู่

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้จากการวิเคราะห์เหตุผลระหว่างข้อสนับสนุนและข้อโต้แย้งของพุทธปรัชญาเถรวาทที่มีต่อข้อเสนอเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศของซีโมน เดอ โบวัวร์มีดังต่อไปนี้คือ ท่าทีต่อแนวคิดเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศของพุทธปรัชญาเถรวาทยึดตามหลักของชั้น 5 ซึ่งชั้น 5 ไม่มีการแบ่งแยกว่าเป็นหญิงหรือชาย ทำให้มุมมองที่มีต่อผู้หญิงจึงเป็นไปในทางบวก กล่าวคือพุทธปรัชญาเถรวาทมีแนวคิดที่ให้สิทธิแก่ผู้หญิงที่เท่าเทียมเช่นเดียวกันกับผู้ชาย แต่ทั้งนี้ต้องดูบริบททางสังคมใน ณ ขณะนั้นประกอบไปด้วย ส่งผลให้พุทธปรัชญาเถรวาทไม่ได้ยืนยันในสิทธิแก่ผู้หญิงเพียงแต่อนุญาตให้สิทธิบางประการให้แก่ผู้หญิงที่เข้ามาบวชเป็นภิกษุณีในพุทธปรัชญาเถรวาท

ปัจจุบันสังคมมีความตื่นตัวทางการเมือง เรื่องสิทธิ และความเท่าเทียมระหว่างเพศกันมากขึ้นอาจทำให้พุทธปรัชญาเถรวาทต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับแนวคิดของคนสังคมปัจจุบัน ดังนั้นประเด็นเรื่องสมรสเท่าเทียมที่กำลังเป็นที่จับตาของคนในสังคม บทความนี้สามารถเป็นส่วนหนึ่งในข้อยืนยันเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศระหว่างพุทธที่มีต่อแนวคิดของสตรีนิยมได้

บทสรุป

จากการวิเคราะห์แนวคิดเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศของซีโมน เดอ โบวัวร์ในทฤษฎีของพุทธปรัชญาเถรวาทพบว่า พุทธปรัชญาเถรวาทสนับสนุนข้อเสนอเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศของซีโมน เดอ โบวัวร์ ทั้งในประเด็นเรื่องของการคิดเป็นเหตุเป็นผลว่าผู้หญิงก็มีความเป็นเหตุเป็นผลพิจารณาถึงความเป็นจริงได้เช่นเดียวกันกับผู้ชาย เพราะมีชั้น 5 ที่เหมือนกัน อีกทั้งผู้หญิงก็ยังมีความเป็นเลิศในด้านต่างๆเท่ากันกับผู้ชาย และประเด็นการแสวงหาความรู้ระหว่างชายกับหญิงว่าผู้หญิงมีความใฝ่แสวงหาความรู้ไม่ต่างไปจากผู้ชาย ดังเช่นตัวอย่างของพระมหาปชาบดีโคตมีเถรี ที่ต้องการบวชเป็นภิกษุณีในพุทธปรัชญาเถรวาท ด้วยความมุ่งมั่นที่จะต้องการศึกษาในพระธรรมวินัย พระมหาปชาบดีโคตมีเถรีจึงมีความตั้งใจที่จะศึกษาในธรรมวินัยนั้นจนสำเร็จบรรลุปะเป็นพระอรหันต์ในที่สุด และความมุ่งมั่นนี้จึงเป็นข้อยืนยันที่พุทธปรัชญาเถรวาทค้นพบว่าผู้หญิงก็มีความต้องการในการ



แสวงหาความรู้ไม่น้อยไปกว่าผู้ชาย แต่พุทธปรัชญาเถรวาทปฏิเสธข้อโต้แย้งในเรื่องความแตกต่างในแง่ของการดูแลตนเองว่าผู้หญิงยังต้องการดูแลจากผู้ชายอยู่ ดังนั้นการที่ผู้หญิงจะออกไปอยู่คนเดียวเพียงลำพังจึงเป็นเรื่องที่อันตรายต่อผู้หญิงอย่างมาก พุทธปรัชญาเถรวาทจึงมีข้อบัญญัติไว้ว่าให้ผู้หญิงที่เป็นภิกษุณีจำพรรษาได้แต่ในสำนักภิกษุณีละแวกบ้าน ห้ามออกไปจำพรรษาในป่าอย่างเด็ดขาดเพื่อป้องกันเหตุร้ายเพราะผู้หญิงถูกล่วงละเมิดได้ง่าย ทั้งนี้พุทธปรัชญาเถรวาทก็มองว่าแนวคิดเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศของซิโมน เดอ โบวัวร์เป็นไปได้ เพราะเมื่อต้นกำเนิดของมนุษย์เหมือนกัน ในการปฏิบัติต่อกัน ผู้หญิงจึงควรได้รับความเท่าเทียมเหมือนกัน การที่ผู้ชายจะมาลิดรอนสิทธิของผู้หญิงด้วยบริบทของสังคมที่ผู้ชายเป็นผู้กำหนดขึ้นจึงไม่เป็นการยุติธรรมสำหรับผู้หญิง ดังนั้นมุมมองของพุทธปรัชญาเถรวาทจะมีส่วนช่วยให้การตีความแนวคิดเรื่องเท่าเทียมระหว่างเพศของโบวัวร์ได้ดียิ่งขึ้น เมื่อต้องการอธิบายความสำคัญของผู้หญิงในฐานะมนุษย์ที่มีความสำคัญที่สำคัญของสังคม

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อคริสตศาสนธรรม. (2557). *พระคัมภีร์คาทอลิก*. กรุงเทพฯ:คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อคริสตศาสนธรรม แผนกคัมภีร์.
- พระมหาขวัญชัย เขมประไพ, พระครูวินัยธรสมุทรทาทอง และพระมหาไกรวรรณ ชินทตติโย. (2564). มโนทัศน์เรื่องสิทธิเสรีภาพในพระพุทธศาสนาเถรวาท. *วารสาร มจร พุทธศาสตร์ปริทรรศน์*, 5(1), หน้า 80-96.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2556). *อรรถกถาภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ปรัชญา ช่างขวัญยืน. (2557). *สตรีในคัมภีร์ตะวันออก*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัตนกร สัตตอริยทรัพย์. (2565). วิเคราะห์เพศบัณฑิตฐานะเพศที่สามในพระพุทธศาสนา. *วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร*. 5(4), หน้า 260-278.
- สุขุม อรุณจิต. (2562). *ความรุนแรงทางเพศ: บทสะท้อนความไม่เสมอภาคระหว่างเพศ*. กรุงเทพมหานคร: คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Filosofi för Gymnasiet. (2011). *Simone de Beauvoir "Why I'm a Feminist", 1975*. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2566 จาก <https://www.youtube.com/watch?v=g6eDMaDWqul&t=79s>.
- Friedrich Engels. (1884). *Origin of the Family, Private Property, and the State*. trans. by Alick West. Hottingen-Zurich: October.

- Hegel. (2001). *Philosophy of Nature*. Blackmask Online.
- Hegel. (2001). *Philosophy of Right*. Translated by S.W Dyde. Canada: Batoche Books.
- Kate Millet. (1977). *Sex Politics*. New York: Avon Book
- Linda Martín Alcoff and Eva Feder Kittay. (2007). *Defining Feminist Philosophy: The Blackwell Guide to Feminist Philosophy*. Edited by Linda Martín Alcoff and Eva Feder Kittay. Oxford: Blackwell Publishing Ltd.
- Maurice-Merleau-Ponty. (2005). *phenomenology of perception*. Translated by Colin Smith, Taylor and Francis. e-Library.
- Plato. (2015). *Theaetetus*. Translated by JOHN M. COOPER. New york: Routledge.
- Sigmund Freud. (1949). *Three Essays on the Theory of Sexuality*. Translated by James Strachey. London: Imago Publishing Go.
- Simone de Beauvoir. (2010). *The Second Sex*. trans. By Constance Borde and Sheila Malovany-Chevallier. New York: Vintage Books, a division of Random House, Inc.
- Thomas Aquinas. (1947). *Summa Theologica*. Translated by Fathers of the English Dominican Province. Benziger Bros. edition.





วะบิ-ชะบิ ความงามที่ไม่จำเป็นต้องสมบูรณ์แบบ Wabi-Sabi: A beauty does not necessitate perfection

นารีนาท เหลียงทอง

Nareenath Leangtong

บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya university

Corresponding Author, E-mail: ploy@sawangtextile.com

Received December 13, 2022; Revised January 21, 2023; Accepted: June 30, 2023



บทคัดย่อ

วะบิ-ชะบิเป็นความงามที่เกิดกับทุกสิ่งทุกอย่างในธรรมชาติโดยปล่อยให้ธรรมชาติทำงานโดยไม่ก้าวก่ายมากเกินไป ทำให้เรามองความงามตามผ่านสิ่งต่าง ๆ ผ่านเรื่องราวและกาลเวลา การมองว่าสิ่งต่าง ๆ มีความสวยงามในแบบของมันเองในทุกสภาวะ ทำให้ปลุกฝังลงไปจิตใจเราว่าความไม่สมบูรณ์แบบของโลกนี้มีอยู่ทั่วไป ส่งผลให้เรามองสิ่งต่าง ๆ ผ่านเลนส์ตาใหม่ที่เข้าใจชีวิตว่าสิ่งต่างๆ ในโลกล้วนไม่เที่ยง ไม่สมบูรณ์แบบและไม่เสร็จสิ้น ทุกอย่างเป็นเช่นนั้นเอง เมื่อเราเข้าใจในความจริงข้อนี้ทำให้เราใช้ชีวิตได้ง่ายขึ้นและทุกข์น้อยลงกับสิ่งรอบตัว

คำสำคัญ: ความสุข; ความไม่สมบูรณ์แบบ; ความงาม; วะบิ-ชะบิ

Abstract

Wabi-Sabi is a beauty that combines philosophical thought of Taoism and Zen. Wabi-Sabi is the beauty that happens with everything in nature by letting nature does its work with-out being too intrusive. It teaches us look at beauty through things, stories and time by looking the beauty in them. Everything has the beauty in its own way no matter what condition is. It, thereby, reminds us that the imperfections of this world are everywhere. By virtue of this, the writer argue that we can choose the best things explained by Wabi-Sabi to benefit the daily life. Once we see things through a new lens and understands life of the world which are

impermanent, incomplete, and unfinished as everything is always like that. Consequently, such understanding and acceptance of truth would make life easier and less suffering from our surroundings.

Keyword: Happiness; Imperfect; Beauty; Wabi-Sabi

บทนำ

บทความนี้ผู้เขียนต้องการใช้ท่วงทำนองแบบภาษาพูด เพื่อนำเสนอความเป็นวาปี-ซาปี ผู้เขียนต้องการนำเสนอรูปแบบการสื่อสารที่เป็นมิตรกับผู้อ่าน ใช้ภาษาเข้าใจง่าย เนื่องจากธรรมชาติของวาปี-ซาปีจะใช้การสื่อสารผ่านความรู้สึก ผู้เขียนจึงส่งผ่านความรู้สึกวาปี-ซาปีที่อ่อนนุ่ม เข้าถึงง่าย ผ่านบทความนี้ให้ผู้อ่านได้รับความรู้ สิกวาปี-ซาปีไปด้วยกัน

วาปี-ซาปี คืออะไร? คำว่า ‘วะบิ-ซะบิ’ เป็นทั้งวัฒนธรรม วิสัยทัศน์ ค่านิยม เป็นแนวคิดและปรัชญา และเป็นอะไรอีกหลายๆ อย่างที่ หล่อหลอมให้คนญี่ปุ่นชื่นชอบและเห็นคุณค่าของความเรียบง่าย ความไม่สมบูรณ์แบบและความไม่จีรัง ยั่งยืนของ สิ่งรอบๆตัว เมื่อเราได้ยินคำว่าวะบิ-ซะบิ เราจะนึกถึงคำศัพท์ต่างๆ เช่น ไม่เที่ยง ไม่สมมาตร ไม่สมบูรณ์แบบ ไม่เสร็จสิ้น ผิดปกติ ริ้วรอยของกาลเวลา ธรรมชาติ โหยหาอดีต อินทรีย์ ดิบ สะกดข่ม สาก หยาบกร้าน สงบงาม เรียบง่าย ต้มด่ำ แฝงเร้น มีสัมผัสพื้นผิว ต่ำต้อย (เลนาร์ด โครน, 2562) ถ้าจะให้เห็นภาพชัด กว้างนั้นของวะบิ-ซะบิ คือ ถ้วยชา รูปทรง บิดเบี้ยวที่ปั้นด้วยมือ มอสสีเขียวครึ้มที่เกาะอยู่บนหิน กำแพงปูนที่สี หลุดจนเห็นอิฐ ด้านในต้นไม้ที่ใบร่วงหมดต้น จนเหลือแต่กิ่งก้านโล้นๆ หรือทางเดินหินตะปุ่มตะป่ำในสวน เป็นต้น ตัวอย่างข้างต้น น่าจะพอให้ผู้อ่านเห็นภาพ ตามได้พอสมควรว่าความหมายของวะบิ-ซะบิคืออะไร

แต่เดิม คำว่า ‘วะบิ’ หมายถึง ความยากแค้น ความยากไร้ในการใช้ชีวิตตามลำพังในธรรมชาติ จิตวิญญาณ คนญี่ปุ่น “วะบิ” แปลตรงตัวทางภาษาญี่ปุ่นจะแปลว่า ความเรียบง่าย สมถะ ส่วน ‘ซะบิ’ คือ ความหนาว ขาด แคลน ร่วงโรย ถ้าแปลจากปรัชญาของคนญี่ปุ่นจะหมายถึงความรู้สึกของ ความเงิบสงบ สภาพจิตใจที่สงบนิ่ง เมื่อ นำสองคำนี้มารวมกัน จึงกลายเป็นปรัชญาของความงามที่เตือนให้เรามองเห็นรายละเอียดเล็กๆ ในชีวิตแล้วพอใจ ไปกับมัน เพราะทุกสิ่งล้วนไม่สมบูรณ์แบบ มีความเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา วะบิ-ซะบิจึงเป็นความงามอีกมุม ที่ไม่ใช่บรรทัดฐานความงามอย่างที่เราหลายคนเคยเข้าใจ แต่คือความงามจากการเห็นคุณค่าของความเรียบง่าย การค้นพบความสวยงามท่ามกลางสิ่งที่แสนธรรมดา ตลอดจนการยอมรับในความไม่สมบูรณ์แบบของสิ่งที่เกิดขึ้น และนั่นคือเสน่ห์ของความสวยงามในแบบ วะบิ-ซะบิ (เบท เคมปีตัน, 2563)

ทำไมเราจึงหลงใหลความสวยงามที่ไม่สมบูรณ์แบบ? เมื่อเราพูดถึงความงามเชื่อว่าหลายคนน่าจะนึกถึงความงามอันไร้ที่ติของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งมักเป็น ความงามอันสมบูรณ์แบบ ไร้จุดบกพร่อง แต่หากเป็นความงามในแบบวะบิ-ซะบิ จะแตกต่างจากคำว่าความสมบูรณ์แบบไปอย่างสุดขีดเพราะ



หัวใจของแนวคิดนี้คือมองว่า “ความไม่สมบูรณ์แบบ” คือความสวยงามอันน่าหลงใหล แนวคิด วัช-ปิ-ชะบี เริ่มได้รับความนิยมนอกประเทศญี่ปุ่นรวมถึงประเทศไทยเราด้วย แต่ดูเหมือนว่าความหมายของมันจะหดเหลือเพียงแค่เรื่อง “ความเรียบง่าย” หรือออกไปในแนว “มินิมอล” เสียมากกว่า ตัวอย่างที่เห็น ได้ชัดคือสถาปัตยกรรมบ้านแบบมินิมอลที่เริ่มได้รับความนิยมมากขึ้น ตกแต่งด้วยเฟอร์นิเจอร์ น้อยชิ้น การก่อผนัง ปูนเปลือยหรือการไม่ติดผ้าเพดาน ในแบบนอร์ดิกและแบบญี่ปุ่น บางครั้งเราสามารถ เรียกได้ว่าเป็นการตกแต่ง แบบมูจิ คำว่ามูจิในภาษาญี่ปุ่นแปลว่า ธรรมดาๆ ธรรมดาๆ แต่ผู้เขียนกล่าวถึงมูจิซึ่งเป็นชื่อตราสินค้าญี่ปุ่นที่ได้รับความนิยมจากกลุ่มผู้รักความมินิมอล สินค้าของเขา จะมีความเรียบง่าย มีความ เป็นธรรมชาติ และเน้นประโยชน์ใช้สอยเป็นหลัก แต่ความเรียบง่าย อย่างเดียว อาจยังไม่ได้สรรพคุณ เพราะจริงๆ แล้ว ทุกอย่างบนโลกก็เป็นเหมือนกัน คือ ไม่เที่ยง ไม่มีอะไรอยู่ ยั่งยืนคงกระพัน และสวยงามสมบูรณ์แบบไปเสียหมด เพราะไม่มีใครสามารถล่วงรู้ได้ถึงจุดที่สมบูรณ์แบบนั้นอยู่ที่ใด ถ้ายอมรับความ สวยงามของความไม่สมบูรณ์แบบได้ ชีวิตก็อยู่ง่ายขึ้นเยอะ มีความสุขกับสิ่งง่ายๆ รอบตัว การสุขง่ายทุกซีกทุกด้าน น่าจะเป็นความฝันของใครหลายๆ คนที่ต้องการเป็นอย่างนั้น

วัช-ปิ-ชะบี เกิดจากแนวคิดที่มุ่งเน้นให้มองหาความสุขในความไม่สมบูรณ์แบบ ทำให้ความงามในแบบ วัช-ปิ-ชะบี เน้นการมองหาความงามที่มักซ่อนอยู่ในความไม่สมบูรณ์แบบ ไม่ว่าจะเป็นแจกันใบเก่าที่ปิ่นแล้วหรือถ้วยชามที่ เกิดรอยร้าว สิ่งเหล่านี้ยังคงงามน่าหลงใหลแม้จะเป็นสิ่งของ ที่มีตำหนิแล้วก็ตาม เรามักมีความนึกคิดถึงวัช-ปิ-ชะบี ที่เป็นแนวคิดที่แทรกซึมอยู่ในชีวิตประจำวันของชาวญี่ปุ่น โดยเฉพาะในงานศิลปะชั้นสูงอย่างพิธีชงชา (เลนาร์ด โคเรน, 2562) ในสมัยก่อนพิธีชงชาจะเป็นพิธีเฉพาะสำหรับชนชั้นสูงเท่านั้น สำหรับขุนนางผู้ใหญ่มักดื่มชาในสถานที่เฉพาะที่จัดขึ้นเป็นแบบทางการ ใช้ เซรามิคชั้นสูงนำเข้าจากประเทศจีน โดยพ่อค้าที่เดินทางไปค้าขายต่างแดน ใช้ใบชาชั้นดีที่สุด และแต่งกายด้วยเครื่องแต่งกายราคาแพงแบบชนชั้นสูงแบบในงานพิธีเท่านั้น เมื่อมีความเยอะ ความรุงรัง จึงเกิดแนวทางวัช-ปิ-ชะบีขึ้น โดยนิกายเซน หลังจากเริ่มแนวทางวัช-ปิ-ชะบีแล้วจึงได้เปลี่ยนโฉมหน้าพิธีการชงชามาจนถึงสมัยนี้ สมัยนี้จะต่างกับสมัยก่อนที่ยังไม่มีวัช-ปิ-ชะบีมาก กล่าวคือปัจจุบันเป็นพิธีชงชาที่เต็มไปด้วยความเรียบง่ายและไม่ปรุงแต่ง เกินจำเป็น สิ่งของต่างๆ ใช้แบบธรรมดาตามวาระและโอกาส สามารถจัดพิธีในห้องซงชาที่จัดสรรขนาดพื้นที่เพียง เพื่อรอง รับเฉพาะกิจกรรมชงชาเล็กๆ ต่างจากสมัยก่อนที่ต้องเนรมิตสวนขึ้นเพื่อพิธีชงชาโดยเฉพาะ เน้นความ เรียบง่าย ไม่ ปรุงแต่ง ใครๆ ก็สามารถเข้าพิธีชงชาได้ เข้าถึงได้ง่าย นอกจากนี้วัช-ปิ-ชะบี ยังมีอยู่ในศิลปะแขนงต่างๆ เช่น การจัดดอกไม้ของชาวอาทิตย์อุทัยหรืออิกะซะบะนะ ที่ใช้วัสดุหลากหลาย ทั้งดอกไม้ ใบ กิ่ง ก้าน และหญ้า มอส หัวใจสำคัญคือการใช้รูป แบบธรรมชาติของดอกไม้ จัดวางอย่างไม่สมดุล ที่นอกจากจะช่วยเสริมความโดดเด่นให้กับตัวดอกไม้แล้ว ยังเป็นการแสดงถึงสัญลักษณ์แทนสวรรค์ โลก และมนุษย์ เพื่อให้เราฝึกมองตนเองผ่าน ศิลปะเหล่านี้ให้รู้จักหน้าที่ความ รับผิดชอบ เมื่อทำมัน

อย่างตั้งใจจะลดช่องว่างของใจให้มีกิเลสและความฟุ้งซ่าน เข้ามาน้อยลง ทำให้มองเห็นภาพ ตามความเป็นจริงในโลกซึ่งอยู่แบบธรรมชาติที่เกื้อกูลกันอย่างสมดุลด้วย

ดังนั้น ความงามที่จะเป็น วัชระ-ชะบิ มักเป็นสิ่งที่เรียบง่ายรอบตัวที่มีเรื่องราว มีร่องรอยการใช้งานโดยผ่านงาน ของกาลเวลา เราถูกสอนว่าสิ่งใดๆ ล้วนไม่เที่ยง มีเกิด มีแก่ มีเจ็บ และมีดับสลาย จึงไม่มีสิ่งใดในโลกที่หนีความจริง ข้อนี้พ้น ความวัชระ-ชะบิเป็นหนึ่งในกระบวนการนี้ด้วยคือความแก่ ความแก่ของสิ่งต่างๆ ตามเวลานี้เพื่อรอวันที่ จะดับไปเช่นเดียวกับชีวิตมนุษย์ คุณอาจมีชุดกาน้ำชาที่ถูกส่งต่อมาจากรุ่นคุณย่าหรือคุณยาย สิ่งเหล่านี้ได้ผ่านการ ใช้งานมารุ่นสู่รุ่น มีคราบของความเก่า และเก่าอยู่ซึ่งคุณไม่สามารถทำให้มันเป็นแบบนี้ได้โดยไม่ผ่านกาลเวลา ไม่ สามารถทำให้มีความคลาสสิกแบบนี้ได้ภายในไม่กี่วัน สีที่คุณเห็นได้รับการบ่มเพาะโดยกาลเวลา การที่คุณได้รับ การส่งต่อชุดน้ำชานี้มา เมื่อคุณใช้งานมันสักระยะ มันมีความแก่หรือความงามในแบบวัชระ-ชะบิอยู่ในตัวมัน อาจ จะมีการบิ่นเล็กๆน้อยๆ นั่นคืออาการเจ็บป่วยซึ่งต้องการการซ่อมแซมให้เกิดความสวยงามและใช้งานได้ต่อไปโดยไม่ต้องทิ้งขว้างสิ่งของ ได้ใช้มันอย่างคุ้มค่า การมองความสวยงามหลังการซ่อมแซมแล้วเราเรียกมันว่าปรัชญา “คินสิจิ” (พระสุธีรัตนบัณฑิต (สุทธิชัย อบอุ่น), 2564)

วัชระ-ชะบิเมื่อเปรียบกับวัชระ จะเป็นวัชระธรรมชาติธรรมดาที่ดูอ่อนโยน ไม่จำเป็นต้องมีรูปร่างรูปทรงที่ เนียบ ยอมรับการบอบสลายและเสื่อมสภาพไปตามกาลเวลา มีขึ้นเดียวเป็นเอกลักษณ์ที่ไม่ซ้ำแบบ แต่มองหาความ สวยงามทางสุนทรีย์ เราอาจดูได้จากสิ่งรอบตัวเรา ตัวอย่างเช่น ศิลปะการพิมพ์ผ้าที่มีมาอย่างช้านาน เป็นศิลปะ แห่งการวางซ้ำๆ ตำแหน่งเดิม เราอยากได้ภาพที่สมบูรณ์ ไม่ เบี้ยว ต่อลายได้สนิท จนมองไม่ออกว่าเป็นการ พิมพ์ต่อๆ กันที่ละบล็อก โดยไม่มีการวัดและการร่างใดๆ ไม่มีการขีดเส้นแนว ไม่ใช่ไม้บรรทัด มันเป็นงานทำมือ ภาพบนผ้าพิมพ์ทุกผืนมีตำหนิจากความผิดพลาดนิดๆ หน่อยๆ ถึงแม้จะดูเผินๆ ว่าเหมือนกันหมด เหมือนไม่มี ตำหนิ แต่จริงๆ แล้วมันมีตำหนิเล็กๆ น้อยๆ ถ้าเราเพ่งมองมันดีๆ และข้อผิดพลาดนี้เองทำให้ผ้าผืนนั้น เป็นผ้าผืนเดียวในโลก สิ่งเหล่านี้คือ เรื่องธรรมดา ธรรมดาของโลกว่าสิ่งใดๆ ล้วนไม่สมบูรณ์ ขึ้นอยู่กับมุมมองที่เรามอง หลายคนมีความสุขกับการหาจุดตำหนิ ไม่ว่าจะเรื่องอะไร แล้วการที่เพ่งมอง หรือคิดหา แต่ตำหนิจุดบกพร่องมัน เป็นความสุขจริงหรือ? เราจะมองความสวยงามในภาพรวม หรือ จดจ้องแต่ตำหนิที่ทำให้ คุณขัดใจ แบบไหนมัน ทำให้คุณมีความสุขขึ้นอยู่กับมุมมองที่เรามองของแต่ละบุคคล มันคือ วัชระ-ชะบิ

ทำไมเราต้องใช้วัชระ-ชะบิในชีวิตประจำวัน?

เมื่อเปรียบวัชระ-ชะบิกับชีวิตมนุษย์เราแล้วจะเป็นคนที่ดูอ่อนตัว สงบเสถียร ไม่โผงผาง รักความสงบ และ มักจะอยู่ในที่ที่ค่อนข้างเป็นส่วนตัว เงียบๆ มุมใดมุมหนึ่ง ถ้ายกตัวอย่างกับธรรมชาติก็เปรียบได้กับ ดอกไม้ป่าที่ขึ้น เองตามธรรมชาติข้างชอกตึกจนกลายเป็นสวนที่มองแล้วสวยงาม สร้างความรื่นรมย์, ถ้าเปรียบกับความงามบนใบ หน้ามนุษย์ ก็จะเป็นใบหน้าที่มีรอยย่น ซ่อนอยู่ ไม่ใช่



ใบหน้าคนอายุ 60 ปี ที่เรียบกริบโดยผ่านมิดหมอ หรือ ฟิลเลอร์, ถ้าจะเปรียบถึงอารมณ์ ก็จะเป็นความรู้สึกเรียบง่าย สมถะ ถ่อมตัว แบบการนั่งอยู่ในบ้านชมสวนจิเบซา เปิดเพลงแจ๊สในวันฝนตก หรือ เป็นชีวิต ที่ชะมุกชะมั่วเล็กน้อย เรียบง่าย คลุมเคลือ สิ่งต่างๆ เหล่านี้มันมีคุณค่า ซ่อนอยู่ในกาลเวลา ที่ผ่านการใช้งาน ใช้ชีวิต และ ความมีประสบการณ์

เราอาจจะกล่าวได้ว่า คงไม่มีมนุษย์คนใดที่มีชีวิตราบรื่นมีความสุขทุกนาที ที่ไม่มีความทุกข์เลย แม้เพียงสัก เล็กน้อย ตั้งแต่เกิดจนตาย มนุษย์ไม่ว่าจะรวยหรือจน สูงหรือต่ำ ดำหรือขาว ล้วนเผชิญกับความทุกข์ด้วยกัน ทุกคนไม่มากก็น้อย ชีวิตคนเราจึงมีรอยร้าวที่แตกหักบิ่น พังทลายบ้างในบางช่วงเวลาเหมือนเซรามิกหรือถ้วยชา มันมีความ Imperfect อยู่ ถ้าเราลองสังเกตดีๆ แล้ว มักมีรอยแตกหรือรอยแยกอยู่ในทุกสิ่ง เพราะรอยแตกสามารถ อนุญาตให้อากาศ, แสง หรือสิ่งบางสิ่งสามารถลอดผ่านได้ และสิ่งเหล่านั้นมักให้ชีวิต ไม่ว่าจะเป็นบ้านที่เราอยู่ ถ้า ไม่มีแสงลอดผ่านบ้านก็คงอับ ซ้ำตันไม่คงเฉา สิ่งของต่างๆ ที่เราเห็นก็เพราะแสงตกกระทบดวงตาเรา เราจึงเห็น มิใช่หรือ แม้แต่ร่างกายของเราก็มีรอยแยกในอวัยวะในทุกอวัยวะเพื่อให้เลือดสามารถลอดผ่านได้ เพื่อนำพาออกซิเจนไปเลี้ยงเซลล์ให้มีชีวิตและเติบโต ฉะนั้นการที่ชีวิตเราพรอยบิ่นเข้ามาแทรกบ้างมีแตกหักบ้างบางเวลา สิ่งของก็มีการแตกหักเป็นธรรมดา เกิด-ดับ ความสัมพันธ์ หรือแม้แต่ความเจ็บปวดที่เกิดจากจินตนาการของ ตัวเองล้วนเป็นมายา แต่ตามกฎการดำรงอยู่ของสรรพสิ่ง สิ่งต่างๆ เหล่านี้เกิดขึ้นแล้วมันจะดับไป แต่ทั้งหมดทั้งมวล ก็เพื่อการเรียนรู้ เติบโตในชีวิตและจิตวิญญาณต่อไป

ถ้าเปรียบกับวัสดุที่เราเห็นได้ในชีวิตประจำวันแล้ววะปิ-ชะปิอาจจะดูเป็นสิ่งที่หยาบ ไม่ประณีต และมักทำ จากวัสดุซึ่งเรายังมองเห็นเนื้อแท้เดิมของมันได้ มีลักษณะอ่อนจาง ไม่ชัดเจน คล้ายกับว่ากำลังจะเลือนหายไป เช่น วัสดุที่เคยมีสีสดใสกลักลายเป็นสีมัวๆ เหมือนดิน วะปิ-ชะปิ จึงมักมาในเฉดสีเทา น้ำตาล สีดำหม่นๆ สีเขียวหม่น หรือน้ำเงินหม่น มีความเรียบง่าย ลดทอนองค์ประกอบที่ฟุ่มเฟือยออกไป เปิดเผยถึงความเป็นจริงตามธรรมชาติ ซึ่งไร้การปรุงแต่ง เพื่อแสดงสัจจะแท้จริงของธรรมชาติอย่างตรงไปตรงมา ใช้อย่างรู้ค่า ใช้อย่างยาวนาน เมื่อวิ เคราะห์ลึกลงไป แล้วก็พบว่าแท้จริงแล้ววะปิ-ชะปิช่วยลดการใช้ทรัพยากรของโลกเราได้มาก เพราะในปัจจุบันมนุษย์เราใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือย โดยเฉพาะทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดและไม่อาจหมุนเวียนกลับมาใช้ได้อีก เช่น น้ำมันดิบ ถ่านหิน ก๊าซธรรมชาติและแร่ธาตุต่างๆ เป็นต้น ในขณะที่เดียวกันระบบการผลิต ก็นำมาซึ่งของ เสียจำนวนมหาศาลที่เป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อมและมนุษย์เอง ตัวอย่างเช่น เราต้องการสร้างบ้านหลังใหม่สักหลังทั้งๆ ที่บ้านเดิมก็มีอยู่เพียงเหตุผลว่ามันดูเก่าไป ปูนกะเทาะล่อนบ้าง แต่เราไม่ยอมซ่อม ต้องการของใหม่ นี่เป็นการสร้างมลภาวะและใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือย ซึ่งขัดกับหลักการวะปิ-ชะปิ ถ้าเราเห็นว่าปูนร่อนแต่ยังใช้ ได้เราก็ใช้ไปถ้าไม่กระทบโครงสร้าง แกมมันยังมีความสวยงามในแบบของมันที่ได้ผ่านกาลเวลามาอีกด้วย ถ้าจุดใด ที่เราเห็นว่าจะเกิดอันตรายเราก็ซ่อมเป็นจุดๆ ไป เพื่อความปลอดภัย สิ่งใดไม่จำเป็นก็ปล่อยมันไว้อย่างนั้น เป็นการ ประหยัดเงินทอง

และทรัพยากรโลกอีกทางหนึ่งด้วย ถึงแม้ว่ากลุ่มสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ยากที่จะต้องการสีหรือรูปลักษณะแบบที่ปูนหลุด สีร่อน แล้วพยายามทำลอกเลียนแบบ ถามว่ามันทำได้หรือ? ถ้าทำได้ ทำแล้วดู สมจริงไหม? การทำให้ดูแอบเซอร์ แอบมีอารมณ์เก่า รักธรรมชาติแบบรัสติกของฝรั่ง มันก็ทำได้ ส่วนหนึ่งแต่จะให้ มันดูสมจริงทุกสิ่งคงต้องใช้กาลเวลา แล้วความงดงามสมจริงของมันจึงเกิดขึ้นได้ มนุษย์เราต้องการให้มันดูอะบิ-อะบิ แบบรวดเร็วในการตกแต่งหรือให้เกิดกับสิ่งของต่างๆ ดังความใจร้อนของวัยรุ่น แต่มันทำไม่ได้ ทำได้ก็ไม่เหมือน

ดังนั้นปล่อยให้มันเป็นไปตามกาลและเวลา ปล่อยให้มันเป็นไปตามธรรมชาติโดยใช้หัวใจในความสวยงาม ในแบบของมัน ทุกวันนี้ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาที่เริ่มจะแซงหน้าปัญหาอื่น และมีที่ท้าวจะเข้าขั้นวิกฤตเสียด้วย ดังนั้น ถ้าไม่เริ่มจากตัวเราก่อนในการปรับมายด์เซตให้ไม่ใช้ทรัพยากรอย่างสุรุ่ยสุร่ายแล้ว จะเริ่มจากใคร ฉะนั้นควรเริ่มเสียตั้งแต่เดี๋ยวนี้เพื่อความยั่งยืน เด็กในรุ่นหลังจากเราไปอีกร้อยหรือสองร้อยปีคงไม่ สิ่งต่างๆ ให้เห็นเหมือนทุกวันนี้ถ้าเราไม่ช่วยกัน เหมือนดังประวัติศาสตร์ที่มีให้เราศึกษา ว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงหลายต่อหลายครั้งที่สิ่งต่างๆ หายสาบสูญและสูญพันธุ์ไป ไม่เพียงแต่อารยธรรมสัตว์หรือพืชที่หายไป แต่เป็นอารยธรรมมนุษย์บางเผ่าก็ได้เคยหายไปตลอดกาลมาแล้วเช่นกันเพราะการถูกลืมใช้อย่างไม่รู้ค่าจนทรัพยากรหมด โลกเกิดความแปรปรวน สังคมป่วย ตัวอย่างเช่น พวกไวกกิง มายัน อูรูส แอดแลนติส หรือเก่าไป จนถึงที่มนุษย์สืบได้ก็ตาม เช่น เซเปียนส์ หรือ นีแอนเดอร์ทัลก็ตามเป็นต้น แต่มนุษย์ก็ยังไม่หันหลังกลับไปมอง หรือสำนึกประวัติศาสตร์ที่เคยเกิดขึ้นไปแล้วรอบแล้วรอบเล่า ถ้าเราไม่ช่วยกันรักษา ใช้อย่างประหยัด รู้คุณค่าตั้งแต่เดี๋ยวนี้ ในอนาคตมนุษยชาติคงเกิดการเปลี่ยนแปลงมากมายไม่จำเป็นจะเป็นการใช้ชีวิตที่ยากลำบากขึ้น ทุกข์มากขึ้นจากสิ่งแวดล้อม ทรัพยากร และสิ่งมากมายก็จะหายสาบสูญไปจากโลกอย่างที่เคยเกิดมาแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งพืชและสัตว์ต่างๆ อาจจะหายไปก่อน หายไปเรื่อยๆ และสุดท้ายตามมามีด้วยมนุษย์เองที่จะค่อยๆ หายไป เพราะทุกสิ่งในโลกล้วนอิงอาศัยกันอยู่ ทุกสิ่งอยู่ด้วยกันด้วยความกลมกลืนสอดประสานกันตามหน้าที่ ของมันเป็นที่เป็นหนึ่งเดียวของสรรพสิ่ง มนุษย์ถือเป็นสิ่งมีชีวิตที่ซับซ้อนและวิวัฒนาการมากที่สุดหนึ่ง ดังนั้นจึงไม่ควร อ้างสิทธิเหนือสิ่งมีชีวิตอื่นรวมถึงทรัพยากรอื่นโดยการรุกรานสิ่งอื่นที่มีกำลังน้อยกว่าหรือแม้แต่ว่ามีกำลังมากกว่า ด้วยการใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อให้ได้มาซึ่งเป็นการผลาญทรัพยากรให้ตอบสนองกิเลสตัณหาความไม่พอของมนุษย์ มนุษย์มักอ้างตัวเป็นผู้ยิ่งใหญ่เหนือสิ่งอื่นโดยคิดว่าตนไม่ต้องอิงอาศัยสิ่งอื่น แต่กฎธรรมชาติกำหนดไว้แล้วว่า ระหว่างสิ่งต่างๆ ทั้งหลายย่อมมีสายใยผูกพันกันเพราะสรรพสิ่งถือกำเนิดจากปฐมเหตุเดียวกัน มนุษย์เป็นส่วน ประกอบหนึ่งของธรรมชาติ จึงไม่มีสิทธิใดเลยที่จะยกตนเหนือเพื่อนร่วมโลก แม้แต่หญ้าหรือมดตัวจ้อย เราควร ดำรงอยู่ด้วยการดำรงตนให้เสมอภาค เห็นอกเห็นใจและเคารพสิทธิในการดำรงอยู่ของเพื่อนร่วมโลก ถ้าเรายัง ไม่หยุดบริโภคแบบเกินพอดี เรากำลังทำให้โลกเป็นทะเลทรายมากขึ้น แต่โลกที่สวยงามที่ทุกคนใฝ่ฝันคือการสร้าง ทะเลทรายให้กลายเป็นทะเล



พฤษชาติสีเขียวมิใช่หรือ ดังนั้นเราควรถนอมรักษาไว้ตั้งแต่เดี๋ยวนี้โดยใช้ชะบิ-ชะบิ เข้ามาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของเราให้มากที่สุดเพื่อความยั่งยืนของโลกเรา

การแตกหัก..เมื่อมันเกิดขึ้นแล้ว เราจะซ่อมชีวิตอย่างไร?

ถ้าเป็นสิ่งที่ของ, มนุษย์เราก็มักหาเครื่องมือและผู้เชี่ยวชาญมาซ่อม เมื่อซ่อมได้สวยงามนำกลับมาใช้ใหม่ ได้ด้วยวัสดุบางประเภท คนญี่ปุ่นเรียกความงามของการซ่อมนี้ว่าเป็นความงามแบบคินสิจิ แต่เมื่อเป็นชีวิต, เรา ก็ต้องหาวิธีซ่อมชีวิตด้วยตนเอง เมื่อความผันผวนไม่แน่นอนของชีวิตเป็นกฎธรรมชาติของความไม่เที่ยงแท้ ไม่แน่นอน วกเวียน ผันผวน ชีวิตเป็นสิ่งที่เรากำหนดว่าให้เดินแบบนั้นแบบนี้อย่างแน่นอนไม่ได้ ดังความลึกซึ้งของ ท้องทะเล มหาสมุทร บทจะพบกับมรสุมทุกสิ่งก็ดูเหมือนจะเป็นใจไปเสียทุกอย่าง หลายต่อหลายครั้งที่เราต้องทรุด เซ แต่บาง บทที่พบกับอากาศดี ท้องฟ้าเป็นใจ ทุกสิ่งทุกอย่างก็ดูดีเอื้ออำนวยเข้าทางไปหมด นี่เป็นความจริงของชีวิต กับบท เรียนแห่งความไม่แน่นอนของชีวิตเราจึงต้องตั้งมั่นอยู่กับความไม่ประมาท สิ่งนี้จะสอนให้เราตื่นตัวและรู้ทันมายา ชีวิต ผู้ที่เข้าถึงความเป็นจริงข้อนี้ย่อมรู้จักผ่อนคลายเป็นปล่อยาง เมื่อชีวิตประสบผลสำเร็จก็ไม่หลงระเห็จ เมื่อภัย พิบัติเล่นงานก็ไม่เสียใจมากจนเกินไปและแก้แค้นโชคชะตาชีวิตเราเปรียบได้กับการเดินเรือกลางมหาสมุทร เราไม่รู้ว่าจะไปพบกับอะไร ในวันใด หรือเวลาใด เรา จะพบเกาะสวรรค์มีสิ่งต่างๆ อุดมสมบูรณ์ ทำให้เรามีแต่ความสุข, พบเกาะเล็กๆ กลางทะเล ที่ไม่มีอะไรอยู่เลยแม้กระทั่งสิ่งมีชีวิตหรือน้ำจืด, พบคลื่นลมธรรมดา หรืออาจจะเป็นมรสุมกลางทะเลดังเช่นความทุกข์ในชีวิตมนุษย์เรา ที่โดนโหมพัดเข้ามา สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นความจริงและแก่นแท้ของชีวิตที่ต้องประสบ เราจึงต้องเรียนรู้และยอมรับ ในความเป็นจริงข้อนี้ด้วยใจที่เป็นกลาง ไม่หลงยึดติด การที่เราจะเรียนรู้เพื่อยอมรับนั้นเราต้องฝึกฝน ให้เกิดความชำนาญ ความเชี่ยวชาญนั้นไม่ได้เกิดเพียงแค่การอ่านจากทฤษฎีหรือตำรา แต่ต้องการการฝึกฝนอบรมทางจิตเพื่อ ศึกษาค้นคว้า บันทึกรวบรวมประสบการณ์ตรงด้วยตัวเองจนทะลุแจ่มแจ้งทางปัญญาด้วยการกระทำ ตัวอย่าง การฝึกเช่นเราสามารถฝึกเริ่มต้นอย่างง่ายจากการฝึกหายใจ รู้ตัวทั่วพร้อมว่าขณะนี้หายใจเข้าอยู่หรือหายใจออก อยู่ ให้เรารู้ตัวว่าเรากำลังทำอะไร เป็นการฝึกกลมหายใจกับสติ นอกจากนั้นเมื่อเรารู้ตัวเราก็สามารถฝึกเข้าใจ อารมณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวันของเราเองอย่างง่ายๆ ก่อนในอารมณ์หยาบๆ ทำความเข้าใจบอดี้หรือความรู้สึกต่างๆ ในปัจจุบัน ตอบให้ได้ว่าตอนนี้เรารู้สึกอะไร และอย่างไร เช่นตอนนี้เรากำลังรู้สึกรัก รู้สึกมีความสุข รู้สึกโกรธ รู้สึกหิว รู้สึกกระหาย เมื่อเราสามารถตอบตนเองได้แล้วว่าเรารู้สึกอะไรหรือต้องการอะไร แล้วถามคำถามที่ลึกลง ไปอีกต่อไป ตอบไปเรื่อยๆ ถามตอบจนหมดคำถาม เกิดแล้วแก้ไขได้ใหม่ สิ่งที่เกิดขึ้นด้วยตนเองได้ จงรีบทำ สิ่งใด แก้ไขไม่ได้ให้รีบปล่อย พยายามปรับใจให้เข้าสู่ภาวะปกติโดยเร็ว ทำบ่อยๆ เพื่อฝึกการรู้ตัว และควบคุมอารมณ์ เราต้องพยายามใช้สติเพื่อจับให้รู้เท่าทันอารมณ์ของเรามาก่อนคืออะไรในขณะนี้ ตัวอย่างเช่น ถามตนเองว่ารู้สึก อย่างไร ทำไมเราถึงเป็นแบบนี้ คำตอบคือ อ้อ ตอนนี้เรากำลังโกรธอยู่นะ เมื่อเรารู้ว่าเราโกรธ ก็ถามคำถามว่า โกรธจากอะไร ทำไม

จึงโกรธ เพราะอะไร คำตอบคือ โกรธเพราะแมวมาน่าปัสสาวะบนรองเท้าหนังคู่ใหม่ของเรามาก่อนที่เราจะสามารถแก้ไขอะไรได้ใหม่ ตอบว่าก็มีทางเลือกอยู่ดังนี้ หนึ่ง. เอรองเท้าไปซักล้างได้ใหม่, สอง. แฉ่งเจ้า ของแมวให้ดูแลพาแมวไปเข้าห้องน้ำได้ใหม่ในอนาคต, สี่. กักบริเวณแมวได้ใหม่ หรือ ห้า. ขอเรียกร้องการชดเชย รองเท้าคู่ใหม่จากเจ้าของได้ใหม่ และอื่นๆ ตามแต่สถานการณ์ตอนนั้นจะอำนวย เพียงแค่ต้องหายใจเข้าลึกออก ยาวดังที่ฝึกคุณลมหายใจ ตั้งสติ แล้วเขียนมันออกมา มองกลับอีกมุมถ้าคุณเป็นคนที่ทำให้เกิดเหตุการณ์นี้เกิดขึ้น คุณจะ ปฏิบัติหรือทำตัวอย่างไรกับอีกฝ่าย เช่นถ้าเราเป็นเจ้าของแมวเราจะทำอะไร ตอบคำถามต่างๆ เพื่อให้รู้ต้นตอ และจัดการกับมันอย่างถูกจุดอย่างสมดุลเราเป็นนักเรียนของชีวิตตัวเองตลอดชีวิต เมื่อเรียนรู้การเท่าทันอารมณ์ ได้เก่งแล้ว เราก็ฝึกเรียนรู้เรื่องอื่นๆ ควบคู่ไปด้วยเรื่อยๆ ตลอดชีวิต เช่น การตัดสินใจ เราพยายามฝึกเรียนรู้และ ฝึกฝนทักษะชีวิตหลายๆ ด้านพร้อมกันเพื่อปรับปรุงพัฒนาตนเองให้พร้อม เมื่อเกิดทุกข์ขึ้นเราจะก้าวข้ามผ่าน มรสุมความทุกข์ไปได้อย่างไม่ยากเย็นเกินไปนัก การตัดสินใจทำให้เราผ่านความทุกข์อย่างไร? พังดูเหมือนจะไม่ เกี่ยวข้องกัน ถ้าเรามองย้อนกลับมาดู เมื่อเราเริ่มทุกข์บางครั้งมันก็มาจากการตัดสินใจของเราเองมิใช่หรือ เราตัด สิ้นใจที่จะเลือก เลือกอะไรบางสิ่งที่น่าพาเราก้าวเข้าไปพบกับความทุกข์

ฉะนั้น เมื่อเราเรียนรู้ที่จะใช้การตัดสินใจ ให้ถูกต้อง เช่น การใช้ SWOT Analysis (Strength, Weakness, Opportunity, Threat) มาช่วย เขียน ออกมาว่าอะไรคือ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส หรือ อะไรที่จะมีโอกาสดูดความเราจากปัจจัยภายนอก เมื่อเราหัด วิเคราะห์วินิจฉัยให้ดีแล้ว จะช่วยลดความผิดพลาดการตัดสินใจลง โอกาสเลือกผิดพลาดจะน้อยลง เมื่อเราเลือกถูก ทำให้เราก้าวเข้าไปอยู่ในโซนความทุกข์ได้น้อยลง หรือถึงแม้ว่าเราจะเลือกผิด เราก็จะได้เรียนรู้ความผิดพลาดของเราเพื่อปล่อยวาง และให้กลับไปดูการวิเคราะห์การตัดสินใจของเราก่อนตัดสินใจว่าสิ่งเหล่านั้นมันอยู่ในสโคปที่เรา เคยคิดวิเคราะห์ไหม ถ้าไม่ใช่จะทำให้เราเกิดการเรียนรู้และพัฒนาในการตัดสินใจครั้งต่อไป เมื่อเราตัดสินใจผิดพลาด เราก็ใช้ตนเองในการมองดูตนเองแบบกล้องวิดีโอ คือให้มองดูแบบไม่เข้าข้างตนเอง มองตนเองอยู่ข้างบน อยู่เหนือปัญหา เพราะเมื่อเรามองจากที่สูง มองจาก Birdseyeview จะทำให้เราเห็นมุมมองได้กว้างขึ้น ดังเมื่อเราอยู่ บนพื้นราบเราก็มองเห็นสิ่งต่างตามตรอกซอยที่เราเห็นได้ มองเห็นความสับสนวุ่นวายเป็นจุดๆ ที่เราสามารถเห็นได้ ในระยะที่ตาเราสามารถเห็นได้ แต่เราไม่เห็น ว่าเมืองใหญ่ที่เรา อยู่มีตึก สวยงามระฟ้าอยู่มากมาย เมื่อเราขึ้นไปมองในที่สูง เราขึ้นไปมองบนชั้นที่ 90 ของอาคาร เราก็จะเห็น มุมมองอีกแบบหนึ่งที่ตอนเราเห็นบนพื้นราบไม่เห็น เมื่อ เราขึ้นไปมองบนเฮลิคอปเตอร์ เราก็จะได้มุมมองของเมืองที่แตกต่างไปจากบนยอดตึกอีก เรามองเห็นเมืองได้ไกล ขึ้นหรือถ้า เมืองไม่ใหญ่ มากเราสามารถมองเห็นเมืองได้ทั้งเมืองบนนี้ เราจึงควรนำวิธีการมองตนเองด้วยวิธีแบบ กล้องวิดีโอ นี้มาใช้เพื่อใช้ในการถามตอบให้รู้ที่เราารู้สึกอย่างไรจริงๆ ในตอนนี้ เรากำลังรู้สึกอย่างไรก็เข้าไปแก้ที่จุด ต้นตอ แก้ไขแล้ว ก็ยังต้องถามตนเองต่อ



ว่า เราโกรธอยู่ไหม ถ้าใช่ เราจะหาวิธีเยียวยาอย่างไรต่อไป จะตัดสินใจ ไปทำสิ่งอื่นเพื่อลดการเพ่งเล็ง (Attention) ในอารมณ์นั้นได้อย่างไร ตามแต่วิธีการที่เราจะเลือก เช่นอาจจะไปออกกำลังกาย ดูภาพยนตร์ ฟังเพลง ไปทานอาหารอร่อยกับเพื่อนหรือครอบครัว ไปสอนหนังสือให้เด็กด้อยโอกาสไหม ไปช่วยก่อสร้างโรงเรียนไหม ก็แล้วแต่ที่เราจะตัดสินใจใช้เวลาโกรธหรือเสียใจของเราไปในทิศทางใด เรามักพูดว่า “เวลาจะเยียวยาทุกสิ่ง” เวลาไม่ได้เยียวยาทุกสิ่ง ถ้าปัญหาหรือปมนั้นไม่ได้ถูกแก้ไขให้ ลุล่วง เราแค่ปล่อยมันไว้ อย่างนั้นโดยไม่สนใจใยดีต่อปัญหา เวลาไม่ได้เยียวยาเพราะคุณวางมันไว้ตรง นั้นเฉยๆ เมื่อคุณกลับไปหามัน ปัญหา มันก็เดินต่อ มันไม่ได้ถูกเยียวยาแต่อย่างใด เมื่อเราแก้ไขจน บรรลุไม่ว่าผลจะออกมาดีหรือร้าย เราได้รับผิดชอบกับ ผลของมัน เราจะสำเร็จกับสิ่งที่เราต้องเรียนรู้ไป เป็นข้อๆ ไปยากง่ายสลับกัน เหมือนเราเรียนรู้และสอบวัดผล อนุบาลหนึ่ง เมื่อผ่านอนุบาลหนึ่ง เราก็ เริ่มต้นเรียน ทำความเข้าใจบทเรียนที่ยากขึ้นบนอนุบาลสอง สาม ต่อๆ ไป ไม่มีจบไม่มีสิ้นสุดตลอด ชีวิต บทเรียนต่างๆ ทำให้เราแข็งแกร่งขึ้น รู้วิธีแก้ไขเมื่อเราเผชิญกับเรื่องต่างๆ อย่างกล้าหาญ และ การนำบทเรียนเก่ามาทบทวน เพื่อที่จะทำความเข้าใจที่ตนเองก่อน เมื่อตนดีแล้ว แข็งแรงแล้ว เราก็ แก้ ปัญหาเรื่องต่อๆ ไปในชีวิตที่เข้ามาได้ง่ายขึ้น ด้วยการเรียนรู้กับสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างเข้าใจ เราก็จะ ได้รับการรักษาและ เยียวยาจากการผ่านกาลเวลา แต่เวลาไม่ได้เป็นผู้รักษาเรา ตัวเราเองต่างหากเป็น ผู้รักษาใจตนเอง เราไม่มีวัน ทราบว่าเรือที่แล่นอยู่กลางมหาสมุทรนี้จะแล่นไปเทียบเกาะที่ใด แบบ ไหน จะล่มเหมือนเรือโททานิกใหญ่โตทั้งดี่ งามทันสมัยหรือเปล่า ก็เหมือนกับชีวิตเรา อะไรก็ตามที่ เกิดขึ้นกับชีวิตเราในวันนี้ เราอาจยังไม่รู้หรือว่ามันเกิด ขึ้นด้วยเหตุผลอะไร แต่วันหนึ่งชีวิตจะมีคำ เฉลยให้แก่เราเสมอว่า สิ่งที่เกิดขึ้นแล้วต้องการบอกอะไรกับเรา หากเรา เรียนรู้และมองเห็นทุกอย่าง ในชีวิตเป็นบทเรียน จะดีหรือร้ายที่เกิดขึ้นก็จะทำให้เราเป็นคนที่เติบโต ชีวิตมนุษย์มี แต่ความไม่ แน่นนอน

ฉะนั้นการรักษาใจตนเองโดยน้อมนำวะบิ-ชะบิ มาใช้จะทำให้เรามีความสุขกับสิ่งรอบตัวที่ เรามี ทุกข์น้อยลงเมื่อเราเห็นของทุกอย่างในโลกล้วนไม่เที่ยง ทุกสิ่งเป็นเช่นนั้นเอง เกิดดับ เปลี่ยนแปลง ดังเชรามิก ที่สวยงามผ่านมาจากดินสีดำ ดินที่ผ่านการหมักหมมของอิฐผ่านกาลเวลา ต่อมาได้รับการปั้น ชัดเกลี้ยงจากผู้ ชำนาญการ จนได้รูป ผ่านความร้อนสูง เมื่อถูกเผา แล้วมันก็ค่อย ๆ เปลี่ยนสีไปเรื่อย ๆ จากดินดำจนเป็นภาชนะ สีขาวทั้งดงาม ชีวิตของเราก็ไม่ต่างกัน ดังนั้น โปรดฟัง เสียงชีวิตตัวเองตลอดเวลาที่สุดเท่าที่จะทำได้

แก่นแท้ของวะบิ-ชะบิกับเต๋าและเซน

วะบิ-ชะบิ กับ เต๋า และ เซน มีความคล้ายคลึงกันอย่างไร การที่จะทำให้เห็นภาพง่ายๆ คือ ท่านปรมาจารย์ เซ็น ชื่อ Zen No Rikyu สั่งให้เด็กรับใช้กวาดสวน เพราะบាយวันนี้จะมีผู้ใหญ่มาดื่ม น้ำชาจึงสั่งให้เด็กกวาดทำความสะอาด อาดให้เรียบร้อย ท่านเดินมาเห็น เด็กกวาดลานวัดอย่างสะอาดเกลี้ยง

เกลา ท่านจึงเขย่าต้นชากระทำให้ใบตกลงมา บนพื้นแบบกระจายๆ นิดหน่อย เด็กก็งว่่าท่านสั่งให้ทำ ความสะอาดใบไม้บนพื้นให้เกลี้ยงแต่พอทำเกลี้ยงดีแล้ว ทำไมท่านกลับเขย่าให้ใบไม้ร่วงกลับมาอีก ท่านจึงสอนเณรว่านี่คือความงามแบบ วัช-ปิ-ชะ-บิและเซน นั่นคือยอมรับ ความสวยงามแบบไม่ต้อง สมบูรณ์แบบ ความสมบูรณ์มีอยู่ในแบบที่ธรรมชาติสร้างขึ้น ความเข้าใจในธรรมชาติที่ ดำรงอยู่อย่าง หลากหลาย ทุกสิ่งมีความงามในแบบของมัน คือหนทางแห่งการประจักษ์เนื้อแท้ของทั้ง วัช-ปิ-ชะ-บิ และ เซน

ตัวอย่างถัดไป อาจารย์ Murata Zuko ท่านคิดพิธิชงชาแบบใหม่ จากในสมัยแรกๆ ที่ชาเข้า มาในญี่ปุ่นจากจีนนั้น เป็นพิธิของชนชั้นสูงเท่านั้น มีพิธิรับรองเยะ พิธีนี้เกิดหลังจากการติดต่อกับชา ยกันระหว่างจีนกับญี่ปุ่น ผู้คนญี่ปุ่น ที่มีฐานะดี หรือเจ้านายผู้ใหญ่ชนชั้นสูงของสังคมเมื่อไปค้าขายก็จะ ซื้อเครื่องเซรามิกที่ดีที่สุดมาจากประเทศจีนติด กลับมาด้วย ในพิธิชงชาทุกคนรอบครัวจะนำเซรามิกที่ดี ที่สุด แพงที่สุด แต่งตัวงดงามด้วยแพรพรรณราคาแพงที่สุด มาอวดกันในพิธิชงชาในสถานที่เฉพาะที่ สร้างขึ้น เช่น ปราสาทหรือพระราชวัง เป็นต้น เมื่อทุกสิ่งเป็นเช่นนั้นละนั้น ชาวบ้านธรรมดาจึงไม่มี โอกาสได้เข้าพิธิเหล่านี้ เมื่อท่านเห็นดังนั้น ท่านจึงเริ่มปรับพิธิชงชาจากการ ใช้สิ่งของ ที่ประณีตราคา แพงเปลี่ยนไปเป็นถ้วยชาธรรมดา สิ่งของธรรมดา นั่งในสวนธรรมดาแทนที่จะเป็น ปราสาทพระราช วัง ซึ่งทำให้คนธรรมดาเข้าถึงได้ แบบนี้คือการเข้าถึงได้ของวัฒนธรรมในแบบ “ความธรรมดา” ซึ่งเรา เรียกมันว่า วัช-ปิ-ชะ-บิ (เลนาร์ด โคเรน, 2562)

อีกตัวอย่าง มีท่านอาจารย์เซนท่านหนึ่งใช้เวลา 9 ปีในถ้ำ โดยปราศจากกิจกรรมที่ยุ่งเหยิง วุ่นวาย การหาทรัพย์สินเงินทอง การขยายตัว การพัฒนา เพื่อปลูกพืชเศรษฐกิจส่งไปขาย แต่ท่านอยู่ กับที่นาผืนเล็กๆ เป็นเจ้าของ อิสระภาพและเวลาอันเหลือเฟือในทุกวัน นั่นเป็นอิสระภาพทางชีวิตที่ เป็นหนทางเดิมแท้ของมนุษย์ เพราะมนุษย์มิ ได้ มีชีวิตอยู่เพียงเพราะเพ่งพิ้งอาหารเท่านั้น แต่มนุษย์ ยังต้องการอิสระภาพ, เวลา, และคุณค่าทางจิตใจ เพื่อพัก ผ่อน หาความสุขต่างๆ จากการดำรงอยู่ แบบง่ายๆ ให้กับชีวิตด้วย การมีชีวิตอยู่กับปัจจุบันขณะที่กลมกลืนกับ ธรรมชาติเป็นพื้นฐานที่แท้จริง ของชีวิตมนุษย์ตามแบบของเซนและเต๋า ธรรมชาติเป็นสิ่งที่สมบูรณ์และลึกลับ วิทยาศาสตร์เป็น ความรู้เพียงน้อยนิดและเศษเสี้ยวของธรรมชาติทั้งหมด โลกมันก็เป็นอยู่โดยความเป็นเช่นนั้นเอง การ ที่มนุษย์ชาติจะสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ออกมาให้ดีเลิศกว่าชาตินั้นเป็นเพียงมายาภาพ การที่มนุษย์ เราดิ้น รนต่างๆ นานาเพียงเพื่อจะเรียนรู้สิ่งที่เป็นความลึกลับอันไม่อาจเข้าใจได้ของธรรมชาติ มนุษย์ เรานั้นเล็กมาก เล็ก เกินไปสำหรับธรรมชาติ แต่มนุษย์มักทำตัวยิ่งใหญ่โอหังเหนือธรรมชาติ พยายาม ควบคุมและบังคับชาตินั้น มิใช่สิ่งที่ควร หากแต่ว่ามนุษย์จะละทิ้งเจตนารมณ์ของการเกิดมาเพื่อ มีชีวิตตามธรรมชาติ เพราะธรรมชาติให้ชีวิต ดังนั้นก็ไม่มีประโยชน์อะไรที่จะเกรงกลัวการให้ธรรมชาติ นำทางแทน (มาซาโนบุ ฟูกุโอกะ, 2534) เหล่านี้จะเป็นตัวอย่างที่ ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพตามอีกส่วนว่า อะไรคือ วัช-ปิ-ชะ-บิ และเซน



ในวะปี-ชะบิยังเชื่อแบบเต๋าและเซนที่ว่าหลักการไม่กระทำ คือการกระทำอย่างหนึ่ง สรรพสิ่งไม่ยั่งยืนถาวร สรรพสิ่งบุบสลายไม่สมบูรณ์แบบ ไม่มีสิ่งใดเกิดมาสมบูรณ์แบบ ฉะนั้นการปล่อยให้ธรรมชาติสร้างสรรค์เป็นสิ่งดีงาม แต่ไม่ใช่การปล่อยปะละเลยให้ซำรุดทรุดโทรมนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง เราปล่อยให้ธรรมชาติจัดสรรสิ่งต่างๆ ไปตาม กาลเวลา สิ่งใดเกิดแล้วย่อมดีเสมอ สิ่งต่างๆ ล้วนเกิดมาเพื่อจุดประสงค์ของตัวมันเอง มักจะเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ให้เกิดการพัฒนา มิใช่เพื่อการทำลาย นอกจากเซนแล้วเต๋าก็ยังเชื่อแบบเดียวกันดังคัมภีร์เต๋าต่อจิงบทหนึ่งว่า ไว่ดังนี้

สังฆธรรมแห่งธรรมชาติสรรพสิ่งในจักรวาล (เต๋า)

คือทุกสิ่งล้วนดำรงอยู่อย่างสงบนิ่งตามธรรมชาติ

ดังนั้น ต้องยึดมั่นในหลักการกระทำโดยไม่กระทำ

แต่มิใช่ว่ามีได้กระทำสิ่งใดก็ไม่ใช่เป็นเช่นนั้น

และแม้สงบนิ่งไม่กระทำสิ่งใดก็บังเกิดผลสำเร็จได้

หากผู้ใดรักษาสังฆธรรมแห่งธรรมชาติที่สงบนิ่งไว้ได้

ทุกสิ่งก็จะแปรเปลี่ยนและพัฒนาตามกฎธรรมชาติ

ดังนั้น มาดแมนว่าปรารถนาที่จะลงมือทำอะไร

ก็พึงกระทำอย่างเรียบง่ายไร้ต้นหาความทะยานอยาก

และพึงพยายามละทิ้งความทะยานอยาก

เมื่อใดจิตหมดสิ้นความทะยานอยาก

จิตว่างหรือจิตไร้ความคิดปรุงแต่งก็ปรากฏฉับพลัน

จิตผู้ใดหากดำรงอยู่ในความว่างและความสงบตามธรรมชาติ

จิตผู้นั้นย่อมบังเกิดปิติสุขเองตามวิถีแห่งธรรมชาติ คัมภีร์เต๋าต่อจิงบทที่ 37 (Philip J.

Ivanhoe & Bryan W. Van Norden, 2001)

วะปี-ชะบิ, เซน และเต๋า เชื่อในสิ่งเดียวกันว่าการไม่กระทำนั้นหมายถึงเราเลือกที่จะกระทำ โดยปล่อยให้ ธรรมชาติสร้างเพื่อความเป็นไปในความเรียบง่ายของชีวิตและเกิดประโยชน์ที่กลมกล่อมที่สุด เซนมักพูดว่า “ให้คิด โดยไม่มีคิด” คนเราห้ามความคิดไม่ได้แต่ที่พูดอย่างนั้นเซนพยายามบอกว่าถึงแม้มีการคิดก็ให้คิดโดยไม่ปรุงแต่ง วางใจให้เป็นปกติและให้อิสระจากมายาจิตที่เป็นปกติ ไม่มีอะไรครอบงำ ถ้าจิตถูกครอบงำไม่ว่าดีหรือชั่ว นั้นเป็นจิต ไม่ปกติ ซึ่งเป็นจิตที่ไม่มีอิสระ (พระสุธีรัตนบัณฑิต (สุทิตย์ อบอุ่น), 2564) การวางใจเป็นกลาง เชื่อใจในธรรมชาติ ปล่อยให้ธรรมชาติกระทำนำทางจะไม่ต้องสูญเสียพลังงาน และทรัพยากร มากมายเพื่อสร้างสรรค์สิ่งที่ตนต้องการจะปั้นแต่งให้เป็น อย่างที่ใจต้องการ ปล่อยจิตให้เป็นอิสระไว้ ภาวะผูกพันต่อ สิ่งใดๆ ปล่อยความว่างเข้ามาแทนที่ การไม่ตัดสินใจคือการตัดสินใจแล้วเลือกแล้ว (นิโรธ จิตวิสุทธิ, 2564) เพราะถ้าเราไม่ตัดสินใจเลือก โลกจะเป็นผู้กำหนดเส้น ทางเดินชีวิตให้กับ เราเอง เราไม่ทราบว่าจะอะไรคือดีที่สุดในอนาคตแต่เราต้อง

ตัดสินใจ การตัดสินใจบ่อยๆ ทำให้เราเก่งขึ้น บางครั้ง มนุษย์เราต้องตัดสินใจแทรกแซงบางสิ่ง เพื่อผลลัพธ์ที่เราต้องการ แต่วะบิ-ชะบิ เป็นการที่ตัดสินใจแบบไม่ต้องทำอะไร เพื่อปล่อยให้ธรรมชาติทำงานและมันจะออกมา ในแบบที่เราไม่ต้อง ประดิษฐ์ตกแต่ง ปล่อยให้ มันเป็นไปใน แบบของมัน บ้างก็ไม่ได้เสียหายอะไร ปล่อยให้ธรรมชาติทำงาน เคารพซึ่งกันและกัน ก็เพราะสิ่งนี้มี สิ่งนั้นจึงมี ตามหลักปฏิจจสมุปบาท ดังนั้นทุกสิ่งในโลกล้วนโยงใย สอดประสานกันอยู่ทุกสรรพสิ่ง ไม่มีสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตใด ได้เปรียบหรือเสียเปรียบกัน ฉะนั้นอยู่โดย อิงอาศัยซึ่งกันและกันดังกลายณมิตรโดยไม่ก้าว ภาย ทำร้าย ซึ่งกัน ไม่ว่าจะเป็นต้นหญ้า ยุ้งหรือมด มนุษย์ก็ไม่ ควรอ้างสิทธิเหนือเพื่อนร่วมโลกที่จะ ควบคุมทุกสรรพสิ่งในชีวิต ทุก สรรพสิ่งถือกำเนิดมาจากปฐมเหตุเดียวกัน ฉะนั้นเราจึงต้องเคารพสิทธิ แห่งการดำรงอยู่อย่างเสมอภาคในฐานะ เพื่อนร่วมโลก (พระมหาสมภาร พรหมทา, 2526)

ทำไมต้องใช้วะบิ-ชะบิกับการงาน?

ในการทำงานคนหลายคนมักจะเครียด เพราะรู้สึกว่าการงานของตนนั้นยังไม่สมบูรณ์แบบ มีความผิดพลาด ซ่อนอยู่ บางครั้งทำการแก้ไขหลายรอบจนวินาทีสุดท้ายที่จะถึงเวลาต้องส่งงาน จริงๆแล้วถ้าเป็นแบบวะบิ-ชะ บิ เรามักจะนึกถึงความ Imperfect. จากที่บทความด้านบนได้กล่าวถึง ผู้ที่บรรลุสัจธรรมของความไม่เที่ยง มักรู้จัก ผ่อนคลายและปล่อยวาง ไม่ทุ่มเทกับชีวิตจนเกินพอดี ฉะนั้นก่อนจะลอนชันงานแต่ละชิ้น บางครั้งเราไม่จำเป็นต้อง รอให้งานเพอร์เฟกทุกชิ้นหรือไหม เพราะความเพอร์เฟกซ์มันไม่มีอยู่จริง ความสมบูรณ์แบบมันอยู่ที่จุดไหน ไม่มีใครตอบได้ การที่มีความ ผิดพลาดเล็กน้อยๆ ซ่อนอยู่โดยไม่ทำลายสาระสำคัญใหญ่ อาจทำให้งานเหล่านั้นมีเสน่ห์ความ สวยงามในตัวของมัน มันช่วยให้เราไม่ใช้เวลากับการงานเหล่านั้นมากเกินไปจนเกิดความวิตกกังวล เครียด ทำให้ร่างกายหลังคอลติซอล ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อร่างกายมนุษย์ การนั่งแก้ไขงานย้ำๆ ซ้ำๆ วนไป วนมา เป็น การสร้างความเครียด เพราะติดแต่จะหาข้อบกพร่อง จะเป็นการดีกว่าไหมที่เราทำแต่พอดี แล้วนำเวลาเหล่านั้น ไปมีความสุขกับชีวิต เช่น การได้ฟังเพลง เล่นดนตรี หรือ การมีปฏิสัมพันธ์กับ ครอบครัวที่มากขึ้น ใช้เวลาไปหัวเราะ กับเพื่อน หรือครอบครัว จะดีกว่าไหม

ความงามในแบบวะบิ-ชะบิเป็นอย่างไร?

การเปลี่ยนแปลงในชีวิต จะมีความงามที่เป็นแก่นของเราอยู่ตลอดไม่ว่าเวลาจะผ่านไปมาก หรือน้อยมันจะ มีความ Impermanent, Imperfect, และ Incomplete (เลนาร์ด โครน, 2562) ของเราในทุกขณะ ทุกช่วงชีวิตมีความสวยงาม ที่เปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา การวาดหรือขีดเขียนของ เรากับผนังบ้านตอนเด็กๆ แล้วรอยเหล่านี้ยังปรากฏให้เราเห็นตอนโตจนถึงทุกวันนี้ ถึงแม้ มันจะมีสี จางๆ ที่ผ่านกาลเวลามาแล้ว แต่สิ่งนี้มีเรื่องราว รูปเหล่านั้นอาจจะเป็นเรื่องราวที่เราเคยจินตนาการ และ หัวเราะอย่างมีความสุขกับพ่อแม่เรา หรือแม้แต่โมเมนต์ที่เราโดนคุณแม่ดุว่าทำเลอะเทอะกำแพง ก็มีความทรง จำที่น่ารักในแบบของมัน, เรามองไปที่โต๊ะเขียนหนังสือที่เราใช้ตอนเด็ก อาจมีรอยบุบ รอยขีด เลอะสี รอยต่างๆ เหล่านี้มันทำให้โต๊ะดูไม่สมบูรณ์แบบเมื่อเรามองด้วยสายตา มันมีความ



Imperfect แต่มันมีเรื่องราวและจิต วิญญาณของมัน ซึ่งเมื่อมันผ่านกาลเวลามาแล้ว มันมีคุณค่าทางจิตใจ หรือแม้แต่ตู้กับข้าวคุณย่าคุณยายที่เรารักไป เปิดหาอาหารเมื่อเราหิวตอนเด็ก ถึงแม้มันจะเป็นตู้ไม้เก่าๆ มีร่องรอยมากมาย แต่มันมีคุณค่าทางจิตใจให้เราคิดถึง วันเวลาเก่าๆ หรือแม้แต่คิดถึงคุณย่าคุณยายเมื่อท่านจากพวกเราไปแล้ว

นอกจากเราจะเห็นคุณค่ามันในการนำมาใช้ต่อแล้ว ยังเป็นการไม่ต้องเสียทรัพยากร พลังงานมากมายเพื่อหาสิ่งใหม่มาทดแทนสิ่งเก่าที่ยังทรงคุณค่าเหล่านั้น เช่น เมื่อเราต้องหาตู้กับข้าวใบใหม่ทดแทน เพียงเพราะเรารู้สึกว่ามันไม่เข้ากับบ้านโมเดิร์นของเรา แต่กว่าจะได้ตู้ใหม่มา ต้องผ่านการหลอมเหล็กไปทำขวาน หรือทำใบตัด ในอุตสาหกรรมการถลุงเหล็กใช้ทรัพยากรมหาศาล การผลิตเชื้อเพลิงเพื่อให้ได้ความร้อนสูงต้องใช้ไม้มากมายเพื่อนำมาทำฟืนในสมัยก่อน ยุคปัจจุบันอาจเปลี่ยนเป็นขุด ถ่านหิน หรือใช้น้ำมันแทนเพื่อใช้ในการถลุงเหล็ก และยังมีขั้นตอนอีกหลากหลายกว่าจะมาเป็นใบมีดใช้ตัดไม้ การนำไม้มาทำด้าม หรือ ใช้สารพัดทรัพยากรในการสร้างรถเพื่อตัดไม้ ไปตัดไม้ในป่าที่มนุษย์เราปลูก แทนที่ป่าจะช่วยให้ออกซิเจนกับโลก หรืออาจไปตัดไม้ใหญ่เก่าๆ ที่มีคุณค่าในป่า เพื่อนำเข้าโรงเลื่อย มีดีไซน์ดเนอร์ออกแบบตู้ การ ออกแบบอาจมีแค่กระดาษกับดินสอ ซึ่งก็ต้องมาจากการทำลายธรรมชาติอีกเช่นกัน หรือจะออกแบบบน คอมพิวเตอร์ สารพัดแร่ในดินที่ประกอบขึ้นเป็นคอมพิวเตอร์หนึ่งเครื่อง สุดท้ายใช้เครื่องพิมพ์ พิมพ์ออกมาบนกระดาษ ส่งให้บริษัททำตู้ ใช้กาบ ใช้น็อตให้ตะปูใช้เหล็ก สารพัดอุปกรณ์ให้ออกมาเป็นตู้ตามแบบที่ต้องการ ตู้ถูกขนส่งไปวางขายที่ร้านค้า เพื่อวางจำหน่าย เราไปเดินเลือกซื้อหา เฝินๆ ดูเหมือนไม่มีอะไรแคชชี-ห่อ, ชี-ห่อและจ่าย ชำระเงินค่าสินค้า ตู้ใหม่ก็มาวางอยู่ที่บ้านอย่างง่ายๆ ถ้าเราคิดตื้นๆ ท่อนเดียว ก็ไม่มีอะไร แคไม้ ไม้ก็ แผ่นประกอบกันแล้วก็ แคยกมาวาง แต่ก่อนที่จะมาเป็นตู้ ตู้นี้ได้ผ่านการผลาญทรัพยากรโลกอย่างมากมาย รวม ถึงการเผาทรัพยากรน้ำมัน ของโลจิสติก ในทุกกระบวนการเปลี่ยนผ่าน ถ้าเราคิดว่าเราเพียง แต่ใช้เงินเพื่อการแลกเปลี่ยน แล้วให้ร้านค้าขนส่ง เพื่อยกตู้กลับมาที่บ้านเรา เพียงเพราะตู้เก่า ไม่เข้ากับความสะดวกสบายและบ้านในพื้นที่ใหม่ นี่เพียงสิ่งของชิ้นเดียว ที่มองดูเหมือนง่าย ๆ แต่ชีวิตเรายังมีสิ่งอื่นที่ต้องการและจำเป็นต้องใช้อีกมากมาย ไม่ว่าจะเป็นอาหารที่เราบริโภค ทุกวัน เครื่องนุ่งห่มที่เราใส่ และสิ่งอื่นๆ อีกมากมายรอบตัวเรา สิ่งเหล่านี้ผ่านการผลาญทรัพยากรโลกมากมายใน ทุกการผลิต โดยเฉพาะในรูปแบบอุตสาหกรรม ถ้าเรานำอะปิ-อะปิมาใช้ เราก็แค่ซ่อมแซมล้างปัดฝุ่น แล้วก็ยกตู้เก่า มาใช้ ถ้ามันไม่เข้ากับพื้นที่ เราจะปรับปรุงให้ดีขึ้นได้ด้วยวิธีใด ด้วยวิธีการขัดหน้าออกแล้วทำสีใหม่ได้ไหม หรือ จะเป็นการทาสีทับไปเลย หรืออะไรก็ตาม ทำให้การสิ้นเปลืองทรัพยากรต่างๆ ของโลกลดน้อยลง รบกวณโลกน้อย ลง ช่วยกันลดความฟุ่มเฟือยคนละนิด โลกเราจะดีขึ้น เพราะสิ่งของต่างๆ เหล่านี้ไม่ได้เป็นแก่นสารของชีวิตมนุษย์ เราเลย แต่มนุษย์มักยึดติดกับมัน ชีวิตและจิตวิญญาณที่ดีมีความสุขต่างหากเป็นสิ่งที่เราควรไฝหา ฝึกฝน ลงแรง ไขว่คว้ามันมา เมื่อเราเข้าใจและยอมรับความธรรมดาของธรรมชาติว่าสิ่งต่างๆ ล้วน Impermanance,

Incomplete และ Imperfect ได้ เราจะยอมรับสิ่งต่างๆ ในแบบที่เป็นและใช้สิ่งของเหล่านั้น ต่อไปให้คุ้มค่าใน แบบวะปิ-ชะปิ

ข้อตรงข้ามของวะปิ-ชะปิ?

เมื่อเรากล่าวถึงวะปิ-ชะปิเรามองถึงความหลงใหลธรรมชาติไร้กาลเวลา ความเรียบง่าย ความเป็นปัจเจก มีขึ้นเดียวไม่ซ้ำแบบใคร มุ่งเน้นปัจจุบัน ผู้คนปรับตัวเข้าหาธรรมชาติและใช้วัสดุที่เป็นธรรมชาติ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สะดวกใจกับความคลุมเครือ สีสันหม่นๆ วัสดุหยาบๆ ไร้รูปทรง ยอมรับกับความบอบสลาย และความเสื่อม สภาพ แต่เมื่อเรามองถึงความขัดแย้งกับแนวคิดหรือข้อตรงข้ามของวะปิ-ชะปิเรามักจะมองไปที่โมเดิร์นนิซึม หรือ พวกแมททีเรียลริซึม กลุ่มคนเหล่านี้มักมองหาการแสดงออกในที่สาธารณะ โฉน่ฉ่าง ชอบความเป็นเหตุเป็นผล มี ความยึดติดกับความคลุมเครือ มองหาคำตอบที่เป็นต้นแบบของสิ่งสากล ชอบการผลิตปริมาณมาก ตามแบบ มุ่ง เน้นอนาคต และเชื่อในการควบคุมธรรมชาติ หลงใหลในวิทยาการ ผู้คนปรับตัวเข้าหาเครื่องจักรองค์ประกอบ ของรูปทรงมักเป็นทรงเรขาคณิตหรือคิวบิกนิซึม วัสดุที่สมบูรณ์แบบคืออุดมคติ ไร้รอยต่อเกลี้ยงเกลา (เลนาร์ด โครน, 2562)

การเดินทางของวะปิ-ชะปิมาสู่ยุคโมเดิร์นนิซึมนั้นมีข้อดีและข้อเสียในตัวเองต่างกัน ข้อดีของวะปิ-ชะปิ เราได้กล่าวข้างต้นมาพอสมควรเกี่ยวกับความเป็นธรรมชาติ ประหยัด รักโลกและสิ่งแวดล้อม แต่ก็มีข้อด้อยใน เรื่องการปรับตัว เพราะในโลกของสังคมในยุคปัจจุบันนี้เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่มนุษย์เราจะเข้าไปยุ่งกับเทคโนโลยี การที่เราปฏิเสธการเข้าถึงเทคโนโลยีหมายถึงเรากำลังล้าหลังและไม่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันยุคใหม่ เราอาจ ปฏิเสธไม่ได้ที่จะต้องใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ที่มี และเมื่อมีเทคโนโลยีแล้วเราควรใช้สิ่งที่มีให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่า แต่ทั้งวะปิ-ชะปิและโมเดิร์นนิซึมมีความเหมือนกันคือมุ่งเน้นนำเสนอความงามแบบนามธรรม จับต้องได้ เพียงแต่ คนละรูปแบบและวาระ หลังการปฏิวัติอุตสาหกรรมมนุษย์เรามีความเป็นโมเดิร์นนิซึมมากขึ้น ชอบความเป็น เรขาคณิตหรือคิวบิกนิซึมซึ่งก็มีประโยชน์และข้อดีในด้านการเคลื่อนย้ายสะดวกและขนถ่ายได้ครั้งละจำนวนมาก ทำให้การขนส่งมีราคาถูกลง หรือการผลิตจำนวนมากแบบเป็นโมลัม ถึงแม้มันจะเป็นของไหล แต่มันสามารถผลิต สินค้าในปริมาณมากในราคาถูกแต่ยังคงตอบสนองฟังก์ชันการใช้งานได้เป็นอย่างดี หลังจากนั้นก็อยู่ที่เราจะเลือกว่า สิ่งใดควรเป็นโมเดิร์นนิซึมสิ่งใดเรายังคงความเป็นวะปิ-ชะปิไว้เพื่อให้เราได้อนุรักษ์ รักษาสิ่งแวดล้อมให้ลูกหลาน เราในภายภาคหน้าได้อย่างเต็มภาคภูมิ ขึ้นอยู่กับความสุขที่เราพบได้จากสิ่งต่างๆ รอบตัว

บทสรุป

การนำปรัชญาวะปิ-ชะปิมานำมาใช้ในชีวิตประจำวันของเรา เมื่อเราลองนำแนวคิดวะปิ-ชะปิมาใช้ มันจะเป็นเหมือนการชมพรีวิวของภาพยนตร์ที่รวบรวมไคลแมกซ์ของเรื่อง การชมพรีวิวทำให้



เราทราบประเด็นสำคัญ และเข้าใจเรื่องราวแบบจับประเด็นสำคัญ ซึ่งก็คล้ายกับโคล้แมกซ์ซีวิต ลึกๆ ของเราที่มีต่อสรรพสิ่งรอบตัวอันจะ เป็นจุดเริ่มต้นในการตั้งคำถามต่อไปในเรื่องอื่น ว่าทำไม และอย่างไรในลำดับต่อไป เพื่อให้เข้าใจในคุณค่าของ การมีชีวิตอยู่ วะปี-ชะปีเป็นรากฐานของการมอง ด้านความไม่สมบูรณ์แบบ เรียบง่าย และอ่อนไม่แข็งกระด้าง วาปี-ซาปีสอนให้เราเรียนรู้การมองวัตถุ ให้น้อยลง-มองจิตใจให้มากขึ้น เร่งรีบน้อยลง-ผ่อนคลายมากขึ้น โกลาหลน้อย ลง-สงบเย็นมากขึ้น บริโภคน้อยลง-สร้างสรรค์ผลงานมากขึ้น ชับซ้อนน้อยลง-กระจ่างชัดมากขึ้น ตัดสินน้อยลง-ให้อภัย มากขึ้น อดโง่-จริงแท้มากขึ้น ชัดขึ้นน้อยลง-ยึดหยุ่นมากขึ้น ควบคุมน้อยลง-โอนอ่อนมากขึ้น ใช้ สมองน้อยลง-ใช้หัวใจมากขึ้น วะปี-ชะปีช่วยให้เราปล่อยวางจากความคิดที่ควรจะเป็น วะปี-ชะปี เป็นภูมิปัญญาอัน ล้ำค่า ช่วยให้รู้คุณค่าของความงามในตัวเองของสรรพสิ่ง ในความไม่สมบูรณ์แบบใน โลกใบนี้ มีความงามและความสมบูรณ์ในตัวของตัวเองของทุกสิ่งเองซ่อนอยู่ เพียงแต่อยู่ที่การปรับมุมมอง ความ ไม่สมบูรณ์ของสรรพสิ่งที่ปรากฏคือความสมบูรณ์ของความเป็นเช่นนั้นอันมีความงามโดยตัวของสิ่งที่เป็น หรือ มีนั่นเอง การน้อมนำวาปี-ซาปีมาใช้ทำให้เห็นความสอดคล้องกันระหว่างความงามและความ ไม่สมบูรณ์แบบ ช่วยให้เราสงบ เข้มแข็งอดทนเพื่อให้เราเผชิญหน้ากับความเจ็บป่วยของยุคสมัย ทำให้เราเป็นตัวของตัวเอง ทำให้ เราสามารถค้นพบว่า เราสามารถพบความงามในที่ที่ไม่ควรจะมี และทำให้ชีวิตทุกวันเป็นประตุ สู่ความเบิกบาน

เอกสารอ้างอิง

- เบท เคมป์ตัน. (2563). *Wabi Sabi: วะปี ชะปี แต่ความไม่สมบูรณ์แบบของชีวิต*. วุฒิชัย ฤๅษณะ ประกรกิจ ผู้แปล. กรุงเทพฯ: Amarinbook.
- มาซาโนบุ ฟูกุโอกะ. (2534). *ไล่เดือนรำพึง: ชายเฒ่าผู้หวนเมล์ดพันธุในทะเลทราย*. นพรัตน์ วนท ยาพิทักษ์ ผู้แปล. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- พระสุธีรัตนบัณฑิต (สุทิตย์ อบอ่น). (2564). *เส้นทางสู่เซน The road to Zen*. นนทบุรี: นิติธรรม การพิมพ์.
- พระมหาสมภาร พรหมทา. (2526). *กระแสดารแห่งความเงียบ Zen Art for Medi-tation*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุติจักร.
- นิโรธ จิตวิสุทธิ. (2564). *วิธีแห่งเต๋า: กระทำโดยไม่กระทำ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ก้าวแรก.
- เลนาร์ด โคเรน. (2562). *วะปี-ชะปี*. สายพิณ ฤๅกลกวรรณ ฮัมดानी ผู้แปล. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ openbooks.
- Philip J. Ivanhoe & Bryan W. Van Norden. (2001). *Read-ings In Classical Chinese Philosophy, Laozi ("The Daodejing")*. New York. Seven Bridges Press.



ปัญหากำเนิดจักรวาล

The Problem of Beginning of the Universe

¹วุฒินันท์ ชะนะกุล

Wuttinan Chanakul

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

²พระมหาหมณวินทร์ ปุริสุตโตโม

Phramaha Maghavin Purisuttamo

บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Graduate School, Mahamakut Buddhist University

¹Corresponding Author, E-mail: com_good_dohom@hotmail.com

Received January 14, 2023; Revised June 25, 2023; Accepted: June 30, 2023



บทคัดย่อ

บิกแบงจุดกำเนิดจักรวาล พระเจ้าสร้าง หรือเกิดขึ้นมาเองโดยคัดสรรแบบสุ่ม นักวิทยาศาสตร์ที่สนับสนุนทฤษฎีวิวัฒนาการ และนักเทววิทยาที่สนับสนุนทฤษฎีผู้สร้าง ต่างใช้กระบวนการอุปนัย (Inductive) ในการวิเคราะห์หาความจริงสูงสุด (Ultimate reality) ด้วยกระบวนการคัดเลือกข้อมูล (Information) เพื่อนำมาใช้ในการสรุปผลเป็นทฤษฎี ปัญหาที่คือการเลือกใช้เฉพาะข้อมูลที่ตนเองเห็นว่าเป็นสาระ หรือเนื้อแท้ (Essence) และขจัดข้อมูลที่ตนเองเห็นว่าไม่เป็นเนื้อแท้ทิ้งไป นำมาสู่ข้อเสนอกเกี่ยวกับทฤษฎีกำเนิดจักรวาลทั้งสองกลุ่มที่แตกต่างกัน อันมีพื้นฐานมาจากการมองเห็นความจริงสูงสุดในจากจุดยืนที่ขัดแย้งกัน แต่ในบทความนี้ข้าพเจ้าจะทำการนิรนัย (Deductive) ถึงความจริงสูงสุดด้วยทัศนะทางควอนตัมฟิสิกส์ ที่อธิบายเนื้อแท้ของจักรวาล หรือความจริงสูงสุดของจักรวาลว่ามีคุณสมบัติเป็นสองสิ่งที่ขัดแย้งกันเองได้ ด้วยการนำการมีอยู่ของทฤษฎีควอนตัมมาใช้อธิบายว่าสสาร และออสสารเป็นสิ่งเดียวกันได้อย่างไร สรุปได้ว่า จักรวาลเป็นเพียงปรากฏการณ์ของ Being thing ของสภาวะคณิตศาสตร์บริสุทธิ์ (01) กับ สภาวะทางควอนตัม เพื่อทำให้เกิดการเกิดปรากฏเป็น สสาร และจักรวาล มีความเป็นไปได้

คำสำคัญ: ควอนตัม; กำเนิดจักรวาล; ความจริงสูงสุด



Abstract

Is Big Bang, the origin of the universe, created by God or Random selection? Scientists who support the theory evolution and theologians who support the theory of creationism, while analyzing to unfold the ultimate reality, obviously utilize the inductive method to provide the conclusion whereby a problem is precipitated by using only information one sees essential or beneficial and thereby getting rid of what one sees irrelevant resulting in proposing the different theory of it which is somehow caused by the demarcated views of such reality. In this paper, I will make use of deductive method while dealing with the ultimate reality through Quantum Physical view where the existence of Quantum physics is considerably explained as to how the sameness of substance and non-substance comes into being. In this, it is argued that the universe is the mere phenomenon of being thing between properties of pure Mathematics and Quantum.

Keywords: Quantum; Beginning of Universe; Ultimate Reality

บทนำ

เนื่องจากว่าจักรวาลที่เรากำลังอาศัยอยู่นี้มีความพิเศษอย่างมาก กล่าวคือมีความลงตัว เช่นมีอัตรา ความแรงในการขยายตัวที่พอเหมาะพอดีทำให้จักรวาลนี้ไม่ยุบตัว หรือพองตัวอย่างรุนแรงจนเกินไป เป็น ต้น จึง มีการถกเถียงกันมาอย่างยาวนานว่าอะไรเป็นสาเหตุให้จักรวาลนี้มีกฎทางฟิสิกส์ที่ลงตัวอย่างยิ่ง จนนำมาซึ่ง ความสามารถที่จะดำรงตนอยู่ได้ของจักรวาล มีการอ้างถึงทฤษฎีหลักๆ อยู่สองทฤษฎีที่ใช้ในการ อธิบายถึงการ กำเนิดของจักรวาล ซึ่งมีการถกเถียงกันมาอย่างช้านานระหว่าง ทฤษฎีผู้สร้าง กับ ทฤษฎีวิวัฒนาการ แต่ทั้งสอง ทฤษฎีก็ยังมีปัญหาตามมาอีก แต่ในบทความนี้จะนำเสนอทฤษฎีควอนตัมเพื่อใช้ในการ อธิบายการกำเนิด จักรวาล

1. ทฤษฎีการสร้าง (Creation) เชื่อว่าจักรวาลนี้เกิดจากการออกแบบอย่างลงตัว ซึ่งนั่นหมายความว่า โลก และจักรวาล รวมทั้งกฎต่างๆ ในธรรมชาตินี้ถูกออกแบบขึ้นมาก่อนจะมีการสร้างเพื่อให้เอื้อต่อการมี สิ่งมีชีวิต ซึ่งทำให้เป็นเงื่อนไขสำคัญที่ว่าจักรวาลต้องมีผู้สร้าง หากจะย้อนกันไปไกลสักนิด ในสมัยของเพลโต เองก็เชื่อว่ามิโลกของแบบ ที่เป็นแม่แบบให้กับสิ่งต่างๆ ให้กับโลกทางกายภาพของเรา ซึ่งต่อมาก็พัฒนาเป็น สาเหตุ 4 ประการของอริสโตเติล อันได้แก่ วัสดุ1 รูปแบบ1 วัตถุประสงค์1 และผู้สร้าง1 ซึ่งเป็นที่มาของการ กล่าวถึงผู้สร้าง หรือที่ ไอแซก นิวตัน เรียกว่า การเคลื่อนไหวแรก (The First Mover) หากเรานึกย้อนกลับ ไปสู่ จุดเริ่มต้นของการกำเนิดจักรวาล จากหลักฐานที่นักวิทยาศาสตร์ได้พบจากการสังเกตเห็นว่าจักรวาลของ เรา กำลังพองตัวด้วยความเร่งค่า

หนึ่งที่มีความคงที่ หรือเรียกอีกอย่างว่าค่าคงที่ของจักรวาล ซึ่งเป็นค่าที่มีความจำเพาะอย่างมาก (ไม่เร็วเกินไปจนทำให้จักรวาลฉีกออกเป็นเสี่ยงๆ และก็ไม่ช้าเกินไปจนทำให้จักรวาล เกิดการยุบตัวเข้าหากันจากแรงดึงดูดระหว่างมวลที่มหาศาล จนเกิดเป็นจักรวาลที่เอื้อให้เกิดสิ่งต่างๆ รวมถึง สิ่งมีชีวิต และมนุษย์) ก็เป็นหลักฐานชิ้นสำคัญที่ทำให้รู้ได้ว่าแรกเริ่มเดิมทีจักรวาลเคยอยู่รวมกันอัดแน่นเป็นจุดเล็กๆ ที่เรียกว่าสภาวะเอกฐาน

2. ทฤษฎีวิวัฒนาการของจักรวาล (Evolution) โดยลีสมอลิน (Lee smolin) ใช้ทฤษฎีพหุจักรวาลนี้สนับสนุนทฤษฎีการวิวัฒนาการของจักรวาล ที่ เขา เชื่อว่า จักรวาลแต่ละจักรวาลแยกขาดจากกัน และมีวิวัฒนาการเป็นของตนเอง และด้วยความบังเอิญ หรือ ความโชคดีที่เราได้มาอยู่ในจักรวาลที่มีวิวัฒนาการมากพอที่จะเอื้ออำนวยให้ชีวิตสามารถดำรงอยู่ได้ และ จักรวาลอื่นๆ อีกมากมายที่โชคร้าย เพราะไม่สามารถวิวัฒนาการให้ดำรงอยู่ได้จนเอื้อให้เกิดสิ่งมีชีวิต เขาเรียก มันว่า การคัดสรรแบบสุ่มโดยธรรมชาติของจักรวาล (Cosmological natural selection) (Lee Smolin, 2006) นี่คือการนำทฤษฎีวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตที่ ชาร์ล ดาวิน เสนอไว้มาใช้ในการอธิบายถึงที่ไปที่มาในการมีอยู่ ของกฎต่างๆ ที่มีความสอดคล้องกันอย่างเป็นระเบียบของจักรวาลที่ปฏิเสธแนวคิดแบบผู้สร้าง มีข้อสังเกตที่ชวน ให้สงสัยเล่น เล็กน้อยว่า นักทฤษฎีสตริงที่บอกว่าตัวเองเป็นนักวิทยาศาสตร์แห่งยุคหลังสมัยใหม่ (Postmodern) เหตุใดจึง รับเอาอิทธิพลทางความคิดของนักวิทยาศาสตร์ยุคคลาสสิกอย่าง ชาร์ล ดาวิน มาใช้ อธิบายการเกิดขึ้นของ จักรวาล มันก็ฟังดูสมเหตุสมผลที่จะมองว่า จักรวาลมีวิวัฒนาการแบบสุ่ม จริงอยู่ที่ว่ามัน ใช้อธิบายความเป็น ระเบียบต่างๆ ที่เราเห็นได้ดี มีเหตุมีผลแต่ปัญหาคือหลักวิวัฒนาการใช้ในการอธิบาย วิวัฒนาการของสิ่งที่อยู่ในขอบเขตของกาลอวกาศ โชคร้ายที่ว่าจักรวาลนั้นมีจุดเริ่มต้นของเวลาและอวกาศ จุดเริ่มต้นที่ทฤษฎีวิวัฒนาการ อธิบายไม่ได้ว่า เกิดจากการวิวัฒนาการของอะไร เพราะ ณ จุดเริ่มต้นของกาล อวกาศไม่มีเวลาสำหรับสิ่งที่จะวิวัฒนาการมาเป็นบิกแบง ถ้านักวิทยาศาสตร์ถามเขาก็คงตอบ “พระเจ้าทำ อะไรก่อนที่จะสร้างเอกภพ” เขาจะ ตอบว่า “เวลาเป็นสมบัติอย่างหนึ่งของเอกภพที่พระเจ้าสร้างมา” (สตีเฟน ฮอว์กิง, 2534) นักวิทยาศาสตร์อาจจะบอกว่าพวกเขา สามารถอธิบายการกำเนิดขึ้นของเวลาโดยไม่จำเป็นต้องอาศัย การอ้างถึงแต่ “พระเจ้า” ที่ฟังดูจับต้องไม่ได้ สำหรับวิทยาศาสตร์ แต่อาศัยการมีอยู่ของพหุจักรวาล เพื่อที่จะใช้อ้างถึงหลักการวิวัฒนาการได้ หรืออีกคำอธิบายหนึ่งก็คือ จักรวาลของเรางอกออกมาจาก หลุมดำของจักรวาลอื่น และหลุดออกจากแผ่นเบรนของ จักรวาลแม่ ในที่สุดเกิดเป็นบิกแบงเป็นจุดเริ่มต้นของกาลอวกาศ (สตีเฟน ฮอว์กิง, 2003) และ “บังเอิญ” ว่าเรามาเกิดอยู่ใน Goldilock Zone อันเป็นเขตแดนที่เอื้อให้ เกิดสิ่งมีชีวิต (Michio Kaku, 2005) แต่ความบังเอิญที่จะเกิดสิ่งมีชีวิตที่สลับซับซ้อนบน โลกที่ฟังก่อดูได้ไม่ก็ ร้อยล้านปีมานี้เป็นไปไม่ได้ เพราะมีเวลาน้อยเกินไปที่จะให้เกิดความบังเอิญในเวลา ที่ จำกัดเช่นนี้ (George Gano, 1961) ข้าพเจ้ากลับมองว่า คำว่า บังเอิญ ที่นักวิทยาศาสตร์มักใช้ก็ดูไร้เหตุผลไม่ต่างจากคำว่า พระเจ้า ที่นักเทววิทยามักใช้เท่าใดนัก ผิดกันก็แต่



เพียงการ ออกเสียงของคำ ข้าพเจ้าคิดว่าการใช้ทฤษฎีควอนตัมในการ อธิบายกำเนิดจักรวาล อาจเป็นทางออกที่ดีในการ ประนีประนอมกันได้ของพวกสสารนิยมที่ กับพวกจิตนิยม โดยหลักการทางควอนตัมนอกจากจะใช้อธิบายกำเนิด จักรวาลโดยไม่ต้องอาศัยความบังเอิญแล้ว ยังอาจใช้ยืนยัน ถึงการมีอยู่ของพระเจ้าที่เป็นส่วนหนึ่งของจักรวาล หรือที่ข้าพเจ้าเรียกว่าจิตของจักรวาล (หากสิ่งนี้เป็นพระเจ้า ในทัศนะของท่าน) และเป็นที่มาของจิตมนุษย์ และ นำมาซึ่งการวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตตามลำดับได้อีกด้วย

3. ทฤษฎีควอนตัม (Quantum Theory) เกิดขึ้นจากการค้นพบข้อเท็จจริงที่ว่า อนุภาคมูลฐานของ จักรวาล เช่น อิเล็กตรอน และโฟตอน (อนุภาคของแสง) เป็นได้ทั้งคลื่น และอนุภาค ณ ตำแหน่งของเวลาและ อวกาศเดียวกันได้พร้อมกัน (เป็น 2 สิ่งที่ขัดแย้งกันเองในตัวได้) เราเรียกแสงขณะที่มีคุณสมบัติของการเป็น อนุภาค ว่าโฟตอน (Photon) และในขณะเดียวกันเราก็พบว่าแสงมีคุณสมบัติของการแทรกสอด ซึ่งเป็น คุณสมบัติของการเป็นคลื่นแสง ข้อแตกต่างระหว่างคุณสมบัติของการเป็น คลื่น กับ อนุภาค คือ คลื่นนั้นต้องมี คุณสมบัติของการไม่กินพื้นที่ เป็นแต่เพียงพลังงาน ดังนั้นสิ่งที่คลื่นทำได้ก็แค่เพียงแทรกสอดไปตามอนุภาคต่างๆ ทำให้อนุภาคเหล่านั้นสั่นสะเทือน แต่จะไม่สามารถทำให้อนุภาคนั้นหลุดออกจากตำแหน่งเดิมของมันได้ แต่การทดลองของไอน์สไตน์ ที่เรียกว่าปรากฏการณ์โฟโตอิเล็กทริก(Photoelectric effect) โดย การ นำแสงส่องไปบนแผ่นโลหะ และตรวจพบว่ามีอิเล็กตรอน หลุดออกมาจากตำแหน่งเดิมในแผ่นโลหะนั้น ทำให้ เราทราบได้ว่าแสงสามารถมีปฏิกิริยาโดยตรงกับวัตถุสสารได้ นั้นหมายความว่า แสงด้วยตัวของมันเองก็มี คุณสมบัติของการกินพื้นที่

ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่าแสงเป็นได้ทั้งคลื่น (สิ่งที่ไม่กินพื้นที่) และอนุภาค (สิ่งที่กินพื้นที่) ปัญหาที่มีอยู่ว่า การมีคุณสมบัติของสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะขัดแย้งในตัวของมันเองไม่ได้ เช่นสิ่งใดสิ่งหนึ่งมีคุณสมบัติของการมี ชีวิต และในขณะเดียวกันก็มีคุณสมบัติของการไม่มีชีวิต ณ ตำแหน่ง และเวลาเดียวกันไม่ได้ เพราะไม่เป็นไป ตาม หลักตรรกะวิธีแบบอริสโตเติลที่คุณสมบัติของ “สิ่ง” จะขัดแย้งในตัวของมันเองไม่ได้ สิ่งนั้นจะต้องบอกได้ว่า มี หรือ ไม่มี (Aristotle, 1998) และที่น่าตกใจไปกว่านั้นก็คือ อนุภาคมูลฐานของจักรวาลก็มีคุณสมบัติของการ เป็นได้ทั้งคลื่น และอนุภาคด้วยเช่นกัน ทฤษฎีควอนตัมก็เกิดขึ้นมา เพื่อที่จะอธิบายปรากฏการณ์ที่เรียกว่า ความคลุมเครือทางควอนตัม อันเป็นพื้นฐานในการมองจักรวาลในระดับ เล็ก (Micro Cosmology) ด้วยคุณสมบัติความคลุมเครือทางควอนตัมที่อนุญาตให้เกิดสภาวะที่สองสิ่งสามารถขัดแย้งกันเองสามารถมีอยู่ได้ และเราเรียกมันว่ามีติทางควอนตัม จากคุณสมบัติเบื้องต้นของสภาวะความคลุมเครือทางควอนตัมที่อนุญาตให้เป็นสองสิ่งที่ขัดแย้งกันเองได้ ณ ตำแหน่ง และเวลาเดียวกัน ทำให้เกิดสภาวะที่เรียกว่าอิสรภาพทางการทดลอง (Freedom of experimentation)

แต่มิติทางควอนตัมนี้จะยุบไป เมื่อถูกสังเกตผ่านการตรวจวัดโรเจอร์ เพนโรส นำมาทฤษฎีควอนตัมมาใช้อธิบายการมีชีวิตของออสสารที่เชื่อว่าจะเกิดขึ้นภายใน สมอ ของมนุษย์ โรเจอร์ เพนโรสชี้ให้เห็นว่ามีหลักฐานที่สามารถทำให้เชื่อได้ว่าสมอของมนุษย์ทำให้เกิด ปรากฏการณ์ที่เรียกกันว่าสนามควอนตัม อันเกิดจากการที่พบว่า ในเซลล์สมองของมนุษย์นั้นมีไมโครทูบูล มีลักษณะเป็นท่อกรวยที่ทำให้ไอเล็กตรอน (ซึ่งมีคุณสมบัติของความเป็นได้ทั้งคลื่น และอนุภาค) เคลื่อนไหวได้อย่างอิสระภายในท่อกรวยของไมโครทูบูล และเกิดเป็นสนามควอนตัม ซึ่งนำมาสู่การมีชีวิตของมนุษย์ (Michel Cabanac, 2017) ที่สามารถรับรู้สภาพแวดล้อมของตนเองได้

บทอภิปราย

หากว่าอวกาศ และสิ่งต่างๆ ในอวกาศเป็นสิ่งที่เป็รูปรธรรมทั้งหมด และเราทราบดีว่าสิ่งที่เป็น รูปรธรรมย่อมมีอิทธิพลต่อสิ่งที่เป็นรูปรธรรมด้วยกัน และไม่อาจมีอิทธิพลต่อสิ่งที่เป็นนามธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ความรู้สึก” ที่เป็นคุณสมบัติของสิ่งมีชีวิตอย่างเช่นมนุษย์ หากในอวกาศมีเพียงองค์ประกอบที่เป็นรูปรธรรม และมนุษย์เป็นสิ่งที่มีส่วนของรูปรธรรม (กายภาพ) กับสิ่งที่เป็นนามธรรม (ความรู้สึก การรับรู้) อันเกิดจากการที่ ไมโครทูบูลกลวงมากพอที่จะให้อิเล็กตรอนแสดงพฤติกรรมเป็นสนามพลังงานในสมอ และเกิดเป็นสิ่งมีชีวิต อันเป็นผลมาจากโครงสร้างทางเคมีที่สลับซับซ้อน จนนำมาสู่การมีขึ้นของการรับรู้สิ่งนามธรรมที่เกิดขึ้นเฉพาะใน สิ่งมีชีวิตที่มีโครงสร้างอันสลับซับซ้อนเท่านั้น หากว่าการมีชีวิตเกิดจากลักษณะการกรวยของไมโครทูบูล และในอวกาศไม่มีคุณสมบัติของชีวิตกล่าวคือไม่มีออสสาร สิ่งที่จะเกิดขึ้นก็คือเมื่อเร่งความเร็วของยานในอวกาศก็ไม่ควรจะมีผลต่อการรับรู้เวลาของมนุษย์ซึ่งเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีคุณสมบัติของทั้งสสาร (รูปรธรรม) และออสสาร (นามธรรม) เวลาทั้งบนโลกที่มนุษย์อยู่ กับเวลาบนยานที่มนุษย์เร่งความเร็วก็ควรจะมีเวลาที่เสมอเหมือนกันทั้งในทางกายภาพ และการรับรู้ถึงเวลา แต่ในความเป็นจริงกลับพบว่าเมื่อเร่งความเร็วบนยานทำให้ทั้งส่วนที่เป็นกายภาพ และการรับรู้เวลาของมนุษย์แปรเปลี่ยนไป แสดงว่าในอวกาศอันว่างเปล่าอาจไม่ได้มีเพียงคุณสมบัติของสสาร แต่ยังมีคุณสมบัติของออสสารที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้เวลาของมนุษย์รวมอยู่ด้วย จึงทำให้มนุษย์ไม่รู้สึกว่าเวลาบนยานเดินช้าลงไปจากเดิมก่อนที่จะออกจากโลก แต่เมื่อกลับมายังโลกจะพบว่าเวลานั้นแตกต่างกันอย่างมาก

เราลองสมมติการทดลองทอดไข่ดาวบนยานอวกาศ ควรจะได้ผลลัพธ์คือ คนบนยานควรจะรู้สึกได้ถึง “ช่วงเวลา” ที่ยืดออก หรือนานเกินกว่าปกติที่ควรจะเป็น เช่นเวลา ที่ผ่านไป 1 วินาทีนั้นนานเกินไปจากความรู้สึก นาฬิกาอาจจะเดินช้าลงเพราะนาฬิกาเป็นวัตถุสสารรูปรธรรมที่ มนุษย์สร้างขึ้น แต่เวลาที่ขึ้นกับความรู้สึกของมนุษย์ที่รับรู้ช่วงเวลาที่เป็ของนามธรรมที่กำลังผ่านไปนั้น มีอยู่ต่างหากแยกขาดจากนาฬิกาจับเวลา และผู้ทดลองควรจะสามารแยกแยะความต่างนี้ได้หากว่าในอวกาศมีเพียงองค์ประกอบที่เป็นเพียงรูปรธรรมหรือวัตถุสสารที่ทำปฏิกิริยากับวัตถุสสารด้วยกันเอง



แต่ผลลัพธ์การทดลองทางความคิดเรื่องแฝดประหลาดไม่เป็นเช่นนั้น กลับกลายเป็นว่าคนบนยาน “รู้สึก” เหมือนว่าตนเพิ่งเดินทางออกจากโลกมา แคเพียงช่วงทอดไขดาว สุก แต่พอกลับมาถึงโลกกลับพบว่าผู้แข่งขันบนโลกอาจทอด ไขดาวเสร็จไปนานแล้วกว่า 10 ปีอาจกล่าวได้ว่าองค์ประกอบนามธรรมของจักรวาลที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกเป็นแรงอีกประเภท หนึ่งเช่นเดียวกับแรงทั้ง 4 (แรงโน้มถ่วง แม่เหล็กไฟฟ้า นิวเคลียเข้ม และนิวเคลียอ่อน) ที่มีอยู่แล้วในจักรวาล สิ่งที่แตกต่างกันระหว่างแรงทั้ง 4 กับองค์ประกอบ หรืออิทธิที่ 5 นี้คือ แรงทั้ง 4 สามารถตรวจวัดได้ เพราะมี อิทธิพลโดยตรงต่อสิ่งที่เป็นกายภาพ หรือรูปธรรมที่มีคุณสมบัติเชิงปริมาณ ส่วนแรงที่ 5 นี้มีอิทธิพลโดยตรงต่อ สิ่งที่เป็นนามธรรม หรือการรับรู้ การตระหนักรู้ของเรา (Michel Cabanac, 2017) และส่งผลโดยตรงต่อนาฬิกาชีวภาพของสิ่งมีชีวิต นี่อาจเป็น สิ่งยืนยันว่าจักรวาลเองก็มีองค์ประกอบ หรือส่วนที่เป็นนามธรรมด้วยไม่ต่างจากที่มนุษย์มีเช่นกัน เนื่องจากมี องค์ประกอบบางสิ่งในจักรวาลที่สามารถมีอิทธิพลโดยตรงกับการตระหนักรู้ของมนุษย์ โดยเฉพาะ การ ตระหนักรู้ในเรื่องของเวลา และรวมถึงมีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโต หรือการเปลี่ยนแปลงของวัตถุทาง กายภาพด้วยเช่นกันมันอาจจะเป็สิ่งที่ยืนยันว่าทั้งรูปธรรมและนามธรรมเป็นสองเดียวกันที่แยกขาดจากกันไม่ได้โดยอาศัยหลักการเติมเต็ม (Gary Zukav, 1980) ทำให้การรับรู้ใน “มิติ” ของเวลาต่างกัน ออกไปในบุคคลที่อยู่ในกรอบอ้างอิงที่แตกต่างกัน กรอบอ้างอิงที่แตกต่างกันคือมิติของเวลาที่แตกต่างกัน และ จากทฤษฎีของไอน์สไตน์กล่าวว่าเวลาและอวกาศเป็สิ่งที่แยกขาดจากกันไม่ได้ (Spacetime)

ดังนั้นหากกรอบ อ้างอิงในมิติเวลาของเวลาเปลี่ยนแปลงไปจะส่งผลให้มิติของอวกาศเปลี่ยนแปลงไปด้วย แสดงว่าต่อให้วัตถุจะ อยู่ในตำแหน่ง และเวลาเดียวกันแต่ถ้ามีกรอบอ้างอิงแตกต่างกันจะไม่สามารถมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันได้ เพราะอยู่กันคนละมิติเวลา ถูกแยกออกจากกันโดยอิทธิพลที่ 5 คนสองคนต่อให้อยู่ใกล้กันแต่หากกรอบอ้างอิงในมิติ เวลาต่างกันจะไม่สามารถมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันได้ หากการคาดการณ์นี้เป็นจริง เมื่อทำการทดลองยิงอนุภาคชนิดเดียวกันมาชนปะทะกัน ณ ตำแหน่ง และเวลาเดียวกัน แต่หากความเร็วต่างกันมากพอจนส่งผลให้กรอบอ้างอิงเวลาต่างกัน (อยู่คนละมิติเวลา) ดังนั้นผลลัพธ์ที่ควรจะได้คืออนุภาคทั้ง 2 นั้นจะไม่สามารถทำปฏิกิริยาต่อกันได้ หรือไม่สามารถชนกันได้ เช่น หากนำโปรตอนสองตัวมาชนปะทะกัน ตัวหนึ่งวิ่งด้วยความเร็วต่ำมาก อีกตัวหนึ่ง วิ่งด้วยความเร็วเข้าใกล้ความเร็วแสง โปรตอนทั้งสองตัวจะไม่สามารถมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันได้ ในขณะที่ความเร็ว ต่างกัน เพราะเป็นผลมาจากแรงที่ 5 ที่แยกแบ่งมิติเวลาอวกาศออกจากกันและหากเป็นเช่นนั้นจริงนี้อาจเป็สิ่งยืนยันถึงการมีอยู่ของทฤษฎี 10 มิติ ที่ “ซ้อนทับกันอยู่” และจะสามารถมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันได้หากมิติเวลา หรือกรอบอ้างอิงสัมพัทธ์สัมพันธ์กันพอดี หรือไม่สามารถมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันได้แม้จะอยู่ในพื้นที่และเวลาเดียวกันเป็นเพราะว่ามีติของเวลาต่างกันเกินไป จากทฤษฎีสัมพัทธภาพทั่วไปของไอน์สไตน์ ที่ทำนายถึงอวกาศที่บิดโค้ง ว่าเกิดจากการที่วัตถุมีมวลมี ปฏิสัมพันธ์กับสนามความโน้มถ่วงของกาลอวกาศ ทำให้การอวกาศบิดงอ และจาก

ทฤษฎีนี้ของเขาได้ทำนายถึง ปรากฏการณ์ที่แสงเดินทางเป็นเส้นโค้ง ทำให้เกิดการทดลองโดยสังเกตดวงดาวที่ถูกดวงอาทิตย์บดบังไว้ทำให้ ตำแหน่งบนโลกไม่สามารถเห็นแสงของดาวดวงนั้นได้ การทดสอบสมมติฐานที่ว่าแสงสามารถเดินทางเป็นเส้น โค้งนั้นเป็นความจริง เพราะเมื่อเกิดปรากฏการณ์สุริยุปราคาขึ้น นักวิทยาศาสตร์ได้ทำการทดสอบการทำนาย ของไอน์สไตน์ และพบว่าการทำนายของไอน์สไตน์ที่ว่าแสงเดินทางเป็นเส้นโค้งนั้นเป็นความจริง (สตีเฟน ฮอว์ กิง, 2534) เพราะสามารถเห็นแสงของดวงดาวที่หากว่าถ้า แสงเดินทางเป็นเส้นตรง จะไม่สามารถถูกมองเห็นได้จากโลก แต่ ปรากฏว่าดาวดวงนั้นสามารถมองเห็นได้จาก โลก ขณะเกิดสุริยุปราคา อันเป็นที่ยืนยันการทำนายที่ว่าแสงเดินทางเป็นเส้นโค้งได้แต่ในส่วนทฤษฎีที่ว่า อวกาศโค้งนั้นยังไม่ถูกพิสูจน์ (A.F.Chalmers, 1999) ไอน์สไตน์บอกว่าในอวกาศนั้นว่างเปล่าไม่มีอะไร แต่ในขณะเดียวกันเขากลับอธิบาย ในทฤษฎีของเขาว่ากาลอวกาศบิดงอตามมวลของวัตถุทำให้ เกิดแรงโน้มถ่วง จึงทำให้อนุภาคของแสงสามารถ เดินทางเป็นเส้นโค้งได้ แต่จากทฤษฎีสนามโน้มถ่วงของ ไอน์สไตน์อธิบายไม่ได้ว่าเหตุใด ดาวพุธที่อยู่ใกล้ดวงอาทิตย์จึงไม่ตกลงไปยังดวงอาทิตย์ หรือเมื่อเวลาผ่านไป เหตุใดดาวเคราะห์จึงยังคงมีแรงมากพอที่จะหมุนรอบ ดวงอาทิตย์โดยที่ไม่ตกลงไปในสนามความโน้มถ่วงของดวงอาทิตย์

จากกราฟของเฟแมน แสดงให้เห็นว่าการคายพลังงานของปฏิสสารให้กับอนุภาคเสมือนเกิดขึ้นก่อนที่ ปฏิสสารจะมีการรับพลังงานจากอนุภาคเดิม ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงทางการทดลอง ที่ขัดแย้งกับหลักตรรกะของ ความเป็นเหตุเป็นผล (Causation) อนุภาคเสมือนเป็นเหมือนหมอก หรือ จังหวะการเต้นที่ถูกถ่ายทอด จากจุด หนึ่งไปอีกจุดหนึ่ง เป็นความไม่ต่อเนื่องในการเกิดดับของอนุภาคเสมือนบนพื้นที่ว่าง (Space) ที่ต่อเนื่อง (Fritjof Capra, 2013) ที่ควบคุมพฤติกรรมของสิ่งต่าง ๆ ในมิติกาล และอวกาศอยู่ให้เป็นไปตามกฎของความเป็นเหตุเป็น ผล แต่ด้วยอาศัยการมีอยู่ของมิติทางควอนตัม หรือมิติ พิเศษ (Extra dimension) ที่ไม่ขึ้นอยู่กับหลักการความ เป็นเหตุเป็นผล เพราะสามารถเกิดการซ้อนทับกันทาง ควอนตัมได้ กล่าวคือ ด้วยการอาศัยมิติพิเศษนี้ทำให้สิ่ง เดียวกันสามารถมีคุณสมบัติที่แตกต่างกันได้ คือเป็นได้ ทั้ง 0 และ 1 ในเวลาเดียวกัน จึงทำให้การมีอยู่ของจักรวาลเป็นไปได้

เนื่องจาก Lawrence M.Krauss ได้กล่าวอ้างในหนังสือ A Universe from nothing ว่าพื้นที่ว่างเปล่าในอวกาศ ที่มีพลังงานอยู่เป็นอนันต์นั้นคือความว่าง (สุญญตา) หรือนิพพาน และเขาได้ให้ความเห็นว่านิพพานอาจจะไม่มีความเสถียรเพราะเหตุว่าปฏิสสารโผล่ปรากฏออกมาจากความว่างนั้น แท้จริงแล้วความว่างในพื้นที่ว่างเปล่า หรือ พลังงานมืดในอวกาศนั้นไม่ใช่ นิพพาน แต่ในความคิดเห็นของข้าพเจ้าเห็นว่าคุณสมบัติของนิพพานคล้ายกับ คุณสมบัติของมิติพิเศษมากกว่าที่จะเป็นพื้นที่ว่างของอวกาศ ที่อยู่ในการควบคุมของกฎความเป็นเหตุเป็นผล เพราะนิพพานไม่อาจเข้าถึงได้ด้วยความเป็นเหตุเป็นผล หาไม่พบในบุคลิกลักษณะ ไม่ใช่ทั้งรูป และนาม สิ่งนั้น คือนิพพาน



อาจกล่าวได้ว่าจักรวาลของเราอยู่ท่ามกลางมิติพิเศษ และเหตุผลเชิงประจักษ์ก็คือเราไม่สามารถรู้ตำแหน่งที่ตั้งของเอกภพได้ เราอาจจะมองจักรวาลได้เป็น 2 นัยยะ คือ 1.มองในมุมของมิติกาลอวกาศที่ขึ้นอยู่กับความเป็นเหตุเป็นผล จักรวาลนี้กำลังขยายตัว เกิดปรากฏการณ์เรดชิฟ จักรวาลจะจางลง 2.มองในมุมของมิติพิเศษ ที่ไม่ขึ้นกับกาล อวกาศ จักรวาลทั้งหมด (Whole) คือจุด (Point) เมื่อมองในมุมของมิติพิเศษจักรวาลนี้ไม่เคยขยายตัว สอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่ว่าจักรวาลมีค่าคงที่ของจักรวาล และไอน์สไตน์ได้นำออกไปจากสมการของเขาด้วย การแทนค่าของมันให้มีค่าเป็น 0 เพื่อให้สอดคล้องกับข้อสรุปของนักดาราศาสตร์ที่สรุปว่าจักรวาลกำลัง ขยายตัว โดยอ้างถึงผลการทดลองจากการค้นพบปรากฏการณ์เรดชิฟ (Peter Woit, 2006) แต่หากเป็นความจริงที่ว่าจักรวาลมีค่าคงที่ค่าหนึ่ง ย่อมหมายความว่าปรากฏการณ์เรดชิฟ ไม่ได้มีสาเหตุมาจากการขยายตัวของจักรวาล ดังนั้น ปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในจักรวาลนี้จะต้องอาศัยมิติ กาลอวกาศ และมิติควอนตัม มิติที่ขึ้นกับกาลอวกาศ ก็คือสสาร และออสสารในจักรวาลทั้งหมด ซึ่งสามารถลดทอนลงให้อยู่ในรูป ข้อมูล (Information) เป็นตัวเลขทางคณิตศาสตร์ 0 และ 1 ได้และด้วยความเป็น 0 และ 1 นี้เองที่ทำให้เกิดความ เป็นไปได้อย่างเป็นอนันต์ในทางคณิตศาสตร์ (Michel Planat, 2015) แต่ใน ท้ายที่สุด 0 และ 1 ก็ยังต้องอาศัยสมภาวะการมีอยู่ของมิติพิเศษ ที่อนุญาตให้ 0 และ 1 เป็นสิ่งเดียวกันได้ หรือเรียกอีกอย่างว่าการซ้อนทับกันทางควอนตัม (Superposition)

การมีอยู่ของหลุมดำ ไม่เป็นไปตามกฎอนุรักษพลัง เปรียบเหมือนน้ำที่หายไปจากกระบอกน้ำในระบบปิดอย่างไม่มีต้นสายปลายเหตุ และในเวลาต่อมา สตีเฟน ฮอคิง เป็นผู้ที่ พิสูจน์ว่า หลุมดำสามารถระเหย และค่อยๆ หดตัวเล็กลงจนมีขนาดเท่ากับอนุภาคมูลฐาน และหายไปในที่สุด (Michio Kaku, 2005, Parallel worlds, (New York: Random House, Inc.) แต่ข้าพเจ้าไม่คิดเช่นนั้น เพราะหากหลุมดำหายไปตลอดกาล ข้อมูลต่างๆ หายไปตลอดกาลเท่ากับว่าเอนโทรปีของจักรวาลถูกละเมิด ข้าพเจ้ากลับคิดว่าหลุมดำไม่ได้หายไป ไหน การที่มวลของหลุมดำค่อย ๆ ลดลงและหายไป มันไม่ได้หายไป การ ที่สตีเฟนบอกว่าข้อมูลในหลุมดำจะ หายไป เหมือนการที่บอกว่าน้ำที่อยู่ในกระบอกปิดหายไป หรือบอกว่ามี ตัวเลขตัวหนึ่งหายไปจากระบบตัวเลข ซึ่งมันเป็นคำอธิบายที่ไม่สมเหตุสมผล แต่ข้าพเจ้าคิดว่าการหายไปของ หลุมดำอาจใช้การมีอยู่ของ Mobius strip หรือ Klein Bottle เพื่อนำมาใช้ในการอธิบายการหายไปของข้อมูลภายในหลุมดำ คุณสมบัติของโมเบียสคือหาเดินรอบแถบโมเบียสคุณสมบัติของสิ่งต่างๆ จะกลับทิศทาง หรือกลายเป็นสิ่งที่มีคุณสมบัติตรงกันข้าม เช่น ช้าย กลายเป็นขวา และในกรณีของสสาร (Material) จะกลับกลายเป็นออสสาร (Immaterial) หรือสิ่งนามธรรมได้ หลุมดำเป็นสภาวะคล้ายสภาวะเอกฐานที่ไม่ขึ้นกับกาลอวกาศ หรือโมเบียสจะมีอยู่จริงๆ ในหลุมดำ (หากคุณมีโอกาสนี้เข้าไปในหลุมดำอาจพบกับแถบโมเบียส เมื่อนั้นถ้ำรูปออกมาให้ ฉันดูด้วยละ) เนื่องจากพิจารณาสมบัติของความ เป็นคู่ หลุมดำคือวัตถุสสารที่มีมวลเป็นอนันต์ ดังนั้นออสสารจะต้องมีคุณสมบัติตรงข้ามนั้นคือความไม่มีมวลเป็นอนันต์ มีคุณสมบัติของการเป็นสนาม

รองรับสาร เป็นต้นกำเนิดของพลังงานมืด หรือสสารมืด และเป็นที่มาของ สนามอีก (Sean Carroll, 2015) อันเป็นอนุภาคมูลฐานของสสาร ดังนั้นสสารมีต่อมาจากการสลายตัว หรือกลับทิศทางของ หลุมดำบรรพกาล (Primordial black hole) และหลุมดำบรรพกาลก็เกิดมาจากการที่จักรวาลในยุค แรกเริ่มนั้นมีผิวขรุขระ เล็กน้อยเหมือนเปลือกนัต ไม่ได้ราบเรียบเสมอกันหมด นี่เป็นประวัติศาสตร์ จริงของจักรวาลที่เป็นไปได้มากที่สุด (สตีเฟน ฮอว์กิง, 2003) นี่อาจเป็นสิ่งยืนยันได้ว่าสสาร กับอ สสารเป็น สิ่งเดียวกันสามารถแทนที่ซึ่งกันและกันได้และเราไม่สามารถแยกแยะมันออกจากกันได้

ทฤษฎีกำเนิดจักรวาลที่ใช้หลักการทางควอนตัมอิงอยู่กับหลักการที่ว่า หากอนุภาคไม่ถูกสังเกตมันจะ มีคุณสมบัติเป็นฟังก์ชันคลื่น หรือมีความน่าจะเป็นเมื่อมันไม่ถูกสังเกตมันจะไม่สามารถระบุตำแหน่ง และที่ตั้งได้ ดาราจักรของเราทั้งดาราจักร กำลังหมุนรอบใจกลางของดาราจักรเอง หากไม่มีอะไรหรือ ใครที่กำลังสังเกต ดาราจักรทั้งดาราจักร เราก็น่าจะไม่สามารถระบุตำแหน่ง และความเร็วซึ่งมีส่วน ของหน่วยเวลาของมันได้ พร้อมกัน แต่ในทางปฏิบัติเรากลับพบว่าเราสามารถระบุตำแหน่ง และ ความเร็วของสุริยะจักรวาลที่กำลังหมุน อยู่รอบใจกลางดาราจักรทางช้างเผือก ที่ก็เป็นเพียงส่วนเล็กๆ ของดาราจักร ที่กำลังอาศัยอยู่ในเอกภพนี้

หากมองในกรอบของเอกภพระบบสุริยะจักรวาลของเราเป็นเพียงจุดเล็ก ๆ เหมือนกับที่ อิเล็กตรอนเป็นเพียงจุดเล็กๆ ของอะตอมและสิ่งเล็กๆ ย่อมมีคุณสมบัติทางควอนตัมที่สามารถ ประพฤติตัวอยู่ในรูปของฟังก์ชันคลื่นตาม หลักการความไม่แน่นอนของไฮเซนเบิร์ก ที่ไม่สามารถระบุ ตำแหน่งและความเร็วได้พร้อมกัน แล้วทำไมเราถึง สามารถวัดตำแหน่ง และความเร็วของมันได้หาก ว่าภายในเอกภพ หรือจักรวาลนี้ไม่ใช่สิ่งมีชีวิตด้วยตัวของมัน เองที่กำลังสังเกตตัวมันเองอยู่ ผลลัพธ์ที่ ควรจะได้คือ เราไม่น่าจะสังเกต หรือวัดค่าตำแหน่ง และความเร็วของ สิ่งต่างๆ ในเอกภพได้อย่าง ถูกต้องและแม่นยำ และสามารถติดตาม หรือคาดการณ์ หรือทำนายวิถีวงโคจรของ มันในอนาคตได้ เพราะเราจะไม่รู้ว่าเกิดอะไรขึ้นระหว่างที่วัตถุอวกาศไม่ถูกสังเกตได้เลย (ตามนิยามความ คลุมเครือ ทางควอนตัม) เว้นเสียแต่ว่า จะมีอะไรคอยสังเกตอวกาศอยู่ตลอดเวลา ทำให้มันยังคงสถานะของ ความเป็นกาลอวกาศที่สามารถระบุตำแหน่ง และความเร็วพร้อมๆ กันได้ตลอดเวลา แสดงว่าจักรวาล ด้วยตัวของมันเองก็คือสิ่งมีชีวิตหนึ่ง เพราะสสารจะเป็นเพียง ข้อมูลของความน่าจะเป็น และจะโผล่ ปรากฏ หรือสามารถตรวจวัดได้ก็ต่อเมื่อถูกสังเกต (Michio Kaku, 2005) การที่จักรวาลของเราโผล่ ปรากฏด้วยการเกิดขึ้นของบิกแบงจะเป็นไปไม่ได้เลยหากมันไม่ถูกสังเกตจากอะไรสักอย่าง ดังนั้นอาจ อนุมานได้ว่าจักรวาลมีชีวิต หรือถูกสังเกต จากสิ่งมีชีวิตอื่น เป็นผลให้จักรวาลโผล่ปรากฏเป็น ปรากฏการณ์บิกแบง อาจมีผู้แย้งว่าคุณสมบัติทางควอนตัม หรือความคลุมเครือทางควอนตัมนั้นเป็น ทฤษฎีระดับจุลภาค สามารถใช้ได้แต่เพียงกับอนุภาคขนาดเล็กเช่นอะตอม ไม่อาจใช้ได้กับทฤษฎีมหา ภาคที่อธิบายของที่มีขนาด ใหญ่ ดังนั้นอาจมีผู้แย้งว่าข้ออ้างของข้าพเจ้าเหลวไหล แต่ขอให้พิจารณา ต่ออีกนิดว่าหากมองในสเกลของเอกภพทั้งเอกภพ สุริยะจักรวาลอาจมีขนาดเล็กยิ่งกว่าอะตอม



เหตุใดสภาวะความเป็นฟังก์ชันคลื่นของความคลุมเครือจึงไม่เกิดขึ้นทั่วทั้งเอกภพที่มีจักรวาลต่างๆ เป็นส่วนเล็กน้อยยิ่งกว่าอะตอมเมื่อเทียบอัตราส่วน ระหว่างขนาดของจักรวาลกับขนาดของเอกภพแล้วนั้น มันก็ควรจะเป็นฟังก์ชันคลื่นที่ขึ้นอยู่กับหลักการความ ไม่แน่นอน แต่ในทางประจักษ์กลับพบว่าเราสามารถทำนายวิถีวงโคจรของเทหวัตถุบนท้องฟ้าอย่างแม่นยำ แสดงว่ามีเหตุปัจจัยบางอย่างที่ทำให้จักรวาลยังคงสามารถระบุตำแหน่งกาลอวกาศของวัตถุได้อย่างแน่นอน จากการคำนวณวิถีวงโคจร

การที่วัตถุระดับมหภาคที่เป็นมหภาคเมื่อเทียบกับขนาดของโลก และมนุษย์ แต่ เป็นเพียงอนุภาคขนาดเล็กเมื่อเทียบกับขนาดของเอกภพ แต่กลับไม่แสดงคุณสมบัติของฟังก์ชันคลื่น ซึ่งตามนิยามจะไม่สามารถระบุตำแหน่งและความเร็วได้พร้อมกัน การสูญเสียคุณสมบัติความคลุมเครือทางควอนตัม และดำรงตัวในมิติของกาลอวกาศของอนุภาคในระดับมหภาคนี้อาจเป็นผลมาจากการถูกสังเกตอยู่ ตลอดเวลา และเนื่องจากมิติกาลและอวกาศอาจถูกล้อมด้วยมิติพิเศษที่ไม่ขึ้นกับกาลอวกาศ ย่อมไม่มีสิ่งอื่น นอกเหนือระบบที่จะสังเกตมิติของกาลอวกาศนอกเสียจากตัวของมันเอง เราไม่สามารถแยกสสารออกจากออสสารได้ นี่หมายความว่าจักรวาลนี้ย่อมมีชีวิตด้วยตัวของมันเอง และเราก็เป็นส่วนหนึ่งของสิ่งมีชีวิตนั้น ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าจักรวาลนี้มีชีวิต เพราะจุดกำเนิดของมันเกิดจาก ณ สภาวะเอกฐาน ที่อาศัยการมีอยู่ของสภาวะความคลุมเครือทางควอนตัมในการเกิดปรากฏจากการถดถอยทางควอนตัม และในการไหลเวียนของสสารกับออสสาร ก็จำเป็นต้องอาศัยการมีอยู่ของหลุมดำที่ตัวมันเองอยู่ในสภาวะเดียวกับสภาวะเอกฐานที่ไม่ขึ้นอยู่กับกาลและอวกาศ ที่ยอมให้เกิดสภาวะความคลุมเครือทางควอนตัม และทำให้สสารสามารถควบแน่นเป็นหลุมดำเพื่อกลายเป็นออสสาร และออสสารที่อยู่ในรูปของสนามพลังงาน สามารถควบแน่นกลายเป็นสสารได้ ทำให้เกิดการไหลเวียนภายในระบบที่สามารถจัดการตนเองได้ ก็คือ กระบวนการจัดการตนเองของจักรวาล (Self-organization) เหมือนกับที่สิ่งมีชีวิตอื่นๆ เป็น คือมีคุณสมบัติ ของการรักษาสมดุล หรือทำให้ระบบภายในของตนเองคงที่ อันเป็นคุณสมบัติที่เด่นชัดของการตระหนักรู้ใน ตนเองที่สุดท้ายแล้วก็คือคุณสมบัติของสิ่งมีชีวิตในทฤษฎีโกอา และสิ่งที่จักรวาลทำก็คือการพยายามดำรงไว้ซึ่งการมีอยู่ของตัวมันเองผ่านการรักษาเอนโทรปีในระบบจากการผลิตซ้ำอนุภาคเสมือนอยู่ตลอดเวลา ด้วยเหตุที่ เอนโทรปีไม่สามารถลดลงได้ และในทางกลับกันเพิ่มขึ้นอยู่เสมอทำให้ลูกศรเวลาไม่ได้ทิศทางเดียวนั้นคือจากอดีต สู่อนาคต

เราอาจไม่สามารถตรวจจับสนามพลังงานของออสสารได้โดยใช้เครื่องมือตรวจวัดโดยตรง แต่เราสามารถสังเกตเห็นอิทธิพลของมันที่กระทำต่อการรับรู้ต่อเวลาของเรา ที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการ เจริญเติบโต หรือเสื่อมสลายของสิ่งมีชีวิต หรืออาจรวมถึงการผูกพันของวัตถุธาตุที่สัมพันธ์กับอัตราเร็วของวัตถุที่ กำลังเคลื่อนที่ทำให้เกิดแผ่ประหลาดในการทดลองทางความคิด นี่อาจจะเป็นวิธีการวัดสนามพลังงานของ ออสสารได้โดยอ้อม และเราไม่สามารถแยกแยะสิ่งที่เป็นามธรรมออก

จากสิ่งที่เป็นรูปธรรมได้ดังที่หลักการ ทดลองทางควอนตัมบอกเราว่า เราไม่สามารถแยกสิ่งที่ถูกสังเกตกับผู้สังเกตออกจากกันได้เลย ทั้งสองต่างเป็นส่วนหนึ่งของการทดลอง และทั้งสองต่างต้องอิงอาศัยกันและกันในการปรากฏขึ้น

ในท้ายที่สุดบทความนี้อาจจะไม่ได้ปฏิเสธการมีอยู่ของพระเจ้า เพราะหากจักรวาลนี้มีจิต (อัสสาร) ของ มันเองนั่นหมายความว่าจักรวาลเป็นพระเจ้าด้วยตัวของมันเอง และเรา (มนุษย์) เป็นส่วนหนึ่งของพระเจ้า แต่นั่นไม่ได้หมายความว่าเราไม่มีเจตจำนงเสรี ในทางกลับกันบทความนี้อาจเป็นที่ยืนยันว่าเรามีเจตจำนงเสรีเหนือ การครอบงำของจักรวาล เพราะเรามีส่วนในการกำหนดอดีตของจักรวาลผ่านการสังเกต และตัดสินใจกระทำ การอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยตัวของเราเอง ผลลัพธ์ที่ได้คือการวิวัฒนาการของจักรวาลและมันไม่ได้เกิดขึ้นมาจากการสุ่ม หรือความบังเอิญ แต่เป็นการถอดรหัสจากสถานะความคลุมเคลือทางควอนตัม อันมีส่วนคล้ายกับ ผู้ออกแบบที่ยิ่งใหญ่ (Grand design) หรือ การมีแบบแผน (Plan) ที่เชื่อว่าการมีอยู่ของค่าคงที่จักรวาลอัน เหมาะสมนั้น ไม่ใช่เหตุบังเอิญ แต่บอกเป็นนัยว่าเป็นการออกแบบของอะไรบางอย่าง (Michio Kaku, 2005) แต่อะไรบางอย่างที่มีคุณสมบัติของการมีอยู่ไม่อาจเกิดขึ้นได้ก่อน กำเนิดบิกแบง ข้าพเจ้าเห็นว่าสิ่งที่เรียกว่าแบบแผนจะเกิดขึ้นไม่ได้หากไม่มีสถานะทางควอนตัม ที่ไม่ขึ้นกับกาล และอวกาศ และทำให้การกำเนิดจักรวาลมีความเป็นไปได้ และเนื่องจากจักรวาลเป็นแบบแผน มีวัตถุมวลบวกอยู่น้อยนิด สิ่งที่จะเกิดขึ้นกับจักรวาลก็คือมันจะ ค่อยๆ จางหายไป แต่ในขณะเดียวกันความยุ่งเหยิง (เอนโทรปี) ในระบบจะไม่หายไป ข้อมูลจะยังคงเท่าเดิมจากการสร้างอนุภาคเสมือน เพื่อดำรงไว้ซึ่งการมีอยู่ของจักรวาลเอง หรือความคงที่ของระบบจัดการตนเอง และกรณีที่เราวิ่งตามความเร็วแสงไม่ได้เพราะแสงด้วยตัวของมันเองเป็นได้ทั้งคลื่น และอนุภาคไม่ขึ้นกับกาล และ อวกาศแต่สสารและพลังงานที่ใช้ในการเร่งความเร็วลดลงทุกขณะจากปรากฏการณ์เรดชิฟ แต่เอนโทรปียังคง เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องจากการทดแทนเนื้อสารของอนุภาคเสมือน ทำให้ผู้สังเกตไม่รู้สึกรู้ว่ามีความเร็วในระบบ กำลังสูญหายไป

ดังนั้นยานอวกาศลำเดิมที่เคลื่อนที่ด้วยความเร่ง ด้วยพลังงานค่าหนึ่ง โดยแท้จริงแล้วพลังงานค่อยๆ หดหายไป แต่เอนโทรปียังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และเนื่องจากเอนโทรปีสัมพันธ์โดยตรงต่อมวลของ วัตถุ ทำให้มวลของยานเพิ่มขึ้นจากการเร่งความเร็ว เราจึงตรวจวัดพลังงานที่หายไปจากระบบไม่ได้ แต่ตรวจวัด มวลที่เพิ่มขึ้นได้เมื่อเร่งความเร็ว และต้องใช้พลังงานเพิ่มขึ้นเป็นอนันต์เพื่อให้วัตถุยังคงมีความเร่งต่อไป

บทสรุป

การอธิบายการกำเนิดจักรวาลของแนวคิด Creation และ Evolution ไม่สมเหตุสมผล เพราะ 1. การใช้วิธีคิดของทั้งสองทฤษฎีต่างคิดอยู่บนฐานที่ว่าบางสิ่งเป็นเนื้อแท้ที่ดำรงอยู่ได้ด้วยตัวของมันเอง นักวิทยาศาสตร์มองว่าสสารคือเนื้อแท้ ส่วนนักเทววิทยามองว่าสสารคือเนื้อแท้ เมื่อ



ทฤษฎีทั้งสองต่างอ้างถึง ความจริงแท้เพียงหนึ่งเดียว นักวิทยาศาสตร์เชื่อว่าความรู้สึกในสิ่งมีชีวิตเกิดจากการก่อตัวที่ซับซ้อนของสสาร ในสมองจนนำมาสู่การเกิดขึ้นของความรู้สึก การรับรู้ที่เป็นนามธรรม หรือออสสาร ทำให้มนุษย์ต่างจาก สิ่งแวดล้อมภายนอกรวมทั้งจักรวาล นักเทววิทยาเชื่อว่าสสารคือผู้ให้กำเนิดสสาร จักรวาล และมนุษย์ที่มีความ พิเศษกว่าสสารเพราะว่าพระเจ้าใส่จิต (นามธรรม ออสสาร) เข้ามาในรูปปั้นมนุษย์ทำให้มนุษย์แตกต่างจากสิ่งอื่น แต่การทดลองทางความคิดเรื่องแฝดประหลาดของไอน์สไตน์ได้แสดงให้เห็นว่าความรู้สึก หรือการรับรู้ได้ถึง เวลา หรือแม้แต่การเจริญเติบโตของมนุษย์สัมพันธ์กับอัตราเร็วของยานที่วิ่งไปในที่ว่างในอวกาศที่ไม่เพียงแต่ ทำให้เวลาเดินช้าลงแต่รวมถึงการรับรู้หรือความรู้สึกได้ถึงเวลาของมนุษย์ก็ช้าลงไปด้วย แสดงให้เห็นว่าอวกาศไม่ได้มีเฉพาะสสารพลังงาน แต่ยังรวมถึงการมีออสสารเช่นเดียวกับมนุษย์และ มนุษย์เป็นสิ่งเดียวกันอย่างแยก ออกจากกันไม่ได้กับจักรวาล หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าทั้งจักรวาล และ มนุษย์ มีองค์ประกอบของทั้งสสาร และออสสารเหมือนกัน หรืออีกนัยหนึ่งคือทั้งสสารและออสสารคือสิ่งเดียวกัน

2. จักรวาลรักษาสมดุลตามกฎหมาย อนุรักษ์สสารพลังงาน และเอนโทรปีของมันเพิ่มขึ้นอยู่เสมอเช่นเดียวกับที่ในสิ่งมีชีวิตรักษากฎในร่างกาย หรือสมดุลในร่างกาย อันเป็นคุณสมบัติของสิ่งมีชีวิต จากข้อเท็จจริงที่นักวิทยาศาสตร์กล่าวว่าข้อมูลทั้งหมด หายไปในหลุมดำ หากคิดตามหลักเหตุผลทั่วไปแล้วนั้นหมายความว่าสสารในระบบกำลังหายไป ความยุ่งเหยิง ในระบบก็ควรจะลดลง ไม่ใช่เพิ่มขึ้น ดังนั้นเราควรจะเห็นแก้วนํ้าที่แตกกลายเป็นแก้วนํ้าที่สมบูรณ์ หรือ ควรจะ เห็นคนตายกลายเป็นคนแก่กลายเป็นเด็ก และหายไปจากการกลายเป็นอสุจิ และไข่ แต่ในความเป็นจริงแล้วความยุ่งเหยิงในระบบเพิ่มขึ้น ทำให้เวลาเดินจากอดีตสู่ออนาคต (ลูกศรเวลา) ดังนั้นสสารอาจไม่ได้หายไปจาก ระบบจากการที่มันหลุดเข้าไปหลุมดำ แต่มีการสร้างอนุภาคเสมือนขึ้นมาทดแทนทำให้ข้อมูลไม่สูญหายไปไหน และเอนโทรปีเพิ่มขึ้นอย่างสมำเสมอ นำมาสู่ลูกศรเวลาที่มีทิศทางไปข้างหน้าจากการเพิ่มขึ้นของความยุ่งเหยิง ในระบบ จากคุณสมบัติของการรักษาสมดุลนี้ เป็นคุณสมบัติเดียวกับสิ่งมีชีวิตดังนั้นอาจสรุปได้ว่าจักรวาลเป็น สิ่งมีชีวิตที่มีทั้งคุณสมบัติของสสาร และ ออสสารในตัวของมันเอง เช่นเดียวกับมนุษย์

เอกสารอ้างอิง

- สติเฟน ฮอว์กิง. (2534). *ประวัติย่อของเวลา*. นิพนธ์ ทรายเพชร ผู้แปล. กรุงเทพฯ: Global brain publication.
- สติเฟน ฮอว์กิง. (2003). *จักรวาลในเปลือกนัท*. ดร.ชัยวัฒน์ คุประตกุล ผู้แปล. กรุงเทพฯ: BearPublishing Co.,Ltd.
- Sean Carroll. (2015). *The Particle at the End of the Universe (อนุภาคสุดขอบจักรวาล)*. เอียร์ลิน เลียมสุวรรณ ผู้แปล. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มติชน.

- Michel Cabanac. (2017). *Cosmology Science, MA. Consciousness and the Universe*. United Kingdom: Cambridge Cosmology Science Publishers.
- Michel Planat. (2015). *It from bit or bit from it. Switzerland*. Springer International Publishing.
- Lee Smolin. (2006). *The trouble with Physics*. New York: Houghton Mifflin Company.
- Michio Kaku. (2005). *Parallel worlds*. New York: Random House, Inc.
- George Gano. (1961). *One two three ... infinity*. New York: The Viking press, Inc.
- Aristotle. (1998). *Aristotle Metaphysics*. Translated by Hugh lawson-tancred. London: Pengum book.
- Fritjof Capra. (2013). *Tao of physics*. Boston: Shambhala boston.
- Gary Zukav. (1980). *The Dancing Wu Li Masters*. New York: Bantam new age book.
- A.F.Chalmers. (1999). *What is this thing called Science?*. United States of America: Hackett Publishing Company.
- Peter Woit. (2006). *Not even wrong*. London: Jonathan Cape.





กล่อมเหเนา: วิถีชุมชนและความเชื่อของคนทำเหเนาบ้านคลองบ่อแสน

Ton Nao Lullaby: The Community Way and Belief of Ban Khlong Bor Saen Villagers

¹บุญชัย เมฆแก้ว

Boonchat Mekkaeo

²รัชชัย จิตวารินทร์

Tawatchai Jitwarin

วิทยาลัยชุมชนพังงา

Phang Nga Community College

¹Corresponding Author, E-mail: jaanchat@gmail.com, t_jitwarin@hotmail.com

Received June 9, 2023; Revised June 29, 2023; Accepted: June 30, 2023



บทคัดย่อ

ต้นเหเนา เป็นคำเรียกของคนในพื้นที่ มีอิทธิพลการใช้ภาษามากับการนับถือศาสนาพร้อมกับการย้ายถิ่นฐาน ลักษณะคล้ายปาล์ม แตกต่างจากพืชพันธุ์ชนิดอื่น คือ ก้านช่อดอกและก้านช่อลูกแยกจากกัน คนทำเหเนาบ้านคลองบ่อแสนตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันใช้ประโยชน์จากต้นเหเนาเกือบทุกส่วนจากการศึกษาเกี่ยวกับคุณค่าของต้นเหเนา พบว่า 1.ด้านการประกอบอาชีพ ชาวบ้านใช้ภูมิปัญญานำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ เช่น น้ำหวาน น้ำตาลเหลว น้ำตาลแว่น เป็นต้น 2.ด้านศิลปหัตถกรรมและสิ่งทอ นำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ เช่น ก้านใบทำเครื่องจักสาน ใบเย็บเป็นตับจาก ก้านช่อดอกและก้านช่อลูกทำเชือกและเฟอร์นิเจอร์ ปัจจุบัน ก้านช่อดอกนำมาแยกเป็นเส้นด้ายใช้ในการทอและตัดเย็บ และ 3.ด้านการท่องเที่ยวและแหล่งเรียนรู้ ต้นเหเนาเป็นที่รู้จักและสนใจอย่างแพร่หลายผ่านสื่อช่องต่างๆ ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากทั้งภาครัฐและเอกชน มีการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจนกลายเป็นแหล่งเรียนรู้และสถานที่ท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พื้นที่ของตำบลบางเตยและตำบลบ่อแสน นอกจากนี้ การปรากฏของความเชื่อและกุศโลบายผ่านสังคมเกษตรกรรมจากฐานสู่ฐานบนวิถีชุมชนของคนทำเหเนาบ้านคลองบ่อแสน เป็นการแสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญา ความสนุกสนานในการทำงาน แม้ว่าความเชื่อในการร้องเพลงกล่อมเหเนาจะไม่ปรากฏให้เห็นชัดเจน เนื่องจากปัจจัย



การเปลี่ยนแปลงของสังคมและชาดการรวบรวมองค์ความรู้ แต่รูปแบบการแต่งกายของคนทำเหมายังปรากฏให้เห็นบนวิถีชุมชนบ้านคลองบ่อแสนตราบทุกวันนี้

คำสำคัญ: กล่อมเหณา; วิถีชุมชน; ความเชื่อ

Abstract

Ton Nao is a well-known name among local people and the influence of the use of language that comes with religion along with immigration. Ton Nao is a perennial plant that looks like a palm and has a strange appearance from other plants, namely, the peduncle stalk and the fruit stalk are separated from each other. From the past to the present, Ban Khlong Bor Saen villagers have utilized almost every part of Ton Nao in many ways. From the study of the values of Ton Nao, it was found that 1) the occupational value: Villagers have been working and making use of Ton Nao through wisdom by processing them into products, such as nectar, syrup, palm sugar, etc., 2) the value of handicrafts and textiles. To be processed into products such as the stems are used to make wickerwork, the leaves are sewn into the thatch, brooms or brushes, and the peduncle stalks and the fruit stalks are used to make ropes and furniture. Especially the current peduncle stalks can be separated into threads for weaving and sewing, and 3) the value of tourism and learning resources: Ton Nao is now widely known and interested through various media channels. It has been promoted and supported by both public and private sectors. Community enterprise group has been established to become learning center and tourist attractions, especially the areas of Bang Toei and Bor Saen Sub-district. In addition, the belief and ideology based on the agricultural society from generation to generation on the community way of the villagers of Ban Khlong Bor Saen point to wisdom and fun at work. Although the belief in singing lullaby has no more evident, due to the changing factors of society and lack of knowledge, but the dress style of villagers can be seen on the way of Ban Khlong Bo Saen community.

Keyword: Ton Nao lullaby; Community Way; Belief



บทนำ

วิถีชีวิตของมนุษย์นั้นมาจากการปรับชีวิตให้เข้ากับสภาพแวดล้อมเพื่อให้มีความเป็นอยู่ที่ดี และรวมไปถึงสังคมที่ดีอีกด้วยโดยนำไปใช้ในการพัฒนาตนเองและสังคมทำให้ครอบครัวมีความสุขและเป็นชุมชนที่เข้มแข็งอีกด้วยคุณภาพชีวิตของบุคคลที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับสังคมโดยไม่เป็นภาระสังคมเป็นชีวิตที่สมบูรณ์มีความสุขทั้งร่างกายและจิตใจ พระมหาบุญล้อม ปุณิกาโม (เตียเป็น), พระมหาวิริษณ์ วรินโท (อินทะโพธิ์) และธวัช หอมทวนลม, 2566) ทั้งนี้วิถีชีวิตที่ดำเนินไปนั้นเกี่ยวข้องกับจิตใจในแง่ของความเชื่อที่มีต่อประวัติศาสตร์ของตนเองในแต่ละถิ่นฐานที่อยู่

บ้านคลองบ่อแสน ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอบ้านลาด ห่างจากที่ว่าการอำเภอบ้านลาดประมาณ 9 กิโลเมตร มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานถึง 200 ปี ประชาชนที่มาอาศัยอยู่ในตำบลย้ายมาจากจังหวัดตรังและเมืองไทรบุรี ประเทศมาเลเซีย ตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณชายฝั่งทะเลรอบๆ บ่อน้ำแห่งหนึ่งซึ่งมีคนไปใช้น้ำหลายแสนคนและใช้ได้ตลอดทั้งปี คลองบ่อแสนมีลักษณะเป็นคลองไหลผ่านกลางหมู่บ้าน ในอดีตมีชื่อว่า บ้านเหนือคลอง เมื่อถึงฤดูแล้งมีคนในหมู่บ้านและละแวกใกล้เคียงมาใช้น้ำ คลองบ่อแสนเป็นจำนวนมาก จากที่เรียกว่าบ้านเหนือคลองได้กลายมาเป็น “คลองบ่อแสน” บ้านคลองบ่อแสน เป็นชุมชนที่มีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติสะท้อนถึงจุดเด่นทางด้านภูมิศาสตร์ที่มีความอุดมสมบูรณ์ทั้งภูเขา ถ้ำ ลำธาร และน้ำตก เป็นเหมือนเพชรเม็ดงามที่ซ่อนความสวยงามทางธรรมชาติ ของอำเภอบ้านลาด จังหวัดพังงา มีต้นชก หรือต้นเหินา อันเป็นมรดกทางธรรมชาติที่เป็นพืชในบ้านคลองบ่อแสนขึ้นเองตามธรรมชาติ (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดพังงา, ม.ป.ป.)

ต้นเหินา หรือ ต้นชก เป็นคำเรียกขานตามบริบทของคนในพื้นที่และอิทธิพลการใช้ภาษาที่มากับการนับถือศาสนา คำว่า “ต้นเหินา” หรือ “ต้นอิเหนา” เป็นภาษาเรียกของชาวไทยมุสลิม ส่วนคำว่า “ต้นชก” เป็นภาษาเรียกของชาวไทยพุทธ พื้นที่การทำเหินาปัจจุบันมีอยู่ 2 จังหวัด คือ พังงาและกระบี่ โดยในจังหวัดพังงาจะพบได้บริเวณอำเภอมะนัง ประกอบด้วยตำบลบางเตยและตำบลถ้ำน้ำผุด บริเวณอำเภอบ้านลาด ประกอบด้วยตำบลบ่อแสนและตำบลถ้ำทองหลาง ส่วนในจังหวัดกระบี่จะมีบริเวณอำเภออ่าวลึก แต่พบได้ค่อนข้างน้อยมาก ต้นเหินาเป็นพืชยืนต้นมีลักษณะคล้ายปาล์ม และเป็นพืชที่ทนต่อสภาพดินฟ้าอากาศเป็นอย่างดี เจริญเติบโตได้ดีกับทุกสถานที่ไม่ว่าจะเป็นที่ลุ่มต่ำ ที่ชุ่มน้ำ ที่ราบ ที่เนินเขา โขดหิน หุบเหว หรือผาชัน ทนต่อสภาพแห้งแล้งได้เป็นอย่างดี อายุของต้นเหินาโดยปกติประมาณ 40-45 ปี ขนาดความสูงประมาณ 20-25 เมตร ความยาวใบประมาณ 3 เมตร มีรกตามกาบใบหนาแน่น ลูกมีลักษณะคล้ายลูกตาลขนาดจิ๋ว ออกผลเป็นทะลาย เนื้อภายในมีเมล็ด 3 เมล็ด (กองการศึกษาเทศบาลตำบลบางเตย, 2560) แต่สำหรับต้นเหินาที่มีความสมบูรณ์ จะออกลูกออกดอกในปีแรก อายุต้นประมาณ 25 ปี ความสูงประมาณ 25-30 เมตร เส้นผ่าศูนย์กลางของลำต้นประมาณ 60 เซนติเมตร ธรรมชาติของต้นเหินาก่อนจะออกลูกหรือดอก ต้องหยุดการเจริญเติบโตของลำต้นก่อน คือ ต้นเหินาจะไม่สูง ไม่แตกกิ่งหรือใบ แต่ต้นเหินาจะแตกยอดหรือกิ่งคู่สุดท้าย ภาษา

พื้นบ้านเรียกว่า “แตกพัตคู่” ซึ่งเป็นการบ่งบอกให้รู้ว่าต้นเหนากำลังจะออกลูกและดอก โดยระยะเวลาการขึ้นเหนาหรือฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิตจากต้นเหนาใช้เวลาประมาณ 5 เดือน คือ ช่วงเดือนธันวาคม-เมษายน ซึ่งจะมีรอบการเก็บวันละ 2 รอบ รอบเช้าช่วงเวลาประมาณ 4.00-7.00 น. และส่วนรอบบ่ายช่วงเวลาประมาณ 16.00-18.00 น. กฎธรรมชาติของเหนา คือ ดอกเหนาแมลงไม่สามารถมาผสมเกสรให้เป็นลูกหรือผลได้ ทำได้แค่เพียงกินดื่มน้ำหวานในยามที่ดอกเหนาบานและร่วงโรยเท่านั้น ส่วนลูกเหนาเมื่อออกมาก็เป็นลูกได้โดยไม่ต้องอาศัยดอก เพราะก้านช่อดอกเหนากับก้านช่อลูกเหนาอยู่คนละก้านช่อกัน ซึ่งเป็นธรรมชาติที่แปลกต่างจากพืชพันธุ์ชนิดอื่นๆ ดอกเหนาจะบานและร่วงหมดภายใน 5-7 วัน จนเหลือเฉพาะเส้นของก้านดอก หรือภาษาพื้นบ้านเรียกว่า “นิ้วเหนา” ดอกเหนาออกมามีลำดับชั้น คือ ความสูงต่ำของก้านดอกหรือรวง จะออกมาเป็นคู่ส่วนใหญ่ ร่องลงมาคือสามช่อและห้าช่อและที่ออกมาเพียงช่อเดียว้น้อยมาก ซึ่งจะเรียกว่า “วงพีและวงน้อง” ซึ่งจะทิ้งระยะห่างกันประมาณ 10-15 วันในการออกดอก สำหรับประเภทของเหนา ประกอบด้วย 1. เหนาเมีย คือ เหนาที่ออกลูกก่อนถึงจะออกดอก 2. เหนาผู้ คือ เหนาที่ออกเฉพาะดอกอย่างเดียว ไม่มีการออกลูก ซึ่งพบน้อยมาก เหนาให้น้ำหวานประมาณ 5,000-6,000 ลิตร ต่อหนึ่งฤดูกาล โดยต้นเหนา 1 ต้น มี 1 ก้านช่อดอก ให้น้ำหวานประมาณ 35-40 ลิตร ต่อ 1 วัน ตลอดฤดูกาลเหนาจะให้น้ำตาลตอนกลางคืนในปริมาณที่มากกว่าตอนกลางวัน (สำรวย พละหงษ์, ม.ป.ป.) กระบวนการทำเหนายังคงมีความเชื่อว่า การร้องเพลงกล่อมเหนาในขณะไถเหนา เพื่อให้เหนาสาวพึงพอใจและจะให้น้ำตาลเหนาในปริมาณมาก รวมถึงความเชื่อเรื่องคนทำเหนาที่ไม่นิยมใส่เสื้อ อันเนื่องมาจากความหึงหวงของเหนาสาว

ด้วยเหตุนี้ ต้นเหนานอกจากเป็นพืชเศรษฐกิจแล้ว ยังเป็นเช่นเหมือนเพชรเม็ดงามที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชุมชนและความเชื่อของคนทำเหนาบ้านคลองบ่อแสนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและที่มีเรื่องเล่าความเชื่ออันเป็นเครื่องบ่งบอกให้เห็นถึงกุศโลบายและภูมิปัญญาได้เป็นอย่างดี จากประเด็นดังกล่าว ผู้เขียนจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสำคัญและคุณค่าของต้นเหนาผ่านวิถีชุมชนบนความเชื่อของคนทำเหนาบ้านคลองบ่อแสน

ความสำคัญและคุณค่าของต้นเหนา

ต้นเหนา หรือ ต้นชก (Arenga pinnata Werr) เป็นพืชยืนต้นวงศ์เดียวกับต้นปาล์ม เจริญเติบโตตามแนวภูเขาหิน มีลำต้นตรง เมื่อโตเต็มที่จะมีขนาดสูงประมาณ 20-25 เมตร ใบยาวคล้ายใบปาล์ม แต่ใหญ่และแข็งแรงกว่า ลำต้นและก้านช่อจะมีใยสีดำห่อหุ้ม เรียกว่า รกเหนา ต้นเหนาจะอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเนื่องจากผลแก่ที่ตกลงบนดินจะงอกขึ้นมาเองตามธรรมชาติ ซึ่งใช้เวลาประมาณ 25 ปีจึงจะเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ ส่วนประกอบของต้นเหนาที่นำมาใช้ประโยชน์ เช่น ก้านช่อดอก ก้านช่อผล รกเหนา ยอดเหนา ทางและใบเหนา จากแนวทางการศึกษาความสำคัญและคุณค่า



ของต้นเหินที่มีต่อวิถีชุมชนของคนบ่อแสนตามแนวทางของอรอนงค์ เฌิบแหลม (2561) พบว่า 1. คุณค่าด้านการประกอบอาชีพ ปัจจุบันอาชีพการทำเหินมีพื้นที่การทำเหิน 2 จังหวัด คือ พังงาและกระบี่ โดยในจังหวัดพังงาพบเห็นได้ใน 2 อำเภอ คือ อำเภอเมือง ประกอบด้วยตำบลบางเตยและถ้ำน้ำผุด และอำเภอทับปุด ประกอบด้วยตำบลถ้ำทองหลางและบ่อแสน ชาวบ้านได้ใช้ภูมิปัญญาในการประกอบอาชีพผ่านการใช้ประโยชน์จากต้นเหิน เพื่อเลี้ยงชีพตนเองและครอบครัวมาหลายชั่วอายุคน โดยนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ เช่น น้ำหวานเหิน น้ำตาลเหลว น้ำตาลแว่น น้ำตาลผง ลูกชกลอยแก้ว ลูกชกในน้ำเชื่อม ซอสลูกชก ลูกชกแช่อิ่มแห้ง ทาร์ตลูกชก ตะโก้ลูกชก แยมลูกชก เป็นต้น (สุวิทย์ ผลงาม และคณะ, 2561) 2. คุณค่าด้านศิลปหัตถกรรมและสิ่งทอ ต้นเหินมีประโยชน์มากมายซึ่งสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ตั้งแต่ใบ รกชก ก้านช่อดอกและผล คนทำเหินานิยมนำมาใช้ในการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ด้วยต้นทุนทางภูมิปัญญา เช่น ทางเหินนำมาทำเฟอร์นิเจอร์ ก้านใบนำมาทำเครื่องจักสาน ใบนำมาเย็บเป็นตับจาก รกชกทำไม้กวาดหรือแปรง ก้านดอกและผลนำมาทำเชือกและเฟอร์นิเจอร์ โดยเฉพาะก้านช่อดอกปัจจุบัน สามารถนำก้านดอกมากแยกเป็นเส้นด้ายเพื่อใช้ในการทอและนำมาตัดเย็บเป็นกระเป๋าและเครื่องประดับต่างๆ ดังเห็นได้จากคำประพันธ์ของ บุญซุช เมฆแก้ว

“ต้นชก”

นามต้นชกพืชถิ่นดินพังงา

สูงตระหง่านเสียดฟ้าบนผาหลวง

มีทั้งดอกออกทั้งลูกคนละวง

ย้อยเป็นช่อห่อเป็นพวงมหัศจรรย์

น้ำในวงปาดมาทำตาลชก

ลูกที่ตกทำของหวานปานเสกสรร

ลอยน้ำเชื่อมดั่งมุกอันดามัน

ส่วนรกก้นถักทอเป็นสายใย

อีกใบเล่านำมาแทนผ้าจาก

คุณประโยชน์มีมากนับไฉน

เฉกเช่นเพชรเม็ดงามคอยเจียรนัย

มีตาขุดดินทั่วไปในพังงาฯ (บุญซุช เมฆแก้ว, 2563)

และ 3. คุณค่าด้านการท่องเที่ยวและแหล่งเรียนรู้ ปัจจุบันต้นเหินได้เป็นที่รู้จักและสนใจอย่างแพร่หลายผ่านการนำเสนอและสื่อช่องทางต่างๆ ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนผ่านองค์กรหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน มีการจัดและจัดตั้งเป็นกลุ่มหรือวิสาหกิจชุมชนจนกลายเป็นแหล่งเรียนรู้และสถานที่ท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ของตำบลบางเตยและตำบลบ่อแสน ซึ่งเปิด

โอกาสให้ผู้สนใจเข้าไปศึกษาวิถีชุมชนของคนท่าเหเนาและร่วมเรียนรู้การแปรรูปผลิตภัณฑ์ต่างๆ จากต้นเหเนา

วิถีชุมชนกับต้นเหเนา

วิถีชุมชนของคนท่าเหเนาบ้านคลองบ่อแสนกับต้นเหเนายังคงทิ้งร่องรอยของภูมิปัญญาและความเชื่อ เริ่มจากการสำรวจเบื้องต้นโดยไม่ต้องปิ่นต้นเพื่อดูดอกเหเนาโดยใช้หนังสือกึ่งให้โดนดอก ร่วงลงมา แล้วใช้มือขยี้ดูลักษณะของดอกหากพบว่าเป็นน้ำ แสดงว่าดอกมีความอ่อน ไม่เหมาะสมกับการปาดเพื่อรับน้ำตาลสด แต่หากว่าดอกที่ปิ่นนั้นมีแป้ง แสดงว่าก้านช่อนั้นพร้อมที่จะปาดเพื่อรองรับน้ำตาลสด ช่วงระยะเวลาในการปาดน้ำตาลสดในแต่ละฤดูกาลจะอยู่ในระหว่างเดือนธันวาคม-เมษายนของทุกปี “ไกวเหเนา” คือ กระบวนการตั้งต้นของการทำน้ำตาลเหเนา โดยเริ่มตั้งแต่ผูกแคไม้ไผ่เพื่อปิ่นขึ้นไปยังก้านช่อดอก ปอกกาบ (รกเหเนา) ที่คลุมก้านช่อดอกออก ผูกโยงวงของก้านช่อดอกด้วยเชือกเถาว์วัลย์เพื่อไม่ให้วงของก้านช่อดอกหักตอนตีหรือไกว จากนั้นทำการตีวงไล่จากโคนมาปลายและตีให้รอบ ประมาณร้อยครั้งในแต่ละรอบวัน ใช้เวลาประมาณ 15-20 นาที กระบวนการนี้จะทำต่อเนื่องกันเป็นเวลา 7-15 วัน หลังจากตีเสร็จแต่ละครั้งจะมีการไกววงเหเนาเพื่อให้วงนิ่มซึ่งสามารถทดสอบได้โดยการใช้นิ้วมือกดดูพื้นผิวด้านใน หลังจากนั้นใช้ปลายมีดเจาะรูด้านใต้วงเพื่อดูการหยดของน้ำตาล หากพบว่าน้ำน้ำตาลหยดออกมา ค่อยๆ ปาดผลที่งวงก้านช่อให้กว้างมากขึ้นแล้วปล่อยให้แห้งประมาณ 1-2 วัน ความหนาในการปาดแต่ละครั้งประมาณ 3-4 มิลลิเมตร การปาดและไกวเหเนาก็ยังคงทำอยู่แต่จำนวนครั้งลดลง เมื่อสังเกตและมั่นใจว่าสามารถตั้งวงก้านช่อดอกเพื่อปาดน้ำตาลได้ แต่หากคอยจนดอกบานหมดแล้วน้ำตาลยังไม่ไหล แสดงว่าวงก้านช่อดอกนั้นใช้ไม่ได้ การบังคับให้น้ำตาลไหลลงกระบอกคนท่าเหเนาใช้ใบไม้ (ใบตอง) ทำเป็นลิ้น น้ำตาลสดที่ได้แต่ละครั้งประมาณ 15-20 ลิตร วิถีชุมชนของคนบ่อแสนได้นำส่วนต่างๆ ของต้นเหเนามาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันและแปรรูปเพื่อสร้างรายได้ในแบบต่างๆ เช่น ผลนิยมนำมารับประทานทั้งในรูปแบบทำเป็นของหวานและของหวาน ใบและก้านใบนำมาทำจักสานและตัดเย็บถุงหลังคา กาบเหเนาหรือรกเหเนานำมาทำเป็นเสื่อกันฝน กรองน้ำตาล ใบขัดล้างกระทะหรือไม้กวาด ทางเหเนานำมาทำเฟอร์นิเจอร์ ยอดเหเนานำมาประกอบอาหาร ก้านช่อดอกปาดน้ำตาลเหเนานำมาแปรรูปในหลากหลายรูปแบบ เช่น น้ำตาลสด น้ำตาลแว่น น้ำตาลผง และขนมกาละแม ก้านช่อดอกแห้งนำมาทำเฟอร์นิเจอร์รวมถึงการนำมาใช้เป็นวัสดุแทนเชือกในการจูงสัตว์หรือทำคอก แต่ปัจจุบันพบว่า ก้านช่อดอกได้ถูกนำมาสกัดเป็นเส้นใยและพัฒนาเป็นผ้าทอเพื่อแปรรูปและยกระดับมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ (ธวัชชัย จิตวารินทร์ และคณะ, 2565) ช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เป็นแบบธุรกิจครัวเรือนในแบบดั้งเดิม ฝากขายในกลุ่มเครือข่ายและคนรู้จักผ่านสายสัมพันธ์แบบปากต่อปาก



ปัจจุบันมีหลายหน่วยงานทั้งของภาครัฐและเอกชนได้เข้าไปส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ช่องทางการขายแบบออนไลน์ในรูปแบบต่างๆ จนทำให้ต้นเหนาจากเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป

ความเชื่อของคนทำเหนา

ความเชื่อเป็นธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับมนุษย์และการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ มนุษย์เชื่อว่าเป็นการบังเกิดให้เกิดขึ้นจากอำนาจของเทวดา พระเจ้า หรือภูตผีปีศาจ ล้วนเป็นสิ่งที่มียุทธพิพจน์ต่อชีวิตหรือความเป็นอยู่ของมนุษย์ ลำดับวิวัฒนาการด้านความเชื่อของมนุษย์ เกิดจาก 1. ความเชื่อในธรรมชาติ ซึ่งเป็นความเชื่อระดับต่ำสุดของมนุษย์ มนุษย์เกิดมาสัมผัสโลก สิ่งที่มนุษย์ได้เห็น ได้สัมผัสก่อนสิ่งอื่น คือ ธรรมชาติรอบตัวมนุษย์เอง เช่น ความมืด ความสว่าง ความหนาว ความร้อน เป็นต้น มนุษย์เชื่อว่าธรรมชาติเหล่านั้นมีตัวตน มีอำนาจพิเศษและสามารถก่อให้เกิดคุณและโทษแก่มนุษย์ได้ มนุษย์จึงเกรงกลัวและกราบไหว้ 2. ความเชื่อในคติถือผีสาร เทวดา ความเชื่อในเรื่องวิญญาณและอำนาจลึกลับของสิ่งที่มองไม่เห็นเป็นความเชื่อแบบดั้งเดิม แต่อาจแตกต่างกันในรายละเอียด เช่น ความเชื่อในเรื่องผีสาร เจ้าที่เจ้าทางและเทพหรือเทวดาอารักษ์ ซึ่งถือกันว่าเป็นผีอารักษ์ประจำท้องถิ่น (Local Spirit) (ประคอง นิมนานเหมินทร์ และคณะ, ม.ป.ป.)

ความเชื่อดั้งเดิม

ความเชื่อดั้งเดิมของคนทำเหนาเชื่อว่า เหนามีสองลักษณะ คือ เหนาผู้กับเหนาเมีย เหนาที่นิยมปาดทำน้ำตาคือเหนาเมีย และเหนาเมียเองแบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1. เหนาสาว คือ เหนาที่เริ่มออกดอกและไม่เคยมีการเก็บหรือปาดน้ำตามาก่อน 2. เหนาแม่หม้าย คือ เหนาที่เคยปาดน้ำตาลแล้วกลับมาทำซ้ำ และ 3. เหนาแก่ คือ เหนาที่ปาดน้ำตาลติดต่อกันเป็นระยะเวลา 3 ปี โดยบรรยากาศของการไกวเหนาเต็มไปด้วยความสนุกสนานและร่าเริง ด้วยการผิวปากเป็นเพลงหรือขับร้องเพลงทำนองรอนเง้ง ปันตดา ทองศรีจันทร์ (ม.ป.ป.) ให้ความหมายเพิ่มเติมว่า รอนเง้ง เป็นการแสดงประเภทศิลปะการเต้นรำประกอบดนตรีของคนพื้นเมืองในแถบ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ตลอดจนเมืองต่างๆ ของมาเลเซียตอนเหนือ เช่น กะลันตัน ไทรบุรี ปาหัง ตรังกานู ล้วนเป็นที่นิยมเล่นกันทั่วไปรวมถึงอินโดนีเซีย อย่างที่ร้องกันว่า “ต้นเหนา ต้นเหนา มาแลไวยหนอ แลมบ้านเราแลนะ มาขึ้นต้นเหนา กินน้ำหวานเหนา...” (สมาน ยมโดย, 2566, 26 มกราคม) เพื่อให้เหนาสาวพึงพอใจและจะให้น้ำตาลเหนาในปริมาณที่มากตลอดฤดูกาล นอกจากความเชื่อเรื่องการร้องเพลงกล่อมเหนาแล้ว ก็ยังมีความเชื่อเรื่องการแต่งกายของคนทำเหนาตามความเชื่อของคนสมัยโบราณที่ไม่นิยมใส่เสื้อ เหตุเพราะเชื่อว่า คนทำเหนาต้องไม่แต่งตัวเรียบร้อยหรือให้สะอาดสะอ้าน เพราะต้นเหนาซึ่งเป็นเหนาเพศเมียจะเกิดความหึงหวง

ภาพการไกวเหนาและปาดเหนา



Cr. งานฝึกรบม วิทยาลัยชุมชนพังงา

ความเชื่อสมัยใหม่

คนทำเหનાสมัยใหม่เชื่อว่าการขับร้องเพลงขณะไกวเหนาจะทำให้เหนาเคลิบเคลิ้มและพึงพอใจเหมือนการกล่อมให้เด็กนอนและเหนาก็จะให้น้ำตาลในปริมาณมาก เป็นเพียงแค่กุศโลบายของคนโบราณ เพราะในความเป็นจริงการไกวเหนาในแต่ละรอบ ต้องไกวเป็นร้อยๆ ครั้ง กิจกรรมดังกล่าวต้องใช้เวลานาน อาจทำให้รู้สึกเบื่อหน่ายและขี้เกียจ คนทำเหนาจ์เลยผิวปากเป็นเพลงและนำการร้องเพลงแบบรณรงค์ซึ่งมีจังหวะสนุกสนานมาสร้างความรื่นเริงบันเทิงใจและเป็นการลดความเหนื่อยล้าได้ด้วย อีกทั้งเป็นเหมือนการส่งสัญญาณให้เพื่อนที่อยู่ข้างๆ ได้รับรู้ถึงความปลอดภัย

ความเชื่อเรื่องการแต่งกายของคนทำเหนาที่ไม่นิยมใส่เสื้อ เชื่อว่าต้องไม่แต่งตัวเรียบร้อย สะอาดสะอ้านหรือดูดี เพราะต้นเหนาซึ่งเป็นเหนาเพศเมียจะเกิดความหึงหวง ซึ่งเป็นอีกหนึ่งกุศโลบายของคนโบราณในการผูกเรื่อง เพียงเพราะในความเป็นจริงแล้วการปีนขึ้นไปเกาะหรือปอกเปลือก ก้านช่อดอกชก ปัญหาที่ต้องเจอ คือ มดที่มีพิษ ได้แก่ 1. มดคันร้อน เป็นมดตัวเล็กเมื่อโดนกัดจะมีอาการคันและบวม คนที่แพ้อาจจะต้องกินยาหรือทายาตามแผลที่โดนกัด 2. มดคันร้อน ขนาดตัวโตกว่ามดคันร้อน พิษของมดคันร้อนที่มากล้นมาก คือ การฉีเส้ตาทำให้ลืมตาไม่ได้และปวดแสบปวดร้อน และมดคันร้อนเข้าหู โดยคนทำเหนาแก้ปัญหาโดยการนำยาหรือสารเคมีฉีดพ่นขึ้นไปด้วย แต่ไม่เป็นที่นิยมของคนทำเหนามากนัก เพราะสารเคมีจะทำให้ก้านช่อดอกเหนาหรือวงเหนาแห้งเหี่ยว เเฉ และเป็นเชื้อโรคได้ และการไม่สวมเสื้อนับเป็นความปลอดภัยและความฉลาดของคนทำเหนา เพราะการที่มดจะกัด เข้าหู เข้าตาก็เป็นเรื่องยาก เพราะว่าเมื่อมดได้ขึ้นมาจากช่วงล่างจนถึงช่วงลำตัว คนทำเหนาจ์สามารถรับรู้และลูปปิดได้ก่อน

บทสรุป

การปรากฏของความเชื่อและกุศโลบายที่มีพื้นฐานผ่านสังคมเกษตรกรรมบนวิถีชุมชนของคนทำเหนา เป็นการแสดงออกซึ่งภูมิปัญญาและการผ่อนคลายความวิตกกังวลของมนุษย์ที่ยังคงมีความ



ต่อเนื่องกันมาตั้งแต่อดีตของคนทำเนา แม้ว่าความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการร้องเพลงกล่อมเนนาจะไม่ปรากฏให้เห็นชัดเจน ทว่าในปัจจุบันรูปแบบความเชื่อดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะและปัจจัยของสังคม แต่การไกวเนนาซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญในการทำเนารวมถึงรูปแบบการแต่งกายของคนทำเนาก็ยังคงปรากฏให้เห็นบนวิถีชุมชนของคนทำเนาบ้านคลองบ่อแสน

เอกสารอ้างอิง

- กองการศึกษาเทศบาลตำบลบางเตย. (2560). *การทำลูกขก ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลบางเตย อำเภอมะนัง จังหวัดพังงา*. พังงา.
- ธวัชชัย จิตวารินทร์ และคณะ. (2565). การสกัดและศึกษาคุณสมบัติเส้นใยก้านช่อดอกขก. *PSRU Journal of Science and Technology*, 7(2): 42-56.
- บุญชัย เมฆแก้ว. (2563). *เอกสารประชาสัมพันธ์งานฝึกอบรม วิทยาลัยชุมชนพังงา*. พังงา.
- ปนัดดา ทองศรีจันทร์.(ม.ป.ป.) ร่องเงืง. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 5 มกราคม 2566 จาก <https://sites.google.com/site/looknampattalung/phumipayya-ni-dan-silpkar-saedng/rxngngeng>
- ประคอง นิมนานเหมินทร์ และคณะ. (ม.ป.ป.). *คติความเชื่อและศาสนา*. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 5 มกราคม 2566 จาก <http://tiwrm.hii.or.th/web/attachments/100yrs-rangsit/chapter10.pdf>
- พระมหาบุญล้อม ปุณฺณโกโม (เตี๋ยเป็น), พระมหาวิริธินันท์ วรินโท (อินทะโพธิ์)และธวัช หอมทวนลม. (2566). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ชุมชนท่าทราย จังหวัดสมุทรสาคร. *วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร*. 6(1), หน้า 221-232.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดพังงา. (ม.ป.ป.). *คู่มือแนะนำการท่องเที่ยวชุมชน “บ่อแสนท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์”*. พังงา: คูโอ โปรดักชั่น.
- สำรวย พละหงษ์. (ม.ป.ป.). *สมุดบันทึกเกี่ยวกับการทำเนา*. พังงา.
- อรอนงค์ เฉียบแหลม. (2561). ป่าจาก: ทรัพยากรทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนขนานนา จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่*, 10(6): 496-513.
- สมาน ยมโดย. (2566, 26 มกราคม). *คนทำเนา*. (บุญชัย เมฆแก้ว, ผู้สัมภาษณ์).
- สุวดี ผลงาม และคณะ. (2561). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ลูกขกในน้ำเชื่อมบรรจุขวด. *รายงานการวิจัย*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิทยาลัยชุมชน.

การตีความเรื่องขันติที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางสังคม The Interpretation of 'Khanti' and its Effects on Social Behavior

นัทธกานต์ ชัดติโยทัยวงศ์

Nattkarn Ktiyotavongs

คณะพุทธศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Faculty of Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author, E-mail: bookreaders245@yahoo.com

Received June 9, 2023; Revised June 19, 2023; Accepted: June 30, 2023



บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษาการตีความเรื่องขันติ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางสังคม โดยการศึกษาจากคัมภีร์และเอกสารทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้อง จากการศึกษาวิจัยพบว่า คำว่า ขันติ ในภาษาบาลีมุ่งหมายถึงความอดทนที่มุ่งอธิบายความอดทนต่อกิเลสภายในอันเป็นขันติที่ประกอบด้วยปัญญา เป็นความสามารถอดทนที่มุ่งไปถึงการยกระดับปัญญาไปด้วย เป็นการใช้ขันติเพื่อการบรรลุธรรมเป็นหลัก ทำให้เกิดการแสดงออกต่อสิ่งภายนอกอย่างเข้าใจและปล่อยวางต่อสรรพสิ่ง แต่ในทางกลับกันการตีความขันติตามที่ถูกใช้ในสังคมว่าเป็นความอดทนต่อความร้อนความหนาว ต่อความหิว ต่อความทรมานอันเป็นการทรมานร่างกาย เหล่านั้น นับว่ายังเป็นเพียงแค่ความอดทนในบางเรื่องเท่านั้นและเป็นการใช้เพื่อความสุดโต่งอีกด้วย คือเป็นการใช้ขันติเพื่อสร้างค่านิยมทางสังคมและแบบแผนพฤติกรรมทางสังคม เพื่อมุ่งหมายที่จะยึดความมีตัวตนอยู่หรืออ้างความมีตัวตนอยู่ นำไปสู่การไม่คล้อยตามธรรมชาติซึ่งไม่ตรงตามที่ควรจะเป็น ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้ ว่าเป็นขันติเพื่อเอื้อให้เกิดพฤติกรรมทางสังคมและการสร้างกฎเกณฑ์ทางสังคมในลักษณะที่ทำให้ยากที่จะได้บรรลุธรรม เป็นพฤติกรรมต่อการเป็นอยู่ผิดไปจากการเข้าหาอริยสัจความจริง สร้างการไม่ยอมรับและแข็งขืนตามที่ตนเองต้องการ ด้วยเหตุนี้ การตีความที่แตกต่างกันของคำว่า 'ขันติ' จึงช่วยอธิบายพฤติกรรมทางสังคมที่แตกต่างกันมากโดยประการดังนี้

คำสำคัญ: ขันติ; ความอดทน; ภาษา; การตีความ



Abstract

The purpose of this article is to study how the interpretation of the word ‘Khanti’ can vastly and different affects on social behavior. Many people generally interpret ‘Khanti’ as ‘patience.’ However, according to relevant Buddhist scriptures and documents, the true meaning of the word ‘Khanti’ goes beyond the general definitions of the word ‘patience’, which is the capacity to tolerate suffering. ‘Khanti’ in Pali also means the capacity to persevere in the process of obtaining true wisdom. In the case where people use the original Pali definition of the word ‘Khanti’ to form social values, the reflected social behaviors show the perseverance against *kilesa*, which are internal mental states that cloud the mind and manifest in unwholesome actions, in order to obtain true wisdom. Once the true wisdom, or *paññā*, is obtained, the external physical behaviors are then demonstrated by externalizing the concepts of *anicca* (“impermanence”), *dukkha* (“suffering”) and *anattā* (“non-self”). On the other hand, in the case where people interpret the word ‘Khanti’ as ‘patience’ and apply this definition to forming social values accordingly, the reflected social behaviors show that the tolerance for suffering is only limited to tangible things such as cold weather, hunger, and physical suffering. By focusing on the tangible aspects and believing that the self exists, the social behaviors and rules are then created in such a way that makes it challenging to obtain true wisdom. As a result, the different interpretations of the word ‘Khanti’ help explain the different social behaviors.

Key words: Khanti; ksanti; language; linguistic relativity

บทนำ

การศึกษาคำศัพท์ในพระไตรปิฎกที่เป็นศัพท์เฉพาะต้องค่อยๆ ศึกษาทำความเข้าใจและเรียนรู้จากความหมายและเนื้อหาในพระไตรปิฎก หากจะต้องมีการตีความหรือการแปลศัพท์เฉพาะเหล่านั้น ยังต้องศึกษาให้มาก และตีความหมายให้ตรงตามที่พระพุทธเจ้าทรงสอนเป็นสิ่งสำคัญจึงจะสามารถได้ความหมายที่ถูกต้องโดยเนยมนัยและนิติตนัย และยังไม่ง่ายเลยที่จะหาคำในภาษาต่างประเทศที่มีความหมายได้ลงตัวเพื่อแปลศัพท์เฉพาะเหล่านั้น ซึ่งจะมีผลต่อการรับรู้หรือเข้าใจความหมายของศัพท์ ถ้าไม่ตรงกับความหมายที่แท้จริง อาจเป็นอุปสรรคในการคิดรู้เข้าใจและการประพจน์ของผู้ศึกษาได้ทั้งนี้เนื่องมาจากอุปสรรคภาษาที่ใช้ อันเป็นการเข้าใจบริบทการใช้ในแนวทาง

ญาณวิทยาที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลการรับรู้และจริยศาสตร์ที่อธิบายบนฐานของการนำไปปฏิบัติ (สิริกร สิงห์, 2566) เช่นคำว่าทาน ถ้าแปลเป็นภาษาอังกฤษ จะแปลว่า giving; charity; liberality แต่ความหมายตามที่พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้ว่าคำว่าทาน หมายถึงอามิสทาน ธรรมทาน อภัยทาน ดังนั้นคำในภาษาอังกฤษ ก็จะไม่ครอบคลุมความหมายทั้งหมดของคำว่าทาน จึงส่งผลต่อความเข้าใจที่ไม่สมบูรณ์ตามความหมายที่แท้จริง

พระพุทธเจ้าทรงสอนหลักการวิชาตีความ หลักการนี้ได้ปรากฏเป็น 2 ประการ (พระไตรปิฎก ภาษาไทย เล่มที่ 20 ข้อที่ 270 หน้าที่ 76-78 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) คือ 1. เนยยนัย ตามคำว่า “เนยยตถิ สุตตนต์” หมายถึง “สุดตันตะเหล่าใดมีเนื้อความพึงแนะนำ เนื่องจากมีนัยที่ตรัสไว้โดยอ้อม จึงไม่สามารถที่จะเข้าใจคำพูดนี้ด้วยคำแปลแบบตรงไปตรงมาได้ เราไม่สามารถเข้าใจความหมายจุดประสงค์ของพระพุทธองค์โดยเช่นนั้นได้ จึงต้องอาศัยการอธิบาย ซึ่งสุดตันตะมีเนื้อความพึงแนะนำนั้น คือพระสูตรใด คำใด ข้อความใด ที่มีความหมายที่จะต้องไขความ หรือมีเนื้อความที่ต้องการคำอธิบายเพิ่มเติม ต้องอาศัยความเข้าใจถึงความจริงแท้ที่ซ่อนอยู่เพื่อการไขความนั้นเพื่ออธิบายเพิ่ม และ 2. นิตตถนัย ตามคำว่า “นิตตถิ สุตตนต์” หมายถึง “สุดตันตะเหล่าใดมีเนื้อความอันแนะนำแล้ว ซึ่งสุดตันตะนั้นก็มีความแนะนำแล้ว” เป็นการแสดงตรง ไม่อ้อมค้อม นั่นคือเป็นพระสูตรหรือคำที่บอกเนื้อความโดยชัดแจ้งแล้ว สำหรับสุดตันตะเหล่าใดที่ประกอบด้วยมีเนื้อความที่ต้องการไขความเพิ่มเติม พระพุทธองค์ทรงมีวิธีอธิบายให้เข้าใจได้อย่างเป็นตรรกะ คือความเป็นเหตุเป็นผลและบ่อยครั้งที่พระองค์จะทรงยกตัวอย่างประกอบให้ผู้ฟังได้เข้าใจมากขึ้นและอาจปรากฏคำเดียวกันหลายที่ในพระไตรปิฎก ดังนั้นการตีความในพระพุทธศาสนาจึงเป็นไปเพื่อความเข้าใจในระดับสามัญก็มี ในระดับอริยะก็มี ซึ่งต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจทั้งในด้านของภาษา ธรรม ผนวกเหตุการณ์เรื่องราว คำสนทนา คู่สนทนา กิจกรรมและอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องๆ ถ้าเป็นระดับอริยะในบางกรณีอาจต้องอาศัยผู้รู้ปรมาตถธรรมรวมถึง ญาณที่ได้บรรลุแล้วจากการปฏิบัติไตรสิกขา จึงจะได้ความหมายให้เป็นที่เข้าใจอย่างถูกต้องได้ทั้งในฐานะที่เป็นภาษา ในฐานะที่เป็นการแปลความ ศัพท์ ในฐานะที่เป็นแนวทางปฏิบัติระดับสามัญ (จริยปรัชญาเพื่อระดับสามัญ) และ ในฐานะที่เป็นแนวทางปฏิบัติให้ยิ่ง (ยกระดับปฏิบัติเพื่อการเป็นอริยะบุคคล)

ในที่นี้ศัพท์ คำว่า ชันติ นั้นจะพบว่าชันติมีความหลากหลาย ดังที่พระพุทธองค์ทรงเอ่ยถึงศัพท์คำว่าชันติ ในที่ต่างๆ ในพระไตรปิฎกเป็นการอธิบายแบบนิตตถนัยว่า “ความอดทนคือความอดกลั้นเป็นตบะอย่างยิ่ง” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 25 ข้อที่ 184 หน้าที่ 90 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) หรือว่า “เราจักอดกลั้นถ้อยคำล่วงเกินเหมือนพญาช้างในสงครามอดทนลูกศรที่ตกจากแล่งเพราะคนจำนวนมากเป็นผู้ทุศีล” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 25 ข้อที่ 320 หน้าที่ 133 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) และยังปรากฏในคัมภีร์วิสุทธิมรรคที่ยกหลักฐานสนับสนุนชันติในเรื่องของการระงับความโกรธด้วยความอดทนเป็นการอธิบายความตามเนยยนัยว่า “เรายกย่อง



บุคคลผู้มีขันติเป็นกำลัง มีขันติเป็นกองทัพว่าเป็นพราหมณ์ คุณธรรมที่จะเป็นเครื่องป้องกันความฉิบหาย และนำไปซึ่งประโยชน์อันยิ่งใหญ่มาให้แก่ตนและคนอื่น ที่จะประเสริฐวิเศษยิ่งไปกว่าขันตินั้นย่อมไม่มี (พระพุทธโฆสเถระ, 2560) ก็เป็นการอธิบายแบบเนยยน์ที่มีการอธิบายโดยอ้อมที่แสดงให้เห็นผ่านพฤติกรรมการแสดงออกทางสังคม โดยจะพบว่าการใช้คัมภีร์ชั้นหลังในการศึกษาคำศัพท์ในทางศาสนาที่ปรากฏการใช้ในทางสังคมถือเป็นวิธีการหนึ่งในการเข้าใจการประยุกต์ใช้คำนั้นเชื่อมโยงไปหาวัฒนธรรมทางสังคม (อธิเทพ ผาทา, 2566)

จากข้อความเหล่านี้แสดงให้เห็นคุณสมบัติตามลักษณะหลายอย่างและคุณค่าของพัฒนาการของขันติ จึงจำเป็นต้องใช้การตีความแบบเนยยน์ คือต้องศึกษาค้นคว้าและรวบรวมองค์ประกอบของความหมายของขันติอย่างสมบูรณ์เพื่อการไขความ และบางส่วนก็อาศัยการตีความตรงตัวแบบนิตัตถนัยคือตรงตามตัวอักษรเท่านั้นอาจยังไม่เพียงพอ บทความนี้จึงต้องการแยกให้เห็นลักษณะการตีความขันติทั้งในส่วนที่เป็นเนยยน์และเป็นนิตัตถนัยอันเป็นหลักการสำคัญในการเข้าใจความหมายของขันติที่แสดงถึงลักษณะพฤติกรรมทางสังคมอีกทางหนึ่งประกอบกัน ทั้งนี้การเข้าใจขันติดังกล่าวในบทความนี้จึงไม่ใช่แค่เพียงนำเสนอความหมายตามที่ปรากฏในคัมภีร์เท่านั้น แต่เป็นการถอดความหมายพฤติกรรมที่แสดงออกมาแทน อันเป็นวิธีการเข้าใจถึงหลักธรรมที่ปรากฏในศาสนาที่เปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขของสังคมและแสดงออกมาจากพฤติกรรม

การตีความขันติตามหลักพระพุทธศาสนา

ขันติ (บาลี khanti) / ขันติ ตามที่ปรากฏในพระไตรปิฎก มี 2 ระดับคือ ขันติในระดับอริยะ และขันติในระดับสามัญ ผ่านการตีความทั้งแบบเนยยน์และนิตัตถนัย ดังนี้

ก. ขันติแบบอริยะ เป็นการอธิบายความอดทนอดกลั้นที่ดับทุกข์อย่างสิ้นเชิง เป็นการตีความแบบนิตัตถนัย อันเป็นการกล่าวถึงความอดทนในลักษณะที่เป็นความดับทุกข์โดยสิ้นเชิง หรือการมุ่งอธิบายขันติในระดับเกี่ยวข้องกับวิถีปฏิบัติของบุคคล ดังข้อความว่า “ความอดทนคือความอดกลั้นเป็นตบะอย่างยิ่ง พระพุทธเจ้าทั้งหลายตรัสว่า นิพพานเป็นบรมธรรม ผู้ทำร้ายผู้อื่น ไม่ชื่อว่า เป็นบรรพชิต ผู้เบียดเบียนผู้อื่น ไม่ชื่อว่า เป็นสมณะ” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 25 ข้อที่ 184 หน้าที่ 90 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) การเข้าใจข้อความนี้เป็นลักษณะที่สอดคล้องกับพฤติกรรมการแสดงออกของพระอริยบุคคลผ่านข้อความว่า “เราจักอดกลั้นถ้อยคำล่วงเกินเหมือนพญาช้างในสงครามอดทนลูกศรที่ตกจากแล่งเพราะคนจำนวนมากเป็นผู้ทุศีล” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 25 ข้อที่ 320 หน้าที่ 133 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) จะเห็นว่าการเข้าใจความอดทนนี้เป็นการยกสถานะของบุคคลให้อยู่เหนือกว่าคนปกติทั่วไป อันแสดงถึงพฤติกรรมแบบอริยบุคคลที่ตรงไปตรงมา ไม่ได้เกี่ยวข้องกับประโยชน์หรือการแสดงออกถึงหลักธรรมอื่นที่เกี่ยวข้องจึงเป็นการตีความที่ตรงตัว

ข. **ขันติในระดับสามัญ** หมายถึงความอดทนอดกลั้นที่แสดงออกต่อสิ่งที่เข้ามากระทบกระทั่ง หรือสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อความสบายใจของพวกเราอันเป็นที่ปรารถนาได้แก่ ลาภ ยศ สุข สรรเสริญ ความสมหวังเป็นต้น ซึ่งอาศัยการตีความแบบเนยนิยในการตีความ อันเป็นการแสดงให้เห็นว่าขันตินั้นเป็นการกระทำที่มุ่งเน้นความเข้าใจ คือเป็นพฤติกรรมทางศีลธรรมที่มีปัญญากำกับไว้โดยทั่วไป ขันติจำแนกประเภทได้ ดังนี้

- 1) อดทนในถ้อยคำที่กล่าวร้าย ถ้อยคำหยาบคายร้ายแรง ทำให้เจ็บใจ เสียใจ ไม่พอใจ
- 2) อดทนในความลำบากตรากตรำเพื่อต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิต
- 3) อดทนอดกลั้นต่อความเจ็บไข้ได้ป่วย
- 4) อดทนต่อสิ่งที่เข้ามาทำร้ายในชีวิต และการตัดสินใจ รู้จักบากบั่นจนได้รับผลสำเร็จ
- 5) อดทนในการปฏิบัติตามข้อกำหนดกฎหมาย ระเบียบวินัยของหมู่คณะฯ ชุมชน สังคม ประเทศ และระหว่างประเทศในโลก
- 6) อดทนรอคอยได้ เช่นอดทนรอคอยให้อุปสรรคผ่านพ้นไป อดทนรอคิวย่างนี้เป็นต้น
- 7) อดทนยอมรับความแตกต่างหลากหลาย เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ
- 8) อดทนศึกษาพระธรรมวินัยในพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่องด้วยความเคารพในพระรัตนตรัยอย่างสูงสุด
- 9) อดทนต่อการบีบคั้นแห่งกิเลสของตนที่เข้ามายั่วชวนหรือบีบคั้นให้ประพฤติดรงข้ามกับพระธรรมของพระพุทธเจ้า
- 10) อดทนในการหลีกหนีความชั่วและละทิ้งความประพฤติชั่ว อดทนรักษาและสร้างความดีให้เพิ่มพูน (อดทนปฏิบัติสัมมปปทานสี่)
- 11) อดทนรักษาจิตให้มีเมตตา มีพรหมวิหารสี่ คือการให้อภัยผู้อื่นหรือผู้ที่ก่อทุกข์ให้แก่ตน ละความโกรธและยกจิตขึ้นสู่ความเมตตา และพรหมวิหารสี่
- 12) อดทนสั่งสมความมีสัมมาทิฐิ เชื่อในกฎแห่งกรรม ศรัทธาในพระรัตนตรัยอย่างสูงสุดและมั่นคง รู้ให้ชัดในกุศลและรากเหง้าแห่งกุศลคือกุศลกรรมบถสิบ
- 13) อดทนหมั่นประกอบการให้ทานรักษาศีล บำเพ็ญภาวนาตามแบบอย่างที่พระพุทธเจ้าทรงสอน
- 14) อดทนละพยศของจิตใจ ไม่ต่อต้านคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า (เพราะรู้ว่าหลักธรรมของพระพุทธองค์ นำให้พ้นทุกข์ได้จริง) รู้จักหวาดกลัวภัยในวัฏสงสาร มีความละเอียดที่จะประพฤติชั่ว มีความเกรงกลัวผลบาปในกฎแห่งกรรม มีสัมมาทิฐิ แล้ว ยินดีน้อมนำคำสอนของพระพุทธเจ้า และปฏิบัติตามพระธรรมวินัยนั้นจนถึงที่สุด เป็นการอดทนต่อการปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้า เหมือนดังช้างป่าที่อดทนรับการฝึกความอดทนกำจัดนิสัยดุร้ายทุกอย่างและละพยศจนหมดพยศ ได้กลายเป็นช้างหลวง สมควรแก่พระราชอำนาจอันพระราชกรณียกิจใช้สอย เป็นองค์สมบัติของ



พระราชฯ ดังตัวอย่าง สัจจนิครณฐบุตร อัมพัฏฐมาณพ โปกขรสาติพราหมณ์ โสณทัณฑพราหมณ์ และกุกกัณฑพราหมณ์ เป็นต้น แม่อมมนุษย์ผู้ชายมีอาฬวกยักษ์ สุจิตโณมัยกษ ฆรโณมัยกษและท้าวสักกเทวราชอันพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงฝึกแล้ว (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 14 ข้อที่ 217 หน้าที่ 251 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

จาก 14 ความหมายนี้ ข้อที่ 1 ถึงข้อที่ 7 เป็นข้อปฏิบัติทั่วไป เป็นที่เข้าใจง่ายและปฏิบัติตามได้โดยไม่ยาก ใครๆ ก็ฝึกปฏิบัติตนตามนี้ได้ เพื่อประโยชน์แห่งความสุขความเจริญโดยทั่วไปแก่ตนเองและส่วนรวม แต่ข้อที่ 8 ถึงข้อที่ 14 เป็นข้อปฏิบัติสำหรับผู้ที่มีความปรารถนาความสุขมากยิ่งขึ้น มีความสุขยาวนานขึ้นหรือสุขได้ตลอดไป และเป็นการเตรียมตัวเพื่อการเดินทางของชีวิต สู่เส้นทางใหม่ อันเป็นเส้นทางเพื่อมุ่งหน้าสู่ความบรมสุขอันยิ่งตลอดไป ดังในการตีความขันติที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์ชาดก อันแสดงให้เห็นพฤติกรรมของการกำหนดพฤติกรรมการแสดงออกของปุถุชนทั่วไปว่าเป็นสัตบุรุษคือผู้ที่พูด ทำ คิดด้วยปัญญานั้นว่าประกอบด้วยหลักขันตินี้ คือ

ในกาลบางคราว บุคคลฆ่าความโกรธเสียได้จึงไม่เศร้าโศก

ฤๅซึ่งทั้งหลายสรรเสริญการละความลบหลู่

บุคคลควรอดทนคำหยาบคายที่ทุกคนกล่าว

สัตบุรุษทั้งหลายกล่าวความอดทนนั้นว่า ยอดเยี่ยม

แท้จริง บุคคลอดทนถ้อยคำของคนประเสริฐกว่าได้

เพราะความกลัว อดทนถ้อยคำของคนเสมอกันได้เพราะการแข่งขันเป็นเหตุ

แต่ผู้ใดพึงอดทนถ้อยคำของคนที่เลวกว่าในโลกนี้ได้

ความอดทนนั้นของบุคคลนั้นสัตบุรุษกล่าวว่า ยอดเยี่ยม (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 27 ข้อที่ 64-66 หน้าที่ 605 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

การตีความนี้เป็นการแสดงให้เห็นลักษณะของบุคคลที่มีขันติจะมีรูปแบบดังนี้ ขณะเดียวกันคำว่าขันติ ยังมีความหมายอื่นที่แฝงไว้ในบริบทอื่นอีกด้วย คือความหมายโดยนัยยะเชื่อมโยงถึงเรื่องปัญญา (ขันติกับปัญญา) เรื่องเมตตา (ขันติกับเมตตา) เรื่องพรหมวิหารสี่ (ขันติกับพรหมวิหารสี่) เรื่องความเพียร (ขันติกับวิริยะ) เรื่องความไม่โกรธ (ขันติกับอภิกโรธ) เรื่องการไม่เบียดเบียนกัน (ขันติกับอวิหิงสา) เรื่องการให้อภัย (ขันติกับการให้อภัย) เรื่องการควบคุมจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ (ขันติกับทมะ) เรื่องการตั้งมั่นในขันติ (ขันติกับสัจจะความดี) เรื่องความอ่อนโยน (ขันติกับมัททวะในทศบารมี) เรื่องความเมตตาไม่มีประมาณ (ขันติกับอัปมัญญเมตตา) เรื่องการแสดงออกที่ดีงาม (ขันติกับโสรัจจะ) เหล่านี้ เป็นต้น อันแสดงให้เห็นหลักขันติที่สัมพันธ์กับหลักการแสดงออก ร่วมกับหลักธรรมอื่น ดังในคัมภีร์วิสุทธิมรรคที่ยกหลักฐานสนับสนุนขันติในเรื่องของการระงับความโกรธด้วยความอดทนว่า “เรายกย่องบุคคลผู้มีขันติเป็นกำลัง มีขันติเป็นกองทัพอันเป็นพราหมณ์

คุณธรรมที่จะเป็นเครื่องป้องกันความฉิบหาย และนำไปซึ่งประโยชน์อันยิ่งใหญ่มาให้แก่ตนและคนอื่น ที่จะประเสริฐวิเศษยิ่งไปกว่าขั้นดินนั้นย่อมไม่มี” (พระพุทธโฆสเถระ, 2560)

คำว่า ขันติ เพียงคำเดียว นี้ หากผู้ใดได้เข้าใจความหมายแม้เพียงทั้งหมดดังกล่าวนี้ ย่อมเกิดความคิด ความรู้ความเข้าใจ อย่างถูกต้อง และเมื่อยิ่งทราบว่ คำว่า ขันติ มีความหมายลึกซึ้งเกินพรรณนา มีประโยชน์สูงคุณค่าวิเศษยิ่ง เช่นนี้แล้วย่อมเกิดความปราโมทย์ปีติยินดีที่ได้รู้จักคำนี้ และเริ่มเข้าใจว่าคำนี้มีความสำคัญมากเพียงใด ดังนั้นการตีความหรือแปลคำว่า ขันติ เป็นภาษาอื่น จึงต้องตระหนักถึงความหมายที่แท้จริงเหล่านี้ประกอบกัน ประโยชน์ที่จะได้รับการปฏิบัติขันติระดับสามัญ คือ 1. เป็นที่รักเป็นที่พอใจของคนหมู่มาก 2. เป็นผู้ไม่มากด้วยเวร 3. เป็นผู้ไม่มากด้วยโทษ 4. เป็นผู้ไม่หลงลืมสติตาย 5. หลังจากตายแล้ว ย่อมไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ (พระไตรปิฎกภาษาไทยเล่มที่ 22 ข้อที่ 215 หน้าที่ 357 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เมื่อศึกษาและปฏิบัติขันติตามคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าย่อมได้ประโยชน์แก่ตนและผู้อื่น เกิดความสุขสันติมีความเจริญรุ่งเรืองสมปรารถนา

การตีความขันติในบริบททางสังคม

คำว่า ขันติ ในพระไตรปิฎก เมื่อถูกตีความผ่านลักษณะเนยยนัยและแบบนิตัตถนัยที่ปรากฏอยู่ในสังคมปัจจุบันมีการอธิบายผ่านคำ 2 กลุ่ม คือ คำว่า 1. กษานติ (kṣānti) ในภาษาสันสกฤต และ 2. ความอดทน (tolerance, forbearance, endurance, patience) อันเป็นเสนอนให้เห็นถึงลักษณะหรือข้อกำหนดที่เป็นรูปธรรมมากขึ้นในฐานะที่ปัจเจกบุคคลต้องมาเกี่ยวข้องกับสังคม (พระมหาขวัญชัย เขมประไพ และคณะ, 2564) ดังนั้น เพื่อเป็นการพิจารณาการตีความหมายคำศัพท์เฉพาะ ในที่นี้จึงศึกษาทั้งรากศัพท์และความหมายของศัพท์ที่ถูกแปลไปเพื่อจะนำมาสู่ความเข้าใจ

ก. กษานติ (สันสกฤต kṣānti) ด้วยเหตุที่ภาษาบาลีและสันสกฤตเป็นภาษาที่ใช้กันในยุคสมัยของพระพุทธเจ้า โดยที่นักปราชญ์ภาษาศาสตร์พบว่า คำว่าขันติ(บาลี) เกิดก่อน คำว่ากษานติ (สันสกฤต) ศ.ดร. ซาซากิ (Professor Dr. Genjun H. Sasaki) (Genjun H. Sasaki, 1986) อดีตศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ ภาษาและศาสนาในฝั่งเอเชีย (โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระพุทธศาสนา) ได้อธิบายคำศัพท์ คำว่า ขันติ (บาลี khanti) ว่า มีความหมายแตกต่างไปจาก คำว่า กษานติ (สันสกฤต kṣānti) คำว่า กษานติ (สันสกฤต kṣānti) ในสันสกฤตนั้น ksanti แปลว่า tolerance, forbearance ซึ่งเรื่องนี้เอ็ดเจจตัน (F. Edgerton, 1953) ผู้เขียนอภิธานศัพท์สันสกฤตเช่นกัน ได้เพิ่มเติมความหมายภายหลังว่า ต้องรวมถึงความหมายว่า เป็นสภาวะที่ยอมรับได้(receptivity) และเช่นนี้จึงจะสอดคล้องความหมายกับ คำว่า bzod pas ในภาษาทิเบต และ jen, ju. ในภาษาจีน



ส่วน ศ.ซิลเวน ลีไว (Sylvain Levi) (Sylvain Levi, Hôbôgirin, 1929) เป็นผู้สอนภาษาสันสกฤตและศึกษาเรื่องราวของเอเชียโดยเฉพาะอย่างยิ่งอินเดีย และเป็นหนึ่งในผู้ร่วมก่อตั้งวิทยาลัยฝรั่งเศสในตะวันออกไกลที่กรุงฮานอยประเทศเวียดนาม อันเป็นสาขาหนึ่งของมหาวิทยาลัยด้านวิทยาศาสตร์แห่งกรุงปารีสที่ประเทศฝรั่งเศส เสนอความเห็นที่ควรเพิ่มเติมคำว่า ‘acquiescence’ ในการแปลคำว่า กษานติ (สันสกฤต *ksānti*) แปลไทยได้ว่า ออดทน สงบแบบยอมได้ นิ่งได้ สงบปากสงบคำ ยินยอม (ปัจจุบันยังไม่มีคำนี้ปรากฏในการแปลคำว่าขันติหรือกษานติในอภิธานศัพท์ต่างๆ อยู่ดี) และ เห็นว่า คำอังกฤษ ‘forbearance’ ที่หมายถึงความอดทนอดกลั้นแบบที่ต้องยอมข่มใจไว้ เป็นคำที่ถูกเพิ่มเข้ามาในยุคหลัง แล้วเราก็ใช้ตามๆ กันมาในปัจจุบัน เดิมที กษานติ มีความหมายเพียงแปลว่า tolerance แต่เมื่อได้ศึกษาไปพบว่าขันติ (บาลี *khantī*) เป็นคำที่มีนัยยะแฝงอยู่ (แบบภาษาปรัชญา) ที่แน่ๆ คือ กษานติ (สันสกฤต *ksānti*) เป็นคำที่มีความหมายจากรากศัพท์คือ คำว่า *ksam* แปลว่า ทน ทนแบกไว้ เช่นทนได้ มีความสามารถที่จะอดทน (to bear, to be able to) ก็เลยถูกนำมาโยงเข้าในการตีความหมายในคำว่า *ksanti* ด้วย คือคำว่า *forbearance* อดทน (อดกลั้น)

ศ.ดร. ชาซากิ ระบุอีกด้วยว่า สำหรับคำว่า ขันติ (บาลี *khantī*) เป็นคำที่มีมาก่อน คำว่า กษานติ (สันสกฤต *ksānti*) โดยที่คำว่า ขันติ (บาลี *khantī*) มีรากศัพท์มาจากคำว่า *kam* ซึ่งมีความหมายว่า เต็มใจ ยินดี สมัครใจ (ใจพร้อมที่จะทำสิ่งนั้นๆ หรือเรื่องนั้นๆ to be willing to) และต่อมาความหมายนี้มีการผันความหมายของคำเข้าสู่ภาษาสันสกฤตอีกต่อหนึ่ง ซึ่งในสันสกฤต แปลศัพท์ *khantī* กลายมาเป็นคำว่า *ksanti* (เริ่มมีความหมายแตกต่างเล็กน้อยจากบาลี) ยกตัวอย่างคำบาลีว่า *dhammanijjhanakkhanti* เมื่อได้ถูกเอาไปแปลเป็นภาษาสันสกฤต การออกเสียงเปลี่ยนไปเป็นธัมมธยานนิมุขสันติ (*dharmanidhyānadhīmuktiksanti*) คือความสงบโดยมีการทรงธรรมไว้เป็นเบื้องหน้า ดังนั้นดร.ชาซากิจึงสรุปคำว่า ขันติ (บาลี *khantī*) ควรมีความหมายคงเดิมในบาลีว่า อดทนอย่างเต็มใจ (willingness) รวมด้วย ไม่ใช่อย่างที่มีเพียงเรื่องของความอดทนล้วนๆ เท่านั้น และในความหมายนี้เมื่อใช้อธิบายคำศัพท์อื่นที่เกี่ยวข้องก็จะสามารถเข้าใจถูกต้องได้ เช่นคำว่า *dhammanijjhanakkhanti* แปลว่า การปฏิบัติกรรมฐานเพื่อความรู้แจ้งในสังขาร นั่นก็คือการยอมรับหรือยินยอมปฏิบัติกรรมฐานด้วยใจยอมรับทั้งที่ต้องฝืนทนความรู้สึกที่ไม่อยากปฏิบัติ (แปลแบบนี้ก็ออกจะเข้าใจยากอยู่ ถ้าไม่เคยปฏิบัติกรรมฐาน) ส่วนความหมายในคำว่า กษานติ แปลตามรากศัพท์ก็คือความหมายว่า อดกลั้น (*forbearance*) ถูกต้องแล้ว

การตีความความอดทนแบบนี้เป็นการใช้การอธิบายศัพท์แทนจะใช้ประโยชน์อย่างที่น่าเสนอในการตีความแบบเนยย่นและนี้ตัดถ้อยที่ใช้ประกอบรวมกับการนำไปใช้ในประโยคต่างๆ แต่ถ้าพิจารณาจากความหมายที่ใช้ควบคู่กับพฤติกรรมทางสังคมแล้วจะพบว่าเป็นไปในลักษณะของนี้ตัดถ้อยคือมุ่งเน้นไปที่การเข้าใจบริบทของขันติในระดับอริยบุคคล เป็นการระบุไปถึงหลักปรมัตถธรรม แต่

อย่างใดก็ตามการยอมรับถึงความอดทนในลักษณะต่อการปฏิบัติตามหลักใดก็ตามโดยปฏิเสธความเข้าใจอื่นนั้นถือเป็นนัยยะที่ตรงไปตรงมา และก้าวพ้นความสามารถในการตัดสินใจด้วยตนเองตามแบบเนยยนี้

ข. ความอดทน (tolerance, forbearance, endurance, patience) เป็นการพิจารณาจากรากศัพท์ของคำว่า ความอดทน ในภาษาอังกฤษ เพื่อการตีความและแปลศัพท์เฉพาะจากขันติ (บาลี khantī) และกษานติ (สันสกฤต kṣānti) เป็นภาษาอังกฤษ เพื่อให้คนที่พูดภาษาอังกฤษซึ่งอยู่ในวัฒนธรรมคนละแบบกับวัฒนธรรมตะวันออกได้เข้าใจคำว่าขันติ ดังนั้นนักปราชญ์ผู้แปลได้ใช้ความหมายของคำว่าอดทนอดกลั้น จึงได้เป็นคำศัพท์สี่คำ แปลว่า อดทนอดกลั้นได้ทั้งหมด โดยใช้ศัพท์ คำว่า tolerance, forbearance, endurance, patience แต่คำศัพท์ทั้งสี่คำนี้ก็มี ความหมายไม่ตรงกันเสียทีเดียว เมื่อมาวิเคราะห์ศัพท์เหล่านี้ ด้วยนัยยะความหมายของรากศัพท์ที่ต่างกัน พบว่าทำให้มุมมองหรือโลกทัศน์ของบริบทที่จะนำไปใช้ต่างกันด้วย ศัพท์ภาษาอังกฤษที่ใช้เป็นคำแปลนี้แต่ละคำจึงส่งผลให้ผู้พูดภาษาอังกฤษเกิดความคิด ความรู้ ความเข้าใจคลาดเคลื่อนไปบ้าง กับความหมายของขันติในบาลี (อันเนื่องจากบริบทของวัฒนธรรมต่างพื้นที่กับวัฒนธรรมทางตะวันออก) จึงทำให้พฤติกรรมทางสังคมเรื่องขันติในสังคมตะวันตกต่างกับตะวันออกไปด้วย นอกจากนี้ คำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ผู้คนที่พูดภาษาอังกฤษเข้าใจและใช้จนเป็นที่ยอมรับในวงกว้าง (ทั่วโลก) อิทธิพลของศัพท์ ขันติ ที่มีต่อความคิดความรู้ความเข้าใจ ลักษณะนี้นับว่าเป็นสัมพัทธภาพทางภาษา (Linguistic Relativity) อันเป็นทฤษฎีที่มีสมมติฐานเดิมมาจาก การศึกษาของ (Sapir) และลูกศิษย์ของเขา คือ วอร์ฟ (Whorf) เป็นทฤษฎีที่อธิบายเรื่องการสื่อสารไม่ว่าภาษาใด ภาษาของผู้คนนั้นย่อมมีอิทธิพลต่อความคิดของผู้พูดภาษานั้น ทฤษฎีนี้เชื่อว่า ภาษาเป็นตัวกำหนดความคิด และทัศนคติ การมองโลกของมนุษย์ เพราะมนุษย์คิดแต่สิ่งที่มีในภาษาเท่านั้น ภาษาและความคิดมีความสัมพันธ์เสมือนว่าขนานกัน กล่าวคือ ถ้าสองภาษาใดๆ มีความแตกต่างกันมาก ความคิดของผู้ที่พูดภาษานั้น ก็จะต่างกันมาก ถ้าภาษาต่างกันน้อย ความคิดก็ต่างกันน้อยและสามารถเป็นที่รับรู้เข้าใจกันได้มากขึ้น และความที่ภาษามีอิทธิพลอย่างมากต่อวิธีที่คิด จึงเป็นไปได้ที่ การใช้คำในภาษาที่แตกต่างกันสามารถขัดขวางความรู้ความเข้าใจของบุคคลเกี่ยวกับแนวคิดหรือโน้ตทัศน์จากภาษาได้ด้วย ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมทางสังคม สร้างอิทธิพลต่อความคิดและมุมมองโลกทัศน์ของชาวตะวันตกแตกต่างกับชาวตะวันออก (Baghrmian Maria & J.Adam Carter, 2022) ดังนั้น คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ใช้เพื่อการแปลมา แต่ละคำจึงมีความหมายเพียงบางมุมของความหมายแท้จริงของคำว่า ขันติ (บาลี khantī) เท่านั้น แสดงให้เห็นว่าคำศัพท์ในภาษาต่างกันส่งอิทธิพลของความคิดให้เกิดเป็นอุปสรรคหรือข้อจำกัดต่อความสามารถในการรับรู้เข้าใจบางสิ่งในความเป็นจริงได้เนื่องจากบริบทของรูปภาษาดังนี้



1) **อดทนแบบ tolerance** คำว่า tolerance มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า *tolerantia* พบว่าเริ่มใช้เป็นภาษาฝรั่งเศสยุคกลางและเป็นภาษาอังกฤษยุคปลาย เพื่อหมายถึงการอนุญาตจากผู้มีสิทธิอำนาจ tolerance มาจากแนวคิดอดทนในทางศาสนาและพระราชบัญญัติความอดทนในความคิดเห็นต่าง ซึ่ง tolerance ในความหมายปัจจุบันคือความอดทนในการยอมรับความแตกต่างและความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม และพฤติกรรมของผู้คน ประกอบด้วยความเคารพสิทธิและความเห็นต่างของผู้อื่นโดยไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยกับตน เป็นการเปิดใจกว้างในการให้ผู้อื่นมีชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ การยอมรับและเคารพความแตกต่างกันเป็นเรื่องสำคัญ เพราะทำให้เห็นคุณค่าของความหลากหลายที่มีอยู่ในโลก รวมถึงความเห็นอกเห็นใจ การเข้าใจและการยอมรับมุมมองและวิถีชีวิตของผู้อื่น เปรียบเทียบความหมายอดทนในลักษณะนี้ได้จากหลายตัวอย่างในพระสูตร เป็นความหมายเดียวกับการที่บุคคลจะอดทนอดกลั้นด้วยหลักการตามที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอนไว้เช่น ทรงอนุญาตให้คนวรรณะทั้ง 4 มาบวช และเมื่อบวชแล้วก็ให้ถือพระธรรมวินัยเป็นอย่างเดียวกัน พระองค์ทรงสอนให้ทุกคนมีความอดทน มีการยอมรับและเคารพนับถือกันแม้มีความแตกต่างและความหลากหลายทางสังคม พระองค์ทรงเน้นสอนเรื่องความอดทนและความสำคัญในการส่งเสริมสันติภาพและความสามัคคีระหว่างกลุ่มคนต่างๆ และพระองค์ทรงสอนว่า ไม่ว่าบุคคลนั้นจะมาจากวรรณะใดก็ตาม หากทำตามพระธรรมวินัยที่พระตถาคตเจ้าประกาศไว้แล้ว ย่อมสามารถบรรลุธรรมที่ถูกต้องได้ทุกคน (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 25 ข้อที่ 45 หน้าที่ 266 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) การอดทนต่อคำสอนหรือการยอมรับหลักการอื่นให้อยู่เหนือต่อตนเอง เป็นการอธิบายขั้นดีตามแบบนิตัตถนัยจึงเป็นการให้ความเป็นจริงอยู่เหนือการตัดสินใจของตนเอง หรือเป็นการยอมรับให้กฎเกณฑ์มีอยู่เหนือความเป็นปัจเจกบุคคล ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าความอดทนในลักษณะนี้เป็นความเด็ดขาด ไม่ต้องการคำอธิบายในเชิงการพรรณนาความหรือการให้ความหมายอื่นใดในการปฏิเสธหรือให้เหตุผลสนับสนุนความคิดเห็นของตนเอง

2) **อดทนแบบ forbearance** คำว่า forbearance มาจากคำกริยาภาษาอังกฤษเก่า *forberan* แปลว่า "อดทน, ทน, ยอมจำนนต่อ; ละ; เพิกเฉย" รากศัพท์ *beran* "to bear, carry" มาจากรากศัพท์ภาษาอินโด-ยูโรเปียนดั้งเดิม *bher-* "แบกไว้, ทนไว้" เป็นภาษาละติน *ferre*, ภาษากรีก *pherein*, ภาษาสลาฟ (โปแลนด์) *bierac* คำ prefix ว่า *for-* แปลว่า ข้างหน้า หรือตรงหน้า ซึ่งพัฒนาจากภาษาอินโด-ยูโรเปียนดั้งเดิมที่ซับซ้อนมาก" ปัจจุบันมีความหมายว่าอดทนอดกลั้นรู้จักยับยั้งชั่งใจ forbearance หรือความอดกลั้น อดทนอดกลั้นนี้ จะขอยกตัวอย่างเปรียบเทียบในพระสูตร พระพุทธเจ้าทรงสอนเรื่องความอดทนอดกลั้น ดังเช่น พระพุทธโอราทรงตรัสสอนไว้เรื่อง การอดทนอดกลั้นที่ต้องมีเพื่อการละอาสวะ(กิเลส)ทั้งหลายได้ คือต้องพิจารณาภิเลสเหล่านั้น โดยแยกกายแล้วคือเห็นโทษของกิเลส และเห็นประโยชน์ที่จะได้รับจากการละทิ้งกิเลสเหล่านั้น เมื่อพิจารณาแยกกายแล้ว ด้วยการฝึกเป็นผู้อดทนอดกลั้นต่อหนาว ร้อน หิวระหาย สัมผัสแห่งเหลือบ ยุง ลม แดด

และสัตว์เลื้อยคลาน เป็นผู้ตกलันได้ต่อ ถ้อยคำที่ผู้อื่นกล่าวชั่วร้ายแรง ซึ่งทำให้รู้สึกเป็นทุกข์มาก เจ็บแสบ เจ็บใจ คับแค้นใจมากเหล่านั้น (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 12 ข้อที่ 24 หน้าที่ 24 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

3) อดทนแบบ endurance คำว่า endurance หมายถึงความอดทน อดทนอย่างยาวนาน อดทนบากบั่น เป็นภาษาอังกฤษยุคกลางที่มีรากศัพท์ จากภาษาฝรั่งเศสโบราณ คือคำว่า *endurer*, และภาษาละตินว่า *indurare* แปลว่า ‘ทำให้แกร่งขึ้น *harden*’, มาจาก *in-‘in’* + ‘*durus* ‘hard’ และความหมายว่า ทนถึงที่สุด แกร่ง(ability to last) คำว่า endurance มักถูกใช้ในความหมายว่า ความอดทนใช้กับคำว่ากล้ามเนื้อ ก็หมายถึงเพื่อกกล้ามเนื้อทนทาน กล้ามเนื้อแกร่งขึ้น มีกิริยาว่า *to endure* แปลว่า ทน อดทน อดทนต่อความเจ็บปวด อดทนอย่างยาวนาน ทนอด เช่นเรื่องของ เจ้าชายสิทธัตถะผู้ทรงออกมหาภิเนษกรรมเพื่อแสวงหาพระสัมมาสัมโพธิญาณหลังจากที่พระองค์ได้เสด็จออกบรรพชาแล้ว ได้ทรงศึกษาค้นคว้า หาทางตรัสรู้พระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณด้วยวิธีการต่างๆ อยู่ถึง 6 พรรษา วิธีหนึ่งที่ทรงปฏิบัติคือการบำเพ็ญทุกกรกิริยาอันเป็นการทรมานตนให้ลำบาก ด้วยประการต่างๆ เริ่มแต่ทรงกัณฑ์พระทนต์ด้วยพระทนต์ กดพระดาลด้วยพระชีวหา ผ่อนลมหายใจเข้าออกทีละน้อย เสวยพระกระยาหารแต่น้อยจนถึงไม่เสวยเลย จนร่างกายซูบผอม (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 13 ข้อที่ 332-342 หน้าที่ 401-413 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ยากที่ผู้ใดจะทำได้เท่าเทียมกับพระองค์ นับเป็นอดทนอย่างอุกฤษฏ์ที่พระองค์ทรงพร้อมยินดีแม้จะต้องสละชีวิตของพระองค์ เพื่อการบรรลุพระสัมมาสัมโพธิญาณอันจะนำมาเพื่อช่วยเหลือสรรพสัตว์ทั้งหลายให้พ้นจากทุกข์ทั้งปวงให้จงได้ โดยมีพระปัญจวัคคีย์ทั้ง 5 เป็นผู้อุปัฏฐากและเป็นพยาน แต่ได้พบต่อมาว่านั่นไม่ใช่หนทางแห่งความตรัสรู้ และพระองค์จึงทรงยกเลิกและเปลี่ยนวิธีจนได้ตรัสรู้พระอริสัมมาสัมโพธิญาณสำเร็จ ด้วยพระองค์เอง ในเวลาต่อมา

4) อดทนแบบ Patience คำว่า patience เป็นคำภาษาอังกฤษยุคกลางมีรากศัพท์จากภาษาฝรั่งเศสโบราณและ มาจากภาษาละตินว่า *patientia*, และคำว่า *patient* แปลว่า ‘suffering’ (ทนทุกข์ทรมาน)มาจากคำกิริยาว่า *pati* ปัจจุบันใช้ในความหมายว่า อดทนในการทำงานโดยไม่ปรียากบ่น รวมถึง อดทนอดกลั้นอย่างเก็บอารมณ์ไว้ได้ สงบสติอารมณ์ไว้ได้ *patience* ตรงกับความหมายที่มีลักษณะอดทนทำงานโดยไม่ปรียากบ่น อดทนอย่างยอมรับสถานการณ์ เปรียบเหมือนการเพาะปลูกต้นไม้สักต้น ต้องเตรียมดิน เตรียมเมล็ดหว่านเมล็ดคอยดูแลรดน้ำพรวนดินจึงเห็นผลผลิตงดงาม ความอดทนเช่นนี้ สามารถเข้าใจได้จากในเขตสูตร (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 20 ข้อที่ 84 หน้าที่ 310 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) พระพุทธเจ้าทรงตรัสถึงความอดทน เปรียบเหมือนการเพาะหว่านเมล็ดข้าวของชาวนา ที่ต้องอดทนตั้งแต่ต้องไถคราดนาให้เรียบร้อย ต้องเพาะพืชลงไปตามกาลที่ควร ต้องไขน้ำเข้าบ้าง ระบายน้ำออกบ้างตามกาลที่ควร เช่นนี้ชาวนาจึงจะได้ผลคือต้นข้าวที่งอกเติบโตแข็งแรงขึ้นมา เช่นนี้ชาวนาจึงจะได้ผลคือต้นข้าวที่งอกเติบโตแข็งแรง



ขึ้นมา ความอดทนอย่างนี้พระพุทธรูปเจ้าทรงเปรียบว่า ให้เราทั้งหลายสำเหนียกกระลืออยู่เสมอว่าเรามีกิจต้องทำ ต้องอดทนปฏิบัติคือในการสมาทานอธิศีลสิกขา สมาทานอธิจิตตสิกขา สมาทานอธิปัญญาสิกขา ว่ามีกิจต้องทำและต้องทำให้สำเร็จเพื่อหลุดพ้นจากวัฏสงสาร

การตีความทั้ง 3 แบบนี้มีข้อสังเกตในความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแสดงออกของแต่ละบุคคลประกอบด้วย คือเป็นการใช้ขันติควบคู่กับหลักกิเลสต่างๆ เช่น ความโกรธ ความประมาท ความทุกข์ ความอยาก อันแสดงให้เห็นว่าภายใต้สถานการณ์บางอย่างที่เป็นการทำลายความสงบในจิตใจลง ไปจึงจำเป็นต้องอาศัยขันติในการประคองให้สภาวะทางร่างกายและจิตใจมีความสงบอีกครั้ง

การตีความเรื่องขันติที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางสังคม

การเข้าใจขันติหรือความอดทนในพระพุทธศาสนานั้นได้ถูกขยายต่อให้เห็นผ่านพฤติกรรมทางสังคมอันแสดงออกผ่านการตีความเนยยนัยและนิตัตถนัย ดังนี้

1. **ขันติตามการตีความแบบนิตัตถนัย** การเข้าใจขันติในแบบนิตัตถนัยนั้นปรากฏในการใช้คำว่าอดทนในบริบททางศาสนา เช่นคำว่า ขันติ, ตปะ, ตีติกขา และกษานติ ในความหมายของความอดทน (patience) และการให้อภัย (forgiveness) หรืออหิงสาธรรมในความหมายเดียวกันคือ ไม่เบียดเบียนและ อภัย ได้ถูกแปลเป็นภาษาอื่นเช่น จีน ทิเบต ญี่ปุ่น เกาหลีฯ ให้ปรากฏความหมายเช่นนี้ ดังปรากฏในคัมภีร์ลัทธิการตรัสสูตรว่า “พระตถาคตผู้เป็นพระองค์ดั้งเดิม แท้จริงแล้ว อยู่เหนือประสาทรบู้และการกะเกณฑ์ใดๆ อยู่เหนือการเข้าถึงของพวกคนพาล พระสาวก พระปัจเจกพุทธะ และเจ้าลัทธิทั้งหลาย พระตถาคตเหล่านี้สถิตอยู่ในสุขภูมิตามปกติ เนื่องจากพระองค์ทรงบรรลุดุธรรมคืออัมมัตติกถญาณ โดยอาศัยยานกษานติ (ฉานขันติ)” (ไอเซ็ท ไตตาโร ชูซูกิ, 2553) ในพระคัมภีร์นี้ได้กล่าวถึงขันติในความหมายของการบรรลุดุธรรมหรือความนิ่งเฉย อยู่เหนือการรับรู้หรือการกำหนดด้วยหลักการใดๆ จึงเป็นลักษณะความหมายตรงตามความหมายขันติที่ปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎกที่พยายามเสนอให้เห็นความหมายตรงนั้นต้องสัมพันธ์กับลักษณะของบุคคลพิเศษในพระพุทธศาสนา ประกอบด้วยพระพุทธเจ้า พระอรหันต์ พระปัจเจกพุทธเจ้าในแง่ที่ไม่แปรเปลี่ยนความหมายไปตามความหมายตามที่มิในสมัยนั้น ฉะนั้น การกล่าวถึงคำว่า สมณะกัฏฐิ พราหมณ์กัฏฐิที่มีในความหมายของขันติในทางพระพุทธศาสนาจึงเป็นการมุ่งไปถึงลักษณะบุคคลที่เป็นพระอริยบุคคลโดยตรง ไม่ได้มุ่งไปที่บุคคลทั่วไปว่าเป็นสมณะหรือพราหมณ์เท่านั้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหลักขันติเป็นพฤติกรรมของพระอริยบุคคล ไม่ใช่ปุถุชนหรือคนทั่วไปแต่อย่างใด

2. **ขันติตามการตีความแบบเนยยนัย** ในปัจจุบันผู้นำทั้งหลายต่างให้ความสำคัญกับความอดทนอดกลั้นจนนำไปสู่การใช้ความหมายของคำว่า ขันติหรือความอดทนในหลากหลายระดับ ดังปรากฏในองค์การระดับโลก UNESCO ได้พิมพ์คู่มือออนไลน์ (Betty A Reardon, 2537) “เรื่องความอดทน: เกณฑ์ของสันติภาพ; คู่มือการสอน/การเรียนรู้เพื่อการศึกษเพื่อสันติภาพ สิทธิ

มนุษยชน และประชาธิปไตยเพื่อการศึกษา” (Tolerance: the threshold of peace; ateaching/learning guide for education for peace, human rights and democracy (1994)) เพื่อทุกประเทศที่เป็นสมาชิกไว้ใช้เป็นคู่มือ และในปี 1995 พิมพ์สาส์นสุนทรพจน์ โดย Ms Audrey Azoulay ผู้อำนวยการใหญ่ยูเนสโกเนื่องในโอกาสวันความอดทนสากล 16 พฤศจิกายน เพื่อสนองรับ “วันสากลแห่งการอดทนเพื่อยอมรับความต่าง” (International Day of Tolerance) โดยประกาศ เรื่อง “ความอดทนคือการให้ความนับถือ ยอมรับและซาบซึ้งในความหลากหลายของวัฒนธรรมบนโลกในรูปแบบการแสดงออกและวิถีแห่งความเป็นมนุษย์ ” (Tolerance is respect, acceptance and appreciation of the rich diversity of our world's cultures, our forms of expression and ways of being human)” (UNESCO, 2017) เมื่อเราเข้าใจความหมายของ tolerance แล้วมาดูตัวอย่างนี้ ก็จะเข้าใจชัดเจนว่า tolerance มีความหมายเพียงมุนหนึ่งของคำว่า ซันติ และต่อมายูเนสโกก็มีเอกสารการประชุม เรื่อง”สันติภาพร่วมกัน” (Together for Peace) (UNESCO Office Bangkok and Regional Bureau for Education in Asia and the Pacific, 2021)

ดร. มาร์ค แทรเวอร์ส (Mark Travers) (Mark Travers, 2563) ได้พบว่า ในสังคมเปิดกว้าง ทำให้พลเมืองต้องยอมรับ อีกทั้งต้องอดทนและเข้าใจการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติในความหลากหลาย ภาษาและวัฒนธรรม และในประเทศที่เปิดกว้างมากถึงมากที่สุดทางสังคม พลเมืองผู้อยู่อาศัยอยู่มีความสุขมากกว่าพลเมืองในประเทศอื่นๆที่ยอมรับการเปิดกว้างทางสังคมน้อยกว่าอย่างมีนัยสำคัญ เช่นประเทศสวีเดน ประเทศนอร์เวย์ และประเทศสวิตเซอร์แลนด์ สำหรับคำว่า endurance ซึ่งมีความหมายว่าบากบั่น อดทนบากบั่นกระทำต่อไปทั้งที่ต้องเผชิญความยากลำบากใดๆก็ตาม ปัจจุบันก็ยังคงใช้ในความหมายนี้ นอกจากนี้คำนี้ก็มักใช้ในความหมายอื่นว่า อดทนมาก อีกด้วยจึงถูกนำไปใช้ในเรื่องความแกร่งของกล้ามเนื้อเพื่อการออกกำลังกาย การวิ่งแข่งมาราธอน การเผชิญความท้าทาย ส่วนความอดทนแบบ patience ซึ่งหมายถึงความอดทนทั่วไป ปัจจุบันก็ยังคงความหมายเดิมคือความอดทนในพฤติกรรมการแสดงออก เช่นในงานวิจัยของผศ.ดร. ชาร่าห์ ซนิตเกอร์ (Dr. Sarah A. Schnitker) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความอดทน (Patience) พบว่า บุคคลที่มีซันติ มากจะมีภาวะทางการแสดงออกทางความคิดและอารมณ์ที่ควบคุมได้และเป็นผลดีต่อการดำเนินชีวิต ผู้ที่คุณสมบัติที่มีซันติความอดทนสูง จะเป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเป็นอยู่ส่วนตัวที่ดีมีความสุข การเผชิญปัญหาความยาก ลำบากน้อยในชีวิต รวมทั้งความอดทนมากยังช่วยให้ลดภาวะซึมเศร้าได้ด้วย (Sarah Schnitker, 2012)

การเข้าใจบริบทของความอดทนจึงนำไปสู่การเข้าใจถึงกระบวนการที่จะช่วยทำให้เกิดความสงบในสังคม ในแง่หนึ่งเป็นการเข้าใจในแง่ที่ว่าซันติจะช่วยยับยั้งความรุนแรงอันเกิดจากอารมณ์อันเป็นอุปสรรคในการดำเนินชีวิต เช่น ระวังความโกรธ ความโลภ ตัณหา เป็นต้น แต่ไม่ใช่ใช้ความอดทนไป



ในลักษณะมิจฉาทิฎฐิคือเห็นต่างไปจากความถูกต้อง เช่น อตทนคคนพาลจนตนต้องพบความเดือดร้อน อตทนคมีสุรายาเมาจนพบว่าตนเองขาดสติได้ทำในสิ่งที่ไม่ควรทำ อตทนคเงยๆ ไม่แสวงหาทรัพย์หรือประกอบอาชีพทั้งที่อยากร่ำรวยจนตนเองพบกับความลำบากยากจน อตทนคปล้นทรัพย์ทำให้ได้รับผลกระทบอันไม่พึงประสงค์ อตทนคเกียจคร้านทำให้กิจการงานคั่งค้าง และ ฯลฯ เหล่านี้คือตัวอย่างความเข้าใจผิดในความหมายของขันติ ย่อมมีแต่โทษเป็นผลหรือในกรณีที่เป็นศัพท์อังกฤษที่ใช้ในการแปลคำว่าขันติ แต่ไม่สามารถเข้าใจความหมายสมบูรณ์ของขันติได้เนื่องจากข้อจำกัดทางภาษา และวัฒนธรรมก็อาจได้รับคุณประโยชน์จากขันติได้ไม่เต็มที่ เช่น patience อตทนคในการดำเนินชีวิต แต่ไม่มี tolerance คือไม่อาจอดทนยอมรับได้ในความแตกต่างของความหลากหลายในสังคม ทำให้เกิดปัญหาคือการเหยียดสีผิว หรือเป็นคนมี tolerance คือมีมารยาทดีต่อเพื่อนบ้าน แต่ไม่มี endurance คือความอดทนบากบั่น ก็ทำให้ไม่ประสบความสำเร็จในกิจการงานและการดำเนินชีวิต กลายเป็นคนมีพฤติกรรมอันเป็นปัญหาทางสังคมอย่างนี้เป็นต้น

ขันติตามการตีความแบบเนยยนัยจึงมุ่งไปที่การเสนอทางแก้ปัญหาเรื่องความโกรธ ความอยาก หรือความไม่ประมาทอันเป็นภัยต่อความสงบนั้นให้ปุณฺชนได้ปฏิบัติ แม้จะไม่ได้มุ่งเน้นไปที่ว่าบุคคลผู้ปฏิบัตินั้นต้องบรรลุธรรมแล้ว หรือใช้ขันติเพื่อการบรรลุธรรม แต่ก็ยังเป็นแนวทางในการควบคุมกิเลสตนเองและทำให้สังคมสงบสุขต่างหากจึงจัดว่าเป็นแนวทางของขันติทางสังคม

บทสรุป

คำว่าขันติ ในภาษาบาลีได้ถูกนำไปใช้ในภาษาสันสกฤตและภาษาอังกฤษ สามารถทำให้ผู้ฟังหรือผู้อ่านเข้าใจได้เพียงบางมุมของความหมายแท้จริงของขันติ อันเนื่องจากรูปภาษาหรือคำศัพท์ที่ใช้แปลนั้น ผลดีของขันติอันประกอบด้วยปัญญาและความเมตตาในความหมายนั้นๆ ก็ยังตามส่งผลดีให้เสมอ

การตีความคำว่า ขันติ ได้ส่งผลต่อพฤติกรรมของคนใน 2 ลักษณะคือ ในแง่ทางพฤติกรรมของพระอริยบุคคลเป็นความหมายที่ระบุชัดว่าหากมีความอดทนในทางพระพุทธศาสนา ไม่ว่าจะเรียกบุคคลนั้นว่าอะไร (พระโสดาบัน พระสกิทาคามี พระอนาคามีหรือพระอรหันต์) ก็ล้วนแต่เป็นอริยบุคคลทั้งสิ้น การใช้ขันตินี้จึงเป็นแนวทางในการสร้างปัญญาแท้ (real wisdom) เกิดจากจิตที่ละกิเลสจนเบาบางลงถึงหมดไปด้วยพื้นฐานของไตรสิกขาที่สั่งสมมาอย่างถูกต้องในแนวทางของพระพุทธศาสนาเท่านั้น เพราะเป็นปัญญาระดับปรมัตถธรรมจากจิตผู้รู้ผู้ตื่นละกิเลสแล้ว ส่วนในแง่ที่ 2 เป็นการกำหนดพฤติกรรมทางสังคมของปุณฺชนทั่วไปที่ต้องการความสงบเป็นหลัก จึงมีการใช้หลักขันติในแง่ของการระงับความโกรธ ความอยาก หรือความประมาทอันเป็นผลมาจากกิเลสภายใน ด้วยการสนับสนุนให้ปุณฺชนปฏิบัติตามขันติ ในแง่นี้ อีกทั้งจำเป็นต้องหลีกเลี่ยงการใช้ขันติในแบบมิจฉาทิฎฐิที่เป็นการอดทนที่ทำให้เกิดความวุ่นวายหรือปราศจากปัญญาในการพิจารณาด้วย



เอกสารอ้างอิง

- พระพุทธโฆสเถระ. (2560). *คัมภีร์วิสุทธิมรรค*. สมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร) ผู้แปล. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร: บริษัท ธนาเพรส จำกัด.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สิริกร สิงหพ. (2566). อิทธิพลคำสอนเรื่องอัปมาทธรรมที่มีต่อการเผชิญโรคโควิด-19. *วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร*, 5(4): 171-183.
- อริเทพ ผาทา. (2566). ศึกษาเชิงสำรวจพุทธสถานที่ปรากฏในอุรังคธาตุนิทาน(ตำนานพระธาตุพนม). *วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร*, 6(2): 29-38.
- ไอเชิต ไตตาโร ชูชูกิ. (2553). *คัมภีร์มหายาน ลังกาวตารสูตร*. พระศรีคัมภีร์ญาณ (สมจินต์ สมมาปณฺโญ) ผู้แปล. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Baghrmian Maria & J.Adam Carter. (2022). "Relativism": *The Standford Encyclopedia of Philosophy*. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2566 จาก <https://plato.stanford.edu/Archives/Fall2012/entries/relativism/supplement2.html>.
- Betty A Reardon. (1994). *Tolerance: the threshold of peace; a teaching/learning guide for education for peace, human rights and democracy*. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2566 จาก <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000098178>
- F. Edgerton. (1953). "Edgerton Buddhist Hybrid Sanskrit Grammar and Dictionary 2.2". New Haven, CT: Yale Univ. Press.
- Genjun H. Sasaki. (1986). *Linguistic Approach to Buddhist Thought*. India: Motilal Banarsidass Publishers PVT, Ltd.
- Mark Travers. (2563). "Societies That Promote Openness and Tolerance Are Happier, According To New Research" นิตยสาร *Forbes*. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2566 จาก <https://www.forbes.com/sites/traversmark/2020/01/01/societies-that-promote-openness-and-tolerance-are-happier-according-to-new-research/?sh=3675831a1458>.
- Sarah Schnitker. (2012). "An examination of patience and well-being". Baylor University. *The Journal of Positive Psychology*, (7)(4): 263-280.



Sylvain Levi. (1929). “*Hôbôgirin. Dictionary of Buddhism Based on Chinese and Japanese Sources, produced in collaboration with the Japanese Buddhist scholar*”. Takakusu Junjirō.

UNESCO. (2017). *Director-General. “Message from Ms Audrey Azoulay, the Director-General of UNESCO, on the occasion of the International Day for Tolerance, 16 November”*. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2566
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000260210?posInSet=1&queryId=ce59a83e-d677-4467-95b5-0503605fa1ea>

UNESCO Office Bangkok and Regional Bureau for Education in Asia and the Pacific. (2021) . *Together for Peace (T4P): T4P Statement*. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2566
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000377884?posInSet=80&queryId=6d4563a7-3bf6-4fab-ab99-e5aed6a6f816>



การลงเลขยันต์: รหัสยะแห่งพิธีกรรม และความเชื่อในสังคมไทย
A Writing of Alphabet Yantra: Symbols of Rituals and Beliefs in
Thai Society

พระเพียร ฐานธมโม (ข้าใบ)

Phra Pian Thānadhammo (Khambai)

คณะพุทธศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Faculty of Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author, E-mail: phradanggnad@gmail.com

Received June 20, 2023; Revised June 26, 2023; Accepted: June 30, 2023



บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ให้ทราบถึงคุณค่าของการศึกษาการลงเลขยันต์ผ่านพิธีกรรมและความเชื่อในสังคมไทย ความเชื่อเรื่องเลขยันต์เครื่องรางของขลังจัดอยู่ในบรรดาประเภทเครื่องรางของขลังที่ยังมีมนต์เสน่ห์ ตรึงใจอยู่ในใจของคนเรามาหลายชั่วอายุคนแล้ว แต่ทว่าไม่มีหลักฐานที่แน่ชัดและยืนยันได้เลยว่าแหล่งกำเนิดของยันต์นั้นมีมาตั้งแต่ พ.ศ.ใด ใครเป็นผู้คิดค้น และริเริ่มสร้างรูปแบบของยันต์เป็นคนแรก ปัจจุบันก็ยังเป็นที่กังขากันอยู่ แต่ก็พอจะมีแนวทางหาคำตอบได้โดยจากคำบอกเล่าของผู้รู้ปากต่อปากว่า “ยันต์” นั้นน่าจะมาแพร่หลายในหมู่คณะบรรดาพระเกจิอาจารย์ หรือพระสงฆ์ของแต่ละภาค ส่วนมากจะมีในแต่ละภาคนั้นๆ เลขยันต์มนต์คาถาเป็นเสน่ห์ แอบแฝงอยู่ในตัว ซึ่งเป็นพุทธวิธีที่ช่วยส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนในชุมชนได้พึ่งพาอาศัยหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา เป็นการจรรโลงไว้ซึ่งความดีงาม จะต้องตั้งมั่นในพุทธานุภาพ ธรรมานุภาพ สังฆานุภาพ เป็นกลไกสำคัญในรหัสที่กลายมาเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของสภาวะล้ำจริง ยึดถือไว้มีการพิจารณาใคร่ครวญ ไตร่ตรองด้วยปัญญาอย่างรอบคอบ เป็นบาทฐานในการศึกษาธรรมะที่ลึกซึ้ง

คำสำคัญ: การลงเลขยันต์; รหัสยะแห่งพิธีกรรม; ความเชื่อ



Abstract

This article aims to provide an understanding of the value of the study of mysticism of ritual and beliefs in Thai society. Yantra is believed to be a magical device of divination (astrology) and is used in conjunction with Yantras. It belongs to the category of magical devices that still have charm. The power of Yantra has been in our hearts for many years, but there is no clear evidence that can confirm its origins as to when it was created, or who was the first to invent and establish the Yantra form. However, there may be some clues or answers based on the oral accounts of knowledgeable individuals about the spread of Yantra. Many of the learned monks or Buddhist monks in each region usually have Yantras, which are magical spells concealed within them, and they use them to promote reliance on the teachings of Buddhism. This is a way to cultivate goodness and firmly establish Buddhist principles of morality, wisdom, and concentration, which are important mechanisms in the code that have become important components of the profound contemplation of the truth. Holding on to these principles, it is necessary to carefully consider and contemplate with wisdom, which is the foundation of deep contemplation of Dhamma.

Keywords: A Writing of Alphabet Yantra; Symbols of Rituals; Beliefs

บทนำ

ความเชื่อเรื่องเลขยันต์มีความเป็นมาคู่กับสังคมไทยมานาน ในระดับชาวบ้านคนไทยส่วนใหญ่เชื่อเรื่องเลขยันต์เครื่องรางของขลัง (ไสยศาสตร์) ตั้งแต่แรกเกิดจนตาย “ไสยศาสตร์แทรกอยู่ในเรื่องที่เกี่ยวข้องคนไทยมาก (ขุนพันธรักษ์ราชเดช, 2519) แสดงให้เห็นว่าระบบยันต์เป็นหนึ่งในองค์ประกอบการสร้างวัตถุมงคล เครื่องราง ของขลังมานานแล้ว และยังคงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการสร้างมาจนถึงปัจจุบัน ชี้ให้เห็นว่ายันต์ ถือเป็นสิ่งที่มีความศักดิ์สิทธิ์ และสามารถช่วยสร้างความศักดิ์สิทธิ์ให้แก่สิ่งของอื่นๆ ได้อีกด้วย หลักฐาน สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ แผ่นทองคำจารึกคาถาหัวใจพระสูตร เป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าในเบื้องต้นการสร้างยันต์น่าจะเป็นการย่อคำของพระธรรมคาถาต่างๆ มาจัดเรียงอย่างเป็นระบบแบบแผน (ณัฐธัญ มณีรัตน์, 2553) ยันต์ หรือเลขยันต์ คือระบบการเขียนอักขระตัวหนังสือ ตัวเลข หรือภาพสัญลักษณ์ บรรจุภายใน หรือภายนอกกรอบที่เป็นรูปทรงเรขาคณิต มีหลักฐานเกี่ยวกับระบบเลขยันต์ที่เก่าแก่ในช่วงสุโขทัยและอยุธยา

การลงยันต์นั้นเมื่อเวลาจะกระทำก็ต้องสมาธิให้แน่วแน่จริงๆ มือที่ลงยันต์จะต้องให้เที่ยงตั้งสติให้ตรงยันต์ทุกชนิดท่านมีสูตรลงไว้กำกับเท่านั้น เมื่อเวลาลากยันต์นั้นก็ต้องลากให้จับกับสูตรพอดีและท่านบังคับไว้ให้เขียนทีเดียวไปตลอดจนสุดไม่ให้หยุดเสียกลางครั้น เพราะมิฉะนั้นแล้วอักขระเลขยันต์นั้นจะไม่ศักดิ์สิทธิ์ เพราะการหยุดกลางครั้นนั้นท่านถือว่าเสียหรือถ้าจะไม่ให้อักขระเลขยันต์ที่ลงนั้นเสียก็ต้องใช้สูตรในการต่อยันต์ และสิ่งที่ห้ามอย่างสำคัญที่สุดในการเขียนอักขระเลขยันต์ก็คือ ห้ามมิให้อักขระหรือเลขก้าวก่ายกันกับเส้นยันต์เป็นอันขาด เรียกกันว่า เป็นยันต์ตาบอดใช้การไม่ได้ (เทพย์ สาริกบุตร, 2514) ตามโบราณจารย์ท่านถือว่าเส้นยันต์นั้นเปรียบเสมือนสายรอกของพระพุทธรูปเจ้าและถ้าเป็นยันต์กลมท่านก็ถือเป็นความหมายว่าเป็นพระพักตร์ของพระพุทธรูปเจ้าหรือเป็นพระพักตร์ของพรหมยันต์ ที่ลากเป็นรูปสามเหลี่ยมนั้นหมายถึงพระรัตนตรัยคือพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ หรือพระผู้เป็นเจ้าทั้ง 3 ได้แก่ พระอิศวร พระพรหม พระนารายณ์ ยันต์ที่เป็นรูปสี่เหลี่ยมท่านก็หมายถึงธาตุทั้ง 4 หรือจตุราริยสัจ 4 ที่พระพุทธเจ้าท่านได้ตรัสรู้ ยันต์บางชนิดทำเป็นรูปเทวดา รูปมนุษย์ รูปสัตว์ต่างๆ มีหนุมาน เป็นต้น และยังมีรูปต่างๆ อีกมากมายอันล้วนมาแล้วแต่มติของเกจิอาจารย์ท่านต่างๆ แต่เก๋าก่อนที่ท่านได้บัญญัติขึ้นตามความหมายและความต้องการ

“มอบประสิทธิ์” ถือเป็นสมบัติของอาจารย์ใครจะลักขโมยหรือเอาไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาตจากอาจารย์ ก็จะไม่เป็นผล ต้องให้อาจารย์มอบให้ วิธีการมอบของอาจารย์นั้น คืออาจารย์ เมื่อว่าถูกต้องคล่องแคล่วแล้ว อาจารย์จะพูดว่า “ประสิทธิ์” แปลว่าให้ใช้มนต์นี้ได้เป็นผลสำเร็จ จึงจะใช้มนต์นั้นให้เกิดผลได้ วิธีการอย่างนี้เรียกว่า “มอบประสิทธิ์” การมอบประสิทธิ์นั้นอาจจะมอบกันต่อไปหลายคนหรือหลายชั่วคน เช่นผู้ที่ได้ประสิทธิ์มาจากอาจารย์ผู้ผู้ภักดีอาจจะให้มนต์นั้นและมอบประสิทธิ์แก่คนอื่นๆ ต่อไปอีกได้ อาจจะถือกันว่ามีคนที่ได้รับมอบประสิทธิ์โดยตรงมาจากพระฤๅษีทั้ง 4 พระองค์แล้วก็มอบกันต่อไป มาอีกหลายชั่วคนหรือหลายสิบหลายร้อยชั่วคน ฉะนั้นในการขอมนต์บทใดบทหนึ่งจากอาจารย์ต้องขอประสิทธิ์ด้วยถ้าไม่ได้รับการประสิทธิ์แล้วถือว่าใช้ไม่ได้ผล การที่จะไปแอบคัดจากตำราหรือท่องกันต่อไป มาโดยไม่ได้ประสิทธิ์ต่อจากอาจารย์นั้นถือว่าใช้ไม่ได้ (พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ, 2536)

ในมหาศีลว่า ภิกษุทั้งหลาย อีกอย่างหนึ่ง เมื่อปุณณกล่าวชมตถาคต พึงกล่าวเช่นนี้ว่า 1) พระสมณโคตม เว้นขาดจากการเลี้ยงชีพโดยทางผิดด้วยติรัจฉานวิชา เช่นอย่างที่สมณพราหมณ์ผู้เจริญบางจำพวกฉันทโภชนะที่เขาให้ด้วยศรัทธาแล้ว ยังเลี้ยงชีพโดยทางผิดด้วยติรัจฉานวิชาเห็นปานนี้ คือ ทายอวัยวะ ทายนิมิต ทายอุปบัต ทำนายฝัน ทำนายลักษณะ ทำนายหนูกัดผ้า ทำพิธีบูชาไฟ ทำพิธีเบิกแว่นเวียนเทียน ทำพิธีชดแลกลบบูชาไฟ ทำพิธีชดรำบูชาไฟ ทำพิธีชดข้าวสารบูชาไฟ ทำพิธีเติมเนยบูชาไฟ ทำพิธีเติมน้ำมันบูชาไฟ ทำพิธีเสกเป่าบูชาไฟ ทำพิธีกรรมด้วยโลหิต เป็นหมอดูอวัยวะ ดูลักษณะที่บ้าน ดูลักษณะที่นา เป็นหมอปูลกเสก เป็นหมอผี เป็นหมอลงเลขยันต์คุ้มกันบ้านเรือน เป็น



หมอง เป็นหมอยาพิษ เป็นหมอแมลงป่อง เป็นหมอรักษาแผลหนูกัด เป็นหมอทายเสียนก เป็นหมอทายเสียนกา เป็นหมอทายอายุ เป็นหมอเสกกันลูกศร เป็นหมอทายเสียนสัตว์ 2) พระสมณโคตม เว้นขาดจากการเลี้ยวซิปโดยทางผิดด้วยติรัจฉานวิชา เช่นอย่างทีสมณพราหมณ์ผู้เจริญบางจำพวกฉันทโภชนะที่เขาให้ด้วยศรัทธาแล้ว ยังเลี้ยวซิปโดยทางผิดด้วยติรัจฉานวิชาเห็นปานนี้ คือ ทายลักษณะแก้วมณี ทายลักษณะไม้พลอง ทายลักษณะผ้าทายลักษณะศาตรา ทายลักษณะดาบ ทายลักษณะศร ทายลักษณะธนู ทายลักษณะอาวุธทายลักษณะสตรี ทายลักษณะบุรุษ ทายลักษณะกุมาร ทายลักษณะกุมารี ทายลักษณะทาส ทายลักษณะทาสี ทายลักษณะช้าง ทายลักษณะม้า ทายลักษณะกระบือ ทายลักษณะโคอุสภะ ทายลักษณะโค ทายลักษณะแพะ ทายลักษณะแกะ ทายลักษณะไก่ ทายลักษณะนกกระทา ทายลักษณะ ยี่ม ทายลักษณะตุ่น ทายลักษณะเต่า ทายลักษณะมฤค เป็นต้น เหล่านี้เป็นติรัจฉานวิชาที่ภิกษุไม่ควรทำ การลงเลขยันต์ก็จำกัดความลงในติรัจฉานวิชานี้ด้วย (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 9 ข้อที่ 19-20 หน้าที่ 64 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

ความเชื่อเรื่องพระพุทธรูปศาสนาเป็นศาสตร์ที่มนุษย์ทุกยุคสมัยต่างให้การยอมรับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมไทยที่ถือว่าพระพุทธรูปเป็นรากฐานทางวัฒนธรรม เพราะหลักคำสอนทางพระพุทธรูปศาสนาแล้วแต่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกยุคสมัย อีกทั้งยังเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของกลุ่มคนในสังคมอีกด้วย ดังจะเห็นได้จากการสวดมนต์ของพุทธศาสนิกชนที่มีการอธิษฐานขอพรภายหลังจากไหว้พระสวดมนต์ แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของพระพุทธรูปศาสนาที่มีต่อการสร้างขวัญกำลังใจ และเป็นการเตือนสติของชาวพุทธอีกด้วย นอกเหนือจากเหตุผลดังกล่าวมาแล้ว ยังมีชาวพุทธบางกลุ่มที่ยังคงมีความเชื่อเกี่ยวกับการน้อมนำเอาหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธรูปศาสนาเข้ามาใส่ตัว โดยมีผิวน้ำหรือร่างกายเป็นที่จารึก อันเป็นการแสดงออกถึงความเชื่อและความศรัทธาในหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธรูปศาสนา เช่น สักยันต์บทย่อพุทธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ และหัวใจพระปาฏิโมกข์ เป็นต้น โดยวิธีการสักยันต์บนผิวน้ำ เรียกว่า การสักยันต์

บทความนี้จึงต้องการนำเสนอลักษณะการลงเลขยันต์ ประกอบกับการวิเคราะห์ในเรื่องรหัสยะแห่งพิธีกรรมและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการลงเลขยันต์ที่มาจากศาสนาที่ปรากฏในสังคมไทยเป็นหลักพระพุทธรูปศาสนา เชื่อว่า มนุษย์มีเจตจำนงเสรีในการกระทำ ซึ่งเป็นเจตจำนงเสรีที่มีความสัมพันธ์กันในเหตุผลเชิงจริยธรรม เพราะถ้ามนุษย์ไม่มีเจตจำนงเสรีในการกระทำ ก็จะไม่มีความชั่ว ถูก ผิด ควร หรือไม่ควร การกระทำก็เป็นแต่สักว่า ทำแล้ว กำลังทำ หรือทำอยู่เท่านั้น แต่มนุษย์มีเจตจำนงเสรีในการกระทำ และการกระทำทุกอย่างย่อมประกอบด้วยความตั้งใจหรือเจตนาเสมอ เพราะฉะนั้นด้วยการกระทำที่ประกอบด้วยเจตนาหรือความตั้งใจนี้เอง พระพุทธรูปศาสนาจึงกล่าวว่า ถ้าประกอบด้วยกุศล ก็จัดเป็นกุศลกรรม ถ้าประกอบด้วยอกุศล จัดว่าเป็นอกุศลกรรม

ลักษณะการลงเลขยันต์

ประมาณ 1,200–1,500 ปีก่อนพุทธกาลหรือประมาณ 3,700 – 4,000 ปีล่วงมาแล้วนั้น ชาวอารยันนับถือลัทธิพหุเทวนิยมมีเทพเจ้าหลายองค์ เช่น เทพเจ้าแห่งไฟ เทพเจ้าแห่งน้ำ เทพเจ้าแห่งภูเขา เทพเจ้าแห่งดวงจันทร์ และเทพเจ้าดวงอาทิตย์ เป็นต้น โดยชาวอารยันที่อพยพเข้ามาในอินเดียนี้เป็นชนชาติที่มีอารยธรรมเจริญรุ่งเรืองกว่าชนเผ่าดั้งเดิมที่มีอยู่ก่อนแล้ว คือพวกมิลักเซหรือ มีอำนาจเหนือเจ้าของถิ่นฐานเดิม จึงได้ก่อตั้งระบบกษัตริย์ชั้นและพัฒนาไปสู่ระบบวรรณะทั้ง 4 และผสมผสานความเชื่อในเรื่องเทพเจ้าที่ตนนับถือ เข้ากับความเชื่อดั้งเดิมของพวกมิลักเซที่เชื่อถือในเรื่องของวิญญาณและสรวงสวรรค์ อย่างผสมกลมกลืนจนเกิดเป็นยุคของพระเวท และเป็นแนวทางคำสอนด้วยยุคพระเวทเริ่มเกิดขึ้นประมาณ 1,000 ปี ก่อนพุทธกาลโดยเกิดมี ฤคเวท ขึ้นมาก่อน ที่อีก 3 พระเวทจะตามขึ้นมาในชั้นหลัง ซึ่งจากหลักฐานทางโบราณคดีระบุว่า ในยุคพุทธกาลได้เกิดมีคัมภีร์พระเวทอยู่ 3 คัมภีร์ คือ ฤคเวท ยชุรเวท สามเวท และในภายหลังยุคพุทธกาล จึงได้เกิดมีขึ้นมาอีกหนึ่งคัมภีร์ คือ อถรรพเวท หรืออถรรพเวท (เตวายุ คันเคียว, 2553)

ลักษณะวิถีชีวิตของชาวชมพูทวีปทุกยุคทุกสมัย อารยธรรมลุ่มแม่น้ำสินธุยังมีความสำคัญด้านทางศาสนา การสวดมนต์อันนอบน้อม มีความสัมพันธ์กับเทพเจ้าทั้งหลายและจักรวาล โดยอาศัยการบูชาที่ยึดมั่นพิธีกรรมนั้น ได้ก่อให้เกิดมโนภาพกลางเกี่ยวกับลักษณะความคิดทางด้านศาสนาของอินเดียในสมัยแรกๆ (ไวภพ กฤษณสุรรณ และคณะ, 2564) ดังที่ปรากฏในคัมภีร์พระเวทในส่วนหลังอันเป็นคัมภีร์พระเวทที่ระบุขั้นตอนและพิธีกรรมตลอดจนคาถาอาคม เลขยันต์ การกระทำความยัสติศตู การป้องกันตนเองและพัฒนาการขึ้นมาอีกหลากหลายเคล็ดวิชานับไม่ถ้วน เนื้อหาในคัมภีร์อาถรรพณ์เวทให้จำแนกออกมาเป็น คัมภีร์ย่อยได้อีก 6 คัมภีร์ ดังนี้ 1. คัมภีร์หัวใจ 108 อันว่าด้วย หัวใจพระคาถาต่างๆ และอุปเท่ห์ที่ใช้ประกอบพิธีกรรมต่างๆ 2. คัมภีร์ พระเวทโอสถ อันว่าด้วย การทำตำรายารวมเข้ากันกับคติความเชื่อทางพุทธ จนกลายมาเป็นคัมภีร์พระเวทพุทธมนต์โอสถ 3. คัมภีร์ประชุมหรือ ชุมนุสมหายันต์ 108 เป็นคัมภีร์ที่ว่าด้วยการจัดสร้างยันต์ต่างๆ 4. คัมภีร์นะ 108 ซึ่งเป็นคัมภีร์ที่ว่าด้วยการสร้างอักขระยันต์รูปตัว นะ ซึ่งมีอยู่ถึง 108 วิธีการ 5. คัมภีร์อาถรรพณ์เวท ซึ่งว่าด้วยสรรพวิชาอาถรรพณ์ต่างๆ 6. คัมภีร์วิชาคงกระพันชาตรี อันว่าด้วยการสักยันต์, การฝังตะกรุดในร่างกาย, การคบน้ำว่าน, การเรียกอาคมเข้าตัว, การกระทำตะกรุดเครื่องรางไว้คุ้มกันตัว ตลอดจนการเรียนรู้วิชาอาคมต่างๆ เพื่อความอยู่ยงคงกระพัน ใช้ป้องกันตนเองให้รอดพ้นคมอาวุธนานาชนิด และรอดพ้นจากการถูกกระทำคุณไสยมนต์ดำชนิดต่างๆ จัดอยู่ในหมวดพิชัยสงครามที่บรรดา ขุนทหารแม่ทัพนายกอง และชายไทยทุกหมู่เหล่า ในอดีตต้องเรียนรู้ให้เจนจบ รวมถึงชนชาติอื่นๆ ด้วย เช่น เขมร-มอญ-พม่า ซึ่งแต่ละชนชาติต่างก็เรียนรู้เคล็ดวิชาในสายของตนเอง อันแตกหน่อมาจาก คัมภีร์พระเวททั้งสิ้น ซึ่งคัมภีร์อาถรรพณ์เวทจากต้นฉบับเดิมแต่โบราณได้ถูกถ่ายทอด ทรงจำ เล่าเรียนกันมายาวนานมากเป็น 1,000 ปี ในกาลต่อมาเมื่อเกิดมีพระพุทธศาสนาขึ้น และได้ผนวกรวมเอาคติ



ความเชื่อทางพราหมณ์เข้าไปผสมผสานกัน ทำให้บรรดาคณาจารย์ในรุ่นหลังๆ ต่างพากันดัดแปลงแก้ไข เวทมนต์คาถาต่างๆ ที่มีอยู่เดิมก่อนแล้วให้เข้ากับบทสวดมนต์และคติทางพุทธโดยมีการนำเอาพระปริตรเข้ามาผสมปนเปไปกับมนตราและพิธีการอย่างพราหมณ์ จึงได้เกิดความหลากหลายในสายวิชาไสยเวท และมนต์ดำ (เต๋าวายู คันเคียว, 2553)

เลขยันต์และคาถาอาคมเป็นเรื่องที่สืบเนื่องมาตั้งแต่สังคม มนุษย์ยุคโบราณ จะกล่าวว่าเป็นความเชื่อของศาสนาใดศาสนาหนึ่งโดยเฉพาะคงไม่ได้ (Phantharangsi, S., 1978) สำหรับในอาณาจักรโบราณของดินแดนสุวรรณภูมิ ก็เช่นกัน ล้วนมีรากฐานความเชื่อแบบวิญญูณนิยมมาตั้งแต่ดั้งเดิม ต่อมาจึง ผสมผสานเข้ากับลัทธิมนต์ร่ายานของพุทธศาสนาและลัทธิพราหมณ์ - ฮินดูเกิดเป็นความเชื่อรูปแบบเฉพาะปรากฏอยู่ในระบบเลขยันต์ต่างๆ (Manirat, N., 2010) คำว่า “ยันต์” มีหลายความหมาย 4 แต่โดยรวมหมายถึง ลายเส้น ตัวเลข อักษร รูปภาพ แผนภาพ หรือแผนผัง ที่เขียนสัก หรือแกะสลักลงบนแผ่นผ้า ผิวน้ำ ไม้โลหะ เป็นต้น อาจมีการลงคาถากำกับ ถือว่าเป็นของขลังเป็นเครื่องราง อันศักดิ์สิทธิ์ที่พึงบูชาให้เกิดความสุขความเจริญ และมีความหมายแตกต่างกันไปตามคติความเชื่อของแต่ละกลุ่มคน

เลขยันต์ไทยถูกตีความว่าเป็นวิชาไสยศาสตร์ เพราะเกี่ยวข้องกับความขลัง หรืออิทธิฤทธิ์เหนือธรรมชาติอันเกี่ยวข้องกับคำสอนในพุทธศาสนาจำแนกสิ่งที่เป็นอัสจรรยอันจัดเป็นปาฏิหาริย์ไว้ 3 ประการ คือ 1. อิทธิปาฏิหาริย์ คือการแสดงฤทธิ์เป็นอัสจรรย 2. อาเทศนาปาฏิหาริย์ การดักใจคนเป็นอัสจรรย 3. อนุศาสนียปาฏิหาริย์ คือคำสอนที่เป็นอัสจรรย (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 31 ข้อที่ 30 หน้าที่ 567 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) แม้สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามิได้ทรงโปรดยกย่องสรรเสริญอิทธิปาฏิหาริย์เสมอด้วยอนุศาสนียปาฏิหาริย์ ทั้งนี้ก็เพราะเห็นจะเป็นด้วยพิจารณาว่าอิทธิปาฏิหาริย์ ไม่เป็นทางที่จะทำให้บรรลุ ถึงที่สุดไปแห่งทุกข์โดยชอบ แต่พระองค์ท่านก็ได้ยกย่องอิทธิปาฏิหาริย์ไว้อีกด้านหนึ่ง ดังที่ปรากฏในสามัญญผลสูตร กล่าวพรรณนาสรรเสริญถึงอิทธิปาฏิหาริย์ของวิชาแปดประการ มีมโนมยิทธิ ฤทธิ์ที่สำเร็จขึ้นได้จากใจและอิทธิวิธีเป็นต้น นับว่าเป็นสิ่งหนึ่งที่เชิดชูพระศาสนา และหลักขั้นต้นสำหรับปฏิบัติเพื่อให้ล่วงทุกข์และพบความสุขที่แท้จริง ดังที่จะเห็นตัวอย่างที่ทรงตั้งพระโมคคัลลานะและพระอุบลวรรณาเถรี ให้เป็นยอดของพระภิกษุและพระภิกษุณีที่ทรงอิทธิฤทธิ์ และทรงตั้งพระจุลบันถกไว้เป็นยอดของภิกษุผู้เนรมิตกาย เป็นต้น พระพุทธศาสนายอมรับความมีอยู่จริงของอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ โดยได้รับรองว่าเป็นผลธรรมดา (สามัญญผล) ของการของการฝึกจิตที่ถูกวิธีตามหลักพุทธศาสนา สำหรับความศักดิ์สิทธิ์ของเลขยันต์เชื่อว่าเป็นผลมาจากข้อต่อไปนี้

ในยุคต่อมาพระพุทธศาสนาได้รับอิทธิพลจากตันตระได้กลายรูปไปในทางเสื่อมโทรมยิ่งขึ้น หลงหมกมุ่นในเรื่องไสยศาสตร์ มนต์ ยันต์ การแสดงทางเพศอันอุจาดอนาจารต่างๆ จนแยกไม่ออกจากตันตระตามลัทธิศักติของฮินดู (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุต.โต), 2548) ปลายสมัยราชวงศ์สุโขทัย

โฉมหน้าของพุทธศาสนาฝ่ายมหายานในอินเดีย ได้เปลี่ยนเป็นระบบใหม่อีกระบบหนึ่งว่า “พุทธตันตรยาน” หรือ “มนตร์ยาน,รหস্যาน,คฺยฺหฺยาน,สหฺชฺยาน” ลัทธิหรือนิกายนี้ได้นำศาสนาฮินดูเข้ามาระคนปนเปมา ความตั้งใจเดิมต้องการจะแข่งกับศาสนาฮินดู ซึ่งปรับปรุงใหม่ในสมัยราชวงศ์คุปตะ ทำให้ประชาชนสามัญชนหันกลับมานับถือเป็นจำนวนมาก เพราะมีสิ่งสนองกิเลสของชาวบ้าน ฝ่ายมหายานเห็นว่า ธรรมแท้ๆ ยากที่จะทำให้ชาวบ้านเข้าถึงได้ จึงคิดแก้ไขให้เหมือนศาสนาฮินดู คือกลับไปยกย่องเรื่องเวทมนตร์ อาคมขลัง พิธีหาลาภ พิธีเสกเป่าต่างๆ ลงเลขยันต์ต่างๆ จนที่สุดพระสงฆ์เองทำหน้าที่เหมือนพราหมณ์ทุกอย่าง ลัทธินี้เรียกว่า “พุทธตันตรยาน” เพราะถือคาถาอาคมเป็นสำคัญ (อภิชัย โพธิ์ประสิทธิ์ศาสตร์, 2539) ในช่วงนี้มีปรากฏการณ์ในลักษณะของการปกป้องคุ้มครองและมีความเชื่อในแง่ของการบันทึกด้วยอักษรทางคัมภีร์เป็นหลัก ซึ่งยันต์เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่รับรู้ถึงวิถีของการดำเนินชีวิตของคนทั้งหลาย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าถึงหรือความเข้าใจเรื่องยันต์ที่ลึก ว่ามีมูลเหตุที่มาจากหลักเกณฑ์ของการเข้าใจ รวมทั้งวิธีการปฏิบัติต่อการสร้างหรือใช้ยันต์ (พระพิชญ์พล สุวณฺณรุโป และคณะ, 2562) ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จุดประสงค์ในเรื่องการสักยันต์เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา เช่น มีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นศิลปะ การสักยันต์บนเรือนร่างในมุมมองความคิดของอีกหลายๆ คนก็ยังเป็นไปเพื่อความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์ แคล้วคลาดจากอันตรายทั้งปวง จะสามารถปกป้องรักษาภัยอันตรายต่าง ๆ ที่จะเข้ามาในชีวิตได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเชื่อในด้านของความคงกระพันชาตรี เมตตามหานิยม เป็นความเชื่อหลัก ประชาชนในยุคก่อน ๆ เช่นทหารในสมัยก่อนที่จะออกรบส่วนใหญ่ล้วนแล้วแต่มีลายสัก โดยที่มีความเชื่อว่า ศาตราวุธจะไม่สามารถทำอันตรายแก่ตนเองได้ เป็นต้น (ญาณ ทศนา, 2555)

คติเรื่องอักขระมีความขลัง ได้อธิบายในเชิงพุทธไว้ 2 นัย คือ 1) คติที่ถือว่าอักขระ 1 ตัวแทนพระพุทธเจ้าหนึ่งองค์ ตามคัมภีร์รัตนมาลา 2) อักขระที่นำมาลงยันต์เป็นอักขระที่คัดมาจากพระธรรมอันสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ดีแล้ว คตินี้เห็นได้ชัดจากการที่ใช้อักขระพระธรรมมาลงในยันต์และที่สำคัญที่สุดคือ อักขระเหล่านั้นเขียนถึงธรรมต่างๆ ในทางพุทธศาสนาสมมุติฐานเรื่องความขลังของเลขยันต์ ได้กระจายอยู่ในสายวิชาของทุกภาค เป็นที่พึงพอใจ เป็นสิ่งที่ช่วยขจัด หรือบรรเทาเรื่องราวของปัญหาต่างๆ ได้ส่วนหนึ่ง ทั้งนี้เพราะการที่คนมีวิถีชีวิตที่ดำเนินตามแนวทางแห่งพระพุทธศาสนา ย่อมทำให้คนมีความเชื่อมั่นในหลักการทางพระพุทธศาสนา ที่ปรากฏอยู่ในยันต์เป็นสิ่งที่เตือนใจและเสริมกำลังใจให้แก่ตนเอง ซึ่งเมื่อเกิดเหตุการณ์ไม่ดีเกิดขึ้น ย่อมเป็นเครื่องช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจของคนเราไม่ให้ตกไปในสิ่งที่ชั่วร้ายต่างๆ เพราะโดยหลักการแล้ว เนื้อหาในยันต์ก็คือหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา



รหัสยะแห่งพิธีกรรมที่มีอิทธิพลต่อเลขยันต์

ยันต์ที่เชื่อมโยงกับพระพุทธศาสนาเป็นการนำเอาหลักการแนวคิดความเชื่อทางพระพุทธศาสนาเข้ามาเป็นองค์ประกอบในการเขียนยันต์ทั้งทางตรง และทางอ้อม อีกทั้งมีการนำหลักธรรมเขียนลงในยันต์เพื่อให้ผู้ใช้ได้ปฏิบัติตนและเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม ยันต์ที่มาจากแนวคิดความเชื่อเดิมในท้องถิ่นเป็นการผสมผสานแนวคิดความเชื่อที่เป็นตำนานความเชื่อต่างๆ ก่อเกิดเป็นเส้นสายลายยันต์ที่มีความงดงาม มีอัตลักษณ์เฉพาะที่ไม่เหมือนใคร เช่น อักษรคาถาที่กำกับในยันต์ล้านนาใช้อักษรและคาถาที่มีความเป็นอัตลักษณ์ คือ อักษรล้านนา ในการจารึกเขียนยันต์ เป็นต้น และคาถาที่ใช้กำกับยันต์ การใช้คาถาอยู่ 2 ประเภท คือ คาถาที่มาในพระพุทธศาสนาและการใช้คาถาที่เป็นคำบริกรรมทั่วไป

คาถาที่มาในพระพุทธศาสนา หมายถึง การนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หรือหัวข้อธรรม และเรื่องราวชาดกในพระพุทธศาสนา มาเขียนกำกับลงในยันต์ เป็นการเขียนย่อสรุป เอาส่วนที่เป็นหัวข้อใหญ่ ที่เรียกว่า “หัวใจพระคาถา” ตัวอย่างเช่น คาถาพระเจ้า 5 พระองค์ “นะ โม พุท ธา ยะ” คาถาหัวใจพระอภิธรรม ๗ คัมภีร์ คือ “สัง วิ ธา ปุ กะ ยะ ปะ” คาถาหัวใจพระสูตร คือ “ที มะ สัง อัง ขุ” คาถาหัวใจพระวินัย คือ “อา ปา มะ จุ ปะ” คาถาหัวใจสัจตะโพชฌงค์ คือ “สะ ณะ วิ ปิ ปะ สะ อุ” คาถาหัวใจพระรัตนตรัย คือ “อิ สะ วา สุ” คาถาหัวใจอริยสัจ 4 คือ “สะ นิ มะ” คาถาหัวใจทศชาติ คือ “เต ชะ สุ เน มะ ภู จะ นา วิ เว” คาถาหัวใจพระฉิมพลี คือ “นะ ชา ลี ติ” คาถาพระคาถาหัวใจพระไตรสรณคมน์ “พุท ธะ สัง มิ” คาถาหัวใจเศรษฐี “อุ อา กะ สะ” เป็นต้น (พระพิชญ์พล สุวณฺณรูป และคณะ, 2562)

ความเชื่อเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาได้สะท้อนผ่านยันต์ในหลายลักษณะ ได้แก่พุทธประวัติของพระพุทธเจ้า จำนวนพระพุทธเจ้าในแต่ละกัปป์ การบำเพ็ญบารมีของพระโพธิสัตว์ในชาติภพต่าง ๆ คัมภีร์และหลักธรรมคำสอน ตลอดจนความเคารพศรัทธาต่อพระสงฆ์ผู้เป็นธรรมทายาทของพระพุทธเจ้า ซึ่งแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของพระพุทธศาสนาที่มีต่อความคิดความเชื่อของคนไทยอย่างเด่นชัด เช่นคนไทยได้นำเอาเรื่องราวต่างๆ ในพุทธประวัติมาสร้างเป็นพระพุทธรูปปางต่างๆ เพื่อเป็นพุทธบูชา นำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ เช่น หัวใจพระปริตร สัญลักษณ์ที่โบราณจารย์นำมาใช้แทนพระปริตร (ปริตต) หมายถึง มนต์ที่ใช้ป้องกันความกลัว อันตราย และอุปสรรคของสัตว์ทั้งหลายโดยรอบเพราะมีอำนาจมาก ซึ่งเนื้อหาของพระปริตรมีที่มาจากพระสูตร หรือ ชาดก ในคัมภีร์พระไตรปิฎกและอรรถกถา ประเทศไทยเรียกพระปริตรว่า 7 ตำนาน และ 12 ตำนาน ซึ่งจากการศึกษาพบว่า โบราณจารย์ได้นำเอาอักษรย่อที่ถอดมาจากบทชัต หมายถึง บทสวดนำของพระปริตร 7 (7 ตำนาน) มาใช้เป็นหัวใจของพระปริตร ประกอบด้วยอักษร 7 ตัว คือ สะ ยะ สะ ปุ ยะ อะ ปะ ตามตัวอย่างที่กล่าวมาได้ยืนยันว่า โบราณจารย์ได้นำเอาเรื่องราวในพุทธศาสนาที่ปรากฏในพระสูตรคือชาดกต่างๆ มาใช้เป็นองค์ประกอบของยันต์ผ่านสัญลักษณ์ของอักษรหรือรูปอักษรย่อ รูป

ศัพท หรือข้อความเพื่อใช้สื่อถึงเรื่องราวดังกล่าว ด้วยความเชื่อดังกล่าว ทำให้ประชาชนที่ได้รับการสักรยันต์ มีความมั่นใจในการดำเนินชีวิตประจำวัน เพราะมีความเชื่อที่ว่า ตนเองมีของดีที่จะคอยคุ้มครองให้รอดพ้นจากภัยอันตรายที่จะเกิดได้ อีกทั้งยังสามารถสร้างขวัญกำลังใจที่ จะสู้รบมีความ หึกเหิมในการรบอีกด้วย

ความเชื่อที่มีอิทธิพลต่อเลขยันต์

ความเชื่อเกี่ยวกับคติชินกาล คือ ความเชื่อเกี่ยวกับระยะเวลาของพระพุทธเจ้าพระองค์หนึ่งๆ ว่าเริ่มต้นแต่ทรงเริ่มเป็นพระโพธิสัตว์คิดปรารณาเป็นพระพุทธเจ้าในอนาคตจึงได้ตั้งมโนปณิธานและวชิปณิธานตลอดชาติต่างๆ เป็นอันมาก จนกระทั่งได้รับพุทธพยากรณ์ว่าจะได้เป็นพระพุทธเจ้าในอนาคตอย่างแน่นอน จึงบำเพ็ญบารมี 30 จนครบถ้วน ได้บังเกิดในสวรรค์ชั้นดุสิตแล้วลงมาเกิดเป็นมนุษย์ปฏิบัติธรรมจนได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า (สุภาพรรณ ณ บางช้าง, 2535) ส่วนหลักธรรมคำสอนต่างๆ ในพระพุทธศาสนาก็มีอิทธิพลต่อความเชื่อของคนไทยเป็นอย่างยิ่ง เช่น คนไทยเชื่อว่าชีวิตทุกชีวิตประสบสภาวะสุขและทุกข์แตกต่างกันในกระแสการเวียนว่ายตายเกิดในไตรภพตามการกระทำ และผลการกระทำของตนซึ่งเป็นกฎแห่งกรรมส่วนพระสงฆ์ ผู้เป็นธรรมทายาทของพระพุทธเจ้านอกจากจะได้รับความเคารพในฐานะเป็นผู้เผยแผร์หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาแล้ว พระสงฆ์บางรูปในสมัยพุทธกาลที่ได้รับการยกย่องจากพระพุทธเจ้า ให้เป็นเอตทัคคะในด้านต่างๆ เช่น พระสังกัจจายน์ที่ได้รับการยกย่องให้เป็นผู้เลิศในทางจำแนกอรธแห่งภาสิตโดยพิสดาร และพระสีวลีที่ได้รับการยกย่องให้เป็นผู้เลิศในทางมีลาภสักการะ เป็นต้น จะพบว่ามีความเชื่อเหล่านี้ที่มีอิทธิพลต่อเลขยันต์ คือ

ก. ความเชื่อเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เป็นการสะท้อนผ่านความเชื่อเรื่องยันต์ ในหลายลักษณะ อันได้แก่ ประวัติของพระพุทธเจ้า จำนวนพระพุทธเจ้าในแต่ละกัป และการบำเพ็ญเพียรบารมีของพระโพธิสัตว์ในชาติภพต่างๆ แห่งคัมภีร์และหลักธรรมคำสอน ตลอดจนความเคารพศรัทธาต่อพระสงฆ์ผู้เป็นธรรมทายาทของพระพุทธเจ้า ซึ่งแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของพระพุทธศาสนาที่มีต่อความคิด ความเชื่อของคนไทยอย่างเด่นชัด เช่น ได้นำเอาเรื่องราวต่างๆ ในพุทธประวัติมาสร้างเป็นพระพุทธรูปปางต่างๆ เพื่อเป็นพุทธบูชา นอกจากนี้ ยังมีความเชื่อเกี่ยวกับคติชินกาล คือ ความเชื่อเกี่ยวกับระยะเวลาของพระพุทธเจ้าพระองค์หนึ่งๆ ว่าเริ่มต้นแต่ทรงเริ่มเป็นพระโพธิสัตว์ คิดปรารณาเป็นพระพุทธเจ้าในอนาคตจึงได้ตั้งมโนปณิธานและวชิปณิธานตลอดชาติต่างๆ เป็นอันมาก จนกระทั่งได้รับพุทธพยากรณ์ว่า จะได้เป็นพระพุทธเจ้าในอนาคตอย่างแน่นอน จึงบำเพ็ญเพียรบารมี จนครบถ้วน และได้ไปบังเกิดในสวรรค์ชั้นดุสิต แล้วลงมาจุติเป็นมนุษย์ปฏิบัติธรรมจนได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า (สุภาพรรณ ณ บางช้าง, 2535) ความเชื่อในเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ เป็นความเชื่อในเรื่องเหนือธรรมชาติ เช่น ความคงกระพันชาตรี นอกเหนือจากเหตุผลดังกล่าว การสักยันต์ยังเป็นสิ่งที่ทำ



ให้ผู้ที่มีรอยสักเองมีสติสัมปชัญญะอยู่ตลอดเวลา ดำเนินชีวิตอย่างไม่ประมาท เพราะเนื่องจากว่า ในการสักยันต์นั้นผู้ที่มีรอยสักจะต้องประพาดดินอยู่ในกรอบของศีล 5 เป็นพื้นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ศีลข้อที่ 3 ที่ถือว่า ผู้ที่มีรอยสักเองจะต้องประพาดดินปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เพราะหากผู้ที่มีรอยสักไปประพาดดินถูกเมียผู้อื่น ยันต์ที่สักลงไปนั้นก็จะไม่มีความศักดิ์สิทธิ์ ดังนั้น นอกเหนือจากความศักดิ์สิทธิ์ของยันต์แล้ว ผู้ที่มีรอยสักเองจะต้องประพาดดินอยู่ในกรอบของศีลธรรมของพระพุทธศาสนาอีกด้วย (พระมหาจรไกร ญาณโสภโณ (สุขจีน), 2557)

ข. ความเชื่อเรื่องยันต์และการสักยันต์ ในการนำมาทำเรื่องเครื่องรางของขลังที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาอย่างยาวนานจากหลักฐานโบราณคดีในสมุดข่อยและคัมภีร์ใบลาน ซึ่งในปัจจุบันนี้ถือว่าเป็นเอกสารที่สำคัญ เอกสารดังกล่าวได้มีการบันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับวิทยาการของยันต์เพราะว่าสิ่งเหล่านี้เป็นหลักฐานสำคัญที่ได้แสดงถึงพัฒนาการของระบบยันต์ในประเทศ แต่อย่างไรก็ตามอาจมีหลักฐานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ บางประการที่สามารถทำให้ปะติดปะต่อเรื่องราวทางศาสนาและวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมและประเพณีในอดีต ดังเช่นว่าเราสามารถจะเห็นสิ่งเหล่านี้ได้ในวรรณคดีไทยในสมัยต้นๆ จนมาถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ โดยจะมีเรื่องราวเกี่ยวกับเรื่องของไสยศาสตร์ในด้านอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์เข้ามาเกี่ยวข้อง ไม่ใช่แค่วรรณคดีที่ได้รับอิทธิพลมาจากต่างประเทศ แม้แต่เรื่องในวรรณคดีของไทย ดังเช่นเรื่อง ไกรทอง ขุนช้างขุนแผน ซึ่งวรรณคดีเหล่านี้มักจะมีเรื่องราวของการใช้ยันต์และการสักยันต์โดยเฉพาะ โดยในเรื่องขุนช้างขุนแผนได้กล่าวถึงเรื่องราวขั้นตอนของการเรียนยันต์และการสักยันต์ (ณัฐธัญ มณีรัตน์, 2550)

การลงเลขยันต์เป็นพิธีกรรมที่เชื่อมโยงกับคติความเชื่อทางศาสนาที่สัมพันธ์กับพระพุทธศาสนาและอิทธิปาฏิหาริย์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในประวัติศาสตร์ศาสนาเอง อักขระที่ศักดิ์สิทธิ์นี้ปรากฏในแง่ของตัวอักษรผ่านการจารึกคำสอนหรือกระบวนการใช้ในการใช้เพื่อเชื่อมโยงกันระหว่างตัวผู้ลงอักขระกับความศักดิ์สิทธิ์ดังกล่าว ทั้งนี้สะท้อนให้เห็นใน 2 มิติคือ

ก. มิติทางศาสนา อันเป็นการยกย่องบูชาศาสนาที่มีความพิเศษมากกว่าคนทั่วไปการจารึกเอาคำพูดของผู้มีความศักดิ์สิทธิ์นั้นไว้กับตัวเท่ากับเป็นการยกสถานะของตนเองให้มีความพิเศษเหนือคนอื่น หรือเป็นการสื่อความหมายว่าเราเป็นลูกศิษย์ของใคร ใครเป็นอาจารย์ของเรา อันเป็นกุศโลบายในการนอบน้อมครูอาจารย์ให้ปกป้องคุ้มครองตนเอง และเป็นวิธีการปฏิบัติตามคำสอนของครูบาอาจารย์ที่เราศรัทธา ความศักดิ์สิทธิ์ของเลขยันต์เกิดเพราะอำนาจของครูอาจารย์ (ที่เป็นต้นวิชา) บันดาลให้หลัง ครูอาจารย์ที่วามันมีหลายลำดับนับจากครูที่เป็นต้นตำราหรือครูผู้สร้างคาถาเลขยันต์นั้นๆ เรียกว่าครูปฏิยายเจ้า จากนั้นวิชาที่ตกทอดลงมาเป็นทอด ครูที่รับต่อมาก็ถือว่าเป็นครูที่สำคัญ ดังข้อเสนอมว่า

“กระแสนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถึงแม้พระองค์ท่านจะทรงปรินิพพานไปแล้ว กระแสนของพระองค์ท่านยังคงแผ่ซ่านอยู่ และถ้าเราได้นำกระแสนของเราให้เข้าไปสัมผัสกับ

กระแสของพระพุทธองค์ท่าน อันเป็นกระแสที่ทรงไว้ซึ่งมโนมยิทธิอันแรงกล้า มีสมาธิอันสูงส่ง ก็เป็นหนทางอันหนึ่งที่จะช่วยให้กระแสจิตของเราบังเกิดมีมโนมยิทธิตามไปด้วย โดยอาศัยมีพระอานาจากระแสจิตของพระองค์ท่านเป็นสื่อเชื่อมโยงให้เกิดมีขึ้น” (เทพย์ สาริกบุตร, 2501)

คดีนี้สอดคล้องกับเรื่องไตรกายมาก เมื่อพระพุทธองค์ทรงดับสูญไปแล้ว แต่ยังมีพระพุทธองค์อยู่ตามแนวคิดเรื่องไตรกายหรือกาย 3 อย่างคือ 1. นิรมาณกาย ได้แก่กายของพระศาสดาที่ประกอบด้วยชั้น 5 2. ธรรมกาย คือพระพุทธคุณของพระพุทธองค์อันได้แก่พระมหาปัญญาคุณ พระมหากรุณาธิคุณ และพระบริสุทธิคุณ 3. สัมโพธิกาย คือกายของพระพุทธองค์ที่ปรากฏให้เห็นเฉพาะในหมู่พระโภติสัตว์ เป็นทิพยภาวะ มีรัศมีรุ่งเรืองแผ่ซ่าน จนกระทั่งบัดนี้พระโภติสัตว์ก็ยังสามารถเห็นพระศากยมุนีพุทธเจ้าได้ในรูปสัมโพธิกาย ฉะนั้น การที่พระพุทธองค์ทรงดับขันธปรินิพพานไปนั้นเป็นแค่ นิรมาณกาย แต่ธรรมกายนั้นเป็นสภาวะอมตะ ไม่มีเบื้องต้น ท่ามกลางและที่สุด แผ่คลุมไปทั่ว และมีพระกายทิพย์ที่สามารถจะมาบังเกิดได้อยู่ตลอดเวลา (เสถียร โพธิ์นันทะ, 2555) โบราณจารย์จึงนำข้อความในคัมภีร์ทางศาสนาต่างๆ มาใช้ในลักษณะคาถาอาคมและนำมาประกอบเลขยันต์ด้วย

ความเชื่อเรื่องการนำเอาคาถาอาคมมาประกอบเลขยันต์จึงมาจากการอ้างถึงว่าพระพุทธองค์ทรงแสดงถึงวิชาแปดประการมีอิทธิฤทธิ์ เป็นต้น มาจากพื้นฐานจิตในชั้นจตุตถญาณ ในทางไสยศาสตร์ไทยแม้จะมีได้ใช้จิตขั้นสูงก็ตามแต่ความศักดิ์สิทธิ์ของเครื่องรางของขลัง เกิดจากผู้สร้างต้องมีอำนาจจิตที่เข้มแข็ง มีกำลังสมาธิที่มั่นคงจึงจะสามารถใช้อำนาจจิตของตนในการสร้างอิทธิฤทธิ์ให้เกิดขึ้นได้ ในการอธิษฐานปลุกเสกเครื่องรางของขลังเหล่านั้นให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ (รอบทิศ ไวยสุศรี, 2556) ในการปลุกเสกนั้นสำคัญอยู่ที่การวางจิตให้เป็นสมาธิ เพ่งรูปแบบยันต์นั้นๆ กระทำให้เกิดเป็นอุคคะนิมิต และปฏิภาคนิมิต บังเกิดปิติโดยลักษณะอาการต่างๆ ตามหลักการที่กล่าวมานี้คือหลักการหาสมาธิในพุทธศาสนา (ณัฐธัญ มณีรัตน์, 2553) คดีนี้มีมาแต่โบราณ พบวิธีการนี้ในตำราพิชัยสงครามโบราณว่า “ถ้าจะทำการสิ่งใดๆ (ในทางคาถาอาคม) ก็ดีให้นั่งสมาธิสำรวมอินทรีย์ เอาใจผูกเอาสิ่งนั้นแล้วรำนึกถึงธาตุ แล้วลงรูปแลเลขยันต์ตามอุปะเทห์ ตามลักษณะนั้นเกิดประสิทธิผล (ชัยวุฒิ พิชยะกุล, 2541) จะเห็นว่ามีคำสองคำที่น่าสนใจ “ปิติและธาตุ” เรื่องทั้งสองเป็นเคล็ดลับขั้นสูงในการปลุกเสกเครื่องรางของขลัง เป็นความรู้ในวิชากรรมฐานโบราณ อาการปิติทั้ง 5 มีความเชื่อมโยงกับเรื่องธาตุทั้งห้าในทางไสยศาสตร์ กรรมฐานโบราณมีกรรมวิธีการฝึกพระปิติให้ชานาญในรูปของ “กรรมฐานธาตุแก้ว” วิธีการนี้จะถูกนำมาใช้ในเรื่องตั้งธาตุหนุนธาตุในการปลุกเสกเลขยันต์ในทางไสยศาสตร์ อีกเรื่องที่เป็นเคล็ดสำคัญในไสยศาสตร์คือเรื่องจุดอักษฎากาศ หรือจุดที่เป็นฐานของสมาธิมีความเกี่ยวเนื่องกับคาบกลม เป็นเคล็ดในการปลุกเสกวัตถุมงคลให้ขลัง ดังนั้นในเมื่อปลุกเสกเลขยันต์ใช้กรรมวิธีในทางกรรมฐานโบราณ (สมณะ) ก็เท่ากับว่าการเสกของเป็นการฝึกกรรมฐานไปในตัวถ้ามองกันแบบลัทธิเจโตวิมุตติ การเสกเลขยันต์จึงเสมือนการเตรียมตัวไปสู่ความหลุดพ้นนั่นเอง “นัตถิ ฌานัง อะปัญญัสสะ



นัตถิ ปัญญา อะฌายิโน ตัมहि ฌานัญจะ ปัญญัญจะ นิพพานะสันติเก”คำแปล ฌานไม่เกิดกับคนไม่มี ปัญญา ปัญญาก็ไม่เกิดกับคนไม่มีฌาน ผู้ใดมีฌานและปัญญา ผู้นั้นได้อยู่ใกล้นิพพาน) แต่น่าเสียดาย ธรรมเนียมโบราณไม่มีผู้สืบทอดต่ออย่างเป็นระบบ คนชั้นหลังจึงไม่เห็น ความเชื่อมโยงระหว่าง ธรรมเนียมและเลขยันต์ จนทำให้เลขยันต์กลายเป็นเรื่องต่างศาสนาไป

ข. มิติทางด้านสังคม อันเป็นวิธีการให้ตนเองนั้นสามารถหลุดพ้นจากกฎเกณฑ์หรือข้อบังคับ สังคม ทั้งนี้มาจากความเชื่อว่าสังคมนั้นอธิบายทุกสิ่งตามแบบวัตถุนิยมคือทุกอย่างมีเหตุผลเชิง ประจักษ์สนับสนุน แต่การที่มีปรากฏการณ์เหนือธรรมชาติไม่อาจอธิบายได้ จึงจำเป็นต้องใช้วิธีการ อธิบายบนฐานของความศักดิ์สิทธิ์ และเป็นแนวทางในการพิจารณาว่าความเชื่อเรื่องเลขยันต์นั้นได้โดย การอธิบายเหนือธรรมชาติที่มนุษย์ไม่อาจอธิบายได้ตามปกติ กล่าวคือ ความเชื่อเรื่องยันต์ที่ แพร่กระจายอยู่ใน ประเทศไทยนั้นเป็นสิ่งที่มีความยาวนาน จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็น เอกสารโบราณ พระพิมพ์ หรือจารึก ช่วยให้เราสามารถตั้งสมมติฐานได้ว่าเลขยันต์ต่างๆ เกิดขึ้นมา หลายปีแล้ว และ เมื่อวิเคราะห์ดูเนื้อหาสาระของระบบยันต์ก็พบว่า ยันต์ต่างๆ ที่เราเห็นอยู่ในปัจจุบัน นี้ส่วนใหญ่ได้รับ อิทธิพลทางด้านแนวคิดและปรัชญาจากพุทธศาสนาหายานไม่เพียงแต่ความ เหมือนกันในเรื่อง รูปแบบ แม้แต่องค์ประกอบอื่นๆ เช่น การเสกยันต์ การสร้างหรือการเขียนยันต์ก็ เหมือนกัน ซึ่งทั้งนี้ อาจเป็นเพราะในอดีตดินแดนต่างๆ ในบริเวณนี้เคยรับอิทธิพลของคำสอนมหายาน เอาไว้ ดังนั้นหลัก คำสอนที่สำคัญต่างๆ เช่น ศูนย์ตา ตรีกาย มณฑล ก็มีอยู่ในระบบยันต์ (ณัฐธัญ มณีรัตน์, 2551)

ปัจจุบันยังมีเอกสารโบราณที่บันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับยันต์ต่างๆ ให้ศึกษาพอสมควร ทำให้พบ เนื้อหาที่สอดคล้องกับหลักปฏิบัติของมหายานด้วย เช่น สมาธิเพ่งอักษร ซึ่งใช้ในการฝึกสร้าง รูปแบบ มณฑลในจิตซึ่งปรากฏในคัมภีร์ปถมัง ในคัมภีร์เดียวกันนี้ยังแสดงนัยยะเรื่องพระปัญจชินพุทธ เจ้า และหลักศูนย์ตาอย่างชัดเจน ในปัจจุบันจะหาผู้ที่ศึกษาอย่างจริงจังได้น้อย มีเพียงการนำเอา รูปแบบ ภายนอกไปประยุกต์ใช้เท่านั้น ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงปรัชญาที่แฝงเอาไว้ได้ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้ว การจะท่ายันต์สักยันต์หนึ่งต้องมีขั้นตอนต่างๆ มากมายและไม่สามารถที่จะเรียนรู้ใน ทันทีทันใดได้ เพราะต้องอาศัยการฝึกฝนทางจิตเป็นปทัฏฐานเสียก่อน อย่างไรก็ตามมีความเป็นไปได้ว่าการนำเอา ความเชื่อเรื่องยันต์ไปสัมพันธ์กับเรื่อง อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ก็เพื่อต้องการรักษาสาระสำคัญบางอย่าง เอาไว้ไม่ให้สูญหาย อย่างน้อยในเวลา ต่อมาหากมีผู้ที่สนใจศึกษาก็อาจจะได้พบปรัชญาเหล่านั้น อีก ทั้งตราบไต่ที่ยังมีผู้ยึดถือปฏิบัติอยู่สิ่ง นั้นก็จะคงอยู่เช่นกัน การศึกษาวิเคราะห์เรื่องยันต์จะสามารถทำ ให้เราเข้าใจถึงพัฒนาการและสาระสำคัญของสิ่งนี้

บทสรุป

เลขยันต์มีอิทธิพลในวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมไทยตั้งแต่ชาวบ้านถึงระดับชาติดังประจักษ์กันแล้วในปัจจุบัน อย่างไรก็ตามเลขยันต์ไทยถูกจัดเข้าเป็นแขนงหนึ่งของวิชาไสยศาสตร์เชื่อมโยงกับพระพุทธศาสนา โดยการนำเอาหลักการแนวคิดความเชื่อทางพระพุทธศาสนาเข้ามาเป็นองค์ประกอบในการเขียนยันต์ทั้งทางตรง และทางอ้อม อีกทั้งมีการนำหลักธรรมเขียนลงในยันต์เพื่อให้ผู้ใช้ได้ปฏิบัติตนและเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม ยันต์ที่มาจากแนวคิดความเชื่อเดิมในท้องถิ่นเป็นการผสมผสานแนวคิดความเชื่อที่เป็นตำนานความเชื่อต่าง ในการนำมาทำเรื่องเครื่องรางของขลังที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาอย่างยาวนานจากหลักฐานโบราณคดีในสมุดข่อยและคัมภีร์ใบลาน ซึ่งในปัจจุบันนี้ถือว่าเป็นเอกสารที่สำคัญ ซึ่งเอกสารดังกล่าวได้มีการบันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับวิทยาการของยันต์เพราะว่าสิ่งเหล่านี้เป็นหลักฐานสำคัญที่ได้แสดงถึงพัฒนาการของระบบยันต์ในประเทศ แต่อย่างไรก็ตามอาจมีหลักฐานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ บางประการที่สามารถทำให้ปะติดปะต่อเรื่องราวทางศาสนา

เอกสารอ้างอิง

- ขุนพันธรักษ์ ราชเดช. (2519). *ความเชื่อทางไสยศาสตร์ของชาวปักษ์ใต้ ชีวิตไทยปักษ์ใต้*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์.
- ชัยวุฒิ พิชะกุล. (2541). *ดาราศาสตร์สงคราม ฉบับวัดควอนอินทร์นิมิต. รายงานวิจัย*. สถาบันทักษิณคดีศึกษา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ญาณ ทัศน. (2555). *ตำนานจอมขมังเวทย์ ไสยศาสตร์ อิทธิฤทธิ์แห่งความขลัง*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พีอาร์ พับลิชชิ่ง จำกัด.
- ณัฐธัญ มณีรัตน์. (2553). *เลขยันต์ แผนผังอันศักดิ์สิทธิ์*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพิพิธภัณฑการเรียนรู้แห่งชาติ.
- ณัฐธัญ มณีรัตน์. (2551). *อิทธิพลของพุทธศาสนาหายานที่มีต่อระบบยันต์ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*.
- ณัฐธัญ มณีรัตน์. (2550). *การศึกษาวิเคราะห์ระบบยันต์ในภาคกลางของประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพิพิธภัณฑการเรียนรู้แห่งชาติ.
- เต๋าวายุ คันเคียว. (2553). *ตำนานอาถรรพณ์เวทย์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พลอยใส.
- เทพย์ สาริกบุตร. (2514). *เคล็ดลับไสยศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: ศิลปาบรรณาการ.
- เทพย์ สาริกบุตร. (2501). *คัมภีร์พระเวทย์ ฉบับปฐมบรรพ*. กรุงเทพมหานคร: อุตสาหกรรมกรรมการพิมพ์.
- พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ. (2536). *มหัศจรรย์ทางจิต 2*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสารมวลชน.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุต.โต). (2548). *พระพุทธศาสนาในเอเชีย*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมสภา.



- พระพิชญ์พล สุวรรณรูป และคณะ. (2562). ความเชื่อเรื่องยันต์ในล้านนาจากมุมมอง
พระพุทธรูป. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*, 6(4): 2010-2018.
- พระมหาจรไกร ญาณโสภโณ (สุขจีน). (2557). ศึกษาวิเคราะห์อิทธิพลของพระพุทธรูปที่มีต่อ
ความเชื่อเรื่องการสักยันต์ในสังคมล้านนา. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
พระพุทธรูป*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ไวภาพ กฤษณสุวรรณ และคณะ. (2564). ศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อเรื่องการเกิดในศาสนา
พราหมณ์-ฮินดูกับพุทธศาสนาเถรวาท. *วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร*, 4(1):
20-34.
- รอบทิศ ไวยสุศรี. (2556). *ตอบโจทย์พระเครื่อง รู้เรื่องของหลัง*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ Net
Design.
- สุภาพรรณ ณ บางช้าง. (2535). *ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ และแนวการปฏิบัติในสมัย
สุโขทัยถึงสมัยอยุธยาตอนกลาง*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันไทยศึกษาจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- เสถียร โพธิ์นันทะ. (2555). *ปรัชญามหายาน*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราช
วิทยาลัย.
- อภิชัย โพธิ์ประสิทธิ์ศาสตร์. (2539). *พระพุทธรูปมหายาน*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: โรง
พิมพ์มามกุฏราชวิทยาลัย.
- Manirat, N. (2010). *Lēkyaṇ: phānphang 'an saksit* [Rune: SacredFigure]. Bangkok:
National Discover Museum Institute.
- Phantharangsi, S. (1978). *Sātsanā bōrān* [Ancient Religions]. Bangkok: Religion Center
of Bangkok.

